6.R / e   5 / 7

EMC / 13.d.10

THIS BOOK BELONGS TO
DUPLICATE SOLD BY OR
DER OF THE CHAPTER OF
THE
THE COLLEGE OF ARMS.
COLLEGE OF ARMS, LONDON.

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

EMBLEMATA ANNIVERSARIA ACADEMIÆ

ALTORFINÆ

STVDIORVM IVVENTVTIS EXERCITANDORVM CAVSA PROPOSITA. ET VARIORVM ORATIONIBVS EXPOSITA.

1597.

NORIMBERGÆ.

IMPENSIS LEVINI HVLSY.

COLLEGE of ARMS.

RECTOR ACADEMIAE ALTORFINAE LECTORI BENEVOLO S.

VT maximorum fluviorum parva admodum & contemta ſunt capita & fontes: ita ſcientiarum quoq; omniumq́ adeò ſtudiorum noſtrorum, incredibile eſt, quàm exilia & neglecta ſint prima principia. Verùm in illis quidem affluxu rivorum, multorumq́ fluviolorum, augmenta tandem expectare licet: in his verò, certi tantùm ordinis, & inſtitutionis ratio, incrementa & exoptatam ubertatem, promittere poteſt. Eſt autem omnis rectæ inſtitutionis laus in eo præcipuè ſita, ut, poſtquam domi bonis moribus, tanquam uſui dextræ manus, aſſuefacti ſumus, &, ut ait Plato, didicimus rectè gaudere & odiſſe, *cæcus adhuc animus noſter, & ad rerum perſpicientiam nunc primùm exſurgens, pedetentim à facilioribus & dul-*

dulcioribus, ad graviora & auſteriora, deducatur. Quemadmodum enim oculus è tenebris, non poteſt ſubitò clariſsimam aſpicere lucem, ſed gradatim umbris quibusdam utens, ad ſolis radios, tutò progreditur: ita animus quoq; humanus (divinam illuſtrationem ſemper excipio) à ſummâ ignorantiâ & cæca caligine, ad opiniones primùm, & dubitationes, indè ſenſim, & latentèr, ad veritatis clarum intuitum provehitur. Quodnam autem tenue illud, & non inſuave inſtitutionis initium ſit, ſi animum advertere velimus, natura ipſa, tacito quodam voluptatis ſenſu, ſatis nobis commonſtrat: Videmus enim ipſi, & clarè idem etiã docet, gravis inprimis auctor, Dionyſius Halicarnaſſeus, poſtquã animi noſtri ſenſa proloqui poſſumus, vehementèr nos verborum ornatu & frequentia, omniq; orationis comendæ ac poliendæ artificio, duci & delectari, immò in hoc ſtudio impetu quodam animi, mirificè laſcivire & deliciari. Et ſanè linguæ iſta cura, quæſitaq; lenocinia apparent his annis, in ſum-

The Rare Book & Manuscript Library UIUC

ſummorum etiam virorum ſcriptis, ſi qua fortè, vernante adhuc ætate, ediderunt: ita ut facilè perſpici poßit, majorem tunc, aut certè non minorem, illis verborum fuiſſe curam, quàm rerum. Neq; mirum: ut enim nobis caneſcentibus, unà quoq; caneſcit oratio: ita florentibus, floret. Cùm igitur primis ſtudiorum annis, ab ipſâ naturâ commendetur eloquendi facultas, quidnì in ea excolenda, primos quoq; labores, voluptate præſertim conditos, impendamus? Verùm, quia exercitatio iſta non poteſt ſuſcipi, niſi res etiam aliquæ ei ſint ſubjectæ (graviorum autem rerum ſumma adhuc imperitia eſt:) obſervarunt etiam illud ſapientientißimi homines, fabularum tractatione, maximè ætatem ineuntem, capi. Alexander enim Aphrodiſienſis, qui ſolus dignitatem philoſophiæ Ariſtotelicæ olim ſuſtinuit, eos pueros cæteris omnibus antepoſuit, qui fabulis delectabantur: quòd ea admirabilibus conſtet: in admiratione autem inſit diſcendi quædam cupiditas. Atqui eadem hæc Alexan-

dreæratio, convenit in Emblematũ etiã uſum. Ut enim fabulis, ſic etiam Emblematibus rudis adhuc animus, ab rebus evidentibus, ſivè in natura expreßis, ſivè ab arte factis, ad ſalubria vitæ inſtituta, non ſine inſigni voluptate, traducitur. Hæc igitur prima illa exercitatio eſt, in qua adoleſcentia, noſtro quidem judicio, omni ſtudio eſt continenda: quæ ubi jam ſatis eam perpoliit, jam ad rationes àliquas probabiles videndas, & ad argumentandũ, mentis oculi attolli ſolent. Quamobrem aliud nunc laboris genus ſubeundum, & orationibus in partes contrarias, inventrix humani animi vis excitanda & exacuenda eſt. Rhetoricæ enim & Topicæ rationes, quæ perſuadentes à Seneca vocantur, & ſplendentibus vitris ſunt ſimiles, quia exotericæ ſunt, & popularem intelligentiam vix ſuperant, non ita difficilem nunc habebunt inventionem: cùm præſertim ad eliciendum, quid in quaq́ re veri ſimile videri poßit, certis præceptis & locis, à philoſophis quoq́ adjuvemur. Atq́ hanc quidem exer-

cita-

citationis conſuetudinem, Ariſtoteles etiam, ut auctor eſt Cicero, vehementer comprobavit. Adoleſcentes enim in theſi, non ad philoſophorum morem tenuiter diſſerendi, ſed ad copiam rhetorum, in utramq́; partem exercuit: quod Strabo vocavit ϑέσεις ληκυθίζειν. *Et habent omninò hujusmodi ancipites diſputationes, in quibus de univerſo genere utrinq́; copiosè diſſeritur, ſuum quoq; naturale voluptatis condimentum. In hoc igitur altero exercitationis ſtadio, poſtquam jam quoq; quantum eſt ſatis, deſudatum erit, tùm demum maturitas eſſe incipit, ad eam rerum doctrinam animum tranſferendi, quæ rationibus cogentibus & adamãtinis, ac principiis artis cujusq́; propriis, innititur. Hæc vero magna quædam ſtudiorum mutatio & converſio jam eſt. In prioribus enim tantùm rhetoricamur: in hac, ſua quisq́; in arte, philoſophamur: in illis prima ferè verborum, ſecunda rerum cura eſt: in hac contrà, prima rerum, poſterior eſt verborum: in illis ſuavitas quædam dulcis eſt atq; decocta: in*

hac

hæc, auſtera illa & ſolida. Itaq́ etiam atq; etiam videndum, ne immaturum adhuc animum, & erudiora ſtudia, ad principes illas & graviores artes, ipſamq́ earum omnium matrem philoſophiam, temerè propellamus. A qua quidem præpropera feſtinatione (certiſsimo multorum adoleſcentum naufragio) clara voce olim juventutem revocavit Arceſilaus, inclamans, Non eſſe vellus portandum ad fullonem. *Revocare etiam nos poteſt, egregia illa animi & corporis comparatio, quæ eſt apud Themiſtium. Simile quid, inquit, animo accidit, quod corpori. Nam parvuli primò ſic jacent, ut neq; flectere ſe, neq; ingredi valeat. Deinde ut quadrupedes reptant. Tum erigunt ſe & incedunt ut bipedes, nec indigent comite qui manum præbeat. Adeò vero promovent proceſſu, ut jam & ad curſum vegeti, & ad omnes uſus corporis firmi robuſtiq́ ſint: Eodem modo animus primùm res tantùm nominare poteſt, & intelligere quæ nominat. Tum componere & meditari. Poſtremò univerſalia*

quæ-

quædam juidcia & notiones ſcrutatur, quas ſimulatq́ elicuit, in ſeipſo deponit atq; conſignat. Hæc autem omnia eò pertinent, primùm quidem, ut qui apud nos, iſtam quam oſtendimus, ſtudiorum viam ingreßi ſunt, lætentur rectam ſe eſſe ingreſſos, laudatam ab laudatißimis viris, & ab ipſa natura, certa voluptate commendatam: deinde, ut abſentibus etiam Academiæ noſtræ inſtituta comprobemus. Triplicem enim illam quam diximus, exercitationem, perpetuò apud nos urgeri volumus: & offerimus ex primo genere nunc claßica adoleſcentum noſtrorum progymnaſmata, quorum partem aliquam ſuperioribus annis publicè quoq; ſpectandam propoſuimus. Exercitationes enim Ariſtotelicæ pro theſi & contra theſin ῥητορικῶς *diſſerendi, quas ſecundo loco ſuprà laudavimus, itemq; diſputationes de artibus didaſcalicæ, quæ tertiam laboris Academici partem occupant, ad publicos jam profeſſores propriè pertinent: & certum eſt nobis, ſummo*

quoq; ſtudio ibi laborari, ut officij cujusq; ratio conſtet, ne quid vel negligenter omittatur, vel perturbatè & ſine ordine, committatur. Tu voluntatem noſtram optimam, fauſtis acclammationibus proſequere.

Eidem Lectori.

CONſtitueramus quidem, his Emblematicis ac Symbolicis explicationibus conjungere doctiſsimas Orationes quaſdam in principio, ac progreſſu hujus Academiæ inſtitutæ, ab anno Chriſti 1577 uſque ad annum 1581. Rectore Clariſs. viro D Thoma Fregio P.M. habitas: ſed cum illæ alio conſilio, ac, ut plurimùm argumento diverſo fuerint compoſitæ, ac recitatæ, ac præterea jampridem typis elegantibus in hac urbe impreſſæ, ſupervacaneum eſſe putavimus, eas rurſum huc transferre, cum præſertim hoc modo noſter liber facilè in nimiam molem excreſcere potuiſſet. Quod ſi fortè eam editionem aliqui nondum viderint, ad eam quæ ex officina Gerlaciana typographica prodiit, candidum lectorem remittimus. Vale.

VI.

PANEGYRIS ANNI 1582.

SVB RECTORATV D.D. EDONIS HILDERICI Theologi.

Oratio primæ claſsis recitata à Philippo Rietero Noriberg.

IN ea ſchola noſtræ claſſe in qua ego ſtudiorum cauſſa verſor, ſcio multos eſſe adoleſcentes, q̃ me ut ætate, ita ingenio, doctrinâ, memoriâ & dicendi exercitatione longe ſuperant. Proindeq́; id, quod mihi nunc à Magnifico Domino Rectore imponitur, majori laude & felicitate præſtare potuiſſent. Sed tamen mo-

vcor & mandato præceptorum meorum, quibus reverenter adoleſcentes decet obedire, & inſigni humanitate auditorum omnium ordinum, Comitum, Baronum, nobilium, hoſpitum, profeſſorum & ſtudioſorum adoleſcentum, ut tanto facilius ſim paſſus mihi has dicendi partes imponi. Quare veniam me facilè conſecuturum ſpero: & ne longiori Exordio vobis ſim moleſtus, è veſtigio conferam me ad explicationē ſymboli quod in pulcherrimo numiſmate præmij loco ab Ampliſſimo Senatu Noribergenſi & Dominis Scholarchis ijs datur ſcholaſticis, qui ex ſuprema claſſe præceptorum judicio ad publicas auſcultationes promoventur. Inſculptum eſt numiſmati nobis donato pulvinar, cum libro aperto & pugione. Quæ imago haud dubiè ſumta eſt ex hiſtoria Alexandri Magni. Hic enim adeò dicitur delectatus lectione Homeri, ut cum cubitum ſe conferret, ejus poëma cum pugione ſuo cervicali ſubjiceret, ut cum expergiſceretur (ſomni autem parciſſimus fuit) ſemper ad manum haberet præſtantiſſimum autorem, cujus etiam nocturna lectione multarum virtutum præcepta & exempla cognoſceret. Imaginis inſculptæ uſum indicat hæc ſententia addita: Virtutem doctrina parit. *Quo ſymbolo prudentiſſimus & ampliſſimus Senatus Noribergenſis ſapienter noſtrum ordinem ſcholaſticum monere voluit, ut cogitaret excellentem virtutem ſine acerrimo literarum ſtudio & eximia eruditione comparari non poſſe. Quod veriſſimum eſſe, & ipſa ratio docet, & autoritas cùm divina tùm humana comprobat, & exempla quàm plurimorum laudatiſſimorum principum teſtantur. Ad ipſam enim rationem quod attinet, quis non videt tantùm differre hominem doctum ab indocto, quantùm differt dies â nocte, lux â tenebris, viſus â cæcitate? Mentis enim eſt per doctrinæ lucem monſtrare voluntati ea, quæ ſunt expetenda & fugienda*

fugienda: Voluntatis eſt, per virtutem ea facere, quæ præcipit mens, & fugere quæ eadem prohibet. Recte enim Poëta inquit: Quod latet ignotum eſt: Ignoti nulla cupido. *Qua de re plura non dicam. Amor enim virtutum, & odium vitiorum in voluntate non poſſunt exiſtere ſine intellectu virtutum & vitiorum in mente. Hoc enim prorſus eſſet contra humanæ naturæ conditionem. Idem oſtendit divina autoritas. DEVS enim Deuter 17. capite per Moyſen ſic inquit: Deſcribet ſibi repetitionē hujus legis Rex in libro, ut ſit cum eo, & legat in eo cunctis diebus vitæ ſuo quo diſcat timere Dominum DEVM ſuum, & obſervare cuncta verba legis. Poſtea Ioſuæ cap. 1. ad Ioſuam dicit Dominus: Non recedet ab ore tuo liber legis hujus, ſed in eo die ac nocte meditaberis, ut cuſtodias & facias ſecundum omnia quæ in eo ſunt ſcripta. Divina igitur autoritas teſtatur, actiones cum omnium hominum, tum maximè principum certis notitijs & præceptis regendas eſſe. Ideo & Sapientia apud Salomonem in proverbijs. 8. cap. inquit: Per me Reges regnant & judices juſta decernunt. Quod ſi quis hac de re humanæ etiam autoritatis teſtimonium requirat, is hoc Platonis teſtimonio ſit contentus, qui dicit: Eas demum Reſpublicas fore beatas, in quibus aut Reges philoſopharentur aut Philoſophi regnarent. In quo dicto Plato ſapientiſſimè vult cum potentia conjungi ſapientiam. Rectè enim apud Græcos dicitur:* Τὸ ἰσχυρὸν ἀνόητον, καὶ τὸ ἔμφρον ἀδύνατον. *Id eſt: Robur expers eſt intelligentiæ, intelligentia potentiæ. Sed quanta doctrinæ & diſciplinæ vis ſit, in naturæ vel malis corrigendis vel bonis augendis, id maximè in exēplis doctiſſimorū principū cernere licet. Hiſtoriæ enim oſtēdunt eos reges, principes & gubernatores, qui literarū ſtudia coluerūt, indoctis principibus virtutis laude longè antecelluiſſe. Quanta enī virtus fuit in Davide*

Rege Iſraëlitarum, propter acerrimum ſacrarum literarum ſtudium? Idem Rex, ſi ſtatuiſſet doctrinam, piam aſſuefactionem & diſciplinam nihil prodeſſe ad comparandam virtutem, non tradidiſſet ſummo & eruditiſſimo Propheta Nathan in diſciplinam ſuum filium Salomonem. Cyrus primus Perſarum Monarcha, & optima diſciplina Perſica ad virtutem inſtitutus fuit, & â ſapientiſſimo Propheta Daniele veram de DEO doctrinam didicit, Alexander Magnus, qui Perſarum Monarchiam ad Græcos tranſtulit, in omnibus Philoſophiæ partibus â ſummo Philoſopho Ariſtotele eruditus fuit. In Romana Monarchia, quanta eruditione præditus fuerit Iulius Cæſar, id ejus oſtendunt commentarij ſapientiſſimè ſcripti. De quibus audite, ſi placet, judicium Ciceronis. Commentarios quosdam ſcripſit rerum ſuarum valdè quidem inquam probandos, nudi enim ſunt, recti & venuſti, omni ornatu orationis tanquam veſte detracta. Sed dum voluit alios habere parata, unde ſumerent, qui vellent ſcribere hiſtoriam, ineptis gratum fortaſſe fecit, qui volunt illa calamiſtris inurere; ſanos quidem homines â ſcribendo deterruit. De eodem ſcribitur, quod cum Pompeïo interfecto, Alexandriam veniſſet, more ſcholaſtici in turba lectiones doctorum virorum audiverit. Auguſtus Cæſar & literarum & literatorum hominum maximus fuit fautor. De M. Antonino Philoſopho Romanorum Imperatore expreſſe ſcribit Dion, multum eum doctrina adjutum fuiſſe ad exercendam virtutem, cum inquit: Ἀγαθὸς δ' ἦν, καὶ οὐδὲν προσποίητον εἶχεν· πάμπολλα δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη. Hic etiam cum eſſet Imperator, egreſſus annum quinquageſimum acceſſit ad auditoria Philoſophorum. Conſtantinus Magnus tanta eruditione fuit præditus, ut ipſe potuerit regere Synodum Nicenam, & in ea de ſummis articulis fidei inter alios

Epiſco-

Epiſcopos & eruditiſsimos viros ſententias dicere. Theodoſius ſecundus ſua manu deſcripſit libros novi teſtamenti & in eis quotidie aliquid legit. cui mos dicitur fuiſſe mane precationes dicere & Pſalmos canere cum conjuge & ſororibus. Sed ut de alijs principibus doctis, quos alia regna habuerunt, nihil dicam: An non inter Imperatores Germanicos hi clariſsimi ſunt, qui ſtudia literarum coluerunt, & ſcholas publicas fundarunt? Quales ſunt Carolus Magnus Græcarum & Latinarum literarum peritiſsimus, qui ἀξίωμα Imperij Romani ad Germanos tranſtulit: Fridericus Secundus, earundem linguarum & aliarum maximè callens, Mathematicorum, Phyſicorum & Medicorum ſtudiorum inſtaurator feliciſsimus, & digniſsimus qui ſummis heroibus annumetur, qui excellentem in omni genere doctrinarum eruditionem cum virtute & gloria bellica conjunxerunt: Maximilianus, Carolus, Quintus Ferdinandus, & Maximilianus ſecundus, qui Imperatores omnes & ipſi excellenti bonarum artium cognitione exculti fuerunt, & viros doctos in magno precio habuerunt: Quidam etiam libros ſcripſerunt: Vt Maximilianus primus, cujus ſylvam experientiarum non vulgarium citat alicubi Iac: Spiegelius: Vt Fridericus ſecundus, cujus extat liber de arte venandi cum avibus, cui præſcripta ab ipſo verba ſunt memorabilia, & vobis ut ſpero non ingrata futura ſi etiam hîc â me recitentur: Nos profecto, qui divina largitione populis præſidemus, generali, qua omnes homines naturaliter ſcire deſiderant, & ſpecie aliqua gaudent aliqui utilitate proficere, ante ſuſcepta regiminis noſtri onera ſemper â juventute noſtra quæſivimus ſcientiam, formam ejus indeſinenter amavimus, & in odore unguentorum ſuorum ſemper aſpiravimus indefeſſè. Poſt regni v. noſtri curas aſſumtas, quamquā operoſa frequenter negotiorum turba

nos diſtrahat, & civilis ſibi ratio vendicet ſolicitudinis noſtræ partes, quidquid tamen temporis de rerum familiarium occupatione decerpimus, transire non patimur otioſum, ſed totum in lectionis exercitatione gratuitè libenter expendimus, ut animæ clarius vigeat inſtrumentum in acquiſitione ſcientiæ, ſinè qua mortalium vita non regitur liberaliter. Satis ne magnum hoc vobis, Auditores optimi, videtur cognitionis & ſcientiæ ſtudium in Imperatore? Sed brevitas temporis jam obſtat, ut ne nominare quidem mihi liceat principes eos, qui in hiſtorijs clari ſunt propterea, quod cum belli pacisq́; artibus ſolidæ eruditionis laudem conjunxerunt: Qui certè in cognoſcendis bonis artibus nihil temporis, nihil operæ, nihil ſtudij poſuiſſent, ſi earum cognitionem ad virtutem & gloriam comparandam nihil prodeſſe cenſuiſſent. Sed ſi ut ante dixi, & ipſam naturæ humanæ conditionem & authoritatem cùm divinam, tùm humanam, & exempla doctiſſimorum principum omnium temporum diligenter conſideraverimus, reperiemus veriſſimum eſſe hoc ſymbolum: Virtutem doctrina parit. *Quare hanc ſapientem commonefactionem in pulcherrimo argenteo numismate nobis propoſitam grato animo amplectamur, eamq́; ipſo opere implere annitamur. Quo nihil gratius erit, Ampliſſimo & Prudentiſſimo Senatui Noribergenſi, qui nullis ſumtibus parcit, ut nos adoleſcentes ad ſtudium literarum & virtutis excitet.*

D I X I.

ORA-

ORATIO SECVNDÆ CLASSIS, RECITATA à GENEROSO DOMINO BARONE GEORGIO ERASMO à Tſchernembl Auſtriaco.

Cum Junioribus apud ſapientes, graves & eruditos viros, quales jam hic Conventus multos habet, facienda ſunt verba, nihil eos magis decere arbitror quam brevitatem orationis. Quare & ego cum à præceptoribus in hoc eruditiſſimorum virorum conſeſſu aliquid dicere jubear, odioſam ſermonis prolixitatem fugiens, ſtatim me cõvertam ad qualemcunq; explicationem pulcherrimi ſymboli, quod ab Ampliſſimo Senatu Noribergenſi in argenteo numiſmate nobis adoleſcentibus proponitur, qui ex ſecunda claſſe in primam promovemur. Imago igitur, quæ in numiſmate nobis attributo inſculpitur, hæc eſt: Rhinoceros cornu, quod in naribus habet, exacuit & limat ad petram. Quod hoc animal facere dicitur, cùm pugnam initurum eſt cùm Elephante, cujus alvum, quam ſcit ſe acuto cornu penetrare poſſe,

pugnans præcipue petit, & in hac corporis parte Elephantem vulneratum occidit. Quod ſi Rhinoceros in pugnando ab alvo Elephantis aberrat, ejus proboſcide feritur, & dentibus dilaniatur. Anno Chriſti 1515. Albertus Dürerus Noribergenſis pictor nobiliſſimus Regi Luſitaniæ Emanueli pictura elegantiſſima expreſſit vivum Rhinocerotem, quem Rex ê Cambaria Indiæ regione acceperat. Ex illa Dureri pictura ſuſpicor deſumptam imaginem Rhinocerotis, quæ in noſtro numiſmate conſpicitur. Idem Luſitaniæ Rex, ut horum animalium diſcordiā & pugnam experiretur, ea aliquando inter ſe commiſit: ſed Elephas conſpectum Rhinocerotem dicitur fugiſſe. Vnde colligitur Rhinocerotem animal eſſe animoſum, & quamquam minus eſt Elephante, tamen fiducia ſui cornu cum eo audere congredi, & ſepè victorem Elephantis exiſtere. Atq; hæc breviter ſint nobis dicta de imagine Rhinocerotis, qui ſe non temere committit pugnæ cum robuſtiſſimo & fortiſſimo hoſte ineundæ, ſed ſe ad futurum certamen exacuendo cornu ad ſaxum diligenter præparat, ut victoriâ potiatur. In numiſmate imagini Rhinocerotis ſuum cornu ad petram acuentis addita ſunt hæc verba, ex Catulli carmine deſumpta : Amat victoria curam. *Cujus ſymboli haud dubiè hæc eſt ſententia : Nullam victoriam ab ullo hoſte unquam reportari ſine ingenti curâ, ſine labore & ſine aliquo periculo. Quæ ſententia multis exemplis præſtantiſſimorum regum, principum & ducum ex hiſtoria deſumptis illuſtrari poſſet, ſi temporis brevitas eorum commemorationem admitteret. Quid enim? An recens tot præclaras victorias ab hoſte bellicoſiſſimo & ſæviſſimo Moſchovita Stephanus Polonorum Rex ſapientiſſimus, fortiſſimus & feliciſſimus, ſine immenſa cura, aſſiduo labore & maximo periculo reportare potuiſſet? Cui Regi ſecundum DEVM immortales*

tales

tales gratiæ debentur, quod multas Eccleſias Chriſti in Livonia & vicinis locis â tyrannide Moſchovitica liberavit. Sed prætermiſsis bellicis victoriis paucis attingamus ſcholaſticam militiam. Nobis enim ſcholaſticis de noſtra militia inclytus Noribergenſis Reip. Senatus in hoc ſymbolo commonefactionem proponere voluit. Habet noſter ordo hoſtes non paucos, qui nobis obſtant, quo minus ad bonorum artium cognitionem & virtutis poſſeſsionem perveniamus. Quorum ê numero hi quoq; ſunt, quos Hermolaus Barbarus Venetus, vir de ſtudijs literarum optimè meritus, in hoc verſu nominat:

Venter, pluma, venus laudem fugienda ſequenti.

Eosdem & Pithagoras in aureo ſuo carmine nominat, cum inquit.

Κρατεῖν δ' ἐθίζεο τῶνδε: γαστρὸς μὲν πρώτιστα,
καὶ ὕπνου, λαγνείης τε.

Qui igitur in caſtris Muſarum verſantur, ante omnia ſtudeant temperantiæ & ſobrietati, ne â ventre, gula & crapula turpiter vincantur, ut Sardanapalus & Bonoſus Imperator victi ſunt. Verus enim eſt hic ſenarius: παχεῖα γαστὴρ, λεπτὸν οὐ τίκτει νόον. *Deinde Muſarum tirones odiſſe debent nimium ſomnum, alterum illum ſui ordinis hoſtem, ne ejus miſerrima fiant mancipia. Cogitent exempla: Demoſthenis primum, qui antelucanas operas fabrorum ſolitus eſt antevertere. Et item Alexandri Magni, qui minorem partem noctis ſomno, majorem vigilijs & meditationibus, tribuere conſuevit. Iulianus quoq; Imperator, aliàs malus & impius, noctes dispartitus fuit in triplicia officia: Quietis, Reipublicæ & Muſarum. Quare & Plinius rectè nobis vigiliam commendat, cum inquit: Vigilia in ijs, in quibus animus inquies, opere paſcitur. Et idem Plinius in præfatione hiſtoriæ ſuæ naturalis ad*

lis ad Imp. Veſpaſianum exclamat: Profecto vita vigilia eſt. Vt ſignificet, quantum quisq; temporis ſomno tribuat, tantum vitæ ſuæ detrahere. Veriſsimè certè, nam & Plato ait in 7. de legibus eum qui nimio ſomno deditus ſit, nullius pretij hominem eſſe, nec plus valere mortuo: quod ſomnus & corpori & animo noſtro & utriusq; functionibus impedimentum adferat. Nec aliter Ariſtoteles: qui potius vigilias quam ſomnum vitæ cauſam eſſe pronunciat. Τὸ ἐγρηγορέναι, *inquit,* τȣ̃ ζῆν αἴτιον ἐϛιν, ἢ τὸ καθεύδειν. *Ex quibus mihi videtur Ovidius ſuos hosce verſiculos expreſſiſſe, qui in omnium ore ſunt:*

Stulte quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?
Longa quiſcendi tempora fata dabunt.

Tertius ſcholaſtici ordinis hoſtis eſt fædus amor prohibitæ veneris, DEVM & homines graviſsimè offendens. De quo hoſte extant verſiculi Bacchylidis veteris Poetæ Græci, quos Philippus Melanchthon latinè ſic reddidit.

Vt cum de ſtatua facies formoſa remota eſt,
Non decus in toto corpore truncus habet:
Sic reliqui mores ſpreti ſine honore iacebunt,
Ni ſint ornati laude pudicitiæ

Pretonius Arbiter quoq; de eo ſic inquit:

Fæda eſt in coitu & brevis voluptas:
Et tædet Veneris ſtatim peractæ.

Hi tres quos dixi hoſtes primum vincendi ſunt tironibus Muſarum, & poſtea in alios multos domeſticos hoſtes fortiter impetus faciendus eſt, ut feliciter ſuperentur, expellendæ multiplices tenebræ ê noſtris mentibus, ejicienda ex voluntatibus innumerabilia vitia, domandi multi pravi affectus in cordibus

noſtris

noſtris, ambitionis, ſuperbiæ, æmulationis, invidiæ, avaritiæ. Rectè Proſper inquit:

Nunquam bella bonis, nunquam certamina deſunt,
Et quo cum certet mens pia ſemper habet.

De his tot & tantis hoſtibus ſine cura, ſine diligentia, ſine labore, ut ſymbolum nobis datum nos monet, noſter ordo nullas obtinebit victorias. Præparemus igitur nos magna cum cura ad omnis generis certamina, ut neceſſaria eruditione, & mediocri dicendi facultate inſtructi, cum acerrimis adverſariis veritatis, legum & honeſtarum artium aliquando feliciter & glorioſè pugnare, & per tales victorias Eccleſiæ Chriſti ac Reip. magno uſui eſſe poſſimus.

DIXI.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA à VVILHELMO THEODORICO Marſchalck ab Ebnet.

QVædam Germaniæ civitas ad Carolum Quintum Imperatorem legatum miſerat, adjuncto comite adoleſcente pulcherrimo, primarij ejus civitatis viri filio. Cumq́; legatus Imperatori ſuæ Reipub. negotium expoſuiſſet, interrogat eum Imperator de comite adoleſcente, cujas eſſet & cujus filius? Reſpondit legatus, eſſe eum cujuſdam primarij in ſua Rep viri filium, & unà ſecum miſſum, ut quædam digna memoriâ & videret & audiret. Imperator igitur hoc audiens, adoleſcentem colloquio dignatur, eumq́; de quibuſdam rebus interrogat, quas ingenuum adoleſcentem ſcire oportet, ut domum is reverſus gloriari poſſet, ſe cum Imperatore eſſe collocutum. Sed cum adoleſcens piſce magis mutus eſſet, nec Imperatori ad interrogatoria quicquam reſpondere poſſet: Imperator legato, Tuus, inquit, comes pulchre-

pulchra eſt ſtatua, ſignificans pulchritudinem corporis & nobilitatem generis ſinè doctrina & virtute parum prodeſſe hominibus. Hujus dicti Caroli Quinti Imperatoris mihi venit in mentem, cum conſidero in numiſmate hoc ſymbolum: Nobilitatis virtus non ſtemma character. *De quo ſymbolo, omiſſo longiori Exordio pauca dicam.*

Numiſma, quod præmij loco munificentia inclyti Senatus Noribergenſis tribuit ijs ſcholaſticis, qui ex tertia tribu in ſecundam evehuntur, harum rerum, ut videmus, habet imagines: Grandior aquila unguibus ſuis arreptum pullum tenet, eumq́ rectà intueri cogit adverſum ſolem; cujus fulgentes radios ſi ferre oculus poteſt, agnoſcit eum pro legitima prole & in nido retinet, atq; educat: Sin præ imbecillitate viſus oculos à ſolis radijs avertit, pro ſpurio eundem habet, ſuaq́ educatione indignum judicat, atq; ê nido præcipitat. Inter alias enim virtutes aquilarum etiam hæc eſt, quòd viſu maximè valeant, quodq́ illæſis oculis ſinè lachrymis, non conniventes, & ut Græci loquuntur, ἀσκαρδαμυκτὶ, *fulgorem radiorum ſolarium aſpicere poſſint. Ex hac aquilarum natura & virtute hæc ſimilitudo ducitur: Vt pullo aquilino ad aquilinam nobilitatem probandam non ſatis eſt, ab aquilis generoſis progeneratum eſſe, ſed hoc etiam in eodem neceſſarium eſt, ut virtutem aquilis dignam habeat, ſine qua à parentibus pro legitima ſobole non agnoſceretur: Ita in genere humano, ſi quis pro verè nobili haberi velit, ei non ſatis eſt jactare nobilitatem generis majorum ſuorum, quod nobilitatis argumentum eſt leviſſimum: ſed maximè hoc neceſſarium eſt, ut majorum ſuorum eximiam virtutem referat ac poſſideat: ſine qua ne ſuorum quidem parentum judicio ullus verè nobilis eſt, nec pro nobili habendus. Quapropter imaginibus numiſmatis noſtri hæc inſcriptio rectè*

additur: Nobilitatis virtus, non ſtemma, character. *Id eſt, magis virtus, quam genus nobilitatem efficit, vel potius ſola virtus non majorum ſanguis veræ nobilitatis firmum eſt argumentum. Magnam ſapientiam & utilitatem continet hoc ſymbolum Primum eos quibus generis nobilitas contigit, quæ* ἐυγένεια *Græcis dicitur, ſapienter monet, ut cum ea veræ virtutis ſtudium conjungant. Deinde eos, qui genere Ignobiles ſunt, hortatur, ut per acerrimum ſapientiæ ac virtutis ſtudiũ veram nobilitatem ſibi comparent, quam Græci philoſophi* ἐξοχὴν *vocant, quæ tanto* τῇ ἐυγενείᾳ *antiſtat, quanto propria virtus aliena virtute nobis utilior eſt. Tertiò docet Ignobilitatem generis hominibus novis, qui nullis majorum imaginibus, ſed virtute propria clari ſunt facti, nihil obeſſe quo minus & ſint & habeantur verè nobiles. Poſtremo ſignificat nobilitatem generis prorſus inutilem eſſe ÿs, nec quicquam prodeſſe, qui mali & improbi ſunt, & à virtute majorum ſuorum turpiter degenerant. Imò hos Ariſtoteles 4. de ortu animal: cap. 3. non dubitat monſtra appellare. De hac poſtrema parte extat elegans Epigramma, graviſſimi Theologi* GREGORII NAZIANZENI, *in quo multis rationibus demonſtrat,* τὸς ἐυγενεῖς δυσρόπους, *id eſt, nobiles malis moribus præditos fruſtra gloriari de nobilitate ſui generis. E quibus tanti viri rationibus hic aliquas proferre operæ pretium eſt. Si, inquit, corpore admodum eſſes deformis, & tetrâ laborares graveolentiâ, ut tuum halitum oris nemo circumſtantium ferre poſſet, & hæc mala tibi aliquis objiceret, an prodeſſet tibi dicere: patrem habui formoſum, patrem habui benè olentem? Item, ſi tibi quis objiceret muliebrem timiditatem & mollitiem, an ſatisfaceres convicianti, ſi diceres, Majores mei multas coronas Olympicas ſua virtute obtinuerunt? Ita ſi te aliquis rudem & ma-*

& malum hominem appellaverit, nihil te juvabit, ſi reſpondeas, majores tuos & parentes viros ſapientes & bonos fuiſſe. Item, uter Muſicorum eſt melior, illene qui inaurata cithara optimè canit? nimirum, qui vulgari cithara optimè. Similiter, ut laudi roſæ nihil decedit, etiamſi ea ex aſpero frutice naſcitur, & ut ſpinæ vituperatio non minuitur, etiamſi ea ex tenera proveniat terra: Ita qui bonus eſt, licet obſcuros habeat aut malos parentes, tamen meritò præferendus eſt ei, qui nobiliſſimum & optimum genus ſuum malis moribus dedecorat. Hæc & plura alia GREGORIVS NAZIANZENVS in Epigrammate, in nobilem degenerem ſcripto, ſapienter & eruditè monet.

Quæ cum ita ſe habeant, & judicia ſapientum virorum magni nobis ſint facienda, eaq; vera comprobent cum hiſtoria tùm quotidiana experientia, ſæpè multumq;, ut nos ad virtutis ſtudium excitemus, de hoc ſymbolo cogitemus: Nobilitatis virtus, non ſtemma, character. *Qui ex claris majoribus orti ſumus, non confidamus eorum virtutibus & meritis, nec alios præ nobis contemnamus, ſed ipſi quoq; majorum noſtrorum exemplis ſapientiæ, pietatis & virtutis ſtudium colamus, & benè de Repub. de Eccleſia DEI, de tota ſocietate humana mereri ſtudeamus, memores verſuum Iuvenalis:*

Tota licet veteres exornent undiq; ceræ
Atria nobilitas ſola eſt atq; unica virtus.

Et verſus Gregorij Nazianzeni, in dicto Epigrammate.

Δοῦλος ἐμοὶ πᾶς σκαιὸς ἐλεύθερος ὅστις ἄριστος.

Qui vero ex parentibus Ignobilioribus minusq; laudatis procreati ſumus, aut patriã minus claram habemus, aut opibus non ita magnis abundamus, aut corporis dotibus deſtituimur: tamẽ propterea non deſperemus, ſed tanto magis ſtudio literarũ,

pietatis & virtutis incumbamus, ut per hæc media DEVS nos pro ſua immenſa bonitate ita evehat, ut fiamus ſalutaria organa Reipublicæ & Eccleſiæ DEI. Nam Pſalmus 113. bonitatem DEI his verbis celebrat: Quis ſicut Dominus DEVS noſter, qui in altis habitat? Humilia reſpicit in cælo & terra, erigens è pulvere inopem, & de ſtercore erigens pauperem, ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi ſui. Quid quod etiam Ethnici obſcuro loco natos, cum virtuti ſtudent, præferunt ijs, qui ſine propria virtute, ſtemmata majorum ſuorum tantummodo jactant? Ideo Iuvenalis Satyra 8. ſic inquit:

Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
  Aeacidæ ſimilis, vulcaniaq; arma capeſſas,
  Quám te Therſitæ ſimilem producat Achilles.

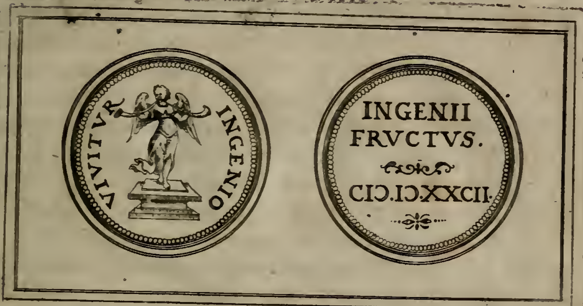
Et Ovidius: 13. Metamorph,

Nam genus & proavos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtro puto.

DIXI.

ORA-

ORATIO QVARTÆ CLASSIS RECITATA à HIERONYMO HOLTSCHVHERO. Noriberg.

IN eo numiſmate, quo Ampliſsimus Noribergenſis Senatus nos donat, qui ex infima claſſe ad proximè ſuperiorem aſcendimus, hæc inſcriptio legitur: Vivitur Ingenio. Quam inſcriptionem legens, timidus ad dicendū accedo. Quid enim nos adoleſcentes, qui vix in hanc vitā ingreſsi ſumus, de vita afferemus dignum auribus eruditiſsimorum virorum & juvenum, qui in hoc conventu conſpiciuntur? Quid item præclari de ingenio, re maximè abdita minimeq́; in ſenſus incurrente diceremus nos pueri minimè ingenioſi, qui vix de rebus quotidianis, & ante oculos poſitis tria verba proloqui poſſumus? Ego vero præ alijs adoleſcentibus puerili etiam quadam timi-

 ditate

ditate impedior, quo minꝰ ea, quæ utcunq; didici, proferre queã. Auget hanc meam timiditatem & ingenij mei tenuitas, & imperitia rerum, quæ cum puerili ætate conjuncta eſt. Sed quia Magnifico Domino Rectori modeſtè obtemperandum eſt, qui me jubet ſpecimen aliquod edere mei in ſtudijs profectus, pauca in medium adducam de Symbolo, quod ab inclyto Senatu Noribergenſi ſcholaſticis noſtri ordinis benignè attributum eſt. Videmus igitur noſtrum hoc numiſma in uno latere continere inſculptum monimentum ſeu ſepulchrum quoddam, cui ſpecies quædam hominis inſiſtit, habens geminas in dorſo alas & geminas in manibus tubas ori admotas. Imago ſepulchri haud dubiè nos monet, omnibus aliquando moriendum eſſe, atq; idcirco omnem ſuperbiam, arrogantiam & faſtum maturè deponendum, omnia humana & terrena, quamvis ſplendida, tamen, utpote morti obnoxia, contemnenda calcandaq; eſſe, ſicut vulgares hi rythmi idem nos monent:

Cum tumulum cernis, cur non mortalia ſpernis?
Tali namq; domo clauditur omnis homo.

Extat apud Græcos in libello Epigrammatum Diſtichon, quod de eadem re piè, & ſacris literis convenienter nos commonefacit, quod tale eſt:

Γῆς ἐπέβην γυμνὸς γυμνόσθ' ὑπὸ γαῖαν ἄπειμι,
Καὶ τί μάτην μοχθῶ γυμνὸν ὁρῶν τὸ τέλος;

id eſt:

Nudus in hanc veni terram nudusq; redibo,
Quid crucier fruſtra? clauſula nuda datur.

Species tamen quæ ſepulchro inſiſtit, monet, aliquid eſſe quod cum homine non moriatur, videlicet excellens ingenium, quod comprehendit eximiam doctrinam, ſingularem virtutem, & inſignem gloriam, quæ omnia certa quadam ratione

inter

inter ſe cohærent ut cauſſæ & effectus, eademq; mortem effugiunt. Ingenium enim parit doctrinam, doctrina virtutem, virtus gloriam, gloria immortalitatem. Alæ igitur Imagini additæ ſignificant gloriam virtuti debitam, per totum orbem terrarum, & ſurſum in cælum volare, nec ſepulchro poſſe capi. Adducuntur & tubæ geminæ, ut ſignificetur, virtutes magnorum, & de genere humano benè meritorum virorum pleno ore ſolere cani, & paßim prædicari. Ac fieri poteſt, ut altera geminarum tubarum, poëtas, altera hiſtoricos aliosq; ſolutæ orationis ſcriptores denotet, quorum tubæ tam ſunt ſonoræ, tamque in canendo durabiles, ut ab ortu usq; ad occaſum, & ab occaſu usq; ad ortum, per omnia ſecula audiantur. Ac de poëtica tuba Ovidius ſic inquit:

Carmine fit vivax virtus, expersq; ſepulchri,
Notitiam ſeræ poſteritatis habet.

Item Horatius:

Dignum laude virum Muſa vetat mori.

Qualis & quanta ſit tuba illa altera in celebrandis claris viris, quæ ſoluta oratione utitur, quæq; oratoria dici poteſt, ſatis oſtendit epiſtola Ciceronis ad Lucium Luceium Quinti filium, in qua inter cætera ſummus orator ſic inquit: Ardeo cupiditate incredibili, neq; ut ego arbitror, reprehendenda, nomen ut noſtrum ſcriptis illuſtretur, & celebretur tuis. Per has igitur tubas, cum poëticam tùm oratoriam, multi præſtantißimi viri celebrati immortale nomen ſunt conſecuti, ut non minus per bonam famam apud poſteros vivere videantur, quàm olim ſuis ipſorum temporibus vixerunt. Commemorationem exemplorum, quæ ſunt apud ſcriptores innumerabilia, brevitatis cauſſa omitto. Nec verò ſolùm illæ perſonæ quæ tuba vel poëtica vel oratoria celebrantur, immortales ſiunt, ſed

ipſæ etiam perſonæ, quæ hujuſmodi tubis canunt, facilè inclareſcunt. Non minus enim immortalis factus eſt Homerus, quam ipſi illi Heroës quos divino ſuo carmine celebravit. Eodem modo judicandum eſt, de omnibus bonis ſcriptoribus, qui vel res cognitione dignas, vel perſonas virtute præſtantes monimentis literarum commendarunt. Quicunq; igitur cupidus eſt immortalis vel nominis, vel gloriæ, (omnes autem cupidi eſſe debemus) hic aut præclarè agendo & vivendo materiam præbeat tubæ poëticæ & oratoriæ, aut alterutra harum tubarum diſcat ipſe præclare canere. Ad utrumq; comparandum, ingenium eſt neceſſarium. Sine ingenio enim nec laudabilis materia ad canendum ſuppeditari, nec hæ quas dixi, tubæ præclarè poſſunt inflari atq; uſurpari.

D I X I.

VII.

PANEGYRIS, ANNI 1583.

SVB RECTORATV D. D. IOHANNIS BVSENREVTI IVRECONSVLTI.

Emblema Primæ curiæ, explicatum per Joh: Andream Geuderum.

ETSI me pudor, quem mihi natura tribuit, ſatis commonere poterat, ne in hunc locum, qui eloquentiſsimis ac eruditiſsimis omni tempore patuit, omnino deſcenderem: Viri omnium Ampliſs: ac Nobiliſs: Scholarchæ digniſs: ac prudentiſs: vos deniq; cæteri Aud: ac hoſpites gratiſs: ac ornatiſs: quia tamen à Magnifico Domino Prorectore juſſus ſum, ut in hac Am-

pliſſimorum virorum corona, ſpecimen ingenioli mei edam: ne forte id, quod in præſenti accepi præmium indignè accepiſſe videar, hanc provinciam nullo modo detrectare poſſum. Quænam igitur hujus præmij ſit imago: quodq; problema, dicam Audi: paucis. Sed antequam dicam, quæſo obteſtorq; vos, tribuatis mihi hoc beneficium, ut dum hæc ſummatim perſequar, orationis meæ curſus, aura lenitatis ac facilitatis veſtræ adjuvetur. Naturalis hiſtoriæ ſcriptor Plinius refert, quod etſi ſerpentes hominem odio naturali & ſempiterno proſequuntur, & quibuscunq; poſſunt modis lædunt, inficiunt, interimunt: homini tamen contra ſerpentes, natura venenum conceſſerit præſentiſſimũ. jejuni ſcilicet humani oris ſalivã: qua ſerpentes ictæ, velut aquæ ferventis, contactum fugiant, quaq; ſi in fauces penetraverit, etiam moriantur. Hoc ut naturæ erga humanum genus ſingulare eſt beneficium: ita ſobrietatis & veneris luxusq; præclarum eſt ſimulachrum. Quid enim venere eſt venenatius? quid luxu nocentius? quid immoderatâ vitâ peſtilentius? hæc bonarum literum eſt venenum: hæc artium & diſciplinarum pernicies, hæc omnis honeſtæ vitæ morumq; peſtis & corruptela: Hæc mentis uſum pervertit: omnem humanæ vitæ dignitatem commaculat: DEI in homine ſculptam imaginem debilitat: quin imò mente penitus & omnis veræ artis uſura ſpoliat, & quaſi Circes poculo in putidiſſimas beſtias transformat. Quid porro corporis robur perdit? intemperentia: quid morborum iliada gignit? intemperantia: quid deniq; omnium vitiorum gurges, & ſentina eſt malorum? Intemperantia. Non eſt, quod [illegible] veſtram ſine exemplorum appoſitione lentius hæc â nobis dici miretur: vita atq; factis omnium penè hominum abundè ſatis hoc comprobari poteſt. Vultis igitur exemplis priſcorum populorum apud vos utamur?

vultis

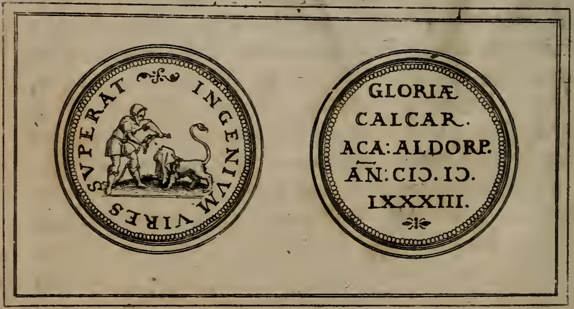
vultis ex antiquiſſimis hiſtorijs regiâ dignitate viros illuſtres, hic verò vitijs infectos repetamus? Alexandrum cui ex rebus actis & auctis Magni nomen eſt inditum, Alexandrum inquam hâc luxuriâ, & immoderatę voluptatum uſu, eò prolapſum eſſe accepimus, ut optimos etiam amicos, inter quos Clytum ſuæ nutricis fratrem, in convivio occiderit. Quò impietatis & crudelitatis inſatiabilis Nero impuriſſimus non proſilijt? cum vino gulæq́; tam deditus eſſet, ut mutato nomine pro Claudius Tiberius Nero, Caldius Biberius Mero dici meruerit. Sed quid ego te Alexander, quid te Nero, ex tanta antiquitate repeto? quaſi vero nobis magno numero non ſint in omnibus provincijs nepotes, qui ſua vita perditiſſima ſibi morbos attrahant, periculis ſe exponant, & in mille vitæ diſcrimina conjiciant. Hujus ergo Veneris victrix eſt ſobrietas. Hujus veneni antidotum eſt temperantia: Horum malorum medela eſt vita moderata. Sobrietas enim ebrietatem pellit, ebrietate pulſa animorum perturbationes & omnis generis mala pelluntur. Quanta ſit hujus virtutis præſtantia, ex Græcis etiam cognoſci nullo negotio poteſt. Hi enim inſigni vocabulo σωφροσύνην nuncuparunt, dictamq́; voluerunt, teſte Ariſtotele, quaſi σώζουσαν τὴν φρόνησιν, quod mentem illibatam conſervet, prudentiam, omniumq́; virtutum officia pariat, atq́; tueatur. Nihil itaq́; per DEVM immortalem honeſtius, nihil præclarius, nihil præſtantius, diviniusq́; eſt temperantiâ, & omnis vitæ moderatione.

Sed de problemate ſatis, vel etiam plura qàum cogitaſſem. Nunc tandem, quod unum reſtare videtur, DEVM oremus ſobrietatis & autorem & fautorem, ut ſuo nobis Spiritu, adſit, qui mentem noſtram ac ſenſus ita regat

atq; gubernet, ut in tota vita noſtra ſobriè pieq; degamus, & hac corporis mole tandem exuti & liberati, ſempiternâ cum ipſo lætitiâ perfruamur.

D I X I.

E M B L E M A S E C V N D A E C V R I A E, E X P L I C A T V M P E R I L L V S T R E M & Generoſum D. Comitem Philippum Otingenſem.

NON minus ſapienter quàm utiliter, ab hujus inclytæ Academiæ Proceribus conſtitutum eſt Mag: Dom: Prorector, ut, qui in inferioribus cenſibus, ingenuis artibus operam dedere, prius cùm privatim, tum publicè ſuæ induſtriæ ſpecimen aliquod darent ſuis præceptoribus, quàm ad alias tribus transferrentur. Non ſolum igitur non caruiſſem juſta inobædientiæ reprahen-

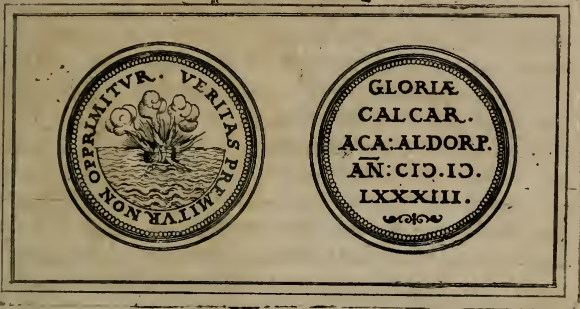
reprehenſione, ſed ignaviæ ſimul & negligentiæ nomine ſuſpectus fuiſſem, niſi, quod à tua Magnif.^{ca} mihi mandatum eſt munus, ſuſcepiſſem. Quanquam autem non ignorem, non poſſe me ſatis commodè & politè oſtendere, qui ſit propoſiti mihi Emblematis ſenſus: ideoq; præceps fuiſſe in ſuſcipiendis hiſce dicendi partibus videri poſſim: tamen ne temeritatis vitium fugiendo in aliud gravius delabar, Emblema paucis explicabo. Pingitur in hoc argenteo numo leo robuſtus, & vir: qui dum compedibus conſtringere leonem conatur: linteo caput ejus obvolvit: Huic picturæ hoc ſymbolum eſt additum: Ingenium ſuperat vires: *quo nihil aliud arbitror innui, quàm non tam viribus, velocitate aut celeritate corporis res magnas geri, quàm conſilio, autoritate atq; ſententia. Nam quis non perſuadeat ſibi, ea quæ ſummis difficultatibus obſtructa, obſcuritate tecta, ancipiti dubiaq́; cõditione involuta ſunt, acri cõſilio, mentiſq; acie potius perveſtiganda, enodanda, peragranda eſſe, quàm corporearum viriũ molem adverſus ea comparãdam? Vis enim humani ingenij tanta eſt, ut quò manuum noſtrarum tela non pervenerint, eodem acutum conſilium penetret. Potentia vero conſilij expers, quoniam inconſultè & temerè agit, imprudenter & fortuito fertur, nec moram ſolum ſibi, & impedimentum in agendo infert, ſed mole ſua ruit, totaq; deſtructa vaneſcit: adeo ut rectiſsimè dixerit Q. Curtius 7. lib. de geſtis Alexandri, Conſilio, non impetu opus eſt. Et Pericles judicabat, magis decere Imperatorem conſilio & aſtu, quàm gladio multoq; ſanguine fuſo, potiri victoria. Compertum enim habeat, nihil non difficultatibus circumſeptum, anguſtijs circumvallatum eſſe: ideoq; non tam in copias, magnaſq́; vires, quàm in acrem mentis induſtriam ad agendum intentam, ſpem eſſe defigendam. Hujus veſtigia perſecutus eſt Tarquinius junior,*

qui tum demum nullo negotio civitates â bellorum ducibus vinci poſſe cenſebat: ſiè medio Primates patrum prudentia pollentes, ſublati eſſent. Sic Cicerone teſte, Homerus non Ajacem, non Achillem, ſed Vlyſſem appellavit πολίπορθον, *quod extrema belli Trojani conſilio & prudentiâ proſecutus eſſet. Vnde liquet veriſſimum eſſe, quod noſtrum ſymbolum ait:* Ingenium ſuperat vires. *Harum enim firmitas parit fiduciam: qua nonnulli nixi, non raro in periculum ac diſcrimen adducti ſunt. Nam Pompeio Theſſalico prælio (ut ait Florus) nihil magis exitio fuit, quàm ipſa exercitus magnitudo: In magnam ſcilicet virium fiduciam, magnis viribus accingitur fortuna (ut inquit ille.) Non igitur potentiâ, non faſtu bellicoſo, non vi tumultuoſa: ſed vigilanti animo, ſed acuto conſilio, ſed prudenti & cauta mente ad negotia tractanda accedendum, res difficiles aggrediendæ, adoriendæ, conficiendæ ſunt. Quæ cum ita ſint, par eſt, ut, qui parum cauti & providi, aliquando tamen alios gubernaturi ſunt, illis ſe adjungant, qui ſui ingenij aciem, longo rerum uſu, ad bona deligenda, & rejicienda contraria exacuerunt: hos, inquam, ſectentur puerorum Prætextatorum more, qui olim Romæ, cum patribus Senatoribus boni exempli cauſſa, in ſenatum ventitabant, ut eos quibus præfecti fuerint, prudentiâ feliciter regant, non evertant temeritate: ut deniq; civitas ſeu Respub. non inanimum: ſed vivum corpus ſit. Civitas enim ſinè conſilio eſt corpus ſinè animo.*

DIXI.

EMBLE-

EMBLEMA TERTIAE CVRIAE, EXPLICATVM PER IOACHIMVM â VVERNSTET.

QVEmadmodum antehac nihil unquam magis in votis habueram, quàm ut â toto ſtudioſorum grege, non tam ſtatutis Academicis, quàm fideliſsimis præceptorum noſtrorum monitis ſtudiosè ſatisfiat: ſic nunc quoq; illud ſummæ mihi eſſet jucunditati, ſi tua juſſa exequi liceret, atq; ad problema mihi propoſitum ſuaviter & ornatè daretur reſpondendi facultas. Sed cum hanc mihi demandatam provinciam ingenij mei vires longè exuperare videam, neq; ea me ſermonis venuſtate mentisq; acumine inſtructum eſſe noverim, ut quasvis quæſtiones abſtruſas indagare verbisq; politis dilucidas reddere poſsim: difficilimum ſanè eſſe judicavi, hunc ipſum publici

ſuggeſti locum conſcendere, atq; meo meorumq; commilitonum nomine in celeberrimo virorum clariſſimorum conſeſſu progreſſus noſtri ſpecimen proferre. Licet autem hoc arduum atq; difficile mihi fuerit viſum: volui tamen hoc potius obire munus, tuæq; voluntati morem gerere, quàm detrectando temerarij & ingrati hominis notam contrahere. Spero etiam fore, ut ego quàm breviſſimè, & quidem pro ætatis meæ ratione Symbolum hoc explicans, non minori quàm cæteri à vobis omnibus & ſingulis præſentibus audiar benevolentia. Figura hujusce Congiarij noſtri exhibet nobis globum quendam incendiarium, qui pro materia ſua qua conſtat, ſulphure videlicet, nitro atq; pulvere tormentario, in aqua ſupernatans lucentes edit flammas: Qui licet interdum procellis aquæ prematur, atq; ita ſubmergatur, ut flammæ prorſus videantur extinctæ, omnisq; ſpectantibus ſpes aliquando emergendi ſit adempta, ſubito tamen illæſus ex undis exurgit, ſuarumq; flammarum fulgorem non minus quàm antea coruſcantem magna cum admiratione profert. Atq; hic globus etſi millies ſupprimatur, ſemper tamen emergit, nulloq; modo poteſt opprimi, neq; flamma ejus ulla ratione ſuffocari, quàm diu flagrandi materia non penitus ſit abſumta. Hoc Emblema rectiſſimè, quatenus ego quidem puerili ætate rem intelligo, veritatis dignitatem & præſtantiam mihi videtur innuere. Vt enim globus nunquam poteſt opprimi, licet interdum prematur: ſic etiam veritas non prorſus obliteratur, neq; ſplendor ejus extinguitur, quamvis nonnunquam peſſimis & caliginoſiſſimis obruatur & obſcuretur mendacij nubibus: Eæ ſiquidem ſemper ita ſolent extenuari & evaneſcere, ut veritatis radij integrè queant refulgere. Vnde etiam pulchrè & verè admodum Sophocles dixiſſe perhibetur: nullum mendacium ſeneſcere:. Et Theophraſtus: Ex

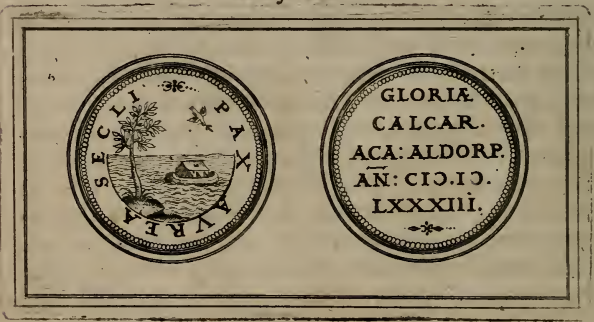
calumnia:

calumnia & invidia conflatum mendacium ad exiguum tempus durare, & paulatim flacceſcere atq; interire. Proinde ex repentino & præcipiti mendacij interitu luce clarius eſt, quàm ſolida ſit veritatis conſtantia, ut videlicet nullo unquam tempore, quantumvis aliquandiu obſcurata, penitus poſſit aboleri, ſed relucere ſemper ac revelari ſoleat, non ſecus, ac ſol omnium totius mundi luminum moderator ac princeps, tametſi fuerit aliquantulum obumbratus aut tenebris obductus, perpetuò tamen obfuſcari non poteſt: ſed quasvis nubes tenebricoſas tandem dispellit, ſuos clariſſimos radios ſpargit, atq; hoc ampliſſimum mundi amphitheatrum illuſtrat. Videant nunc ij, qui veritatem temerè ſolent oppugnare, eamq; omnibus quibus poſſunt viribus conantur opprimere, an non irritam & inanem ſumant operam; an non cum larvis (quod dici ſolet) luctentur; an non DEO bellum velut Gigantes inferant. Cum veritatis tanta ſit vis, ut præſtantiſſima hæc, & admiranda cœli & terræ machina potius peritura ſit, quàm veritas poſſit exterminari: Hujus rei exempla, quorum aliquot myriades nobis, ſi id agere vellemus, hiſtoriæ ſuppeditarent, omnia brevitati ſerviens, ut etiam poſt me dicturo tempus ſuperſit, prætereo unico ſaltem prius commemorato. Puto omnibus conſtare, laudabilem & memoriâ digniſſimam Ioſephi veritatem (cujus vita uberius deſcripta erit è ſacra hiſtoria Geneſeos petenda) varijs jam mendacijs oppreſſam, admirabili tandem DEI ter Opt. Max: conſilio manifeſtatam fuiſſe. Licet fratres ejus parenti mæſtiſſimo impietatis ſuæ factum occultare, eidemq; veſte ſanguine conſperſa exhibenda, filium â feris dilaniatum eſſe, perſuadere conati ſint: Licet etiam ſceleratiſſima Potipharis uxor Ioſephum veraciſſimum & caſtiſſimum pudicitiæ violatæ accuſare non dubitarit: Horum tamen conatus ſteriles

fuerunt & irriti. Quapropter ne prolixior ſim, ſtudioſi adoleſcentes, noſtrum erit, qui jam ex inſigni Reipub. Noribergenſis liberalitate his præmijs honorificè donamur, ut quotieſcunque ſymbolum illud intuemur, de veritate alacriter, conſtanter & ſyncerè tuenda & propaganda ſedulò cogitemus.

D I X I.

EMBLEMA QVARTAE CVRIAE, EXPLICATVM PER GENEROSVM D. HEINRICVM BARONEM à Tſcheruembl.

AT HOC quidem certe eſt è pumice aquam petere: à me adoleſcentulo ac in literis tyrone ejus argumenti explicationem poſcere: quod vel maturis ætate, ac benè exercitatis viris

faceſſat

faceſſat negotium. Verùm quia conſtat, hic non tam artem â me requiri: quàm obedientiam: age annitar & ego meo loco, ne peccē in ea parte, in qua peccanti, venia dari nō poteſt. Video hic navim, in fluctibus jactatā: video columbam volantem cum ramo oleagino: video deniq; oleam in littore eminentem. Ex diluvij hiſtoria ſumtæ ſunt ni fallor hæ icônes. In hujus hiſtoria (quam ſæpè equidem tacitus admiror) maximarum rerum ineſſe myſteria, certum eſt: ſive ad ſpiritualis illius vitæ rationes eam referas (quia Eccleſia Chriſti in hoc ſeculo vivere incipit: fruitura illâ cum DEO in æternitate) ſive externæ vitæ rationes ſpectes. Ego qui de ſpiritualibus illis & abſtruſis, non ſatis poſſum vel cogitare, vel loqui, in eo reſiſtam, quod eſt facilius. Navis iſta in fluctibus jactata Eccleſia eſt: cum univerſa, tum pars ejus qualibet: Reſpublica ſcilicet DEO ſerviens: Schola pia: Oeconomia honeſta. Nam totius & partis hîc quidem eſt una eademq; ratio. Columba civem Eccleſiæ refert: Olea pacis ſignum eſt: quæ hic in ipſo littore maris locata, id notat, quod res eſt: dat DEUS, etſi ſæviente mari & fluctu, aliquid tranquillitatis: quemadmodum oleam illam, de qua ramum ſuum decerpſit columba Noæ, in univerſali illa rerum omnium internecione, vel conſervavit, vel certé novam repentè produxit: Ita ſcilicet hodiè etiam concedit pijs aliqua halcyonia in ſæviſſima hieme: ac velut in Medeæ ſinu, columbulæ ſuæ nidulum ſuſpendit, ac defendit. Cujus columbæ hoc debet eſſe ſtudium, ut cùm cætera operetur, quæ in avis hujus natura pinguntur, tum diſcendo & agendo, ea quæ ſunt pia, ſancta, honeſta: (quæ verè ſunt ramus oleæ, ac virgula divina: omnibus turbis hujus vitæ componēdis idonea) His ergo diſcendis agendisq; ut prodeſſe ſtudeat tota vita ſua, optimè de ſe meritæ nutriculæ: atq; ita ramum oleæ ad naviculam Noæ, nutricij

 ſui, de-

ſui deſerat. Nuſquam ô commilitones, nuſquam apparet, in hoc noſtro numiſmate corvus: is dico corvus, qui ab Noa nutricio emiſſus, libero mox volatu auferebatur: oblitus ſui nutricij: oblitus arcæ illius, in qua fuerat conſervatus: in qua fortaſſe etiam invitus, toto illo anno, fuerat detentus: Perinde ut ſolent barbara ingenia, ſcholas & diſciplinam omnem odiſſe ac deteſtari. Abſint ô commilitones, â mentibus noſtris mores iſti, & ἀστοργία *iſta corvina: Simus ſemper memores naviculæ noſtræ, in qua benignè alimur ac fovemur: eiq; ſtudeamus tota vita, quæ debemus* θρεπτήρια *reddere. Hoc ſi agerent, ſi huc incumberent â primis annis mortales: rectè conſtaturum erat id, quod habet brabêi noſtri* ἐπιγραφὴ: Pax aurea ſæcli: *ut ſcilicet & Eccleſiæ (quæ eſt* Νῶε κιβωτὸς *vel potius Chriſti cymba) Et Reipublicæ illud ſartum tectum eſſet, quod hodie in rebus humanis nihil eſſe videtur, niſi inane nomen,* Pax & concordia & tranquillitas: *abfuturæ vero erant lites malæ, & turbæ infelices, quibus hodie inter ſe colliditur orbis terrarum. Sed ut, quid alij agant, præſtare nos non poſſumus: ita illud nobis ô commilitones, omnibus & ſingulis convenit, ut nobis ſemper hanc legem dicamus, ut Eccleſiæ, ut patriæ, ut Reipub. ut ſcholæ in cujus ſinum, tanquam navim, recepti ſumus: hujus inquam veluti atq; altricis noſtræ, paci atq; incolumitati ut pro virili noſtra, ita uti jam monui, conſulamus: Et cum talis nutricula omnibus nobis hoc tempore, ſit Noribergenſis Reſpublica, cum alijs rebus, tum eo ipſo, quod tàm conſtanter, tàm benigne hanc Academiam, hanc navim noſtram fovet: Nos officij noſtri memores ſemper ad illius honorem atq; commoda nos adjungamus: & cùm alijs rebus quibus poſſumus, tum precibus pijs ſemper ei ſalutem ac fauſtitatem omnem â DEO æterno optimo maximo, exoptemus. D I X I.*

PANE-

VIII.

PANEGYRIS, ANNI 1584.

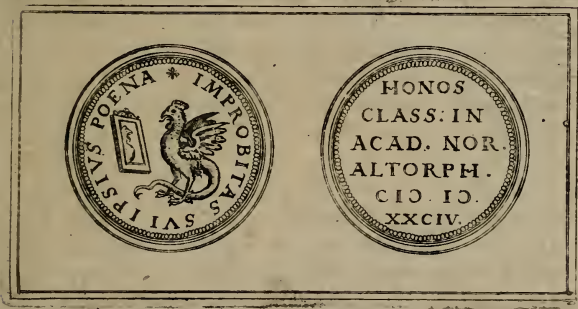
SVB RECTORATV D.D. TAVRELLI MEDICI.

Oratio primæ claſsis, recitata

à

CAROLO SCHEVRL

Noriberg.

CVM à dicendo A. pueritiam meam revocare ſolet, rerum inſcitia & pudor ingenuus, qui maximè ornat hanc ætatem: tum in hac publica actione, ita me multa perturbant, ut quantum leges, tuaq; autori-

tas: M. D. Rector ſpei mihi afferunt, ad explicationem hujus Emblematis ſuscipiendam, tantum timoris rei difficultas incutiat.

Primum dico de Emblemate explicationeq; ejus, quod ipſum etſi ſatis laudatum, majus tamen mihi dicendi onus impoſitum ſentio, quàm in humeris meis cohærere poſſit. Deinde id Emblema, cujus animal non dicam à me, ſed vix unquam in Germania viſum eſt, cogor illuſtrare. Accedit ut rationis, quæ huic reclamat firmitate, & claſſicorum autorum, in hujus deſcriptione diſſenſione perturber. Perturbat me A. etiam illud, quod tamen cum vos penitus recognovi, timere deſino. Re enim temerariùm eſt, ſed v. patientia fit æquiſſimum. Nam puerũ dicere apud Mag. Nobiliſſ. Clariſſ. & doctiſſimos viros, quorum auditor eſſe debebat, ſi per ſe ipſum conſideretis, nefarium eſt: pueros enim in conſeſſu ſeniorum & doctiorum tacere decet. Sed veſtra A. præſtans ſingularisq; benevolentia, hunc mihi metum minuit. Non enim tam timeo, quid me deceat, quàm intelligo, quid de cæterisq; meis commilitonibus expectetis. Moveor etiam loci ipſius magnificentia, quòd ego claſſicus auditor, & in hoc genere nunquam exercitatus, hoc Emblema, quod à nullo unquam inveni tractatum, illuſtrare cogor. Dico enim in tanto conventu & frequentia literatorum virorum, in quo nihil niſi certum & eruditum proferri debet. Hæc me cura, hæc difficultas circumſtat. Quare quoniam actio maximè debilitatur loco & rei perplexitate, veſtrum eſt A. quid ego puer in hac actionis difficultate præſtare poſſim, ad limatum prudentiæ veſtræ judicium vocare, quo facilius tum æquitas veſtra, tum conſueta audiendi benevolentia minuat hanc perturbationem meam.

Primum

Primum autem de Baſiliſco, quæ graviſſimis ſunt certiſſimisq́ monimentis teſtata dicam: deinde de Emblemate pauca ſubjiciam.

Ad Baſiliſcum quod attinet, quem nonnulli, quòd rex ſerpentum ſit, regulum vocant, nomine notius, quàm viſu animal eſt: & varietas ſcriptorum, quòd plurima de hac fabuloſa narrârunt, hiſtoriam in dubium incertumq́ vocârunt.

Galenus lib. 10. de med. ſimpl. Baſiliſcum ſe nunquam vidiſſe fatetur: & P. Aegineta lib. 5. c. 20. ſcribit: hanc quæſtionem raro oculis hominum occurrere, & propterea in hujus curatione nihil ſe expertum. Quid ergo, in rerum natura Baſiliſcum eſſe negabimus? Hiſtoria temporum reclamat, oppoſita Medicorum huic malo remedia contrarium oſtendunt. Nicander enim in Theriacis hujus meminit. Eraſiſtratus, ut Dioſc. l. 6. c. 38. notat, ſigna hujus morſus notat, & auxilia præſcribit, ut & Galenus & Aëtius. Solinus c. 30. ſcribit: Pergamenſes magnam pecuniæ ſummam pro Baſiliſci cadavere numeraſſe, quod reticulo aureo ſuſpenſum in Apollinis æde locarunt, ne vel araneæ intexerent, nec alites involarent. Plinius lib. 8. c. 2. in ſolitudinibus Africæ inhabitare ſcripſit, in Cyrenaica potiſſimum provincia. Scaliger exercitat. 24. h. d. 4. ſcribit: Leone Pontifice Maximo ad ædem Luciæ ſub fornice ſtabulatum Baſiliſcum: cujus afflatu magna lue affecta Roma fuerit, eumq́ illius precibus extinctum. Mercurialis lib. 1. c. 21 de venenis, ſe apud Imperatorem Maximilianum Baſiliſci cadaver vidiſſe affirmat, quod in theſauris ſit ſervatũ. Eſſe igitur conſtat: qui autem eſſe dixerunt: tanta ſunt in varietate & diſſenſione conſtituti, ut quò me vertã neſciam: in hoc tamen ſummi conveniũt auctores, Quod Baſiliſcus ſit ſerpẽs duodecim non amplius digitorum, ſive trium palmarum longitudine, ut

Plinio placet: Solino vero penè ad ſemipedem longitudinis eſt: corpore flavo ê nigredine in cinereum vergente, capite acutiſſimo, in quo tres habeat eminentias, maculis ſubalbidis inſignitas, ad diademàtis formam: Vel ut Solinus loquitur, alba quaſi mitrula lineatus caput: oculos habet rubentes: non ut reliqui ſerpentes corpus impellit, ſed dum progreditur, anteriorem corporis partem in altum tollit & erectus incedit, & in eundo poſteriori tantum parte adiuvatur. Huic error pedes affinxit. Hunc ex antiqui galli ovo in vitam venire qui dicunt, licet tota ferè Europa falſa hac opinione imbuta ſit, non ſolum cum ratione naturali pugnant, verum plus quàm res & veritas concedat, dicunt: ut Albertus Magnus demonſtrabit, & ob id Nicander quoq; nullam hujus generationis mentionem facit. Miror itaq; doctiſſimum alioquin Lemnium eò dementiæ veniſſe, ut nugas has rationibus ſuffulcire conatus fuerit. Non enim alium quàm reliquæ ſerpentes ortum habet. Serpentum vero omnium venenatiſſimus. Solo enim halitu, urit, corrumpit, & interficit obvia quæq;: Ita ut Lucanus, lib. 9. ſcribat per telum aut baculum, quo quis hunc ſerpentem lædat, ad manum usq; decurrere virus.

Quid prodeſt miſeri Baſiliſcus cuſpide Mauri
Transactus? velox currit per tela venenum
Invaditq; manum.

Addunt alij, ſi Baſiliſcus equum tangat, non ſolum equum, ſed eum qui inſidet mori. Nec hominis tantum, vel aliorum animantium exitio datus eſt: ſed terræ quoq; ipſius, quam polluit & exurit: rumpit quoq; ſaxa. Deniq; extinguit herbas, necat arbores, ipſius etiam corrumpit auras, ut aërem nulla alitum impunè transvolet infectum ſpiritu peſtilenti.

Sibilum

Sibilum ejus ſerpentes aliæ perhorreſcunt, & ex eo de præſentia ipſius certiores, etiam paſtum in quo verſantur fugiunt, eiq́ locum relinquunt: ut Lucanus teſtatur.

Sibilaq; offundens cunctas terrentia peſtes,
Ante venena nocens, latè ſibi ſubmovet omne
Vulgus, & in vacua regnat Baſiliſcus arena.

Sic in Dianæ templo Baſiliſci corium appenſum fuiſſe ſcribunt, propter quod nulla hirundo introvolare auderet. Quicquid morſu ejus occiditur, non attingit fera, non attrectat ales: ſi quid guſtat, ſtatim moritur: atq; ita ne defuncto quidem vis deeſt. Ex dictis peſtem hujus maximam eſſe videmus, minus tamen pernicioſam quàm vulgus credit. Licet enim Gal. l. de theriaca ſcribat, Baſiliſcum oculorum radio & ſibilo ſimplici, eos, qui audiunt vel vident interficere: non poſſum tamen ut credam adduci. Si enim vel emittendo vel recipiendo veneno ſuo videntes, vel â ſe viſos interficit, à quo potuit id literis mandari? mortui certè non loquuntur. Credibilius ergo, vel è morſu, vel venenato ipſius halitu mortuos.

Signa quæ ejus ictum ſequuntur ſunt: Primum totius corporis inflammatio, idq́ ob vehementem calorem, per omnes venas & arterias ſparſum: ita ut caro etiam corrumpatur, putreſcat, & fruſtulatim decidat. Secundò quod Eraſiſtratus notavit, plaga ſubaureo tingitur colore, ob ſanguinem mutatum in flavam bilem tenuiore parte putreſcente.

Tertio Aëtio lib. 3. c. 33. teſte, pilorum defluvium ſequitur. Nam veneni qualitas intra cutem & carnem radices pilorum exedit.

Ad hujus morſum Eraſiſtratus, ut Dioſcor l. 6. c. 40. autor eſt, caſtorij drachmam in vino potam, & papaveris ſuc-

eum exhibuit. Aëtius vero propter veneni vehementiam & repentinam virium ſolutionem, nullum medicinæ locum relinqui affirmat.

Tanto monſtro muſtelarum virus exitio eſt, quos illic homines inferunt cavernis, in quibus deliteſcunt. Vſus hujus beſtiæ nullus reperitur, niſi quod Plinius lib. 29. c. 24. ſcribit: Magos ſanguinem ejus miris laudibus celebrare. Nam tribuunt ei, ſucceſſus petitionum â poteſtatibus & â Dijs etiam precum, morborum remedia, veneficiorum amuleta.

Quæ ſit natura & hiſtoria beſtiæ in noſtro nummo depictæ, audiviſtis: jam paucis etiam quid inſcriptio, quæ talis eſt: Improbitas ſui ipſius pœna: *ſibi velit, mecum conſiderate.*

Quid vitiis ſeu improbitate in hominum ſocietate pernicioſius? nam licet in terra bonorum conſortio deſerta habitet; (nam vitia nullo virtutum confinio aut commercio mixta) tamen tanquam ſerpens ê latibulis emergit, caputq́ attollit, cuncta percurſat, ut quàm longè datur virus ſuum ejaculari poſſit. Per oculos & aures venenoſam ſuam qualitatem immittit, imò per extremos corporis artus ad cor vitæ fontem repit, illudq́ ad omne bonum inutile reddit. Nam ut ignis aridam materiam totam abſumit, præſertim ſi ventus accedat qui flammam excitet & deducat: ita vitium ſi hominem invaſerit, omnia pervadit viſcera, ſpiritibus malignis ipſum accendentibus. Qui omnes conatus bonos infringunt, virtutes fugant, hominemq́ ita infatuant, ut divino deſtitutus auxilio æternæ mortis ſævitiam effugere non poſſit. Flexibiles enim homines quamcunq́ in partem ducuntur ab improbitate; eóq́ obſequij continuatione perveniunt, donec illius moribus vivant. Adeo vitium & igne eſt, & ferro violentius.

Signa

Signa tanti mali ſunt pietatis fuga, mendaciorum & falſorum dogmatum cupiditas: bonorum odium, conjuratio malorum: virtutum everſio, voluptatum ſtudia: lucis & veritatis expulſio, tenebrarum amor.

Et niſi quis initio ſtatim occurrat, de hominis ſalute actum eſt. Nam quod merito ſuspicere homo debebat, id tanti mali perverſio attendere non patitur. Sed ut acerbitas dentib. ſtuporem infert, & fumus oculorum viſum hebetat: ita improbitas & malitia maximum ſibi ipſi infert damnum. Rectè igitur Epictetus monet: κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇς. *Coërce affectus ne ipſis des pœnas.*

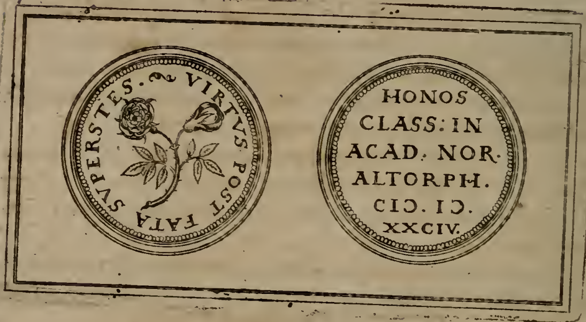
Inviſa autem nobis fiunt vitia, cum ratione perſpicimus, quæ damna ea dent, quam adferant turpitudinem. Deinde rationes ſunt ſubducendæ eorum, quæ à contraria virtute eveniunt, bonorum.

Vſus hujus mali nullus eſt niſi ad maleficia & voluptates. Quæ melius eſt tacere, quàm vel leviter attingere. Nihil enim pulchri à turpitudine expectandum.

Hunc igitur Baſiliſcum commilitones optimi fugite, & quicunque virtutem bonorum patriam intuemini: terram vitijs ſqualidam prætervehite: aureſque veſtras ad hujus ſerpentis ſibilum firmiore quàm Vlyſſes ſpiſſamento claudite: Quia non ex uno ſcopulo, ſed ex omni terrarum parte circumſonat: Suo tamen malo, ut Baſiliſcus tandem perit, ſeque ipſum conficit. Nam ut vetuſtas, effictas ſpecies & expreſſas imagines conficit & conſumit: ita nihil ex improbitate ad poſteros, niſi infamia, nominiſque ruina redit.

DIXI.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA AB ANTONIO à SIGERSHOFEN.

PRudenter certè virtus vitio opponitur. Nam contraria contrarijs optimè illuſtrantur. Optandum ergo, ut me aliquis doctior, virtutis ſtudium ſuis proprijs coloribus adumbrare juſſus eſſet. Agnoſco enim quantum ad hoc præſtandum mihi deſit. Attamen onus hoc laboris & officij, à M. T. mihi impoſitum, feram ut potero. parendum namq; legibus. Spero A. conſideraturos, non tam quid aures ipſorum expectent, quàm quid viribus meis conveniat.

Emblema noſtrum: Virtus poſt fata ſuperſtes: *quod quid cum Roſa commune habeat, attendite. Roſa per ſe mollis, odore & colore*

& colore ſuavis, & hinc Plutarcho l.3. ſympoſ: q. 1. ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, *quòd largum odoris effluvium emittat, dicta: è ſpinoſa tamen naſcitur ſtirpe, & mordacibus aculeis horrenti. Ita etiam virtus, qua nihil elegantius, nihil ſuavius, nihil præſtantius, naſcitur quidem in corrupto & vitioſo hominis corde. ſed tamen ipſa per ſe nec lædit, nec vulnerat conſcientiam, ſed multo magis hominem eximiè ornat, & omnib. jucundum reddit. Aſpera quidem eſt, & acclivis ad eam via, ut nemo eam absq; multo ſudore & labore ſibi comparare poßit. Quis enim unquam dormiens trophæum ſtatuit? quis indulgens delicijs & tibiarum concentui, continentiæ coronis redimitus eſt? nullus ſine curſu meruit prabejum. Labores gignunt gloriam, & certamina coronas acquirunt. Vt tamen omnia alia, quæ pulcherrima ſunt, maximeq; neceſſaria, pernicioſißima evadunt, niſi quis rectè utatur: Ita cautè virtutis ratio ingredienda, nihilq; temere ſuscipiendum: ne idem nobis quod Satyro dicatur, qui cum ignem è cælis in terram deportatum primùm vidiſſet, complecti eum voluit & exoſculari: heus, inquit Prometheus, ni caves hirce, profectò dolebit tibi mentum.*

Roſa deinde inter omnes flores, ut facilè principem obtinet locum, omnib. ætatibus gratißima eſt, juxta illud Anacreontis:

ῥόδον ὦ φέριστον ἄνθος,
ῥόδον ἔαρος μέλημα·
ῥόδα καὶ θεοῖσι τερπνά·

Hoc eſt, interprete Henr. Stephano:

» Roſa honor decusq; florum,
» Roſa cura amorq; veris,
» Roſa cælitum voluptas.

Ita etiam virtus corporis & fortunæ bonis longè præferenda. Nam omnib. ætatibus, ſenibus & juvenibus, viris & mulieribus, omni loco & tempore convenientiſsima. Et quicquid ſupra & infra terram eſt auri, ſi Platoni credimus, cum hic comparari non meretur. Nam ut Chryſippus ſcripſit, ſecundùm ſolam virtutem licet feliciter vivere, reliquis nihil ad nos pertinentibus.

Tum ut roſarum aqua cutis delet maculas, illamq; ab omni turpitudinis nota liberat, oculorum fluxiones ſedat: folia autem contuſa libidini & inflammationibus reſiſtunt: Ita virtus contra vitiorum impetus arx eſt munitiſsima: omnes animi nævos tollit, libidinis flammas extinguit, impudicos oculos dejicit, impuros ſermones reprimit, omniq; aditu vitia cuncta intercludit. Vt enim improbitas ſtudia honeſtatis excitata dejicit, dejecta exanimat, exanimata funditus extirpat: ita virtus ejusdem ſtudia erigit, exanimata recreat, dilapſa colligit.

Præterea ut roſa, quod Plinius notavit, ſiccis locis quàm humidis odoratior eſt: ita etiam virtus in temperatis & ſobrijs, non in temulentis, & perpetuò madidis cordibus odorem ſuum fundit.

Roſa reciſsione & uſtione proficit, floremq; melius profert: relicta vero excreſcit & ſylveſcit. Sæpius ergo transferenda: ſic enim pulchriorem effundi affirmant Theophraſtus & Plinius. Ita etiam virtus afflictione & cruce, inedia & ſiti incrementum ſumit, veroq; nitet colore. Nam ſecunda felicem, adverſa verò magnam probant virtutem. Eiq; nil tam utile eſt, quàm ad uſum ſecundorum per adverſa veniſſe.

Roſarum aliæ citius, aliæ ſeriùs florent: & ſi autumnus prolixior, denuo roſas erumpere experientia teſtatur. Ita &

virtus

virtus in prima, media & ſenili floret ætate. Nam quemadmodum AEgyptus alendis augendisq́ſeminibus gloriata eſt, ut nihil imbribus cæloq́ debere videatur: ita virtus propriâ ſemper felicitate perfuſa, nullo alio externorum bonorum egens omnem ætatis ſterilitatem arcet.

Tandem roſa non ſolum viridis, ſed arida & mortua quaſi, ſummè utiles, varioſq́ de ſe producit effectus. Nam aqua ſtillaticia corroborat, ſpiritus reparat, calida clementer refrigerat. Succus alvum lenit & ſubducit. Reſtuatæ vero roſæ, cor, hepar, ventriculum, renes, & alia viſcera debilia, confirmant: dolores mitigant: fluxiones & ſanguinem ſiſtunt: ſudores reprimunt. Rhodomeli vulneribus, ulceribus, eruptionibus, (adſtringit enim & ſiccat) utiliſſimum. Oleum calores omnes ſedat, inflammationes prohibet. Vt autem roſa nihil fugacius, & tamen marcida & demortua maximos de ſe fundit fructus: ita hominis vita caduca quidem & momentanea, virtus tamen nunquam morti ſuccumbit, ſed perpetuò vireſcit. Vt Euripides canit: ἁ δ' ἀρετὰ καὶ θανοῦσι λάμπει: id eſt: virtus etiam morte peremptis lucet. & alibi:

ἀρετὴ δὲ κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται,
Ζῇ δ' οὐκ ἔτ' ὄντος σώματος.

Virtus autem etſi moriatur quis, non interit: ſed vivit corpore non amplius exiſtente. Hæc ſummis æquat infimos: ſuoſq́ cultores cælo dicat. Nam vita defunctis æternam apud poſteros conciliat gloriam, Dum facta laude digna in hominum conſpectum lucemq́ profert: exempla plurima imitanda relinquit: poſteriſq́ honeſtatis lucem accendit.

Theophraſtus ἑκατοντάφυλλον *ſive centifoliam roſam, circa Philippos exire refert. At virtus infinitas de ſe parit*

 utilitates

utilitates. Cultores enim majores, & clariores, quibus contingit, efficit: & reliqua cuncta bona huic cedunt. Vtq́; parva & exilia ſydera validiorum exortus obſcurat: ſic virtutis adventu, omnium fortunæ & corporis bonorum dignitas inumbratur. Ergo

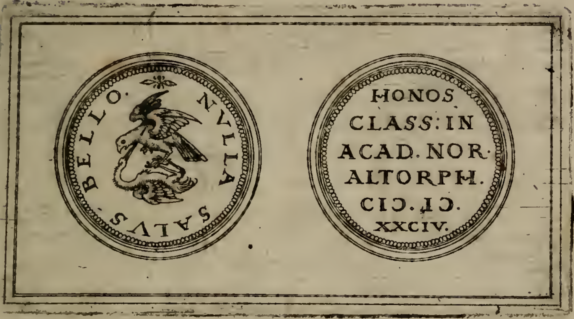
» petite hinc juvenesq; ſenesq;
» Finem animo certum, miſerisq; viatica canis,

& erectis cum Antiſthene ſtatuis & trophæis: unicam immortalitatis cenſuram, virtutem ſtatuite. Virtutis namq́; laurea nullo temporis intervallo amittit viriditatem, ſed digna gloria perpetuaq́; laude floreſcit quotidie magis. Huic nulla flamma, nulla aquarum inundatio, nulla ſenectus, nihil invidi nocere poſſunt. Primum ergo, nomen, ut Plato ſapienter monuit, parate, tum perennitatis vobis non deerunt monimenta.

D I X I.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA À LAZARO HALLER NORIBERG.

IN congiario noſtro Auditores ornatiſſimi, ardeam cum falcone expreſſam videmus, infeſtis unguibus & roſtris acerrimè inter ſe depugnantes, & ex immani ſuo furore hoſtisq́; proſternendi atq; interimendi cupiditate, hoc lucri reportantes, quòd mutuis tandem ictibus atq; vulneribus confecti, ambo exanimes concidunt, & communi exitio acerbitatis atq; immanitatis ſuæ pœnas luunt: pariterq́; necant, pariterq; necantur, ut ait bonus inprimis poëta Guntherus: velut de piſcibus ſuis Oppianus: ἀλλήλους ὀλέκουσιν ἀμοιβαίοισι φόνοισι. *Additur his inſcriptio iſta:* Nulla ſalus bello. *Quo quidem Emblemate omnibus perſpicuum eſt, bellorum nobis tum fœditatem &*

turpitudinem, tum etiam, qui perpetuò ex illis enaſci conſueverunt, fructus, ob oculos poni: & ab eorum ſtudio, ceu rei non minus peſtiferæ & noxiæ quàm ſceleratæ & impiæ, omnes ſanæ mentis homines revocari. De quorum utroq;, de bellorum, inquam, turpitudine & indignitate, tum de triſtiſſimis illis, quibus ea miſeros mortales afficere ſolent malis & calamitatibus, uti mihi paullò quidem explicatius, quàm fieri tamen poterit breviſſimè diſſerenti, aures benevolas præbeatis, reverenter & majorem in modum vos rogo.

Primum ergo, ſi unamquamq; rem, tanto plus in ſe continere ſceleris atq; turpitudinis, tantoq; hominis præſtantia indigniorem eſſe arbitramur, quanto longius à natura illius ijsq;, quas à DEO Opt. Max. accepit, vivendi legibus, abhorret; bellum profectò, in rerum omni ratione & modo exſecrandarum, ſummoq; ob id ſtudio & contentione fugiendarum numero veluti principatum quendam intelligemus obtinere. Si enim corporis humani, omniumq; adeò partium illius rationem, formam atq; fabricam oculis animoq; perluſtrare voluerimus, protinus intelligemus ipſam naturam omnium parentem, homini ad pugnandi quidem, & immanium belluarum in morem decertandi uſum nihil; ad pacem vero, amicitiamq; cum alijs colendam, omne organorum & adjumentorum genus abundè ſuppeditaſſe: atq; ita ipſa corporum noſtrorum figura, quaſi ſonora voce teſtari voluiſſe videtur, hominem à belligerandi quidem veſania quàm longiſſimè remotum: amicitiæ vero colendæ, ſalutisq;, tum ſuæ, tum aliorum quoq; procurandæ ſtudio totum dicatum, conſecratumq; voluiſſe: adeò ut, quo majore quisq; belligerandi teneatur ſtudio, eo magis à naturæ ſuæ conditionibus receſſiſſe, magisq; ad ferarum beſtiarum diritatem & truculentiam degeneraſſe videatur.

Vbi

Vbi vero jam ad egregios ſcilicet fructus illos, quos deteſtabilis illa bellorum rabies proferre ſolet, oculos convertimus, nihil verius in illam quadrare deprehendemus, quàm quod de commentitio illo monſtro ſuo poëta extulit:

Triſtius haud illis monſtrum, nec ſævior ulla
Peſtis, & ira Deûm ſtygiis ſeſe extulit undis.

Ita enim profectò res habet ut dico. Quantum pax omnibus, quæ homini noviſſe datum eſt, felicitatibus, omnibusq; victoriis & triumphis antecellit: tantum etiam omnes omnium generum, tam publicas quàm privatas calamitates una belli miſeria ſuperat: ut nulla earum ſit, quin felicitatis cujusdam inſtar obtinere videatur, ſi cum hac malorum & miſeriarum quaſi lerna comparetur. Peſtis enim contagium (ut in uno ſaltem exemplo rem ſpectemus) quamvis ipſum quoq; luctu omnia complere, domos, urbes, integras regiones funeſtas deſolatasq; reddere negari non poſſit: illius tamen, vel in loca mali illius expertia aliquantulum ſecedendo, vel etiam medicorum, remediorumq; ſalutarium ope utendo, devitandæ facultas aliqua conceditur: aut, ſi maximè in præſidiis iſtis nihil auxilii contra malum illud nobis relictum eſſet, corporibus certè noſtris ſolis illud minatur, animis vero, perindè ut & bonis atq; facultatibus noſtris nihil ab illo periculi eſt; in leges quoq; inque diſciplinam publicam nihil ipſi juris conceditur; Religio deniq;, juventutis mores & inſtitutio, virginum atq; matronarum decus & pudicitia, extra omnem periculi illius aleam ſunt: Bellorum vero ubi primum ingruit tempeſtas, quicquid peſtilentiæ calamitas reliquum fecit, uno quaſi ictu, ſæviſſimi fulminis in modum proſternit: moribus non minorem, atque utinam non multo majorem, quàm

 corporibus

corporibus perniciem affert: omnes leges, omnia jura, omnem vitæ honeſtatem conculcat: divina humanaq; nullo diſcrimine habet: ſacra prophanaq; omnia miſcet: & (quod omnem mali ſenſum exſuperat) parentes pios ſexumq; imbecilliorem ea ſufferre cogit, quorum vel â commemoratione ſola piorum hominum refugit animus. Vt ne addam ad hæc, agrorum depopulationes, villarum conflagrationes, agriculturæ neglectionem, minimè fallacia futuræ famis προγνωστικὰ, quæ, ut certiſſimi bellorum comites ſunt, ita multo etiam triſtiorem & miſerabiliorem ſuperſtitum quàm Martis impetu peremptorum conditionem faciunt. Ad extremum vero, interfectorum cadaveribus repletæ viæ, undantes cruore campi, tincta ſanguine humano flumina, quis tam ferreus eſt, cui dirâ ac funeſtâ ſui recordatione pectus non effodiant? Atq; utinam ſaltem hujus ſolummodo vitæ ſpaciȳs, tam tetra hæc circumſcripta forent mala, nec poſt infelicem illam, in medio alios contrucidandi, aliaq; innumera per ſummum ſcelus patrandi ardore vitæ profuſionem, miſerrimas animas infandis, nulloq; fine terminandis cruciatibus & ſuppliciis objicerent: Cujus tamen rei, heu nimia in militari hominum genere oblivio eſt: ut mirum ſit, quantum vulgo riſum hominis illius moveat ſimplicitas, qui, ut aliquam ejus rei rationem habeant, ſuadere illis conetur. Dicat vero hîc aliquis, victis tantummodo hæc tam atrocia, victoribus vero omnia evenire æquiora & lætiora. Nequiora, opinor, dicere te putaſti & improbiora: ea enim ferè illi hominem generi lætitiã pariunt, quam equidem plærumq; ſemper contingere victoribus fatendam ſanè eſt: ut videlicet, quanto quis ex acie felicior, tanto etiam diſcedat nequior & improbior, ac ad omne immanitatis, libidinis ſimiliumq; flagitiorum perpetrandum genus audacior atq; efferatior. Vt maximè autem care-

autem careant victoriæ multæ vitijs iſtis: Quanam vero ſponſione tibi illam certò promiſſam eſſe dices? quaſi vero omnis belli Mars communis non ſit, aut unquam minus quàm in bellis fortuna reſpondeat, ac non ſæpe numero ſalubriter deſtinata ratione omni potentior fortuna diſcutere ſoleat. Quid quod illorum quoq; malorum, quibus ſibi affeciſſe hoſtes ſuos videntur, minimè expertes eſſe victores ipſi conſueverunt? numquid enim non vetuſtas modo, ſed noſtra etiam parentumq; noſtrorum memoria exemplorum plena non eſt, quæ ſibyllinum illud comprobent oraculum:

Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπώλωλε.

hoc eſt,

Flet victus; ſed victorem mors atra peremit.

quæ adducere niſi inſtituta id prohiberet brevitas, non magni forte laboris foret. Quamvis vero non omne bellorum genus promiſcuè damnatum velim: tamen unam divinæ gloriæ, & Eccleſiæ tranquillitatis propugnationem ſufficientem & idoneam illorum non tam inferendorum, quàm propulſandorum cauſſam eſſe debere ſtatuo. Temerè enim, & præter eas, quas modo dixi, cauſſas, ſub jurium neſcio quorum prætextu cuiquam homini nato bellum inferre, tantum abeſt, ut pium & Chriſtianiſmi legibus conveniens eſſe putem, ut ne quidem ſimili armorum tumultu atq; apparatu propulſare & vindicare illud fas eſſe ducam, ubi declinandi illius, vel de jure noſtro aliquatenus cedendo, vel bolum aliquem hoſti objiciendo facultas aliqua conceditur. Quomodo â laudatiſſimis quibusdam Rebuspub. vel iniquam pacem juſtiſſimo bello præferentibus, non minore ſua cum laude, quàm ſubditorum ſalute & proſperitate factum eſſe accepimus.

Quare ſi tributam nobis ab ipſa rerum natura dignitatem & decus tueri, ſi contrà ſummum dedecus & infamiam, ob turpiſsimam à creationis noſtræ lege degenerationem, effugere, ſi item morum perniciem, facultatum peſtem, ſi deniq; corporum atq; animorum præſentiſsimum exitium à noſtris noſtrorumq; capitibus depellere cupimus: age non modo omnes conatus, conſiliaq; noſtra togæ & pacis, non vero belli & armorum ſocia eſſe velimus: ſed etiam celebrandum DEUM, pacis & tranquillitatis omnis, omnisq; inde efflorescentis proſperitatis benignißimum datorem ex intimo cordis affectu veneremur, ut conceſſam adhuc dulcißimæ patriæ noſtræ pacis felicitatem in perpetuum ſtabilire ac tueri, & vero turbatores illius omnes, propter ſanctißimi nominis ſui gloriam, potenter refrænare & compeſcere: & deniq;

Noſtrorum oblitus ſcelerum, meritiq; furoris

in vicinorum quoq; regnorum, ſub hujusmodi miſeriarum mole gravißime preſſorum finibus,

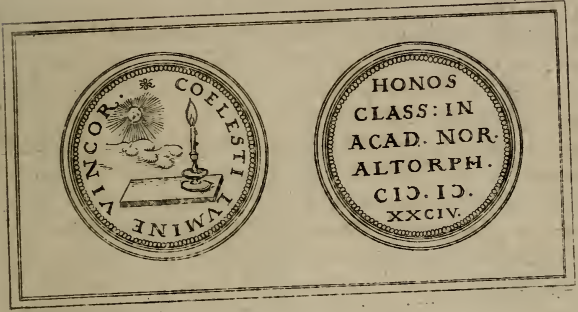
Aurea ſublato pacis dare ſæcula bello,

clementißime dignetur.

DIXI.

ORA-

ORATIO QVARTÆ CLASSIS, RECITATA â PAVLO ERNESTO NORIBERG.

BRabeum noſtrum, Humaniß. Auditores, ab una quidem anterioris faciei parte lucernam accenſam, & candelabro impoſitam, lumenq́; ſuum pro quantitatis ſuæ modo circumquaq; ſpargentem præfert: ad latus vero illius, ſolis, lætiſſimo aſpectu jubar ſuum explicantis luminisq́; ſui radios in omnes partes longè latéq; diffundentis, ijsq́; ſparſum â lucerna lumen veluti offuſcantis effigiem repræſentat: hoc addito Elogio: Cæleſti lumine vincor. *Candelæ ſive lucernæ hujus lumen, duarum rerum ſignificationem includit, quarum una, rationis ſive mentis humanæ lumen eſt, Altera vero lumi-*

 nis hujus

nis hujus perfectio, Philoſophia omniaq; humanitatis & mundanæ ſapientiæ ſtudia: quibus duobus (ſi unum illud de quo brevi pòſt ſequetur, excipias) ſub univerſo cæli complexu nihil datum eſt homini præſtantius aut divinius. Etenim quidnam aliud perhiberi poſſit ratio (ut de priore prius agamus) quam ipſius divinæ ſapientiæ in nos tranſfuſus radius atq; igniculus quidam? quàm ipſamet illa celebrandi DEI in prima noſtri creatione nobis impreſſa effigies atq; imago? in qua, ut omnis naturæ noſtræ ſupra cæteras animatas præſtantia atq; eminentia fundata eſt, ita etiam per unam illam ad DEI ſummi opificis ſimilitudinem, ceu veriſſima & germana illius ſoboles, quàm quidem in exilio hoc noſtro fieri poteſt, proximè accedimus: quæq; adeo ex homine quaſi DEVM quendam terrenum efficit, qui, quale DEVS ipſe in tota rerū univerſitate, tale ipſe quoq; hic in terris, creaturumq; rerum ordine quaſi regnum obtineat. Philoſophiam vero & artium honeſtiſſimarum ſtudia, quis neſcit, homines eos qui earū ſibi comparârunt notitiam, tantum quidem ſupra cæterorum mortalium dignitatem evehere, quantum illi antea mentis & rationis beneficio omne animantium genus excellebant? Quanto enim ager aliquis diligenti agricolarum ſubactus atq; excultus cura, lætiſſimaq; optimarum frugum copia cultorem ſubinde ſuum ditans atq; exhilarans, altero aliquo, frugibus horrea non uſq; adeo diſtendente potior eſt: quanto lux tenebris venerabilior: quanto item cicuratus aliquis & ad officia obſequiaq; omnis generis inſeſſori præſtanda condocefactus equus, indomito atq; inerti aliquo ceſpitatore generoſior & melior habetur: quanto deniq; cujuslibet rei perfectio, illâ quæ longiuſculo etiam ab eo intervallo abeſt, altiorem dignitatis gradum, meritiſſimo jure obtinere cenſetur: tanto profectò, Philoſophiæ artiumq; laudandorum ſtudijs

rum ſtudijs exculta ratio communem cæterorum hominum rationem, hujus veluti pretioſiſſimæ purpuræ tinctura non imbutam dignitate præſtantiaq; ſuperabit. Philoſophiam enim illam animi culturam, vitæ lucem, ingenij domituram, ferociæ, ut & cæterorum animi morborum expultricem, ſummam denique hominis (quæ quidem in hac vita contingere ipſi poteſt) perfectionem eſſe, nemo qui non plane hoſpes in ea fuerit, negârit. Hoc vero, tam illuſtre atq; amabile licet, candelæ hujus lumen, ſolis ex adverſa parte è thalamo ſuo (ut Prophetæ vocabulo utar) procedentis fulgor mirum in modum diluit atq; diſſipat; adeo, ut lucidiſſimarum ſtellarum, ante naturalis hujusce exortum ſolis, amabili ſpecie paſſim in cœli fornice ſcintillantium, exorto vero eo, paulatim ex oculis ſeſe ſubducentium more, nullum penè indicium relinquat ſui. Qui quidem ſol aliud nihil quàm ipſam æterni DEI ſapientiam, in ſacrarum literarum tabulis (quantum quidem noſtra intererat) expreſſam atq; revelatam nobis ſignificat: in cujus ſenſibus intelligentiaq; vera inveſtiganda, ſanæ ac piè eruditæ Theologiæ occupatus eſt labor. Theologiæ inquam, ſi ſplendorem externum honorum ac præmiorum mundanorum amplitudinem excipias, omnium haud dubiè facultatum & ſcientiarum (pace illarum dixerim) reginæ ac dominæ. Neq; enim quiſquam ſcientiam eam hoc à me nomine appellari indignabitur, quæ DEI nobis cognitionem tradit, hoc eſt, omnes omnis ſcientiæ & ſapientiæ fontes atq; theſauros aperit: quæ ad veram & ſynceram, nullaq; ægritudinis aut moleſtiæ permiſtione contaminatam, nullis item exigui anguſtiq; temporis limitibus circumſcriptam, ſed cœleſtem ac ſempiternam beatitudinem, nobis lucem præfert. Cæteræ quidem ingenij humani ſagacitate ac ſolertia inventæ ſcientiæ ut de naturæ ſorte rerum, ortus, inter-

itusq́ earum cauſis, de mirandis corporum cæleſtium motibus, de regnorum publicarumq́ rerum conſtitutionibus, earumq́ gubernandi ratione multa preclarè ac divinè nos doceant: de DEO tamen, parternaq́ illius erga humanum genus affectione, aut omnino ſilent, aut certè obſcuram quandam duntaxat illius umbram, horrore magis & formidine mortalium animos concutientem, quàm amore DEI, ſalutariq́ erga illum fiducia eos perfundentem, tradunt. In felicitatis vero humanæ deſcriptione, ultra hanc vitam non aſcendunt, id eſt ejusmodi quandam felicitatem nobis vel tradunt, vel promittunt, quæ ſi cum cæleſti illa in comparationem veniat, cujusvis rei potius, quàm felicitatis vocabulum mereri videatur. Multa me omittere brevitas cogit, quæ, ſi me perſequi res pateretur, aptiſſimè demonſtratura eſſent, in ſacris ſcripturis, Theologiæ ſacræ ad interpretandum propoſitis, rerum omnium cognitione dignarum florem, in cæteris vero humanitus inventis artibus & ſcientiјs, meras earundem faces & σκύβαλα, ſecundùm Apoſtolum, contineri. Neq́ illorum vel errori vel ignaviæ feneſtram hæc aperire debet oratio, qui ita demum pulchrè ſibi inſtituere rationes videntur, ſi omni philoſophiæ & rationis ſanæ, itemq́ liberalium doctrinarum luce ſpreta contemtaq́, ceu equi & muli, contra expreſſum divinarum literarum interdictum, ac manibus ſimul & pedibus (quod aiunt) illotis, in ſacratiſſima Theologiæ mysteria tractanda irruunt: qui ſanè perinde faciunt, ac ſi lanam fortè, nullis antea vel lotionibus idoneis mundatam, vel cæteris illis ex artis fulloniæ præſcripto infectionibus ſubactam præparatamq́, pretioſiſſimo ſtatim purpuræ colore, irrito atq́ inani labore, tingere conentur. Sicuti enim ſolis ſplendor, hominis ex opaco & profundo aliquo ſpecu in locum aliquem ſolaribus radiјs illuſtratum prodeuntis oculos,

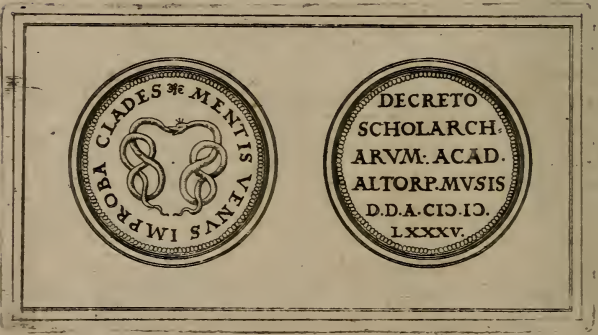
oculos, tantum abeſt, ut quicquam juvet, ut potius occæcet magis, viſumq́; eorum obtundat: quippe qui craſſæ tantummodo aſſueti caligini, nec modico prius diei lumine perfuſi erant: ita profectò cæleſtis hujus ignis, â vero Prometheo, Chriſto Domino, *in terras allati majeſtas, hominem nulla prius humaniorum diſciplinarum imbutum luce, craßis tamen atq; impolitis eam ſenſibus ſuis comprehendere conantem obruet citius, quàm quicquam veræ ac ſolidæ ſui intelligentiæ ipſi communicabit. Neq́; enim ſi beatis Apoſtolis, earum, de quibus agimus, diſciplinarum ferè expertibus, certa quaſi extra ordinem, ſacrorum myſteriorum conceſſa fuit ſcientia, idcirco noſtro quoq; ævo, ceſſante atq́; ſublato jam, poſt illuſtratam ſatis Evangelicæ doctrinæ veritatem, miraculorum uſu, nobis quoq; idem privilegium debemus polliceri. Hoc enim qui auſit, non modo ſtolidam* κακοζηλίαν *ſuam prodat (non minus, quàm ſi vel mortuos in vitam revocare, vel morbos humana ope incurabiles, verbo ſolo curare inſtituat) ſed etiam plerorumq; ſanctißimorum Eccleſiæ patrum exemplo atq́; auctoritati adverſetur, qui multo inimiciorem DEO & veritati ſuperbam ignorantiam, quàm piam & modeſtam artium laudandarum ſcientiam judicarunt. Quorum veſtigijs nos quoq;, ſi ſapimus, inſiſtentes, ad eruendos divinorum oraculorum ſenſus, artium diſciplinarumq́; liberalium ſubſidia, veluti corticem quendam, ad tranandum divinæ ſapientiæ abyſſum nobis comparemus: donec confecto tandem veluti natationis hujus noſtræ labore, in optatißimum cæleſtis beatitudinis portum delati, ipſum juſtitiæ ſolem* Chriſtum Dominum *avidißimis animorum noſtrorum ulnis amplexi, ſacratißimaq́; ſapientiæ & divinitatis ipſius luce perfuſi, æternorum præmiorum gaudijs per omnes ſæculorum æternitates perfruamur. DIXI.*

IX.

PANEGYRIS, ANNI 1585.

SVB RECTORATV D. M. IOHANNIS PRAETORII MATHEMATICI.

Oratio primæ claßis, recitata
á
IOHANNE KAVFMANNO
NORIBERGENSI.

QVam turpis atq; exitioſa ſit effrenatæ libidinis intemperantia, docet imago affabrê in noſtris congiarijs expreſſa: in qua duæ viperæ venereo complexu implicatæ: & vero fœmella maris

caput

caput morſu præcidens, conſpicitur : cum hoc Emblemate: Mentis venus improba clades. *De viperis Plinius libro 10 capi. 62. Viperæ (inquit) mas caput inſerit in os, quod illa abrodit voluptatis dulcedine. Sed hac de re nunc quidem dicendi locus non eſt. Emblema potiùs noſtrum aſpiciamus & attendamus: quo edocemur, nihil flagitioſius, nilq́; nocentius eſſe, quàm impuras fœdasq́; corporum libidines : easq́; idcirco non aliter ac peſtiferum venenum cavendas ac fugiendas. Quemadmodum enim vipera maris caput ore complexa, morſu truncat : ſic venerea libido corpus labefactat, omneq́; animi robur & lumen exinguit. Nam & omnes nervos, omnia membra, omnesq́; ſenſus, & inprimis cerebrum debilitat: facitq́;, ut ſubtiliſsimi ſpiritus, quibus vitalis vis maximè ineſt, exhalent ac diſsipentur: & vero ingenium, atq́; in primis memoriam, eruditionis theſaurum graviter lædit & imminuit : ut non ſolum Phyſicorum conſenſus, ſed ipſa quoq́; experientia teſtatur. Verum non ſolum ſanitatem affligit, & corporis atq́; animi vires ſolvit atq́; disperdit : ſed etiam fortunas & facultates exhaurit & peſſundat: & perſæpe homines libidinoſos in extrema pericula, ſummasq́; miſerias & calamitates præcipitat. Quot paſsim adoleſcentes fœdiſsimis morbis, qui honeſtè ne nominari quidem poſſunt, miſere conficiuntur, fœdeq́; intereunt? Quàm multi in ganeis & luſtris in extrema vitæ pericula incidunt? & ferro ſæpe numero ſubito è medio tolluntur? Quot amatores â lupa deglubuntur? Quot philtris in rabiem & exitium aguntur? ut interim taceam de re familiari, cujus naufragium multi non minus turpi amore, quàm luxu & alea faciunt. Ad hæc libidinis turpitudo etiam famæ & exiſtimationi nocet, eiq́; ſempiternas maculas inurit. Quæ enim*

infamia poſſit eſſe major, quod dedecus gravius, quàm non tantum honeſtis laudatisq́; viris, ſed etiam ipſi DEO caſtiſſimo & ſanctiſſimo numini inviſum & odioſum eſſe? Tantum enim abeſt, ut DEVS approbet libidines, ut graviſſimis etiam pœnis eas perſequatur atq; coërceat. Apertiſſima enim illa ſacrarum literarum vox eſt: Scortatores & adulteros DEVS judicabit. Et certè, quæ libidinum ſint præmia, omnium ætatum hiſtoriæ ſatis ſuperq́; teſtantur. Quam aliam ob cauſſam mundus aquarum inundatione deletus: itemq́; Sodoma & vicinæ urbes, ſulphureo imbre cœlitus immiſſo, exuſtæ fuerunt, quàm ob vagas tetrasq́; libidines? Nonne duodecim principes (ut Numerorum 25. cap. legitur) ob inceſtas libidines ſuſpenſi, & circiter 24000. hominum cæſa & trucidata ſunt? An non tota fere Beniaminea tribus (ut ex Iudicum hiſtoria conſtat) ob nefaria ſtupra extirpata atq́; deleta eſt? Quis vel mediocriter rerum humanarum peritus ignoret, ſceleratas libidines mutationi Imperiorum, everſioni populorum, vaſtationi agrorum, conflagrationi civitatum, & infinitis privatorum cædibus occaſionem præbuiſſe? Quid regnum Trojanum olim florentiſſimum evertit? libido. Quid Thebis exitio fuit? Oedipi libido. Quid Rempub. Romanam aliasq́; complures & nationes & civitates turbavit, labefactavit, diſſipavit? libido. Quænam etiam nunc plerorumq́; malorum & calamitatum origo exiſtit? Nefaria libido. Hæ nimirum turpiſſimarum libidinum pœnæ ſunt: hic incontinentiæ finis: hæc ultionis exempla: quæ certè tanta ſunt, ut nos ab impuris atq; obſcœnis cupiditatibus ad caſtitatis & pudicitiæ ſtudium meritò excitare atq; inflammare debeant. Verum fallaces, inſidioſas, oculisq́; jucundas turpium voluptatum tendiculas haud difficulter animadvertet & evitabit, quicunq; ab

ineunte

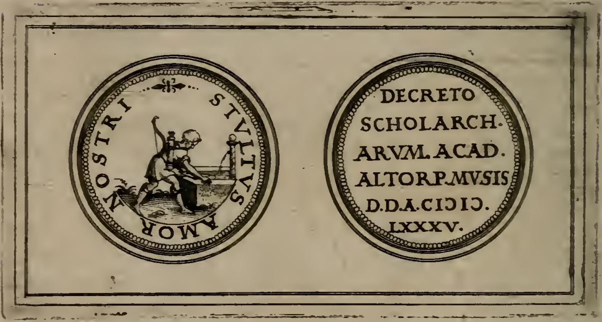
ineunte ætate verecundiæ operam navârit, ſeq; totum puris honeſtisq; cogitationibus & ſermonibus & actionibus dediderit. Nam ut Cicero ait : verecundia virtutum omnium cuſtos eſt, dedecus fugiens laudemq; maximè conſequens. Quæ cum ita ſint, Auditores Optimi, conſtetq; inter omnes, nihil nec tetrius, nec fædius, nec nocentius, nec DEO laudatiſſimisq; viris odioſius eſſe, Libidinis intemperantia: contraq; nil præclarius, nil pulchrius, nil melius, nil DEO bonisq; viris acceptius eſſe caſtitate & pudicitiâ: pro viribus ſanè eniti ac elaborare debemus, ut illam tanquam capitalem peſtem, omniumq; flagitiorum lernam deteſtemur ac fugiamus: hanc autem veluti ſalutare remedium, omniumq; virtutum limpidiſſimum fontem expetamus & ſequamur: admoniti Emblemate noſtro: Mentis venus improba clades.

DIXI.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

â

GEORGIO LINDNER NORIBERGENSI.

IN *numiſmate noſtro, Auditores Nobiliſſimi & Præſtantiſſimi, Narciſſi in lymphâ ſe contemplantis imago cernitur, cum adjuncto hoc Emblemate:* Stultus amor noſtri. *Narciſſum autem amnis Cephiſi & Nymphæ Liriopes filium fuiſſe ex Ovidio liquet, qui lib. 3. Metamorphoſeon ad hunc modum canit:*

Prima fide vocisq; ratæ tentamina ſumpſit
Cærula Liriope: quam quondam flumine curvo

Implicuit

Implicuit, clauſæq́; ſuis Cephiſus in undis
Vim tulit. enixa eſt utero pulcherrima pleno
Infantem, Nymphæ jam tum qui poſſet amari:
Narciſſumq́; vocat, de quo conſultus, an eſſet
Tempora maturæ viſurus longa ſenectæ,
Fatidicus vates, ſi ſe non noverit, inquit.

Fabulantur enim Poëtæ, Narciſſum ad fontem puriſſimum labore venationis fatigatum veniſſe, ſuamq́ imaginem in fonte inſpexiſſe. Amore autem ſui ipſius captum, cum nullam potiundæ talis formæ ſibi ſpem reliquam intelligeret, ſui ipſius deſiderio contabuiſſe, ac deorum miſericordiâ in florem ſui nominis converſum fuiſſe. Qua fabulâ quid aliud veteres ſapientes monere voluerunt, quàm ne nimis maturè, & antè tempus ſapere incipiamus, neve nos aut noſtra nimis amemus atq; admiremur? Quod quidem vitium Græci φιλαυτίαν *nominant, qui morbus, ut pernicioſiſſimus eſt, ita in omni ætate odioſus, tum vero in adoleſcentia prorſus intolerabilis. Hinc enim fit, ut, quorum animos hæc peſtis occupavit, ut ut alioquin ingenia ſint, in medio tamen ſtudiorum curſu corrumpantur, ac velut in herba enecentur, dum ſibi jam nimis placentes tantâ ambitione turgent, ut nulli amplius præceptores, nulli propemodum libri, aut ſcriptores præ faſtidio & contemtu tam emunctæ naris judicio ſatisfaciant. Quod quidem malum, quanta damna Eccleſiis & rebuspub. afferat, experientia teſtatur: inprimis ſi autoritate publica ſupercilium illud arrogans munitum fuerit & ſtabilitum. Refert AElianus, Tigridem usq́; adeo* φιλότεκνον *animal eſſe, ut ad naves usq; proſequatur venatores, eosq́; cogat catulos interceptos abjicere. At longè atrocius & infeſtius noſtri illi naſutuli pro ſuis erroribus depugnant,*

quos in prima ætate, ſpretis & abjectis fidelium præceptorum placitis, imbiberunt: Hinc digladiationes illæ omnibus temporibus in omni artium & facultatum genere tantas diſſenſiones pepererunt, ut quod de Cyclopibus olim dicebatur, οὐδεὶς οὐδὲν οὐδενὸς ἀκούει. *Galeni certe teſtimonio peſtis hæc nusquam immedicabilior eſt, quàm in dogmatibus, quorum perſuaſione ſemel ſumus imbuti. Sic enim graviſſimus ille ſcriptor:* οὕτως ἄρα, *inquit,* δυσαπότριπτόν τι κακόν ἐστιν περὶ τὰς αἱρέσεις φιλονεικία, καὶ δυσέκνιπτον ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ ψώρας ἁπάσης δυσιατώτερον. *Hoc eſt: Adeo de ſectis contentio malum eſt, ut ægrè excutiatur, & cumprimis ineluibile, deniq; quavis ſcabie ſit inſanabilius. Quæ quidem diſſidia vel maximè alit ſcribendi illud Cacoëthes, quo paſſim hodiè ſcripturiente hoc ſeculo laboratur, adeò, ut quicquid inter pocula, in itineribus, pene in ſomnis fortè in mentem venit, continuo exeat, neceſſe ſit, propterea quod ſingula noſtra cogitata atq; opinata pro ſingulis haberi velimus oraculis. Longè alia ratio veterum fuit, qui non niſi ſobriè cogitata, & craſtini diei judicio limata, nonumq́; in annum preſſa, in publicum emisêre. Sic Iſocrates Panegyricum ſuum integrum decennium componendo conſumpſit. Sic Plato dialogos ſuos ad octuageſimum uſq; ætatis annum recognovit & refinxit. Sic deniq; Demoſthenes ſculpta ſe dicturum potius, ſi poſſet, quàm ſcripta profeſſus eſt. Quid quod infelices illi ſcioli plerunq; in congreſſibus & colloquiis doctorum virorum arrogantiam ſuam indoctiſſimè ſimul & ſtolidiſſimè produnt? Id quod Chriſtophoro Cardinali Eboracenſi, ut indoctiſſimo, ita ambitioſiſſimo accidiſſe legimus. Is enim, cum Reginaldo Polo Cardinale & Thoma Moro præſentibus aliquando verſum Homericum adducere laboraret, quem memoriâ ſibi excidiſſe diceret: Morus ad Reginaldum converſus,*

οὐδὲ

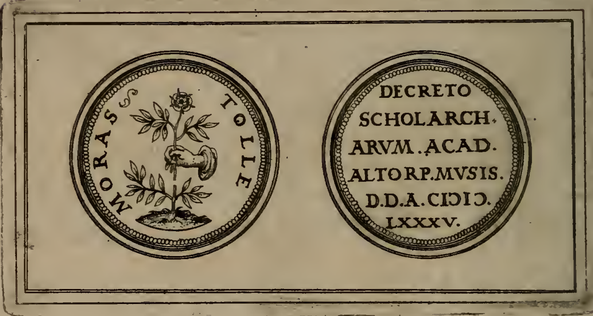
οὐδὲν πρὸς ἔπος, inquit. Tum Chriſtophorus: Et ipſe hic eſt, dixit; verùm exciderat. Hinc igitur patet, quàm verè Plato malum illud φιλαυτίας omnium malorum fontem eſſe dixerit, tam nimirum olim deteſtabile, ut Ariſtotele teſte, hæc φιλάυτου probroſa appellatio, ceu proverbialis olim jactata fuerit, quando homines ſui ſupra modum amantes â multitudine malè audiviſſe ſcribit, quippe qui fœdo infamiq; cognomine vocati fuerint φίλαυτοι. Quod cum ita ſit, commilitones optimi, vitium illud teterrimum, quod Emblemate noſtro taxari intelligimus, totis animis averſemur, neq; nobis ipſis nimium blandientes, pennas, ut ajunt, ultra nidum extendamus: ſed errata noſtra, ſicubi inpingimus, nobis oſtendi, eaq; redargui & corrigi patiamur, ut ſic aſſuefacti, tanto felicius aliquando DEI gloriam propagare, Eccleſiæ & Reipublicæ ſalutem provehere, patriæ commodis inſervire, parentibus deniq; noſtris & præceptoribus pro fideli inſtitutione debitas gratias perſolvere poſſimus.

DIXI.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

â

IOHANNE IACOBO
Pömer Noriberg.

IN noſtro brabeo, Audit: Humaniſsimi, manus maturo floſculo admota, ac velut ad decerpendum parata cernitur. Eſtq́; ei adjunctum Emblema: Tolle moras. *Quo, ut puto, adoleſcentes admonentur, ut diſcendi occaſionem & commoditatem avidè & alacriter amplectantur atq́; uſurpent. Nam ſi oblatam temerè negligent, aut prætermittent: ablatam fruſtra requirent, ac deſiderabunt. Quemadmodum enim floſculus niſi maturè decerpatur, flacceſcit ac decidit: ſic opportunitas, niſi tempeſtive, veluti manu prehendatur,*

datur, ſubito prætervolat, nec ulla unquam ratione revocari poteſt. Id quod etiam Poëtæ perquàm ingenioſè nobis ob oculos conſtituerunt. Finxerunt enim Occaſionem eſſe D E A M, *rotæ volubili, motuq́; incitatiſſimo huc illucq́; ſeſe verſanti inſiſtentem: pedibus alatam: anteriore capitis parte piloſam, ideoq́; prehenſu facilem: occipitio calvam, dextraq́; manu in tergum reflexa novaculam tenentem: quam è veſtigio comitetur puer, mæſto ac turbulento vultu: cui nomen* μετάνοια. *Varro* μετάμελον *vocat, eumq́; Pænitentiæ filium facit. Quo figmento, occaſionis vis atq; natura egregiè effingitur & exprimitur. Nam rota voubilis, varietatem illius & inconſtantiam: talaria, ſubitam converſionem, multa commoda ſecum auferentem ſignificant. Capilli deinde anteriores, & apprehenſuris ſeſe quaſi porrigentes, indicio ſunt, datam occaſionem nullâ interpoſitâ morâ arripiendam & retinendam eſſe: quippe quæ ſemel elapſa, deinceps nunquam capi poſſit: id quod calvitio quoq; indicatur. Novacula deniq; innuit, opportunitatem prætermiſſam, nec retrahi, nec tetardari poſſe: utpote quæ cultro ſuo acutiſſimo omnis generis moras & impedimenta reſecet atq; dimoveat. Hæc pulcherrima imago adoleſcentibus ſemper ob oculos eſſe debet, ad colendum virtutis doctrinæq́; ſtudium, ne aliquando fruſtra ingemiſcant, illudq́; Poëtæ exoptent:*

O mihi præteritos referat ſi Iupiter annos? (dire poteſt.
Nam id quidem fieri nequit, nec quæ præterijt hora re-

Multis moleſta eſt pecuniæ jactura ipſorum culpâ amiſſæ: at multo moleſtior atq; acerbior eſt temporis malè transacti recordatio. Itaq; prudenter Poëta:

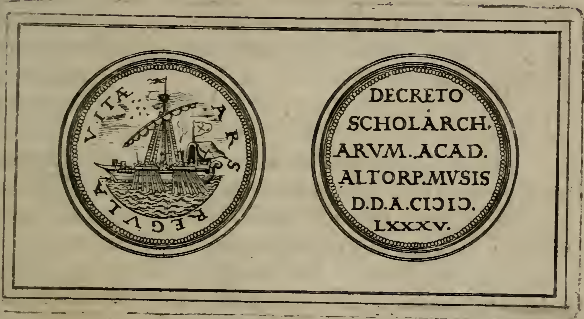
" Vtendum *(inquit)* eſt ætate, cito pede labitur ætas,
" Nec bona tam ſequitur quàm bona prima fuit.

Quod ſi agricolæ arationis & ſationis tempus diligenter obſervant, agroſq́; ſuos multo labore ac ſudore colunt, ut exoptata meſſe recreentur: quanto magis adoleſcentes florentiſſimam ætatis ſuæ partem attendere, beneq́; collocare, & animum doctrinâ, linguam eloquentiâ, vitam virtute excolere decet, ut uberes aliquando & ſalutares induſtriæ ſuæ fructus demetere atq́; percipere queant? Hæc namq́; ætas ad virtutes literaſq́; cognoſcendas percipiendaſq́; inprimis eſt idonea, tum propter ingenij, animi & corporis vigorem: tùm quia nullis ferè curis & ſolicitudinibus (niſi quas ipſa ſibi temeritate ſua accerſit) diſtringitur, & nullis, aut certè exiguis negociis diſtinetur: nec deniq́; reliquis ſtudiorum adjumentis (modo ipſa ſibi ne deſit) facilè deficitur. Quapropter commilitones ſuaviſſimi, etiam atq́; etiam providendum atq́; annitendum nobis eſt, ut floſculos adhuc vigentes carpamus, h. e. diſcendi occaſionem divino munere nobis oblatam ne negligamus, ſed obvijs (quod ajunt) ulnis eam amplectamur: & omne tempus ætatis noſtræ florentis, omne ocium, omnemq́; vitam ingenij in virtutibus ſapientiæq́; ſtudijs conſumamus, dum aliquando illuceſcat illa dies, quo parentibus & patriæ ornamento & emolumento eſſe poſſimus.

D I X I.

ORA-

ORATIO QVARTÆ CLASSIS, RECITATA ab ERNESTO à MVNSTER.

CVm Sylla certamen ſacrum equeſtre puerorum, quam Trojam nominant, eſſet editurus, contractis nobilibus pueris duos eorũ duces deſignavit, quorũ pueri alterũ matris cauſſa acceperunt (nam Metellæ erat uxoris Syllæ filius) alterũ non admiſerũt, quamvis Pompeij fratris filius eſſet, Sextus nomine, neq; exercere ſe ſub eo, neq; ſequi eũ ſuſtinuerunt. Percunctante Sylla, quẽ vellent: omnes alta voce Catonem poſtulauerunt, ſubmittensq; ſe ipſe Sextus, Catoni id decus, ut præſtantiori, conceſſit. Ita nimirum Mag. D. Rector, ipſe quoq; Catonem aliquem ex meis contribulibus vellem elegiſſes, qui

provinciam hanc majori cum dexteritate & induſtria, quàm ego minimè omnium ad hanc rem idoneus, in hac nobiliſsimorum & Ampliſsimorum virorum coronâ ſuſtinere potuiſſet. Sic enim accidiſſet, ut quia in hisce ſolennitatibus ad gloriam ſplendoremq́ omnia revocanda ſunt, & huic feſtivitati major amplitudo & dignitas conciliata fuiſſet, & auditores jucundiorem ex hoc noſtro quaſi literario certamine voluptatem percepiſſent. Sed quia ætas mea non fert, ut Magnificentiæ tuæ intempeſtivè reluctando negocium ulterius faceſſam, ſpartam hanc lubens in me recipio: quam ſi, ut par fuerit, ornare non potero, ſpero tamen fore ut ipſa brevitate oratiunculam meam præſtantiſsimæ huic coronæ ſim commendaturus.

Intuenti autem mihi Brabeum noſtrum, Navis in eo expreſſa occurrit cum inſcriptione: Ars regula vitæ. *Quo quid tacitè ſignificetur, ex præceptoribus meis aliquando intellexiſſe videor. Vt enim navis tempeſtatum procellis fluctuumq́ agitatione jactata, naufragio proxima eſt, niſi Navarchi cujusdam periti arte regatur inq́ tranquillum portum ſubducatur: Sic vita noſtra tot tantisq́ difficultatibus objecta, incerta hinc inde fluctuat, ſi non Ingenium literarum ſtudijs excultum viam nobis & ſemitam quà ſit eundum, præmonſtret. Sunt enim ſtudia in utraq́ fortuna, plane, quod Græco proverbio dicitur, Myrtili clypeus, qui cum eſſet ingentis animi miles, cumq́ ad maritimam quandam expeditionem navigaſſet, ſubmerſa fortè navi, clypeo ſuo innixus in tutum portum delatus eſt: Sic literarum ſtudia, nusquam non opportuna, nusquam non jucunda ſunt, quib. non modo ab adverſariorum telis & hominum injurijs tuti ſumus, & tanquam oppoſito clypeo munimur, ſed & eorum miniſterio uſuq́ è medijs vitæ hujus fluctibus ad tranquillum ocij portum recipimur. Plato vitam noſtram*

παρεπι-

παρεπιδημίαν τινὰ *nominat, & peregrinationem, in qua, ut Pindarus ait, niſi DEVS initium monſtraverit,* οὐκ εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον, *hoc eſt, perdifficilis eſt ſemita ad inveniendum id, quod eſt propoſitum. Quemadmodum enim qui rectam viam neſcit, ubi, ut fit, in plures una diffinditur, hæret auxius, nec ſingulas audet eligere, nec univerſas probare: Sic cui non eſt veri ſtabile judicium, quod bonis artibus acquiritur, per omnes ætatis gradus dubius pendet, nec quo ſe vertat, quid approbet, quid ve repudiet, certo ſecum conſtituere poteſt. Verè igitur, quod Cicero inquit, ſtudia adoleſcentiam alunt: ſenectutem oblectant: ſecundas res ornant: adverſis perfugium ac ſolatium præbent: delectant domi: non impediunt foris: pernoctant nobiſcum: peregrinantur: ruſticantur. Quamobrem, Commilitones optimi, tota mente in hanc curam & cogitationem incumbamus, ut quantum alij tribuunt intempeſtivis convivijs, quantum aleæ, quantum pilæ: tantum nos ad ſtudia continuanda ſumamus. Sic enim fiet, ut inter periculoſiſsimas vitæ hujus agitationes & incommoda fluctuantes, naufragium tamen evitemus, tandemq́ ad exoptatum ſtudiorum noſtrorum portum, magna cum parentum & propinquorum voluptate quàm feliciſsime deferamur.*

DIXI.

X.

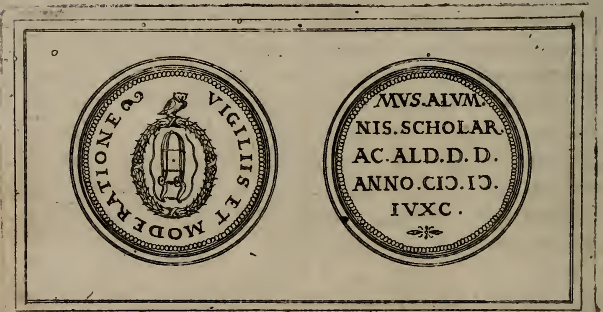
PANEGYRIS, ANNI 1586.

SVB RECTORATV
D. D. EDONIS HILDERICI
THEOLOGI.

Oratio primæ claſsis, recitata

á

IOHANNE CHRISTOPHORO
á Tauffkirchen.

SApientiſsimus philoſophus Plato, cum ejus amicus Antiſthenes vir doctiſsimus in ſchola aliquando orationem juſto longiorem habuiſſet, Ignoras, ei dixit, orationis menſuram & modum eſſe.

dum eſſe, non eum, qui dicit, ſed eos, qui audiunt? Voluit nimirum innuere, oratores ad auditores potius, quàm ad ſe ipſos reſpicere debere. Cum itaq; & ego ſciam, omnibus ſapientibus orationis prolixitatem moleſtam eſſe, utar quanta poſſum brevitate, nec abutar patientiâ & humanitate ſummorum virorũ, qui hanc ſcholaſticam ſolennitatem ſuâ præſentiâ ornare voluerunt. Itaq; ad rem ipſam mox accedens, Magnifici Domini Rectoris mandato reverenter obtemperabo.

Symbolum igitur noſtrum eſt tale: Noctua conſpicitur inſidens coronæ. Intra coronam conſpicitur freni imago. His adduntur iſta verba: Vigilijs & moderatione. *Cum autem avis Noctua, quàm Græci γλαῦκα vocant, nocturno tempore vigilet, canat, volet & venetur, & quo majores ſunt tenebræ noctis, hoc clarius videat, atq; eadem avis ſit ſacra ſapientiſsimæ Deæ Minervæ, arbitror ab Ampliſs. Dominis Scholarchis hanc Avem nobis, ut Symbolum vigiliarum proponi. Præterea, cum apud veteres, laudabilium certaminum victores uſitatum fuerit coronari, procul dubio corona argenteo noſtro nummo inſculpta, ſymbolum eſt cujusdam victoriæ: frenum vero, quod intra coronam conſpicitur, imago eſt moderationis, cum indomiti equi freno regantur, atq; in gyrum ducantur. Arbitror igitur per hæc ſymbola ſignificari, ad omnia bona comparanda & conſervanda, atq; ad omnia mala cavenda ac declinanda, vigilijs & moderatione nobis omnino utendum eſſe. Nulla enim eſt vitæ humanæ pars, in qua hujus commonefactionis neceſſarius uſus non conſpiciatur. Sapientiſsimus Rex Salomon Proverb. 6. & 24. affirmat, in Oeconomia paupertatem comitem eſſe ſomnolentiæ, cum inquit: Vsque quò piger jacebis? Quando ſurges de ſomno tuo? pauxillum*

ſomniorum, pauxillum dormitationum, pauxillum complicationis manuum ad dormiendum. Et veniet quaſi viator egeſtas tua, & penuria tua ſicut vir armatus. Hæc Salomon: quibus docet patres familias vigilantes eſſe debere, ſi rem familiarem augere, paupertatem vero declinare cupiant. Sed quia Noctua dicitur ſacra Sapientiæ antiſtiti Minervæ, alijs hominum generibus omiſsis, breviter attingam in præſentia eas commonefactiones, quæ ad nos qui in bonarum artium & ſapientiæ ſtudijs verſamur, propriè pertinent. Certiſsimum eſt, ſine magnis vigilijs, ſine aſsiduis laboribus, ſine ſudoribus atq; exercitationibus nullas artes liberales, nullasq; virtutes morales comparari, & conſervari poſſe. Quantis vigilijs ſummo Oratori Demoſtheni ſua conſtitit Eloquentia? Somni fuerat, parcusq; Lyæi, ut de Orpheo canit Caſsius Parmenſis. Quantæ fuerunt vigiliæ philoſophi Cleanthis & Ariſtophanis Grammatici? Nam ſi quid valde eſt elaboratum, id proverbialiter ad lucernam Cleanthis & Ariſtophanis dicitur factum eſſe. Et Demoſthenis Enthymemata dicebantur ἐλλυχνίων ὄζειν, *id eſt, lucernam redolere, propter lucubrationes in ijs excogitandis conſumptas. Vtiliter igitur ordo ſcholaſticus per certas imagines in oculos incurrentes monetur, ut artium bonarum cognitionem, & virtutum poſſeſsionem per maximam vigilantiam ſibi comparandam, atq; aſsidua exercitatione conſervandam ſtatuat, ſicut & veterum & recentium quorundam bonorum autorum dicta monent. Apud Ariſtophanem in Nebulis Socrates Strepſiaden ad philoſophiæ ſtudium adhortans ait:* ὕπνος δ᾽ ἀπέστω γλυκύθυμος ὀμμάτων: *Id eſt: Dulcis ſomnus abſit ab oculis.*

Ac noti ſunt pueris hi vulgares verſiculi:

Non

Non jacet in molli veneranda ſcientia lecto,
Ipſa ſed aſsiduo parta labore venit.

Ac Siracides cap. 6. adoleſcentibus præcipit, ut mane ad præceptores audiendos accedant, cum inquit : Ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα συνετὸν, ὄρθριζε πρὸς αὐτὸν, καὶ βαθμοὺς τῶν θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ πούς σου, *Id eſt, ſi videris virum ſapientem, mane accedas ad eum, & gradus oſtiorum ejus conterat pes tuus. Dixi breviter de vigilijs, quas ſcholaſticus ordo perſerre jubetur; dicam brevius de Moderatione. Veteris Poëtæ Lini eſt verſus non indignus memoriâ:* ἡ ἐπιθυμίη ἡνιοχεῖ μαργοῖσι χαλινοῖς. *id eſt: Concupiſcentia aurigatur laxis habenis. Cum concupiſcentia agit aurigam, non ratio, tùm laxæ habenæ & freni conceduntur cupiditatibus & indomitis affectibus. Monemur igitur imagine freni, ut freno rationis appetitus noſtros regamus & moderemur, ut ipſe Dominus Gen. 4. ad Cain inquit: Appetitus tuus ſit ſub te, & tu domineris ei. Freno igitur rationis moderandus eſt appetitus cibi & potus, cum CHRISTVS dicat: Cavete ne corda veſtra graventur crapulâ & ebrietate. Freno rationis moderandus ſomnus, ſicut Paulus inquit 1. Theſ. 5. Vigilemus & ſobrij ſimus. Freno rationis & cogitatione divini judicij moderandæ libidines. Levit: 18. Omnis anima quæ fecerit has abominationes, eradicabitur. Et Socrates inquit:* Δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα. *Id eſt, voluptates tanquam Sirenes effugiendæ ſunt ei, qui ad virtutis velut patriæ conſpectum contendit. Niſi enim hos & ſimiles malos affectus adoleſcentes ratione cohercere & moderari diſcant, nunquam ad ſolidæ eruditionis, & veræ virtutis laudem pervenient: nunquam earundem optatam coronam adipiſcentur.*

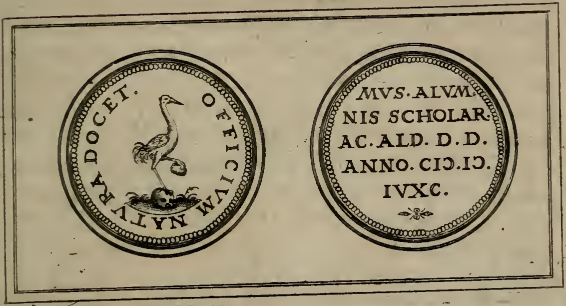
piſcentur. Vtiliter igitur in propoſito Symbolo adoleſcentes bonarum artium ſtudioſi moneantur, ut moderatione cùm in affectibus regendis, tum in omnibus alijs vitæ partibus utantur, memores dicti Ariſtotelis : Ανδρειότερος εἶναι μοι δοκεῖ ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ τῶν πολεμίων κρατῶν. Καὶ γὰρ χαλεπώτατον ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν νικῆσαι. *Quod reliquum eſt, pro his & ſimilibus commonefactionibus, quas Ampliſsimi Domini Scholarchæ nobis adoleſcentibus proponunt, eorum Amplitudini immortales agimus gratias. Nos harum commonefactionum erimus memores, ijsq́; quantum erit in nobis, per totam vitam, reverenter obtemperare conabimur.*

D I X I.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA â

IOHANNE IACOBO PÖMER NORIBERG.

IN hoc numiſmate, quod Ampliſſimi Domini Scholarchæ Academiæ Altorphianæ diſcipulis ſecundæ claſſis præmij loco dederunt, conſpicitur figura alitis, quæ uni pedi inſiſtit, & altero erecto lapillum ſuſtinet. Omnino ſtatuo hanc imaginem alitis de Grue intelligendam eſſe. Nam Plinius lib 10. cap. 23. de gruibus expreſſe ſic inquit: Excubias habent nocturnis temporibus, lapillũ pede ſuſtinentes, qui laxatus ſomno, & decidens indiligentiam coarguat. Ex quo dicto intelligimus, grues hoc labore ſuſtinendi lapillum occupatas facilius

pellere ſomnum, & cum ſomno victæ obdormiſcunt, lapſu ſtrepituq́ lapilli iterum à ſomno excitari ad vigilandum. Quam diligentiam & vigilantiam eas natura docuit. Vnde in numiſmate huic imagini alitis hæc verba adduntur: Officium natura docet. *Etſi autem hoc ſymbolum gruis utile eſt omnibus hominibus, in quocunq́ vitæ genere verſentur, ut ſeſe de diligentia & vigilantia & moderando ſomno in omnibus operibus ſui officij admoneant: tamen nunc tantum breviter oſtendam, quàm utile ſit nobis ſcholaſticis, ut hoc ſymbolum gruis aſpiciamus, & nos de imitanda gruum vigilantiâ ſubindè admoneamus. Vt enim hoc faciamus, id per donationem hujus præmij, Ampliſſimi Domini Scholarchæ non obſcurè nobis præcipere videntur. Quorum præcepto, ut modeſtius pareamus, & ut præmium eorum tanto ſit nobis gratius, duo in hac oratiuncula præſtare conabor. Primum recitabo pauca de natura gruum, ut melius intelligamus quænam ea ſint, quæ eas natura docet. Deinde afferam etiam pauca exempla magnorum virorum, qui ſibi admirabilem doctrinæ & virtutis copiam, per eximiam vigilantiam & ſingularem moderationem ſomni compararunt. Hæc dum breviter præſto, amanter & reverenter peto, ut benigne audiar.*

Hæc igitur ſunt, quæ de natura earum breviter affero: Primum grues dicuntur valdè amantes ſocietatis. Non enim ſeparatim aut ſeorſim, ſed ſimul in magno numero & agmine volant gregatim & paſcuntur. Deinde accuratè etiam inter ſe quendam politicum ordinem obſervant. Nam cum de profectione ſuſcipienda quodam modo inter ſe conſenſerunt, eligunt ducem, quem in volando omnes ſequantur. Tum & hoc eſt ſignum prudentiæ earum, quod altè volent, ut tanto longius poſſint proſpicere & pericula declinare. Conſpicitur præterea

in ijs

in ijs non parvus amor cujusdam juſtitiæ & æquitatis. Cum enim illæ grues, quæ in volando ſequuntur, ſua colla & capita in tergo prævolantium reponant, atq; ita in volando nonnihil adjuventur, aut releventur: tandem etiam dux, diu prævolando defatigatus, revolat, ut ſuum collum & caput in tergo alicujus prævolantis reponat: & quæ ducem proximè ſequitur, ea duci ſuccedit, ut ejus onus, ſeu gravamen aliquandiu ferat. Idem onus ſubeunt etiam ordine ceteræ grues, ſi id diuturnitas volatus earum requirat. Cumq; grex earum ſine acclamatione & voce ſonora in volando contineri non poſſit, ſervant ipſæ hac in parte etiam vices, ne omnes ſimul acclamare neceſſe habeant. Nec prætereunda eſt in hac brevi commemoratione fortitudo & virtus quædam bellica gruum. Multum enim negocij faceſſunt Pygmæis, eosq; in quadam Indiæ regione infeſtant, qui ſine bello eas ex ea regione ſalubri & ſemper vernante depellere non poſſunt. Qua de re legatur Plinius lib. 7. cap. 2. Poſtremo grues inter ſe hoc quoq; gravamen per vices ſuſtinent, ut aliæ nocturnis temporibus vigilent, uni pedi inſiſtentes, altero lapillum ſuſtinentes: aliæ vero dormiant, capite ſub alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Ex his quæ breviter recitavi de natura gruum, facilè poteſt colligi, in illis eſſe multarum virtutum ſimulacra. Sed nunc ſatis eſt, ſi diligentiam & vigilantiam earum ſtudiosè conſideremus, & ſedulo imitari conemur.

Nunc, quod ſecundo loco promiſi, recitabo pauca exempla magnorum virorum, qui per lucubrationes atq; exercitationes nocturnas maximam doctrinæ, ſapientiæ & virtutis laudem ſunt conſecuti. Demoſthenes ſummus orator, quanta vigilantiâ, ſomniq; moderatione ad Eloquentiæ laudem comparandam

randam ſit uſus, inde facile colligitur, quod ejus Enthymemata dicta ſint olere lucernam, & quod ipſe dictus ſit plus olei, quàm vini comſumſiſſe. Fuit enim Demoſthenes abstemius, & ὑδροπότης, qui etiam ad lucernulam illam ſuam in extrema ſua ſenecta exercebatur. Deinde quanta diligentia & vigilantia fuerit Ariſtophanis Grammatici in perſequendis ſtudijs ſuis, etiam per nocturna tempora, oſtendit proverbium: Ariſtophanis lucerna. Idem colligitur de Philoſopho Cleanthe ex proverbio: Cleanthis lucerna. Nam qui horum virorum lucubrationes imitantur, hi proverbialiter ad Ariſtophanis & Cleanthis lucernam lucubrare dicuntur. Poſtremo legimus fictilem lucernulam Epicteti philoſophi poſt mortem ejusdem, maximo precio, videlicet tribus Drachmarũ millibus venditã fuiſſe. Unde colligimus hunc virum ob acerrima ſtudia nocturna, ad tantam doctrinæ & ſapientiæ opinionem & admirationem apud omnes perveniſſe, ut qui vel lucernam ejus poſſideret, beatus & tanti Philoſophi imitator futurus crederetur. Plura exempla diligentiæ & vigilantiæ magnorum virorum brevitatis cauſſa non affero. Hæc quæ modo attuli Symbolo gruis adjungamus, eaq; ad ſolidam eruditionem nobis comparandam qua poſſumus imitatione, exprimamus, præſertim cum ſciamus, non tantum ſtudioſis literarum ſeu ſcholaſticis, ſed etiam omnibus alijs hominibus, quocunq; in vitæ genere verſentur, ſive magno, ſive parvo, hanc vigilantiam & ſomni moderationem neceſſariam eſſe. Nam qui principes & gubernatores Reipublicæ, qui belli duces, & milites, ſomno dediti, ſuum officium laudabiliter facere poſſunt? Homerus inquit: οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα, ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε, Id eſt, non oportet per totam noctem dormire virum Reipublicæ conſulentem

ſulentem

ſulentem, cui tot populi & tanta negotia concredita ſunt. Et Plato in Principe maximè requirit vigilantiam, cum in quodam legum libro ſic dicat, καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, *Id eſt: Dormiens enim nullus, (ſcilicet princeps) eſt aliquo precio dignus. Quod quidem egregiè obſervavit Alexander Magnus, qui etiam noctes ad officia tripartita dividebat: quietis, Reipub. & Muſarum. Solebat autem ne ſomno diutius fortè indulgeret, ænea concha ſuppoſita, brachio extra cubile protento pilam tenere argenteam, ut cum nervorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus ſomnum abrumperet. Vt de ipſo Ammianus Marcellinus teſtatur lib. 16. Vbi Iulianum Imperatorem cum eodem conferens, ait etiam multò fortius idem præſtitiſſe, nam absq; inſtrumento tali pilæ & pelvis, quoties voluerit evigilaſſe: & nocte dimidiata ſemper exurgentem Mercurio occulte ſupplicaſſe, ut à quo motum mentis ſuſcitari perſuaſum habuerit. Quanto nos ad veri DEI cultum & venerationem æquius eſt, mane ſtratis noſtris excitari, cum ille Apoſtata tàm vigilans fuerit in falſo & commentitio ſuo numine adorando? Quam quidem ad rem religioſiſſimus & ſapientiſſimus Rex David ſuo exemplo nobis præivit: qui ut multa in Pſalmis ejus loca oſtendunt, de nocte ad divinas laudes decantandas conſurgere & hymnis ſuis auroræ exortum prævenire ſolebat. Sic de Friderico Aenobarbo teſtantur hiſtorici, hunc Imperatorem in more habuiſſe*

primo lucis in ortu
Ad matutinos divinæ laudis honores ❞
Strenua neglecto protollere membra cubili, ❞
Omnibus in caſtris pingues efflantibus auras ❞
Et matutinæ preſsis torpore quetis. ❞

Sic enim ſcribit ejus præco laudum Guntherus, poëta ſuæ ætatis princeps, lib. 9 Ligurini. Deinde nec agricolæ nec opifices, nec mercatores, nec ulli Oeconomi ſomno nimium indulgentes paupertatem effugere poſſunt, multo minus divites fieri. Ideo Salomon Proverbiorum 20. ſapienter inquit: Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas opprimat: Aperi oculos & ſaturaberis panibus. Hæc ſunt, quæ pro mei ingenii tenuitate ad explicandum propoſitum ſymbolum de excubijs gruum afferre potui, quæ ut omnes quotquot adſint boni conſulant, ex animo precor.

D I X I.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

â

DANIELE à CORALECK BOHEMO.

Sunt

SVnt in tertia claſſe inter meos jucundiſſimos commilitones nonpauci adoleſcentes, qui me & ingenij acumine, & eruditionis copiâ, & memoriæ felicitate, & orationis ſuavitate longè ſuperant, quibus hæ dicendi partes rectius quàm mihi â præceptoribus potuiſſent commendari. Sed quia Magnifico Rectori, & reliquis Dominis præceptoribus ita viſum eſt, ut ego in hac corona eruditiſſimorum virorum, atq; ingenioſiſſimorum adoleſcentum audirer, eorum paterno mandato modeſtè parebo, ſive ab eis judicio hic honor mihi ſit delatus, ſive benevolentiâ, ſive quod magis credo, favore quodam patriæ meæ dulciſſimæ Bohemiæ. Sed Exordij prolixitate huic ſplendidiſſimo auditorio ſim moleſtus, ad explicationem Symboli propoſiti propero. Ariſtoteles, Plinius, aliiq; non contemnendi autores ſcribunt, Muſtelam, quæ Græcis eſt γάλη, *herbam rutam comedere, antequam pugnam ineat cum ſerpente naturali ſuo hoſte, eumq; victum & occiſum devoret. Odorem enim rutæ eſſe infeſtum ſerpenti, & ſimul eſſe remedium ad depellendum venenum devorati ſerpentis, atq; ita muſtelam non temerè ad periculoſum certamen accedere, ſed ſe ad id prius magnâ curâ præparare. Genus igitur animalis, cujus imaginem inſculptam habet hoc argenteum præmium, quo ab Ampliſſ. Dominis Scholarchis diſcipuli tertiæ claſſis honorantur ac donantur, puto eſſe muſtelam : id vero quod hoc animal ore tenet ac comedit, eſſe ramulum rutæ, præſertim cum his imaginibus hæc verba aſſcribantur,* Amat victoria curam. *Hujus igitur numiſmatis & imaginibus & verbis Ampliſſimi Domini Scholarchæ pro ſua ſumma prudentia, totũ cœtum ſcholaſticum monere volunt, ſine curâ & vigilantiâ, ſine laboribus & ſudo-*

L *ribus,*

ribus, ſine moleſtijs & difficultatibus nemini mortalium glorioſam victoriam contingere. Nam etſi DEVS *principalis cauſſa eſt omnium victoriarum, ut Proverbiorum 21. dicitur: Equus paratur ad diem belli, ſed à Domino eſt victoria: tamen idem ad victoriam comparandam etiam vult humanam diligentiam accedere, ut antiqui Poëtæ AEſchyli dictum teſtatur:*

ἀλλ᾽ ὅταν
Σπεύδῃ τις αὐτὸς, καὶ θεὸς συνάπτεται.

Sed cum aliquis ipſe feſtinaverit, etiam DEVS *ſimul manus admovet. Eiusdem poëtæ eſt & hoc:*

φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός.

Solet autem unà cum eo, qui laborat, feſtinare DEVS. *Vt alia exempla quæ ſunt innumerabilia omittam, quantis vigilijs, quantis laboribus & periculis victorias adeptus eſt Alexander Magnus? de quo Q. Curtius lib 4. ſic inquit: Sed nec ſomnum capere, nec quietem pati poterat. Modo è jugo montis aciem in dextrum Perſarum cornu dimittere agitabat, modo recta fronte concurrere hoſti, interdum hæſitare, an potius lævum torqueret agmen. Ibidem ipſe Alexander ad ducem ſuum Parmenionem inquit: Credis ne me prius ſomnum capere poſſe quàm exonerarim animum ſolicitudine quæ quietem morabatur? Sed omiſſis his victorijs bellicis, & cruentis, quæ nullis victoribus ſine ſumma cura contingunt, dicamus breviter de victorijs philoſophicis ſeu ſcholaſticis. Nam & noſtrum genus vitæ militia eſt quædam, in qua nemo ſine cura, ſine vigilantiâ ſine laboribus, victoriam adipiſcetur. Occupant mentes humanas maximæ tenebræ, innumerabilesq́; errores illam tanquam hoſtes obſident. Hæ ingentes tenebræ, hi errores ejici non poſſunt, neq; notitia & ſcientia introduci, ſine maximis vigilijs &*

gilijs &

gilijs & ſtudijs. Quis enim unquam unam, vel de minoribus diſciplinis, ſine labore didicit? Quis ſine acerrimo ſtudio è ſermone hoſtes Barbariſmos, & Solæciſmos ejicit, ſibiq́ proprietatem & puritatem orationis comparat? Quis ſine maxima exercitatione tenebras ἀσυλλογίςας ex animo ſuo expellit, in eoq́ lumen rectè ratiocinandi accendit? Quis ſine ſummis laboribus abjecta puerili infantia, vel mediocrem dicendi facultatem poteſt comparare? Iam ut reliquas liberales artes taceam, quarum finis præcipuus eſt actio, quantum malarum inclinationum, cupiditatum & vitiorum hæret in animis humanis? Quàm multi pravi affectus occupant humana corda? Quis verum odium horum multiplicium vitiorum, & ardentem amorem contrariarum virtutum induere ſine perpetua vigilantia poteſt? Certè ſeipſum vincere longè difficilius eſt, quàm ſuperare externos hoſtes. Nam Alexander Magnus armis quàm plurimas gentes domare potuit: hoſtes domeſticos, qui animum ejus poſſidebant, vincere non potuit, ſed ab eis victus eſt turpiſſimè, eorumq́ mancipium fuit miſerrimum. Intemperantiæ enim, libidinibus, iræ & ſuperbiæ, inhoneſtiſſimè ſuccubuit. Quare Proverbiorum capite 16. ſapientiſſimus Rex Salomon rectè inquit: Melior eſt tardus ad iram, quàm fortis, & qui dominatur ſpiritui, quàm qui capit civitatem. Quod dictum etiam ad alias pravas animorum cupiditates transferri poteſt.

Quoties igitur jucundiſſimi commilitones, hoc argenteum numiſma in manus ſumemus, in eoq́ expreſſam imaginem muſtelæ cum ruta aſpiciemus, & verba addita Amat victoria curam, legemus: toties ab hujus donativi auctoribꝰ, viris ſapientiſſimis, nos moneri cogitemus, ut nos omni genere philoſophicorum armorum præparemus, atq́ inſtruamus

 ad juſti-

ad ſuſtinenda quotidiana certamina cum denſiſſimis mentium tenebris, cum indomitis animorum cupiditatibus, cum pravis cordium æffectibus, ut cum his domeſticis hoſtibus fortiter pugnantes ſuperiores evadamus, & optatam victoriam cum laude obtineamus.

D I X I.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA

â

IOHANNE CHRISTOPHORO HERDESIANO NORIBERGENSI.

NOs adoleſcentes qui ex Quarta claſſe, ad ſuperiorem transferimur, ſpectamus cum voluptate atq; admiratione imagines cervi & ſerpentis, inſculptas argenteo

numis-

numiſmati, quod nobis ad puerilia noſtra ſtudia excitanda Ampliſſ. Domini Scholarchæ liberaliter donarunt. Imaginibus legimus hæc verba addita : Nullis fraus tuta latebris *Non eſt dubium, quin graviſſimam de moribus admonitionem contineant hæ imagines, & ipſum hemiſtichium,* Nullis fraus tuta latebris. *De hoc igitur ſymbolo juſſu Mag. Domini Rectoris in hoc ſplendidiſſimo atq; ornatiſſimo conſeſſu ſummorum virorum, præceptorum, hospitum & commilitonum, pauca afferam, & quidem vulgaria. Nam ætas puerilis, ingenium inexercitatum, infirma memoria, mihi obſtant, quo minus multa, & eruditorum auribus digna affere queam.*

Cervus, ſecundum Plinium, animal eſt valdê ſimplex, & omnium rerum miraculo ſtupens, in tantum, ut equo aut bucula propius accedente, hominem juxtà venantem non cernat : aut ſi cernit, arcum ipſum ſagittasq́; miretur, atq́; in hac admiratione rerum oblatarum, propriam ſalutem quodammodo negligat. Habet tamen idem animal in hac ſimplicitate ſuam quandam prudentiam. Nam ita aſſuefieri poteſt, ut ſermonem hominum intelligat, ut in hiſtorijs proditur, & ſuorum morborum & periculorum novit & qudrit idonea remedia & auxilia.

Contrà vero ſerpens animal eſt callidiſſimum, ſicut notum eſt ex hiſtoria lapſus primorum parentū. Et CHRISTVS *ipſe ſerpentem calliditatem celebrat, cum inquit : Eſtote ſimplices ut columbæ, & callidi, ut ſerpentes. Iam inter cervum feram ſimplicem, & ſerpentem animal callidiſſimum, nativum & implacabile eſt quoddam odium, ſicut ex diametro ſecum pugnant ſimplicitas & calliditas, ſalubritas & venenum. Fit ex hoc nativo odio, ut Cervus, cum id naturali inſtinctu opus eſſe ſentit, ſerpentem magnâ curâ venetur. Nam cum cervus*

ſentit vel obſcurationem viſus, vel abundantiam humorum, vel infirmitatem quandam ex ſenectute, vel morſum vermium, qui in ventre ſuo naſcuntur, & ad fauces aſcendunt: intelligit ſe ex his malis liberari poſſe eſu venenati ſerpentis. Itaq; non quieſcit ſed circumcurrit, quærens ſerpentem. Cujus veſtigia cum videt, per ea lætus ducitur ad latebras ſerpentis: ad quas cum pervenit, ſpiritu narium ex cubili ſuo extrahit ſerpentem, eumq; fruſtra ſecum pugnantem dilacerat ac devorat, eſuq; ejus ſuis malis medetur:

Atq; ita Simplicitas fit victrix Calliditatis,
Naturæq; venenatæ natura ſalubris.

Ex hoc igitur mutuo cervorum & ſerpentum odio & pugna procul dubio ſumtæ ſunt imagines numiſmati noſtro impreſſæ, quas explicant verba addita: Nullis fraus tuta latebris. *Quo dicto monemur, ut ab ineunte ætate nos ad ſimplicem veritatem aſſueſaciamus, ab omni fraude proximo noxia abſtineamus, cum certò ſciamus,* DEUM *& videre fraudem, etiamſi infinitis latebris occultetur, & eam in lucem protractam tandem ſevere punire: juxta dicta: Cernit* DEUS *omnia vindex. Et Pſal: 57. Utiq; eſt* DEUS, *judicans homines in terra. Et Pſal. 61. Tu reddis unicuiq; juxta opera ſua.*

DIXI.

PANE-

XI.

PANEGYRIS, ANNI 1587.

SVB RECTORATV IOHANNIS BVSEREIT. I. V. D.

Oratio primæ claßis, recitata
á
MICHAELE PICCARTO
NORIBERG.

QVanquam & mihi rem tam arduam atq; difficilem Rector Magnifice mandaveris, ut ob ingenij doctrinæq; meæ tenuitatem ſatis commodè á me explicari non queat : tamen ne au-

toritati tuæ refragari videar: quid de illa ſentiam, quàm breviſſimè licebit dicere, conabor. Rogo Auditores, ut, qui cum autoritate adſunt, bonâ cum veniá etiam me audiant: qui verò condiſcipuli mei ſunt, eam mihi hoc tempore benevolentiam præſtent, quam iÿs qui ante me dixerunt, aliÿs temporibus præſteterunt: quamq; â me ſibi exhiberi volent, cum in hunc locum ad dicendum aliquando pervenerint. In brabeo ad explicandum mihi tributo, expreſſa eſt imago ſerpentis, caudam ori ſic inſerentis ut circulum repræſentet. Huic adjuncta eſt corona variÿs floribus & fructibus exornata. In ejus ambitu inſcriptum eſt hoc Emblema: In ſe contexta recurrit. *Quod attinet ad ſerpentem: Hieroglyphici ejus imagine annum pingere ſolebant. Teſtis eſt Horapollo lib. 1. de ſacris AEgyptiorum literis. Sol enim qui anni menſura eſt, â primo puncto Arietis per reliqua ſigna progreſſus, ad idem punctum redit: ac priore anno confecto novum inchoat. Hinc apud Latinos annus (ut Grammatici docent) quaſi annulus dictus eſt: quod in ſe redeat. Vnde & illud:*

Quiq; in ſe ſua per veſtigia volvitur annus. *Ab Homero* περιπλόμενος ἐνιαυτὸς *appellatur, quaſi* ἰὼν εἰς ἑαυτόν. *Ia eſt, revolutis vicibus in ſe incurrens. Deinde hanc cauſſam addunt, quod quemadmodum anguis tacitè proſerpit absq; ſtrepitu: ita annus quoq; tacitè, & nobis vix animadvertentibus, præterlabitur. Vnde illud Poëtæ:*

Tempora labuntur tacitisq; ſeneſcimus annis.

Item

Labitur occultè fallitq; volubilis ætas,

Et nihil eſt annis velocius. *Conſimili ratione, corona quoq; intextiq; floſculi, fruges fructusq;, annum ejusq; partes,*

continua

continua quadam ac perpetua ſucceßione copulatas, notat atq́ deſignat. Nam ut Poëta canit:

Ver placidum vario nectit de flore coronas,
Spicea ſerta gerit calidiſſima ſolibus æſtas,
Temporaq; autumni cingunt tua Bacche racemis,
Triſtis hiems montes niveo velamine veſtit.

Verum hoc Emblema non ad annum duntaxat, quem Sol metitur, verum etiam ad res quasvis corporatas, ſcitè referri & accommodari poteſt. Etenim ſi oculis ſublatis mundum æthereum contempleris, non Solis tantum, ſed reliquarum etiam ſtellarum atq; adeo totius cœli, certas ſtatasq́ converſiones animadvertes: atq; idcircò, ut Solaris, ſic Lunaris, Mercurialis, Venereus, Martius, Dialis, Saturnius, ſtelliferi orbis annus, non ineptè appellari poßit. Si deinde oculis dejectis, hunc telluris globum contueamur: nonne ubiq́ miras viciſsitudines, commutationesq́ notare ac deprehendere licet? nihil fidum, firmum ac ſtabile permanet: omnia ſunt mutationibus obnoxia. Et qualia Plato in Timæo ſcripſit, ſemper fieri eſſe nunquam. Habet hoc materia illa, unde res omnes conſtant, quam veluti magnam rerum matrem, cæleſtis vis ad continuos partus excitat. Inde quatuor illa corporum elementa ſurſum ac deorſum commeant, & conſtanti viciſsitudine generantur & generant. Inde omnis generis animantes, homines, quadrupedes, aves, piſces, ſtirpes, metalla, cæteraq́ res, quas benigniſsima terra ex ſeſe fundit. Quarum omnium certæ veluti ætates ſunt conſtitutæ, ut naſcantur, adoleſcant, conſeneſcant, tandemq́ certis temporum intervallis intereant. Maria in terras, terraq́ viciciſsim in maria commutantur.

Vidi ego quod fuerat quondam ſolidiſsima tellus
Eſſe fretum: vidi factas ex æquore terras.

Hinc aridi alvei, quæ flumina fuerant: hinc perennes fluvij, quæ cultæ fuerunt arataq; terræ. Hinc quemadmodum annus in quatuor partes naturali viciſsitudine diſtinctus eſt: ita univerſus mundus Elementaris, ſuas quoq; hiemes & æſtates habet: quarum illæ aquarum inundationes & colluviones efficiant: hæ vero contra ſuſcitent exuſtiones, & incendia terrarum. Sic quoq; primus ille generis humani propagator Adamus (ut Ioſephus in antiquitatum libris teſtatur) prædixerat duplicem labem terrarum, vaſtitatemq; venturam: alteram inundationibus aquarum: alteram ignium flammarumq; ardoribus. Quod idem ſacris literis teſtatum conſignatumq; eſt. Rectè igitur ac ſummatim Ovidius hanc rerum naturalium viciſsitudinem perſtringit ac concludit, ad hunc modum.

» Nec ſpecies ſua cuiq; manet, rerumq; novatrix
» Ex aliis alias reddit natura figuras,
» Nec perit in toto quicquam, mihi credite, mundo:
» Sed variat, faciemq; novat: naſciq; vocatur,
» Incipere eſſe aliud, quam quod fuit ante: moriq;
» Deſinere illud idem, cum ſint huc forſitan illa,
» Hæc tranſlata illuc, ſumma tamen omnia conſtant.

Neq; vero ad res naturales tantum hæc conditio pertinet: ſed hominum quoq; opera attingit, mores, conſuetudines, leges, artes, linguas, aliasq; res cunctas: quæ ab arte naturam imitante, ortum duxerunt: Cum oriantur aliæ: aliæ vero occidant: quæq; modo floruerunt, nunc obſoleſcant: atq; adeo quarum admirabilis eſt ἀνακύκλωσις, *ut Polybij verbo utar.*

Hinc rectè Cornelius Tacitus ſcripſit, rebus cunctis ineſſe quendam velut orbem: quemadmodum temporum vices: ita morum verti. Quin etiam imperia & Reſpublicæ ſuas habent periodos, ut divinus philoſophus Plato, & naturæ genius Ariſtoteles teſtantur.

Quem-

Quemadmodum enim hominum corpora alia externa vi dejiciuntur & pervertuntur : alia inteſtina humorum diſſenſione intereunt: alia naturali confecta ſenio contabeſcunt : Ita Rerump. aliæ hoſtilibus armis afflictæ concidunt: aliæ domeſtico ſeditionis morbo conſumuntur : aliæ vetuſtatis vitio dilabuntur. Id quod tum aliæ multæ, tum inprimis Athenienſium & Romanorum Reſpublicæ olim florentiſſimæ teſtantur.

Quæ cum ſe ita habeant, nemo eſt qui non intelligat atq; perſpiciat, omnibus rebus corporatis viciſſitudinem, id eſt, metamorphoſin quandam viciſſim recurrentem ineſſe. Cæterum iſthæc omnium corporatarum converſio ac viciſſitudo rerum non temerè ac fortuitò evenit: ſed divino numine regitur: Et quandiu æterna mens, quæ ſola immobilis eſt, illam conſiſtere volet, conſervatur. Itaq; in numiſmate noſtro, manus ſerpentem & coronam complexa ineſt : qua ſummi opificis vis præpotens & infinita providentia, res univerſas, ſummas & imas, longè lateq; fovens atq; gubernans, ſignificatur.

Hæc habui Audit. Optimi, quæ ad Emblematis noſtri explicationem ſuccurrebant. Quo cum admoneamur, non modo ſingulorum hominum, ſed univerſi hominum generis, itemq; cæli & terrarum certos interitus & occaſus, ratis temporum ſpaciis definitos eſſe: Omnino nobis elaborandum eſt, ut prudenter, juſtè, fortiter, moderateq; vivamus: donec tandem accitu ſummi, maximiq; Principis, ex hac mortali miſeraq; vita evocati, ad cœleſtium animorum cœtum aggregemur, atq; corona contexta ſempiternisq; ſeculorum ætatibus in ſe recurrente donemur.

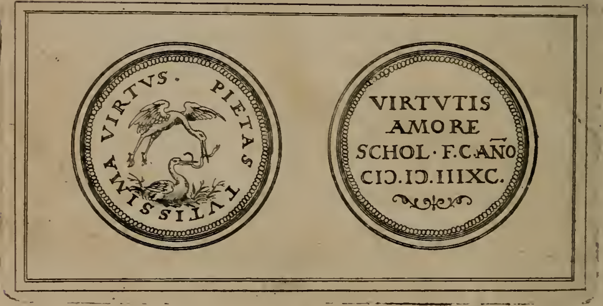
D I X I.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

À

IOHANNE VVELSERO

NORIBERG.

In voluntate & juſsu Magnifici Domini Rectoris penitus acquieſcere, legibus cum jubeamur omnes: meum etiam eſt illius nequaquam detrectare imperium. Ordine igitur juſſus dicere, cum ea, quam ætas hæc mea fert, cogitatione & modeſtia quod ſentio in medium proferam, certa ſpe fretus, probatum iri hanc meam obedientiam, & conatum tenuem bonis omnibus. Quibus utiq; conſtat, in univerſum hujus quam nunc ago ætatis, cogitationem exquiſitam eſſe nullam. In altera numismatis noſtri facie expreſſa continetur imago Ciconia, quæ ex paſtu reverſa corpus in aëre librans, inſidentis nido pulli roſtro hianti ſerpentem indit: cum hac ἐπιγραφῇ. Pietas tutiſsima virtus. *Habet hæc avis ex teſtimonio*

graviſsi-

graviſſimorum ſcriptorum, multarum virtutum in ſe ſimulacra plurima. Caſtitatis namq; amantiſſimam in violantem conjugij leges ſeveriſſimè animadvertere exemplis probat ex veteribus Aelianus: ex neotericis Aventinus & alij. Quod nidos eosdem repetant, & ſtato tempore abeant atq; revertantur, certo conſtantiæ ſigno, aſſerit Plinius. Vitæ vero innocentiam tantum honoris conciliaſſe olim in Theſſalia ciconijs ſcribit idem Plinius, ut eadem pœna in eum qui hominem & qui ciconiam interfeciſſet, fuerit conſtituta. Quid dicam de gratitudine in hospites ſuos? quid de parentum in ſobolem amore, cura & proſpectione? quorum inſignia exempla recenſet AElianus, libro de animalibus octavo. Atqui horum aliqua cum aliis volucribus Ciconiæ forſan habent communia: aliqua unius autoris ſuffulta teſtimonio, vel fabuloſa vel ſaltem toti Ciconiarum generi minus propria videri poſſunt. De pietate in parentes audiamus: quæ in hac ave veteribus eò usq; placuiſſe ſcribitur, ut in ſceptris regiis Iuſtitiæ ſymbolum Ciconia ſculpi ſolita fuerit. Hanc pietatem Ariſtophanes in avibus his verbis protulit.

Ἀλλ᾽ ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισιν νόμος
Παλαιὸς ἐν ταῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν:
Ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπετησίμους
Πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων,
Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν.

Rei veritatem, non tantum â prophanis dependere, ſed Linguæ ſanctæ affirmant approbari Etymo: quæ ut audio Ciconiam Chaſidhàh appellat, â pietate, & eximia in parentes miſericordia, ut quæ ſenio confectis, infantiæ ſuæ vices rependens θρεπτήρια *exhibeat, non nutricatione & defenſione ſola, ſed etiam ſubvolatum geſtione in propriis humeris. Græci*

M 3 *eam,*

eam, quam de nobis optimè meritis tempeſtivè referimus gratiam, τῆς ἀντιπελαργίας *voce per ſimilitudinem à Ciconiis, quæ ipſis ſunt* πέλαργοι, *ſumta, expreſſerunt: actum ipſum* ἀντιπελαργεῖν *nominantes. Et quis quod jam dixi in controverſiam vocabit, unanimi conſenſu â veraciſsimis rerum naturalium ſcriptoribus conſignatum, ab Ampliſsimis & Clariſsimis Dominis Scholarchis, noſtris nutritiis, ad cogitandum propoſitum? Hi commonefacturi de officio noſtro nos ætatis paulò provectioris,* Pietatem *nobis ante oculos ponunt, quæ eſt ſecundum Cornelium Severum* tutiſsima virtus. *Et verè tutiſsima virtus, quæ ut reliquarum virtutum genitrix, in ſacris literis ſeveriſsimè mandata, ſola promiſsiones habet, tàm præſentis quàm futuri ſeculi. Et propter eventus feliciſsimos, in toto terrarum orbe, maximè una prædicatur. Hæc eſt illa pietas, quæ Philonomũ & Calliã, adoleſcentes coætaneos ſervavit tũ, cum uterq; relictis omnibus opibus, parentes ſuos effœtos humeris aſportarunt illæſi, cedentibus flammis, ex Aetna monte eruptione facta, omnia loca complentibus. Hæc eſt illa virtus, cui Pop. Romanus templum* pietatis *exſtruxit, quod miraculo quodam, puerpera ignobilis, matrem, fame necandam, propriis uberibus alere fuerat deprehenſa. Hæc eſt virtus, cujus violatores, non ciconiæ ſed cuculi, apud omnes populos pro infamibus, ſceleratis, execrandis, ſemper habiti fuere. Quod ipſum exemplis Chaami, Noë patri illudentis: Oreſtis Clytemnæſtram matrem, Neronis, matrem & præceptorem Senecam interficientis: Catilinæ patriam convellentis: & infinitis aliis non difficulter probari poſset. Ad pietatem igitur virtutem tutiſsimam invitamur, in Ciconiis inter beſtias maximè adumbratam, illarum ſimiles ut ſimus, caſtitate, conſtantiâ, vitæ innocentiâ & juſticia: quæ ſub uno* pietatis *vocabulo comprehenduntur. Nulla in homine ætas facilius voluptatum & libidinum illecebris & lenociniis capitur, quàm hæc noſtra â pubertate pro-*

tate pro-

tate proxima. Sed nec ulla viciſſim tanta ſentit, corporis, animi, vitæ & fortunarum detrimenta ac jacturas, quanta voluptates fœdas ſectantium conditio. At quid DEUM ipſum mentem caſtam & in puritatis amantes, ſapientiæ ſuæ effundentem dona, gravius offendit, quàm morum pravitas & vitæ turpitudo? Non tam fumus apes: non tam fœtor columbas, quàm animus libidinoſus DEUM fugat.

Ab omni igitur ſcurrilitate alieni, ô mei commilitones, Ciconiarum imitatores facti: munditiâ, probitate, pudore, & temperantiâ, quibus univerſis adoleſcentum mores contineri didicimus, nihil amabilius, nihil pulchrius arbitrabimur. Ut autem intra verecundiæ metas adoleſcentibus nobis conſiſtendum eſt: ita quod in ciconiis umbra virtutis, prædicari audimus: conſtantiæ laudem non modo non affectabimus, ſed mordicus arreptam, fideliter retinendo tuebimur. Quod ſuo fit tempore, ſuo loco, juſto ordine, nec intempeſtivè, turbulenter, confusè, laudem meretur, nunquam infrugiferum, nunquam moleſtum. Tantũ enim abeſt, ut qui ita agit cuiquam offundat moleſtiam, ut dediſſe potius, quàm beneficium accepiſſe ab omnibus judicetur. Verum ad hæc accedat, neceſſe eſt, Pietas tutiſsima virtus, quæ ϛοργῆ φυσικῆ ſtimulos ſubjiciente, in hoc tota incũbat, ut in noſtros omnino tales non videri ſed eſſe velimꝰ: quales noſtros quandoq; in nos futuros ſperamꝰ, erga nos vero dũ gigneremur, noſtros fuiſſe, proprio ſcimus teſtimonio. Quantum amoris, quantum reverentiæ debeamus patriæ & parentibus, ingenuæ mentes facilè vident, profitentur libenter. Patria certè divinum quoddam naſcentibus nobis præbuit hoſpitium: in quo florentibus pietatis ſinceræ exercitiis, honeſtiſſimarum legum conſtitutionibus, laudatiſſimis in omni diſciplinarum genere ſtudiis, in pace & rerum ſummâ tranquillitate viveremus, educaremur, aleremur. Maximis beneficijs devincti ſumus ijs, à

quibus homines procreati & enutriti vivere cœpimus, quiq́ innumerabiles caſus, pericula, tædia atq́ moleſtias noſtra cauſſa ſuſtinuerunt. His etiam qui, ut rectê, ut honeſtè vivamus, impensè curant, deq́ noſtra ſalute & incremento, noctes atq́ dies ſoliciti ſunt, parem cum parentibus deberi gratiam, Alexander ille Magnus affirmabat, utriſq́ vero parem referri poſſe Ariſtoteles negabat. Hinc, quid ſingulis debeamus, quoties in noſtro numiſmate Ciconiam intuebimur (intuebimur autem quotidie) piè & diligenter cogitabimus, & pietati in omnes ſtudebimus. Sed in primis erga Ampliſſimum Senatum Noricum, & Dominos Scholarchas, Dominos noſtros benigniſſimos, qui non fictâ ſed vivâ imagine Eccleſiæ matri ſeneſcenti ſuis humeris exceptæ grata ſimul præſtant ἀντιθρεπτήρια: *& ſimul pullos ſuos, id eſt, ſcholas, & præcipuè hanc Academiam Altorphinam, aſſidua pietate fovent & mirificè tuentur. In univerſum verò nos omnes cavebimus, ne in nos meritò illud Theocriteum dici poſſit:* ἴδ' ἁ χάρις ἐς τί ποθέρπει. Θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας, ὥς τυ φάγωντι.

D I X I.

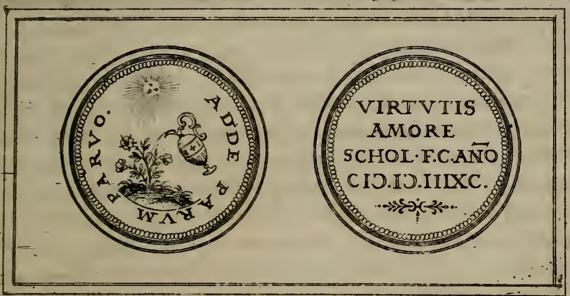
ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

ab

ELIA BOHEMO

NORIBERG.

VIDE *quid exigas, Magnifice Domine Rector, & à quo? atq; ita vide, ne aquam è pumice poſtulare videare. Idem enim ego, quod commilito meo excuſationis loco attulit, afferre commodè poſſum. Sculpturam ac Emblema numiſmatis hujus (quod nos pridiani Muſarum tyrunculi congiarij nomine beneficio DD. Ampliſſimorum Scholarcharum à te accepimus) enodare me jubes. Atq; hoc eſt ab aſino lanam, à me explicationem Symboli iſtius poſcere. Putas me in ſacris AEgyptiorum ſcholis Hieroglyphicis imbutum eſſe literis? minimè verò. Exiſtimas me Apollinis mentem tenere? nullatenus. Proinde Davus ſum, non Oedipus, atq; gryphis*

& ænigmatibus hujuscemodi minimè laceſſendus. Quid igitur faciam? Donativum hoc, inſigne ſedulitatis atq; diligentiæ meæ teſtimonium abjiciam? non faciam. Quin potius myſterij hujus divinationem, diligentiâ quanta potero aggrediar: ut ſi non vatem, Saulum inter vates ſaltem egiſſe videar. Video Congium anguſtiſſimo præditum oſculo (liceat mihi hanc vocē pace Grammaticorum in germana ipſius ſignificatione ponere) video aquam ex ipſo, non impetu, ruentem, ſed modicè ſtillantem, cum tamen liquoris pleniſſimum ſit. Video herbulæ nunc primum natæ, tenerrimos floſculos huic leni ſtillicidio, ne ardore Phœbi, quem eminus radios ſuos huc projectantem conſpicio, maceſſant atq; in nihilum reducantur, ſubjectos. Video deniq; circulum, quo hæc omnia includuntur, ê majuſculis literularum notis concinnatum. Quarum niſi me lumina fallunt, ſententia hæc eſt: Adde parum parvo. *Quis mihi jam acumen mentis ad hæc penitus perſpicienda ſuppeditabit? quis ingenium atq; judicium ad hæc rectè enucleanda ſufficiet? Certè ducis hic maximè indigeo: Tentemus tamen: audentes quippe adjuvat ipſe* Deus. *Libet hic paulum cornicari, Rhetoricari inquam, atq; per* ὕστερον πρότερον *ab extremo initium facere. Inſcriptionem inquam aggredi placet, atq; in hunc modum complere.*

> Adde parum parvo, parvo ſuperadde puſillum:
> Fiet & hoc magnum, ſic creſcit copia rerum.

Nihil minus ſanè, non rectè collineavi. Quid ſi ſic:

> Adde parum parvo, quàm plurima confer in unum
> E parvo tandem magnus acervus erit.

Nequicquam: nondum ſcopum attigi. Quid ſi ſic.

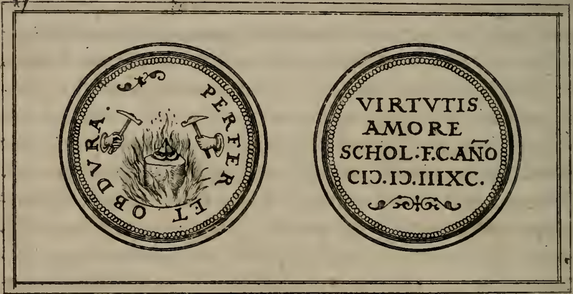
> Adde parum parvo: teneras non obrue mentes;
> Parva doce parvum, pro modulo ingenij.

Videor me jam rem acu tetigiſſe atq; verum ſententiæ ſenſum elicuiſſe? ipſe quidem certè affirmare non poſſum: Quintiliano ta-

liano tamen duce hac in parte uſus ſum: Sic enim ille: (qui ſane locus non ſolum hoc Emblema, ſed & picturam ipſius ad unguē enodare videtur.) Sicut vaſcula, inquit, anguſti orificij, ſuperfuſam humoris copiam, reſpuunt & effundunt: ſenſim autem paulatimq́ʒ influentem & inſtillatum liquorem recipiunt, receptumq́ʒ fideliter continent: Ita animi puerorum anguſti, & majorum adhuc incapaces, nimia doctrinarum præceptionumq́ʒ copia fatigantur & obruuntur: paucis autem & brevibus præceptis ſenſim paulatimq́ʒ implentur. Hactenus Fabius. Invertamus jam licet hanc clariſſimi oratoris ſimilitudinem, atqʒ ad hoc noſtrum accommodemus negotium. Planta nuperrimè enata, quæq́ʒ demum germen ſuum emittit, ſi largifluo imbre irrigetur, aut nimio ab hortulano ſuffundatur humore, celerrimè certè intermorietur; Terra namq́ʒ copioſo humore diffluens, radicem deſerit, unde planta primum germinans, ſucco & fulcro externo ſimul deſtituta, ante ætatem concidit: At ſi eadem leni & exiguo modicè humectetur liquore, ſubinde irrigata atq́ʒ viviſicata, in altiſſimum excreſcet fruticem, ad ſummam deveniet perfectionem. Ita profectò comparatum eſt, cum animis puerorum: ſi enim pari ac non abſimili in inſtillandis animis eorum præceptis, utatur præceptor ratione, nonne parum parvo ac tenello ingenio addendo id efficiet, ut cum ingenij & ætatis vigore, eruditio atq́ʒ prudentia vigeat, atqʒ magis magisq́ʒ roboretur? Et quemadmodum herba nunc primum nata, aſſiduis ſolis fervoribus uſta, nec ullo latice vivida reddita, è veſtigio flacceſcit atq́ʒ interit: Sic adoleſcens turpi atq́ʒ ignavo ocio æſtuans torpeſcensq́ʒ omnem vim ingenij, totam mentis aciem, univerſum animi vigorem, intra breve tempus ſenſim deficere, miſerrimè extingui, fœdiſſimè enecari ſentiet.

DIXI.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA â IOHANNE CHRISTOPHORO OLHAFEN NORIBERG.

GRAVE eſt admodum & per difficile R. Mag. quod demandatur mihi : mihi inquam aduleſcentulo rerum adhuc imperito, inq; Muſarum caſtra vix ingreſſo. Hujusmodi enim antiquorum præclara inventa, ut Emblemata & alia ingeniosè excogitata, dextrè explicare, & quò decet rectè accommodare, non eſt cujusvis : ſed eorum tantum, qui & ingenio valent, & rerum uſu in vita ſunt inſtructi. Verum ne petitioni Magnificentiæ tuæ ad me delatæ adverſari ineptè videar : adferam paucis ea ex ſuggeſtione aliorum non prorſus contemnenda, quæ in mentem veniunt. Quod dum facio, benignè me audiri reverenter peto. In numismate noſtro Adamas conſpicitur ignis flammæ ardenti impoſitus : ſed integer, illæſus

ger, illæſus atq; inviolatus. Mallei item duo, deſuper ictum minantes, & per vices quaſi eundem iterantes, cum Epigrammate: Perfer & obdura. *Quæ pictura procul dubio haud temerè conficta, ſi divinare licet, hoc potiſſimum innuere videtur: Quod ut Adamas lapis omnium pretioſiſſimus, nec igni, nec ferro, nec ulli violentiæ cedit, niſi ſanguis hircinus recens adhuc & calidus adhibeatur, quo tandem mirando modo, frangi atq; atteri paulatim ſcribitur, autore Plinio: Ita ingenium humanum, præcellens quidem, ac multiplici rerum cognitione ab opifice initio inſtructum, per lapſum demum adeo ſtupidum, diſtortum, indomitum, atq; intractabile evaſit: ut niſi doctrina & inſtitutionis liberalioris, quaſi ſucco, ejusq; vi admirabili, per præceptores tanquam malleos, novo operi ſubinde inſtantes, recens adhuc ſubigatur, dometur & comprimatur, haud unquam miteſcat, vel ad frugem aliquam perveniat: ſed quod dolendum, in deterius potius quotidie vergat ac prolabatur. Qua de re, cùm in ſacris tum prophanis literis, extant permulta, quæ hujus mali magnitudinem, contumaciam nimirum & duritiem ingenijs noſtris innatam, vehementiſſimè deplorant.*

Verùm cum in hoc ipſo morbo, propemodum inſanabili, curando mira prudentia, tolerantia & conſtantia requiratur, ut & ipſa inſcriptio notat: Perfer & obdura: *facilè inde animadverti poteſt, quantum onus ſuſtineant ij, qui ingeniis puerilibus adeò depravatis, corruptis, & infinitis ignorantiæ tenebris immerſis, denuo inſtaurandis, excitandis, & illuſtrandis incumbunt. Quas item difficultates & moleſtias experiri atq; exhaurire neceſſè ſit eos, qui doctrinæ & diſciplinæ ſuccum inſtillari ſibi, eoq; interveniente immutari, atq; ita à feritate, ad humanitatem traduci volunt & cupiunt.*

Non enim hæc ingeniorum noſtrorum Palingeneſia ita ſe habet, ut uno quaſi momento & ſinè ullo negotio ſtatim abſol-

vatur & perſiciatur, quemadmodum aliàs vaſa inania, infundibulorum beneficio ad ſummum citra moram, adimplentur: ſed longius expoſcit temporis ſpacium, induſtriam & laborem, ut felix & ſalutaris tandem exiſtat. Ac licet non habeam, quod dicam de ijs, quæ inſtitutoribus permultum faceſſunt negotij, mirificeq́; eos exercent: de quibus etiam quotidiè conqueruntur, ut de ingeniorum noſtrorum pravitate, ſtupore, tarditate, cum quibus omnibus piis, tanquam cum hoſtibus immaniſſimis, perpetuò confligandum eſt, ut aliquo ſaltem modo, hoc genus mali tollant atq; emendent: Hoc tamen affirmare non dubito, multis in hac militia conſtitutis, labores, vigilias & difficultates obvias videri planè adamantinas, invictas atq; inexpugnabiles. Vnde non rarò conſequitur, ut hanc omnium præclariſſimam, maximeq́; neceſſariam, & utilem ingenij ſui culturam negligant & reſpuant, eaq́; prorſus deſerta, ad alia ingenuis hominibus indigna, deſperabundi ſe convertant. Sed malè, imò turpiſſimè: ipſius Emblematis noſtri judicio, quod dicit: Perfer & obdura. *Conſtantia hîc, firmoq́; animi propoſito opus eſt ei, qui velit emergere, & amiſſum ingenij decus cum laude recuperare. Nullus hic mollitiei aut deſidiæ locus: quod & Poëta Horatius venuſtè exprimit, dicens:*

Qui cupit optatam, ſtudiis contingere metam
Multa tulit fecitq; puer, ſudavit & alſit.
Abſtinuit Venere & Baccho, qui Pythia cantat.

Verum quidem eſt, offerri multa novis literarum Tyronibus ſatis moleſta & aſpera: Quæ tamen omnia ita ſunt comparata, ut ſi accedat animi æquitas, ſtudij alacritas, & docentis dexteritas, facilè vinci & ſuperari queant. Non itaq; ſtatim deſperemus, aut fugam abjectis armis meditemur, ſed ſubſiſtamus potius fortiter, & conſtanter pugnemus, ſpe nimirū victoriæ tan-

ria tandem obtinendæ: imitantes malè affectos, qui ſæpe ſanitatis, tanquam omnium pretioſiſſimi boni, recuperandæ cauſſa, pharmaca etiam amarulentiora à Medicis porrecta aſſumere non recuſant. Socrates ipſe hac in parte non parum difficultatis ſenſit, utpotè qui naturâ tardus & ſtupidus fuit: nihilominus tamen per aſſiduitatem ſtudij & laboris diligentiam ingenium ejus ita ſubactum, compreſſum atq; edomitum fuit, ut ſapientiſſimus etiam oraculi teſtimonio evaderet. Sic de aliis compluribus ſcribitur, quos brevitatis cauſſa omitto. Hoc itaq; ſtatuamus, omnia, adhibitâ curâ animiq; contentione ſedula, abſolvi atq; perfici: ſtudio & labore indeſeſſo, nihil non obtineri, nec quemquam repertum unquam fuiſſe, qui absq; aliquo conatu, præclarum quid ſit aſſecutus, maximè in ſtudiis, quæ ingeniis noſtris refingendis deſtinata ſunt, quorum radices, ut dicitur, amaræ, fructus vero dulces. Quod dum Proceres Academici optimè intelligunt, non modo per præceptores laborantes & ſudantes, nobiscum agunt, ut in cæpto & laborioſo ſtudiorum curriculo ſubindè pergamus, nec ullo nos pacto ab inſtituto dimoveri patiamur, Verum ipſi quoq; pro ſua ſingulari prudentia, per ipſa Emblemata, officij nos tacitè commonent, ad diligentem ingenij morumq; cultum capeſſendum, paternè excitant, ad laborum tolerantiam & perpeſſionem, præmiis quoq; propoſitis, atq; aliis benevolentiæ ſignis auguſtiſſimis, diſcentes nos invitant: Haud dubiè cogitantes, non ſatis eſſe benè cæpiſſe, ſed & perſeverantiâ opus eſſe, ut habet numismatis ἐπιγραφή: Perfer & obdura. *Quæ cum ita ſe habeant, & omnia ad pietatis & literaturæ propagationẽ ac conſervationem, inprimis verò ad ingeniorum noſtrorum accuratam informationẽ faciant, decet nos hæc & alia de quibus extremo hujus actꝰ loco dicetur, gratis animis agnoſcere. Et quia nobis potiſſimum*

ſeritur & metitur, omni ſtudio ac conatu eò contendere debemus, ut ipſorum monitis paternis obſequamur, ocium omnium vitiorum fontem fugiamus, labores ad ingenij eruditionem ſuſceptos urgeamus, ne nobis ipſi defuiſſe aliquando videamur: aut male utendo hoc inſigni & precioſo bono, ad ingenij culturam & virtutis ſtudium præclarè comparato, alijs improbè nocuiſſe perhibeamur: præſertim cum rebus neceſſariis abunde inſtructi ſimus. Quibus certè omnibus, ſi rectè & legitimè utamur, nihil eſt, quod inclyto Senatui Noricæ Reip. atq; ipſis Dominis Scholarchis, viris Ampliſſimis, nobisq; ſummè colendis accidere poſſit gratius. Horum expectationi de ſchola & nobis hîc ſtudiorum gratia commorantibus conceptæ ſatisfacere: horum voluntati obtemperare, noſq; totos ad eandem accommodare: hisce deniq; placere, maximè æquum, pium & laudabile eſt, juxta illud, quod in verſu dicitur,

Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt,

D I X I.

GRA-

GRATIARUM ACTIO,
RECITATA
à
MARCO CHRISTOPHORO IULIO
NORIBERG.

Nisi *patientia veſtra atq; humanitas tanta eſſet, Ampliſſimi Domini Scholarchæ, digniſſime domine Procancellarie, prudentiſſimi Senatores, clariſſimi Domini Doctores & Profeſſores: niſi inquam patientia veſtra tanta eſſet, quanta multis jam annis ab omnibus, qui ex hoc loco dixerunt, perſpecta fuit ac celebrata, Vererer ſanè cum tanta pueritia, hujus loci autoritatem contingere, & in veſtrum dicendi cauſſa conſpectum venire ornatiſſimum. At quia ipſe in hoc actu, veſtram perſpexi virtutem, animumq; cognovi attentiſſimum; ita me confirmo, ut non dubitem etiam ea, quæ*

 à Magni-

à Magnifico Domino Rectore mihi impoſita ſunt, in veſtra fide religioneq; deponere. Ille enim pro ea, qua hoc tempore valet, autoritate mihi demandavit; ut pro laudabili hujus Academiæ conſuetudine vobis omnibus & ſingulis, nomine totius Scholæ, gratias agerem, non tantum pro honorifica hac veſtra præſentiâ, ſed etiam fide, amore ac beneficentia, qua multis annis hanc veſtram Academiam complexi eſtis, & adhuc complectimini quotidie. Quod licet me omnibus modis vobis debere fatear, & fatear libenter, quia tamen ob beneficiorum veſtrorum magnitudinem, id grave mihi futurum prævideo: Vos oro atq; obteſtor, ut me hac in parte pro veſtra patientia benignè ſubleveti s, meq; pauca de veſtris in hanc adoleſcentiam premeritis, ad ſcholaſticos hosce, verba facere patiamini. Non enim vos immodicâ orationis longitudine detinebo, ſed operam dabo, ut paucis utrumq; intelligant adoleſcentes, cum quanta à vobis accipiant beneficia quotidiè, tum quanta ab illis requiratur erga vos obſervantia meritorumq; grata memoria.

Quid igitur eſt adoleſcentes optimi, quo beneficia hujus Magiſtratus, vel ſatis à nobis agnoſci, vel commemorari poſſe exiſtimem? Equidem quò me vertam neſcio: unde incipiam, aut ubi deſinam, vix habeo.

Tanta Dominorum Scholarcharum in vos extat beneficiorum multitudo & copia, ut difficilius ſit hujus orationis exitum invenire, quàm principium. Non enim fieri poteſt, non poteſt inquam fieri, ut ea quæ tot annis, tot ſumptibus, tot curis, in hanc ſcholam collata ſunt, & adhuc conferuntur quotidiè, uno momento, una hora, uno die percenſeri poſſint omnia. Ariſtoteles quidem, in libris Rhetoricis autumat, omnia beneficia quæ in nos proficiſcuntur ab aliis, vel pertinere ad vitæ ſalutem, vel ad divitias comparandas, vel ad ejusmodi bonum cujus omnino difficilis ſit acquiſitio. Quam ſententiam ſi ad Scholarchas conferre libet, nihil ſanè erit ex tribus, quod non tribuatur vobis cumulatiſſimè.

Etenim

Etenim quid eſt, quod ad vitam noſtram tuendam conſervandamq́ majus contingere poßit beneficium, quàm literarum communicatio? quàm virtutis doctrinaeq́ in vos propagatio? ſine qua nec Respub. ſtare, nec Eccleſia gubernari, nec ſocietas hominum conjungi poteſt. Quis enim quaeſo leges conderet? quis jura praeſcriberet? aut quis de virtutibus, de officijs, de DEO, DEIq́ numine, nos doceret? niſi literarum eſſent cultores, niſi ſapientiae Magiſtri, & naturae indagatores diligentißimi, ſine quibus nec vitam ſervari, nec rectè inſtitui poſſe, manifeſtius opinor eſt, quàm ut demonſtrari operae pretium videatur. Imò quod majus eſt, nec vita ipſa absq́ doctrina vita rectè dici aut nominari poteſt. Id quod vel ſummus Philoſophus affirmare non dubitavit, cum interrogatus eſſet, quid doctus ab indocto differret: praeclarè ſanè ac prudenter reſpondit, quod vivus à mortuo, Vitam ſcilicet absq́ doctrina nec ſuavem, nec beatam eſſe poſſe innuens: ſed morti potius quàm vitae ſimilem eſſe ducendam.

Quid ergo? inquies, Nemo niſi literatus vivit? caeteriq́ omnes, qui ea, quam tu praedicas doctrina deſtituti ſunt, videntur tibi mortui? Equidem non nego, plurimos vivere, etiam non literatos, non doctos, non eruditos, neq́ vivere eos tantum dico, ſed etiam ad honores & dignitates ſaepe evehi amplißimas: Veruntamen eos, absq́ aliorum doctrina, unquam vel rectè vivere, vel ad honores aſcendere potuiſſe: id ſanè pernego. Si enim nunquam vel à parentibus ſuis, vel ab alijs, qui ea, quam diſputo, doctrina antecelluerunt, à pueris eſſent imbuti ac educati, quid putas ipſorum vitam diſtare à beluina aut cyclopica victitandi ratione? Nemo profectò naſcitur prudens, nemo gignitur doctus, nemo à parentibus in hanc lucem editur ſapiens, ſed opus eſt diſciplinâ, educatione doctrinaeq́ elementis. Quae ſi non à teneris nobis inſtillentur

annis, non vivere tantum nihil juvat, ſed nunquam natum fuiſſe præſtabilius cenſetur. Quamobrem nullum ſanè majus in mundo nobis præſtari poſſe videtur τῆς σωτηρίας beneficium, quàm liberalis inſtitutio, quàm diſciplinæ conſervatio, doctrinæq́; communio. Quæ cum etiam in hac ſchola, beneficio Senatus Ampliſsimi Norici, auxilio Ampliſsimorum dominorum Scholarcharum, fidelitate præceptorum, in omni prope diſciplinarũ genere, vobis impertiantur quotidiè: quis obſecro, eos non vitæ veſtræ propugnatores exiſtimet? quis non parentum loco eos honorandos arbitretur? Illi certè nos parvos in hanc lucem procrearunt; Hi nos doctrina magnos efficere ſtudent. Illi nos rudes, barbaros, ac planè elingues prodiderunt; Hi nos doctrinâ expolire, moribus informare, eloquentiâ facundos reddere laborant; hi nos nobilitate literarum ac rerum peritiâ illuſtres & claros efficere conantur. Quæ ſi conſiderare volumus: quemadmodum nos conſiderare omnino decet, quis eſt obſecro? qui non cum Alexandro Magno fateatur atq; exclamet, ſe plus debere his vitæ ducibus, quàm vel ſuis parentibus, quoniam ab illis τὸ εἶναι, ut ſimus, accepimus: ab his vero τὸ εὖ εἶναι, ut bene ſimus, aſſequimur quotidiè.

Quod ſi vero quis eſſet adoleſcentes, quem natura ita barbarum ac ingratum finxiſſet, ut hæc parva æſtimaret, magisq́; ad alterum genus, quod in fortunis augendis ab Ariſtotele proponitur, aſpiraret, is ſic ſtatuat velim: nihil vobis etiam in hoc genere denegari â Scholarchis Ampliſsimis. Quæ enim quæſo fortunæ, quæ opes aut poſſeſsiones, non proficiſcuntur ex literarum ſtudijs? Nonne ex his ſequuntur honores, divitiæ, dignitates, Magiſtratus ampliſsimi? Quid Plato? quid Ariſtoteles? quid Theophraſtus? cæteriq́; philoſophi, non aſſecuti leguntur, apud ſui temporis homines præſtantiſsimos? Quid Demoſthenes, Lyſias, Aeſchines, oratores apud Græcos non adepti ſunt liberaliſsimè? Iſocrates pro una oratione â Nicocle

Rege

Rege centum talenta accepiſſe legitur. Oppianus pro uno quoq; ſuorum de Venatione, Piſcatu & Aucupio poëmatum verſu, ſingulos aureos ſtateres dono accepit ab Imperatore Antonino, ut ſumma ad aureorum duas myriades aſcenderit. Quid Cato, Gracchus, Lælius, Galba, Antonius, Cicero, non obtinuerunt apud Romanos? nonne facultatibus abundarunt? nonne gloriâ apud omnes populos viguerunt? nonne ex obſcuris plerique facti ſunt clariſſimi & locupletiſſimi? At quid ego exempla longinqua commemoro? Intuemini quæſo eos, quos plures videtis præſentes viros clariſſimos. Intuemini Profeſſores veſtros, qui profecto nunquam ad tantum honoris faſtigium aſcendiſſent, niſi literarum ſtudia coluiſſent, niſi virtutem amaſſent plurimum, niſi artes & diſciplinas perdidiciſſent conſtanti animo. Quid igitur putatis de vobis ipſis futurum, ſi diligenter ſtudueritis, ſi præceptores veſtros diligenter colueritis, ſi virtutes literarumq; ſtudia magni feceritis. Nonne poſt paucos annos hic cōſpicietur in aulis principū, ille in comitiis populi hic in ſenatu, ille in conſeſſu virorū prudentium, hic in ſuggeſtu, ille in lyceo, hic in foro, ille in cathedra fulgebit clariſſimus? Quæ omnia dum vobis contingere poſſunt, per hunc Magiſtratum, per hosce Scholarchas, quis dubitabit, eos non quotidiè in vos ea largiri, per quæ, & acquiri poſſint facultates & amplificari copioſiſſimè?

Neq; vero neceſſarium duco Adoleſcentes, ut de tertio beneficiorum genere diſſeram pluribus: quod in ijs poſitum videtur rebus, quarum haud facilis eſt acquiſitio. Quid enim difficilius, quàm veritatis ac ſanæ doctrinæ communicatio? quid rarius, quàm fidelis literarum inſtitutio? Teſtantur ſuperiora tempora, quanta difficultas, quanta barbaries fuerit in tradendis artibus, ubi omnia ita fœdè, inquinatè ac ſordidè fuerunt tradita, ut jam uno anno, plus addiſcere liceat adoleſcentibus,

quàm olim tota Olympiade, ut jam ſæpè plus ſciat puer ſeptennis quàm olim ſenex grandævus. Quorſum igitur iſta, Adoleſcentes? quorſum recitantur tàm copiosè? nimirum ut intelligatis, quantum viciſſim â vobis requiratur pro tantis meritis. Quibus licet nunquam ſatis reſpondere poſſimus factis, tamen inprimis requiritur gratus animus, grata memoria, grata obſervantia. Immane vitium eſt, ac cum ſcelere conjunctum, ingratitudo. Monſtroſum animal eſt ac dirum portentum homo ingratus, qui non ſolum mortalibus eſt moleſtus, ſed ipſi DEO *odioſus. Nihil eſt, quod* DEVS *magis averſetur, quod magis puniat, quàm ingratum animum, beneficiorumq́; oblivionem. Teſtantur id ſacræ literæ, omnium gentium hiſtoriæ, teſtatur etiam noſtra experientia. Quid enim putatis adoleſcentes, aliud fuiſſe cauſſæ, quamobrem* DEVS *ſuperioribus annis, tot nobis ex Senatu Norico eripuerit Scholarchas, viros literatiſſimos, Scholæq́; hujus patronos ſummos, quàm multorum nefandam ingratitudinem. Quamobrem adoleſcentes expergiſcimini tandem, excutite veternum ingratum, excitate animos veſtros alacres, agnoſcite beneficia, quæ in vos cumulantur indies, amplectimini ſenatum, reveremini Scholarchas, colite præceptores, obſecundate legibus, & quod maximum eſt, conſurgite ad preces, veſtraq́; ex animo ſic meis vota jungite.*

Tibi Æterne DEVS, *Pater* Domini noſtri IESV CHRISTI, *peccavimus, tibi ingrati ſumus, tibi pœnas æternas debemus. At quia tu, pro immenſa tua miſericordia, non ſolum conſervas nos adoleſcentes ingratos: ſed das etiam Magiſtratum clementiſſimum, das Doctores, das Profeſſores, das præceptores claſſium, qui ſint vitæ noſtræ duces, qui erudiant nos in omnibus artibus, qui prohibeant â cunctis vitijs: Tibi uno omnes ore gratias agimus immortales, pro immenſa tua hac clementia, teq́; rogamus ſupplices, ut foveas hunc Magiſtratum, conſerves Scholarchas, gubernes Doctores, ut in vera tui agnitione, non*

ſolum

ſolum nos, ſed etiam poſt nos nati erudiri poſſint, per Dominum IESVM *Filium tuum, Amen.*

Vobis autem Ampliſſimi Domini Scholarchæ, digniſſime Domine Procancellarie, quibus ſecundum DEVM *non minus debemus, quàm parentibus noſtris: cæteriq́ue qui ex ſenatu adeſtis, viri prudentiſſimi, Generoſi Barones, Nobiles, & quotquot in hac corona adeſtis, viri religione, doctrina, virtute excellentiſſimi: vobis inquam, gratias agimus omnes, quod non ſolum honorifica præſentia hunc actum Scholaſticum decoraſtis benevoli, ſed etiam veſtra autoritate & amplitudine exornaſtis plurimum. Rogamus vos Dominos Scholarchas, cæterosq́ue Academiæ patronos, ut hanc ſcholam nunquam deſerere velitis, ſed veſtra ope, conſilio, prudentia, animiq́ue magnitudine, eam munire fortiſſimè, ab omni ruina & interitu vindicare ſedulò, Leges à vobis latas, promulgatas, ſanctiſſimeq́ue juratas, acriter propugnare, hancq́ue juventutem in veſtram fidem, clientelam ac patrocinium, ſuſcipere clementer. Hæc veſtra erit laus, hæc veſtra trophæa, hæc ornamenta Reipublicæ veſtræ pulcherrima, hæc ſeges erit ſempiternæ veſtræ gloriæ. Si hæc ſeminaria Eccleſiæ Reiq́ue pub. fovebitis, quemadmodum foviſtis hactenus paternè: habebitis ſemper Prætores fortiſſimos, graviſſimos conſules, prudentiſſimos ſenatores, verbi* DEI *præcones peritiſſimos, & civitatem optimam, & ſempiternam gloriam apud exteros. A nobis autem omnem reverentiam, pietatem, ſtudium, animumq́ue gratiſſimum: Et quod maximum eſt, à* DEO *ipſo expectabitis æterna præmia, æternam ſalutem, vitæq́ue immortalitatis beatitudinem.*

DIXI.

XII.

PANEGYRIS, ANNI 1588.

SVB RECTORE D.D. PHILIPPO SCHERBIO MEDICO.

Oratio quarta claſsis, recitata â

PHILIPPO CAMERARIO NORIBERG.

VT FILIOLI *adhuc balbutientes, libenter audiuntur â patribus, ſuntq; eorum etiam ipſi errores eis voluptati: ſic ſpero, patres Ampliſſimi, meam quoq; infantiam vobis, ſi non jucundam, at non tamen planè ingratam fore. Puto igitur & libro & Circi*

& Circini circumductione, ſtudiorum noſtrorum labores nobis ob oculos proponi. Liber clauſus aperiendus eſt, reconditaque doctrina labore inde eruenda: non expectandum ſemper, dum alij nobis pramanſum cibum in os ingerant. Nam & gallinas ajunt melius paſci, ſi grana ipſæ è terra eruant, aut hinc inde dispenſa quæritent, quàm ſi copiosè eis projiciantur. Quod idem diligens etiam & ſolers circini circumductio nobis confirmat. Nam alter pes circini immobili centro ita infigitur, ut perpetuò ei hæreat, loco nunquam moveatur: quæ eſt maxima laus laborum & conſtantiæ in rebus honeſtis: alter vero pes circumactione in ſe ipſum, ut principium medium & finis ſint idem. Hæc ad laborum aſſiduitatem & revolutionem pertinent. Labores enim debent eſſe concatenati ac circulares, & ut eſt in veteri tragœdia, Labor labori laborem afferat. Id quod eleganter quoque manus è cœleſti corpore protenſa nobis ſubjicit. Corporum enim illorum ſempiternus & perennis motus, ſignificat perpetuam quoque noſtram in laboribus ſubeundis agitationem. Non enim nobis modò quieſcendum, modo ad alia decurrendum, ſed usque & uſque mens in honeſtis laboribus motu circulari verſanda eſt. Gratulor igitur mihi ex hoc loco nunc primum balbutienti ejusmodi argumentum oblatum eſſe, cujus imagine & recordatione, ſtudioſi adoleſcentes, Ignaviam nobis valde dulcem, diſcimus fugere, & ad vigilantiam, aſſiduitatem, attentionemque animi exacuimur. Scribunt hoc docti viri, quatuor omnino eſſe quibus impediamur plerique â magnarum præclararumque rerum adeptione. Vel enim judicio labimur, idque dupliciter, in fine, & in ijs quæ ad finem pertinent: vel conſtantiam perſeverantiamque non retinemus, ſed cum & ad ea, quæ bona ſunt, initio animum adjecimus, & eas ingreſſi ſumus vias, quæ quò tendimus ferant, poſtea tamen aut difficultate rerum deterriti, aut levitate quadam diſtracti, converti-

 mus aliò,

mus aliò, & ignaviæ nos damus: vel deniq; cum & verè judicavimus, & ſatis conſtanter in eo quod conſtituimus, pertendimus: virium tamen imbecillitate & inopia conſequi ea quæ volumus non poſſumus. Cum vero abunde nobis ſuppetant præſidia, quibus judicium excolatur, ac magiſtri conſtituti, qui conſilijs præceptisq; optima nobis itinera commonſtrent; virium quoq; ſatis plerisque natura tribuerit: unum illud nobis cavendum, ne quod Ciceronis filio dicunt contigiſſe, nobis quoq; contingat, id eſt, nobismetipſis defuiſſe videamur. Id quod effugiemus, ſi, quæ nobis præmio noſtro adumbrata ſunt, urgere nunquam deſiſtamus, rectam ſcilicet viam â magiſtris nobis oſtenſam ſedulò perſequentes: nec languori nos dantes, neq; mutabilitate quadam aliò converſi. Ego quidem certè hoc mihi poſthac tanquam prætorium edictum proponam, ut nulla dies (quod ab Apelle & dictum & obſervatum accepimus) mihi abeat ſine linea.

D I X I.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA
â
GEORGIO PAVLO NVZELIO NORIBERG.

P. SCHERBIVS. *Te nunc Georgi Paule Nuzeli voco.* NIZELIVS. *Mene? Sch. Te ipſum volo, ſi modo Nizelius minor es? N. Sum equidem, ſed vetus eſt M. D. Rector, ſine pennis volare haud facilè eſt. meæ alæ pennas non habent; ſunt alij, qui ætate & ingenio longè me ſuperant. Didici hoc nuper ex officijs Ciceronis noſtri: Non ſolum videndum eſſe, quàm præclarum ſit illud quod ſuscipere cogitamus, ſed etiam an habeamus efficiendi facultatem. S. Ne verearis: te enim pro ætate tua expectationi meæ ſatisfacere poſſe ſpero. N. Credo ſanè, puerilia tantum â me expectari, eaq́; ſpe fretus jam nunc obtemperarem; ſed metuo etiam nunc, ne mihi fortè idem uſu veniat, quod adoleſcenti illi in Comœdia*

 noſtra

noſtra Terentiana, qui ubi ad Iudices ventum erat, nihil potuit proloqui, ita eum tum timidum obſtupeſecit pudor. S. Tu vero dimitte tandem ſubruſticum iſtum pudorem, civilem retine. N. Quando igitur ita vis: obtempero. Atq; hoc unicum ſanè verbum ſit oratiunculæ meæ principium, quo nullum melius & ætati meæ convenientius puto â me poſſe inveniri. S. Rectè quidem dicis. accede ergò, & hanc cathedram aſcende, & ſpecimen exhibe ingenij tui.

SEQVITVR IAM ORATIO.

CVm igitur omnia animalia, ſuas quaſdam habeant proprietates, in easq; tacito naturæ impulſu ferantur (alia enim naturâ ſunt rapacia, alia inſidioſa, alia crudelia, alia timida & ad fugam parata) homo quoq; ipſe plurimas â provida & ſagaci natura accepit, quæ ipſum ad certas quaſdam actiones impellunt. In ijs vero facilè primum locum habet illa rerum cognoſcendarum cupiditas, quæ ita omnibus eſt innata, ut quo inſignior & illuſtrior in quoq; eſt, eo expreſſius humanæ naturæ vis in eo eluceat. Hoc quoq; didici ex aureis officiis Ciceronis noſtri. Ita enim ait: Imprimis hominis eſt propria veri inquiſitio atq; inveſtigatio. Itaq; cum ſumus neceſſarijs negotijs curisq; vacui, tùm avemus aliquid videre, audire ac diſcere, cognitionemq; rerum aut occultarum aut admirabilium ad benè beateq; vivendum neceſſariam ducimus. Etſi autem contra ipſius naturæ judicium nos pueri videmur â diſcendo refugere, revera tamen non tàm â cognitione abhorremus, quàm laborem nobis amarum eſſe ducimus. Crebræ enim noſtræ percunctationes de rebus varijs, delectatio fabellarum, in quibus aliud dicitur, aliud ſignificatur, certè non aliundè proficiſcuntur, quàm à naturali illa cognitionis cupiditate. Naturale etiam nobis eſt, ut ſedium mutatione & peregrinatione gaudeamus. Cujus quidem rei

dem rei audivi cauſſam eſſe nullam aliam, niſi quia peregrinando identidem nova aliqua, nunquam antea vel viſa, vel audita objiciuntur. Nunc videntur nova flumina, nunc montes, nunc caſtella, nunc thermæ, palatia, templa, amphitheatra, bibliothecæ, ſtatuæ, ſepulchra, fontes, cæteraq́ innumera. Nunc audiuntur nova cujusq́ Reipublicæ inſtituta, novæ leges, novæ conſuetudines, in victu, in veſtitu, in publicis ſolennitatibus cognoſcuntur, ut propè aſsiduè peregrinando videamur aliquid novi diſcere. Peregrinas vero linguas ubi addidicimus, D E V S bone, quanta voluptate afficimur, ut nobis placemus, ut nos oſtentamus, ut omnes hoc noviſſe geſtimus! Hæc igitur ſatis pervincunt etiam nobis pueris nullum eſſe animorum pabulum jucundius, quàm admirari, diſcere, ſcire, ſi nobis modo cor rectum ſit, hoc eſt, ſi â natura hominis non deſcivimus. Iam cum quodq́ animal eo perfectius in ſuo genere ſit, quo ad naturæ ſuæ congruentes actiones eſt propenſius (ut canis quo eſt ſagacior, equus, quo ad pugnam animoſior, eo cenſetur melior & generoſior) homo etiam is omnium optimè animum habebit â natura informatum, qui diſcendi aviditate reliquos ſuperaverit. Cor igitur rectum â natura accepit alas, quibus toto impetu contendit ad libros, id eſt, ad organa ſciendi, in quibus quæ vel ad naturæ obſcuritatem pertinent, vel exiguiſsima ſubtilitate â Mathematicis ſunt inventa, vel optimè â majoribus noſtris aut conſtituta aut geſta, comprehenduntur. Quamobrem optimi condiſcipuli, ne videamur degeneres, corde nati non ſatis recto, ſed diſtorto & depravato, devoremus ſanè eruditionis & ſcientiæ primas radices, quæ amaræ nobis videntur. Superemus peregrinorum verborum, ut Latinæ & Græcæ linguæ faſtidium, videamusq́ quæ deinde ſecutura ſit, non modo utilitas, ſed etiam voluptas. Cogitemus Græcam Latinamq́ linguam fores eſſe eruditionis. Deinde ſi per eas in ipſas ædes

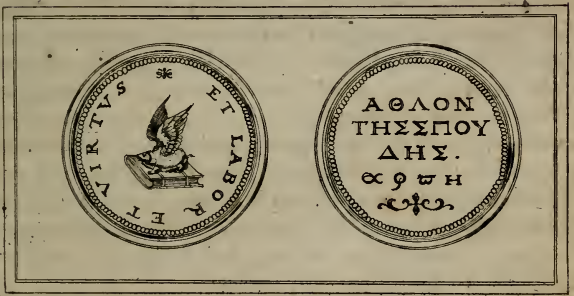
 ingreſſi

ingreſſi fuerimus, nos ſuaviſſimos fructus inventuros eſſe. Conferamus etiam inter ſe duos pueros, alterum nugatorem & ocioſum, alterum ſtudioſum & occupatum, exactoq́ anno putemus rationes, & ad calculum vocemus, quid uterq́ è ſuo vitæ genere fructus perceperit. Intelligemus profectò, ſi non planè ſenſibus caremus, puerum ſtudioſum primùm vitijs multis caruiſſe propter diſcendi occupationem. Deinde multo & doctiorem & meliorem eſſe factum, ſine ullo detrimento ſuo, & maxima cum approbatione omnium: Alterius vero ludos & jocos evanuiſſe, ſi nullo cum dedecore & damno (quæ tamen vix caveri poſſunt) at ſine fructu & laude. Ego quidem certè non committam poſthac, quin pleno gradu ad libros meos properem, ne cujus rei ſymbolum mihi hodie datum eſt, eam unquam ingrata oblivione ipſe abjeciſſe videar.

D I X I.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA Á IOHANNE IOACHIMO GVVANDSCHNEIDER NORIBERG.

MVLTVM aſſecutus eſt, qui benè didicit loqui: non minus aſſecutus eſt, qui benè tacere. Itaq; melius fortaſſis eſſet, ſi ut olim Romani ſedendo vicerunt, ita ego benè tacendo conarer exiſtimatiunculam, ſi quam de me habetis, tueri. Etſi enim negare non poſſum, jucundiſſimum mihi eſſe, ea conſiderare, quibus imitatio aliqua aut tacita inſinuatio continetur, ut in hisce Emblematis: loci tamen hujus amplitudo valdè me naturâ timidiorem debilitat. Veruntamen ſi Camerarijs & Nyzelijs licuit eſſe diſertis, creſcat in ipſis periculis mihi quoq; animus. Cum igitur videam teſtudinem iſtam tardigradam & ſanguine caſſam, repentè ſupra librum

conſcendiſſe, eiq́ incubando tandem alas adnatas eſſe, quibus ſe libret & in ſublime efferat : quid aliud cenſeam vobis adumbrari, quàm quod ſine ulla verborum circuitione nobis quotidiê inculcatur : Nos naturâ eſſe tanquam teſtudines, terræ filios, craſſos, rudes, hebetes : at librorum aſsiduâ tractatione, & quaſi incubatione, ita expoliri & exacui, ut nihil ſit tam reconditum, quò non ingenij acie penetremus; nihil tam ſublime, quò non pervadamus; nihil tam arduum, quod alis ſapientiæ & virtutis inſtructi non ſuperemus. Longiſsimo intervallo abſunt â nobis cæleſtia corpora; at librorum uſu efferimur, perpetuamq́ eorum vertiginem & celeritatem converſionis intuemur. Obſervamus multiplices orbium circulos, ſeptemq́ erraticas & reliquas inerrantes ſtellas dimetimur, ortumq́ & occaſum ſiderum, & varias modò in Auſtrum modò in Aquilonem commeationes admiramur. Intuemur etiam quæ denſiſsimis naturæ tenebris involuta ſunt, ſive ſubterraneis in ſpecubus lateant, ſive in profunditate maris (magna & arcana naturæ parte) ſenſus noſtros fugiant, ſive in aëre ſuſpenſa ſtupidam plebem hiante ore ad ſeſe invitent.

Tardæ quidem ſunt noſtræ ad virtutem & ſapientiam progreſsiones, ut hujusce animalis : progreſsiones tamen: tarda eſt alarum accretio : accretio tamen. vbi vero ſemel accreverunt, tum humi non amplius repimus, pudet abjecta hæc & terrea tractare, in ipſam arcem omnis honeſtatis, omnis gloriæ, ſine ullis impedimentis evolamus. Sine libris igitur eorumq́ fructu, imperfecta, obſcura, humilis eſt omnis noſtra vita : at virtute & honeſtate, rerumq́ admirabilium cognitione animi noſtri de cælo demiſsi, & in hunc oſtreaceum carcerem conjecti, ad veritatem, omnemq́ honeſtatem rurſus informantur, ad originem ſcilicet ſuam viam ſibi iterum munientes. Ajunt philoſophos Platonicos triplex vehiculum animis adſcripſiſſe, Cæleſte, Spirituoſum, & Craſſum hoc corpus, quod â Platone dicitur oſtrea-

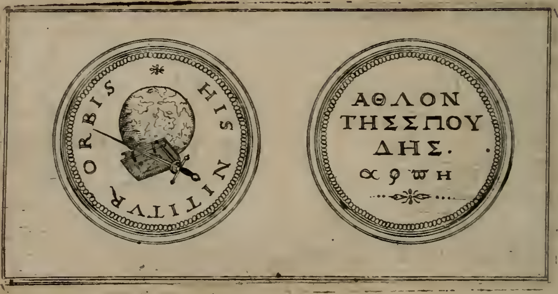
citur oſtreaceum, & ab alijs Sepulchrum animæ. Quod ſi quis virtutibus purgatricibus ſeſe liberet, ne extremo vehiculo, magna jam ei ad ſumma quæq; parata ſunt ſubſidia. Vnde Zoroaſter præcepiſſe dicitur: Ne fœdes ſpiritum, neq; in profundum exaugeas, quod eſt planum. Plena ſunt omnia fabulis, plena ſapientum vocibus, quibus vitæ noſtræ imperfectio ſine fructu librorum, id eſt, ſapientiâ & virtute, adumbratur. Præclare profecto philoſophus ille, quicunq; fuit, qui cum in ſuam diſciplinam puerum quendam ſuſcepiſſet, & pater ejus interrogaret, quid ex eo effecturus eſſet, reſpondit: Si nihil aliud, at illud duntaxat, ne theatrum ingreſſus, ſaxum ſuper ſaxo ſedeat. Quo dicto ſignificare voluit, nihil inter indoctum & ſaxum intereſſe. Alijs addendis nolo ego vobis faſtidium augere. Tantum intelligere potui de Emblemate iſto. Cui ſi quid ſubeſt magis reconditum, ad id ego ingenui candidiq; animi verbum hoc profiteor, Neſcio: *diſcere tamen ſtudebo.*

D I X I.

ORATIO PRIMAE CLASSIS, RECITATA

à

LEONHARDO DVRNHOFFERO NORIBERG.

EGO quoq; mirificè afficior, non tam munere & honore ipſo, quàm ejus tacita ſignificatione, cujus jā per ætatem & auſcultationem quotidianam videor mihi eſſe capax. Didici enim hoc ego quoq; ex officiis Ciceronis noſtri, parva eſſe foris arma, niſi ſit conſilium domi. Armis igitur & conſilio, quæ gladio & libro depinguntur, omnis civilis ſocietas & terrarum orbis conſervatur & defenditur. Etſi autem politici philoſophi, qui architecti dicuntur beatæ hujusce vitæ, tres faciant, ut in homine, ita in Repub. principes partes, Agriculturam, rem bellicam, & ſapientiæ ſtudium, quæ hepati, cordi, & cerebro reſpondeant: tamen iidem illi haud inviti fatentur, ex ſolis

ex ſolis poſterioribus duabus tum veram nobilitatem & dignitatem parari, tum ſumma etiam adjumenta volubili huic orbi adferri. Ἐπιθυμιτικὴ *enim facultas, quæ dedita eſt alimentis, quæq; ad agriculturam in hominum cœtu refertur, longiori intervallo â principibus partibus abeſt, idcirco ab eiſdem illis ſapientibus, beſtiis iſtis dicitur ſimilis quæ nullam rationis imaginem præ ſe ferunt. At vero* τὸ θυμοειδὲς, *quæ animoſa pars in corde locatur, & gladio hîc adumbratur, non ſolum paratior eſt ad rationem, ſummam reginam, audiendam, ſed etiam non rarò pro ea adverſus* ἐπιθυμητικῆς *æſtum & libidinem depugnat. Deniq; (ſi poſſem paulo altius rem excutere) Notum eſt hominis perfectionem duobus conſumi, contemplatione & actione. Actio ea quæ ſeſe foras dat, inſigniter in hominum oculos incurrit, rerum gerendarum facultate & ſcientia; ea nobis eximiè gladio videtur adumbrari: at vero contemplatio, libro. Sic duplex conſtituitur Philoſophia, quæ eſt perfectio hominis: theoretica & practica, quarum illa contemplatur divitias ſive rerum ſubſtantias, hæc ad eorum imitationem omnia moderatur. Vnde humana duplex virtus, dianoëtica & ethica; duplex mens, alia ad contemplandas res apta, alia ad agendas; duplex deniq; beatitudinis gradus hiſce omnibus reſpondens. Ea re etiam prudentiſſimus Virgilius, cum AEneam omnibus numeris vellet perfectum inſtituere, facit eum cunctis virtutibus Ethicis cumulatum: in armis omnibusq; rebus gerendis acrem & induſtrium: Quo*

nec pietate fuit, nec bello major & armis.

Alteram partem perfectionis, quæ in contemplatione rerum occultarum & admirabilium ſita eſt, non potuit poëta ſine ineptiis declarare, niſi voluiſſet quaſi in ſcholis oſtentare Sophiſtam de rerum natura diſputantem.

Quoad igitur fieri decuit, parcè ac ſobriè ſuo more attigit id quod magni viri ſuis commentarijs diligenter docuerunt. Mihi quidem una ſatis ſit, quod confragoſam illam & maximè omnium controverſam quæſtionem, fecit Aeneas liquidiſſimam quippe de anima cum tot tantiq; philoſophi, multa quæſierunt, ille neq; pauciora neq; obſcuriora ſcivit, quàm quæ ab AEgyptijs, Chaldæis, Indis ſapientibus prodita ſunt. In ſexto enim libro quæ ignorabat, ita didicit, ut ea poſtea docere potuerit. A libris igitur oportet petamus primùm multarum magnarum rerum cognitionem, deinde conſilium, etiam ſæpè ordinem, magna quoq; ex parte prudentiam, oculum illum mentis. A ſcientia vero rei bellicæ exequendi facultatem, ut ſi cœtus legitimè ſociatus injurijs laceſſatur, & tranquillitas â tyrannis violetur, ocium armis reſtituatur. Ex hac iſtorum duorum conjunctione facilè perſpiciemus, iis in nationibus, quæ bellica gloria claruerunt, etiam viguiſſe ſtudia doctrinæ, ut doctiſſimi homines prodierunt, quemadmodum omnibus conſtat, in Græcia, quæ Perſarum innumerabiles exercitus non modo ſuſtinuit, verum fregit quoq; & profligavit. Romana etiam gens & belli gerendi ſcientiâ ac fortitudine fuit præſtantiſſima, & iis literis, quæ rudes animos humanitate informant, deditiſſima. Macedonum quoq; tot victoriæ primum ab Alexandro duce fluxerunt. Is enim Aſiam perdomuit univerſam, & ad intimos etiam Oceani receſſus penetraſſe fertur. Deinde â Phalange quoq;, quæ fuit acies in exercitu firmiſſima. At vero hæc laus ad libros & conſilium magnam partem etiam pertinet. Nam Alexandrum â primis annis diſciplina erudijt Ariſtoteles, & ad eam tum animi tum ingenij præſtantiam præceptis Philoſophiæ pulcherrimis extulit, ut etiam minus æquo animo tuliſſe dicatur acroamaticorum librorum, id eſt, reconditioris doctrinæ, divulgationem. Phalangem vero ejusq; artem inſtruendæ, ab uno primum Homeri poëtæ verſu

manaſſe

manaſſe doctiſſimi homines affirmare non dubitant. Ergo his duobus ita nititur orbis, ut á literis adjuventur arma, & ab armis literæ ſuſtineantur: ὅπερ ἔδει δεῖξαι, ut ajunt, in pulvere ſuo erudito, Geometræ.

D I X I.

GRATIARUM ACTIO,

RECITATA

á

IACOBO GEUDERO

NORIBERG.

R EM *arduam quidem, mihi adoleſcentulo prorſus difficilem, laudabilem tamen, ac in primis neceſſariam á me exigis M. D. Rector. Quid enim tam deceat, cum omnem ætatem, tum imprimis adoleſcentiam, quàm in benè de*

ſe meritos animum gratum beneficiiq́ memorem declarare? Etenim ut præclare ait Cicero: Nihil tam proprium hominis eſt, quàm non modo beneficiis, ſed etiam benevolentiæ ſignificatione ſe alligatum fateri. Nos adoleſcentes quidem ingenuè fatemur atq; etiam profitemur, nos & DEO Opt. Max. & Magiſtratui, & Academiæ, & hoſpitibus, ſummorum beneficiorum vinculis obſtrictos teneri. Quapropter etſi gratia quanta debetur, à nobis referri non poteſt; habenda tamen & agenda omnino eſt, quantam maximam animi noſtri capere poſſunt. Primum itaq; O Æterne DEUS, principium principiorum, cauſſa cauſſarum, finis finium, tibi gratias agimus & habemus immortales, quod his miſerandis temporibus agrum Noricum, inclytum Magiſtratum noſtrum, & hanc Academiam, tam clementer tueris atq; conſervas, nobisq́ benignè ſuppeditas quæcunq; ad rectè commodeq́ vivendum requiruntur. Imploramus & obteſtamur te, ut in poſterum quoq; noſtræ ſaluti & commodis conſulas atq́ provideas: Et tum hanc doctrinarum ſedem ac domicilium, tùm univerſam regionem Noricam à bellorum, incendiorum, morborum ac tempeſtatum calamitatibus tutam & incolumem præſtes atq́ conſerves: ut tibi grata & facere & dicere tamdiu poſſimus, dum tandem in domum illam tuam cœleſtem, omnibus bonis affluentem evocati, tecum ævo fruamur ſempiterno.

Deinde vobis Ampliſſimi prudentiſſimiq́ D.D. Scholarchæ, cæteriq́ inclytæ Reip. Noribergenſis Patres conſcripti, vobis inquam gratias agimus maximas, tum pro cæteris immenſis beneficiis, quibus Academiam veſtram hactenus ornaſtis & locupletaſtis, tum pro veſtra honorifica præſentia, qua hodiernam noſtram panegyrin partim eximiè condecoraſtis, partim etiam liberaliter ac munificè proſecuti eſtis. Et quoniam hoc jam pridem veſtræ tribuiſtis prudentiæ & humanitati, ut neglectas hoc tempore Muſas ſuſceperitis: Tribuite quæſo idem

conſtantiæ

conſtantiæ, ut ſusceptas, & adhuc liberaliter ſuſtentatas, poſthac quoq; foveatis, & quibuscunq; rebus poteritis (poteſtis autem plurimis) augeatis & amplificetis: planeq; vobis perſuadeatis, quantumcunq; eruditionis atq; doctrinæ ſtudioſa juventus in hoc Muſarum Emporio ſibi comparaverit, id omne ad nominis veſtri celebritatem & illuſtrationem, atq; ad ditionis veſtræ utilitatem ac dignitatem converſum iri.

Gratias etiam habemus & agimus vobis, M. D. Rector; vosq; cæteri Profeſſores clariſſimi & doctiſſimi, præceptores obſervandi, pro veſtra fide, opera & diligentiæ aſſiduitate, quam in nobis erudiendis, atq; ad omnem virtutem & humanitatem informandis adhibuiſtis. Pollicemur ſanctè, nos non ſolum ſempiternam veſtrorum meritorum memoriam inviolatè pieq; ſervaturos eſſe, ut & vos perſpiciatis, & cæteri intelligant, nos, ſi in referenda gratia, id quod volumus non fuerimus aſſecuti, ſaltem quod debemus maximopere conatos fuiſſe.

Ad extremum, generoſis D. D. Baronibus, & liberalium artium Magiſtris ac Studioſis, itemq; hospitibus ornatiſſimis, qui ſpectandi audiendiq; cauſſa huc venerunt, gratias agimus ſingulares, quod ſuo jucundiſſimo conſpectu hanc publicam celebritatem exornare voluerunt. Rogamus univerſos, ut quam benevolentiam erga Academiam noſtram nunc declararunt, eam in poſterum conſtanter retineant. Nos viciſſim conabimur, ut ſingulis & univerſis, eam quam debemus obſervantiam, ubicunq; opportunitas & facultas feret, cumulatè præſtemus.

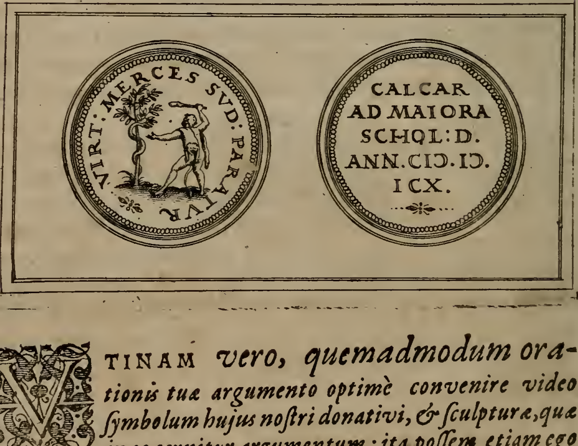
D I X I

XIII.

PANEGYRIS, ANNI 1589.

SVB RECTORATV M. MATTHIAE BERGII ETHICI.

Oratio primæ claſsis, recitata
â
IOACHIMO â DöLAVV.

VTINAM *vero, quemadmodum orationis tuæ argumento optimè convenire video ſymbolum hujus noſtri donativi, & ſculpturæ, quæ in eo cernitur, argumentum: ita poſſem etiam ego aliquid dignum loco hoc & ipſo iſto argumento proferre. Sanè videris*

videris mihi quemadmodum Atlas olim Herculem, oneri perquam gravi ſubdere. Veruntamen quia ſic eſt jacta alea, cogitabo equidem, laudabile interdum haberi, magna ſuſcipere, etiamſi non ſatis reſpondeat eventus. Ἐπιγραφὴν ergo donativi mei ſatis perſpicuum eſt ex poëtarum de Hercule narrationibus depromtam eſſe. Id enim oſtendit Hercules clava elevata ictum intendens draconi longo & tortuoſo, arborem pomiferam, maliſq; eleganter reſplendentem circumplicanti. Vt Heſperidum hortos ab Hercule ſpoliatos, & mala illa aurea, poëtis multum decantata, ab eodem Hercule ex his hortis ablata, nobis hic indicari non ſit dubium.

Horti igitur Heſperidum quæ res fuerint, ſi mihi eſt dicendum, omne genus boni eſt, quod eſt homini propoſitum, & ad quod conſequendum ille contendere ſedulò debet. Hercules hominem refert eum, qui vere homo eſſe, & dignitatem hujus nominis tueri eiq; ſatisfacere cupiat. Huic homini ſcilicet ſymbolum hoc noſtrum præſcribit aliquid, ipſi apprimè neceſſarium obſervatu: Nimirum (ut Lemma, ſeu ἐπιγραφὴ refert) virtutem & ejus merces ſudore parari. Cantatiſſima inquam omniũ ſcriptorum bonorum literis admonitio hîc nobis proponitur de eo, Quòd labore ſit ad virtutem & bonas res omnes via quærenda. Qua de re cum plurima paſſim verè & graviter â ſapientibus ſcripta ſint, audite quæſo me æquis animis pauca, ut poſſum per ætatem, de eadem balbutientem. Hominem conſtat ad duas res natum eſſe, ad intelligendum & ad agendum: idq; ex Ariſtotele retulit Cicero, qui idem hoc explicat: virtutem hominis, quâ præſtat ille cæteris animantibus, vel ſcientiâ vel actione cerni. Vt ita virtus homini propria duplex deprehendatur eſſe: Moralis, & intellectiva ſive dianoëtica. Ex his intellectiva, tametſi ê natura emanat, potiſſimum doctrinâ tamen excolitur & augetur. Rurſumq; moralis â

conſuetudine atq; uſu potiſſimum proficiſcitur, ac tametſi ad hanc virtutem natura apti ſumus: inſita tamen ipſa nobis â natura non eſt : verum â conſuetudine agendi perficitur. Quomodo id autem? Altius etiam paulo hic mihi aſſurgendum videtur. Non eodem modo nobiscum, quo cum aliis animantibus egit natura: ſed cum illis rationem & mentem non conceſſiſſet, certum tamen ac decentem, quem ferè ſemper conſequerentur, finem conſtituit: Nos tanto tamq; excellenti munere, id eſt, diligentiâ ipsâ donatos eò adegit, primum ut in fine deligendo facile decipi poſſimus, deinde ut in vero proprioq; fine adſequendo plurimum laboris, plurimum diligentiæ adhibere cogeremur, niſi â noſtra conditione recedere, atq; in aliam, & quidem multo viliorem naturam converti vellemus. Non enim voluit DEVS hominem ita condere, ut mox eſſet in ſummo ſuæ felicitatis gradu conſtitutus: Sed ita, ut ad eum gradum debitis progreſſibus produceretur ac procederet. Quamobrem veriſſimè dixit Prodicus Chius: Tot tantorumq; bonorum, quæ nobis ſunt collata, non aliam â nobis Deos immortales mercedem exigere, quàm laborem ac ſtudium. Poëtæ quoq; viam ad virtutem ducentem, per quam virtutem homines verè ſunt homines, aſperam & ſaxis ac vepribus impeditam finxerunt. Et præclariſſimè, ut omnia, illud quoq; Ariſtoteles dixit, περὶ τὸ χαλεπὸν καὶ ἀρετὴ ἐστὶ καὶ τέχνη. Et virtus & ars omnis circa ea verſatur, quæ difficultatem habent. Neq; eſt mala Plutarchi ſententia, quâ dicit: Numen vult ſua munera ad nos per noſtram venire induſtriam, ne ſtultum videatur, ſi faveat doni ſui contemplatoribus. Atq; hæc commemoratio quid nos moneat, perſpicuum eſt: Nimirum, cum ab ipſius naturæ conſtitutione hoc ſit decretum, laborem nobis non eſſe detrectandum, ſed capeſſendum, amandum, ſuſtinendum: mollitiem contrà modis omnibus vitandam, ſi bonarum rerum participes eſſe, ſi finem eum, qui eſt hominis proprius, &

prius,& à quo ille perficitur, conſequi volumus. Sed & alia cauſſæ ſunt, præter modo commemoratam, cur labori ſit incumbendum, nimirum fructus & utilitates ex eo maximæ. Quæ illæ vero utilitates? Reſpondeo: emolumenta vitæ huic præclarè traducendæ maxima: Laus, gloria, honor, deniq; ſuavitas vera: atq; adeo, ut Epicharmus paucis rem conficit: omnia DEI *dona. Ita enim ille inquit: Pro labore, ſua Dij cuncta vendunt hominibꝰ bona. Labor enim & voluptas ſecundum Platonem, ſocietate quadam admirabili inter ſe devincta ſunt divinitus, non ita tantum, ut voluptates improbas labor & dolor excipiat infelix: ſed & è converſo, ut laborem honeſtum jucunditas honeſtiſſima & veriſſima conſequatur. Hoc noſtris animis ſedulo inſideat: hoc nos excitet ad conſtantiam in ſtudiis, ad patientiam, ad tolerantiam in comparandis, per varios caſus diſcrimina multaq; rerum, opibus præſtantiſſimis eruditionis & prudentiæ, virtutis ac probitatis. Certè omnes ſani homines naturæ ipſius impulſione ita ſentiunt, eas res à quibus præclariſſima bona promittuntur, omnibus modis eſſe perſequendas.*

Hoc igitur fac ſedulò cogites, quisquis hæc ſacra tractas, quæ aliter non conſtant: & hac cogitatione te confirma ad patientiam moleſtiarum, quas ſtudiorum ratio affert. Onerat te labor: atqui onus illud non debet dici, aut moleſtia, quod te accumulet omni felicitate, fructu, emolumento.

Grave eſt noctes ac dies conſumere in opere literario. Atqui gravitatem laboris hujus infinitis partibus ſuperant immenſi laboris ejusdem fructus. Gravis res eſt continuus labor. Atqui ut minima mala quodammodo bona ſunt: ita illa mala etiam multo magis, quibus maxima

bona parantur. Hæc igitur altera conſideratio nos extimulet & acuat, ut labores neceſſarios promtè ſubeamus. Cum præſertim etiam illud accedat, quod μισόπονοι illi, id eſt, laboris detrectatores molliculi, quorum omnis ſapientia illa eſt, quod laboris incommoda & moleſtiam exaggerant, ejusq; detrectandi occaſiones exquirunt: hi ergo quod illud fateri coguntur, Fugam laboris ipſis ad vitam nihil addere, ſiquidem in longa vita felicitas ponatur: cum illud & ratio ipſa doceat, & vitæ uſus exemplis probet, Deſidiam & otium inq; voluptatibus omnibus perfruendis aſsiduitatem, multo magis accelerare mortẽ, quàm moderatos, & naturæ convenientes labores: veriſsimeq; apud Gellium â Catone eſſe dictum: vitam humanam eſſe uti ferrum, quod exercendo conteritur, ſed cum ſplendore pulcro. Si non exerceas, tamen interit, ſed cum turpitudine: rubigine videlicet illud interficiente. Item homines exercendo videmus conteri, ſed cum gloria. Si nihil exerceas, inertia ac torpedo plus detrimenti affert, quàm exercitatio. Atq; hæc omnia ſi nobis ſedulò inculcaverimus, optimè certe nobis conſulemus: Tanto quidem certe magis id fieri decet, quanto eſt, cum omnis ætas, tùm præcipuè noſtra â labore ad voluptatem proclivior: quanto item verius illud Bionis: Facilis eſt ad inferos via: clauſis enim oculis illuc â nimium multis pervenitur. Ad quod malum corrigendum nihil eſt certè efficacius aut valentius, quàm laborem ita ſpectare, ut jam fecimus, Et voluptates item eo modo, ut olim Ariſtoteles monebat faciendum: ut ſcilicet eas ſpectemus abeuntes, hoc eſt, illud ſedulò nobis proponamus quod res eſt: voluptates per illecebras & blanditias ducere ad præcipitium: labores honeſtos per difficultates ac ſudores ad immortalitatem. Itaq; quantumvis arduum ac difficile eſt iter ad virtutem, pronum ac proclive ad voluptatem: nos cum Hercule & puero & adulto potius laborioſam virtutem atq; amœniſsimos Heſperidum hortos ſequamur, quàm per prona & facilia deli-

cilia delicioſam & ad interitum ducentem volüptatem. Atq; ita ſtatuamus: cum omni ætate honeſto labore ad virtutem contendendum, tum in primis noſtra.

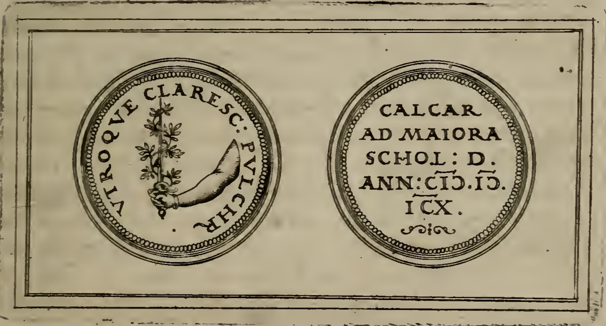
D I X I.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

à

IACOBO GEVDERO

NORIBERG.

QVANQVAM *nihil mihi debet eſſe antiquius M. D. Rector, quàm ut mandatis tuis paream, utq; ea, quæ mihi tuo juſſu imponuntur, ſumma voluntate exequar: tamen non poſſum non animo cohorreſcere, intuens in hunc tam auguſtum & venerandum conſeſſum, in quo jubeor puer ac penè infans, loqui: Dicere enim quid dicam? Quod ſi maximus*

ille apud Græcos orator Demoſthenes, apud Philippum Macedonum regem orationem habiturus, ſic expavit, & animo commotus eſt, ut paucis admodum verbis expreſſis penè mutus diſceſſerit: quid mihi in hoc tali talium & tantorum conſeſſu virorum conſtantis mentis eſſe poteſt? Sed reficit tamen & recreat me tuæ, ô ornatiſſima corona, conſuetudinis priſtinæ atq; humanitatis recordatio: quæ mihi non ignota, facit ut ſperem, te, ſi quid minus ornatè, minus aptè, locoq; ac tempori convenienter dixerim, facilè ætati veniam conceſſuram.

Itaq; faceſſere juſſo puerili timore, ad peragendum id operæ, quod mihi publica imponit auctoritas, tua cum veniâ me convertam. Donativi noſtri ſculptura eſt ſanê perquam ſpecioſa ac præclara. Enſis videlicet ſtrictus, & illi circumvolutus ramus ſive hederæ, ſive oleæ: nihil enim intereſt: cum inſcriptione tali: Pulchrum clareſcere utroq;. *Quis dubitare poteſt, quin his duobus ſymbolicè notentur duo genera rerum, vitam humanam totam complectentia, Pax & bellum; ac ſecundum hæc duo genera vitæ, totidem genera facultatis, ſive ſcientiæ, ſive artis: quæ omnem vitam ipſa quoq; complectuntur, ſive (ut ait Cicero) quæ poſſunt locare homines in ampliſſimo gradu dignitatis: una Imperatoris ars: altera viri politici ſive oratoris: Quorum ab altero pacis ornamenta retinentur, ab altero belli pericula depelluntur. His duobus vitæ generibus ut nihil eſt, omnium ſanorum confeſſione, vel ſpecioſius, vel etiam utilius: Ita illud quoq; eſt æquè certum, ad utraq; hæc etiam literariam noſtram occupationem ac ſtudium pertinere. Sunt enim bonæ literæ, & ſapientia illa, quæ ex his paratur, parens ac nutricula utriusq; jam dictæ artis, ſine omni dubitatione. Eoq; ſenſu rectè eſt â Græco poëta Euripide olim dictum: Sapientiâ flos continetur urbium & familiarum: non cithara atq; cantibus. Qui poëta cithara &*

ræ &

ræ & cantus mentione eorum vitam notat, qui voluptati & otio inerti indulgent: qui â civium cœtu arcendi ſunt, perinde ut membrum putre medicus â corpore amputat, ne ſanæ partes inficiantur. Hippocratis quoq́ ſententia dicuntur felices populi, qui intelligunt, viros bonos eſſe ipſis præſidio ac munimento, neq́ tam turribus ac mœnibus defendi urbes, quàm ſapientium virorum ſapienti conſilio. Conjugium illud harum duarum præſtantiſsimarum rerum, non eſt opus ut laudetur oratione mea, per ſe ſatis omnium confeſsione ſplendidum & commendatum. Quis enim neſcit fortitudine militari præſtantes bellatores tyrannides abolere, latrocinia prohibere, imperia juſta tueri ac defendere? Togatâ ſapientiâ rurſum priora illa, virtute bellica quæſita & parta, tueri atq́ conſervari, atq́ id caveri, ne, quæ magnus aliquis ac præſtans heros virtute & armis peperit, in pace alij evertant. Deniq́ quis dubitet, quin is, qui duo hæc conjunxerit, præclariſsimum aliquid adeptus eſſe dicendus ſit, atq́ adeo inter homines verſari tanquam mortalis quidam Deus? Cæterum hæc ut veriſsima ſunt: ita cogitare jam poſſumus pleriq́: Quid ad me iſta? qui non ſum ita â natura & aliis rebus comparatus, ut hujusmodi conjugium ſperare mihi liceat. Vſq́ eò enim æquis animis ac lubentibus homines accipere ſolent encomia rerum præſtantiſsimarum, dum ſe quoq́ illas conſequi, aut earum certe participes fieri poſſe putant: hac vero ſpe ipſis ademptâ, nequicquam laudes ipſis ea, quorum admirandorum atq́ capeſſendorum præcipua cauſſa ipſis deeſt. Imò vero reſpondebit hic vir intelligens, & verus rerum æſtimator: omnes qui vivimus, & habemus jam, & habere etiam deinceps cogitamus, locum aliquem in vita, quæ vita cum tota duobus illis temporibus, pacis ac belli, duabusq́ item illis, quas diximus, ſive artibus ſive facultatibus contineatur: æquum eſt,

ut inqualicunq; etiam cùm ingenij modò, tùm facultatis ratione, id ſibi proponat unusquisq́;, Quemadmodum vel in utroq; iſtorum, vel certè in altero exhibere poſſit utilem patriæ civem. Qua in parte illud Philippi Melanchthonis apophthegma egregium ſemper animis noſtris propoſitum eſſe debebit: Si non potes eſſe magnus leo, ſis mediocris, & reipub. tamen utilis catulus. Cumq́; Philoſophia & literæ bonæ ea res ſit, quæ poteſt & ſolet cùm ad omnia alia vitæ munia meliorem aptioremq́; reddere hominem, tum nihilo minus etiam fortem in periculis adeundis, & ſagacem in providendis avertendisq́; iisdem; Summâ, cum philoſophia ſit veriſſime vivendi ars, magiſtra morum & diſciplinæ, dux vitæ, virtutum indagatrix, vitiorum expultrix, animi cultura atq́; medicina, quâ nihil præſtantius, nihil optabilius eſt homini datum divinitus; deniq; ea res, quæ homines in optimo ſtatu collocare novit, ſive in hac, ſive in illa parte ex duabus modò notatis Reipublicæ operam daturus eſt: Nos hoc intelligentes etiam atq; etiam in partem incumbamus, ut tantum bonum inter nos conſervetur, non amittatur, cum multa exempla doceant, doctrinæ & literarum ſtudia neglecta vel ſegnius curata etiam, ubi in ſummum gradum ſplendoris ſui pervenerint, celerius quàm crederetur decidiſſe: adeoq́; cùm conſtet, unà cum literis bonis virtutem pietatemq́; negligenter curata citius extingi, quàm Sol Heracliti, ut eſt in proverb. Ciceronis. Qua de cauſſa omnibus modis cavendum nobis ſtatuamus, ne quid tale noſtrâ culpâ, vel noſtræ ætati, vel poſteris noſtris metuendum ſit: operamq́; demus, ut florentibus bonis literis ex earum cultu ac diſciplina ſemper ſuppeditent Reipublicæ tum togati gubernatores prudentes & boni, tum imperatores item ac bellatores fortes atq́; induſtrij. Atq; hoc pacto ſi & ſymbolum ipſum & ſymboli ἐπιγραφὴ, & laudes ſplendidiſſimæ, quas doctorum omnium judicia tribuunt conjugio harum duarum ſive artium ſive facultatum, â nobis erunt accepta; ut

ſcilicet

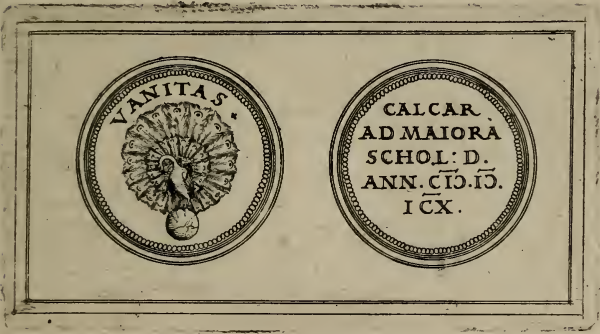
ſcilicet ab illis ad ſtudia noſtra amànda, urgenda, perſequenda, ſedulò inflammemur, rectiſſimè illo fuerimus uſi.

D I X I.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

â

IOHANNE VVOLFGANGO ab ELRICHSHAVSEN

NOSTRAM ætatem nihil magis decet, quàm pudor, qui vetat cauſſas quærere, cur nobis eæ partes dentur, ut loquamur tali in loco, in quo nihil puerile locum habere poteſt. Potius ergo in eam partem me componam, ut obediam mandatis eorum, qui plus intelligunt, dum ipſe quoq; plus intelligam, quàm nunc per ætatem poſſum. Donativi noſtri epigraphe eſt ſanè mirabilis: Mundus, Pavo, cauda explicata &

adſpectu deorſum vergente. Quomodo, quaq́; conſideratione quæſo hæc tam diverſa conciliavit imaginis ſive Emblematis auctor? Id vero exprimit addita epigraphe, Vanitas: *Ea videlicet res nobis hic conſideranda proponitur. Ille inquam affectus, quem Pavo refert, ſuperbiſſima avium, formaq́; ſua ſuperbiens, quamvis pedum deformitate potius demittere debens criſtas, quàm erigere. Illa (ut dicam) in mundo univerſo usq; quaq; oculis noſtris obverſans* vanitas, *oppoſita veritati, rei omnium in mundo præſtantiſſimæ: de qua veritate ita Plato: Veritas & Diis & hominibus dux eſt ad omnia bona conſequenda: Cujus, quicunq́; felix beatusq́; futurus eſt, ſtatim ab ineunte ætate particeps eſſe debet, ut ita quàm diutiſſimè & veriſſimè vivat. Huic ſanctiſſimæ rei contraria eſt vanitas, res illa, quâ ut eſt orbis terrarum usq; quaq; refertiſſimus: ita eſt eadem â Deorum immortalium choro alieniſſima, non minus quàm invidentia, de qua hoc idem modò laudatus auctor pronunciat: in cujus horrendi mali deſcriptionem ſi incumbere vellem, rem tentarem longè ſupra meas vires poſitam. Dicendum enim mihi eſſet de infinitis peſtibus, quæ ex hac mala radice expullulant, & quarum plena eſt univerſa hominum vita: in quo argumento exitum non inveniret oratio. Ac mihi quidem videtur myſtica Evangelicæ hiſtoriæ ſapientia in verbis Pilati, ut breviſſimè, ita veriſſimè Mundi ſenſus intimos depinxiſſe, cum* CHRISTO *ad ipſius tribunal ſtanti, & affirmanti ſe Regem eſſe, in mundum ad id miſſum, ut veritati teſtimonium perhibeat, homo profanus & nihil niſi ſæculum ſapiens reſpondet: Quid eſt veritas? Deſipis tu, qui te vera præ cæteris videre judicas, cum omnia ſint talia, qualia putant & volunt, qui ſunt potentiores, & qui in ſua jura poſſunt cogere alios: ut nos Romani: aut, qui magnopere referre putas, quid ſentiant homines de Religione, de Deo & virtute atq; probitate: cum ſua cuiq́; genti*

ſit religio

ſit religio, ſuæ opiniones, mordicus retentæ obſervatæq́; à ſingulis. Deniq; qui etiam certò perſpectis veris ſententiis ſperes, te revocaturum eſſe homines ad ſtudium & amorem veritatis, & vera officia: cum omnium mores ſint pleni fucorum, doli & inſidiarum, cumq́; hæ peſſimæ artes maxima præmia, maximos honores habeant: & cum is, qui ad contraria nitatur, nihilo plus proficiat, quàm in publico incendio proficere poteſt unius hominis manu aggeſta aqua. Hujuſmodi videlicet eſt judicium mundi de veritate. Vt proinde meritò dici poßit:

Vita hominum nihil eſt niſi fumus, hypocriſis & fraus.

Tale quid mihi videtur haud abſurdè de hoc noſtro ſymbolo cum cogitari, tum dici. Verum quia hoc pelagus argumenti, ut ſic loquar, ingredi, non eſt operæ puerilis: deflectam ego ab hoc curſum navigationis meæ, & Salomonem, regem ſapientißimum, quiq́; probè cognitum habeat Mundum, argumentum iſtud perſequi ſinam. Cujus illa eſt vox memorabilis: Vanitas vanitatum & omnia vanitas: *nimirum omne id in rebus humanis, unde abeſt ille, omnis ſapientiæ principium & medium & finis & apex & fundamentum,* Timor Domini. *Atq; hæc, ut dixi, verißima mihi eſſe videtur ſymboli explicatio: verum ego hanc expoſitionem aliis adultioribus meditandam relinquens, ad nos pueros illud deinceps accommodabo. Nos ergo, quia ejus quem hic pictum videmus, quemq́; ſacræ literæ in maligno inq; vanitate ſitum eſſe dicunt, Mundi portio ſumus etiam ipſi, in eoq́; vivimus, & victuri ſumus, quoad volet* DEVS *ævi noſtri arbiter: adeoq́; quia Mundum intra nos habemus, & vero quia audimus, Mundum vanitati eſſe ſubditum totum: attendere hîc ſummoperè etiam atq; etiam debemus, Quonam modo nos rectè comparemus, ad benè decurrendũ ſpacium in hoc Mundo noſtrum. Et alia quidem aliàs docemur:*

Nunc quid iſta Pavonis explicata cauda, & vero ejusdem deorſum ad pedes reſpectantis forma conſiderare nos jubeat, perpendamus. Duo hîc meo judicio indicantur, pueris præcipuè neceſſaria. Vnum, laudis ſtudium, quod ad rectè diſcendum agendumq́ue calcar & aculeum ſubdat, ſecundum illud poëtæ latini:

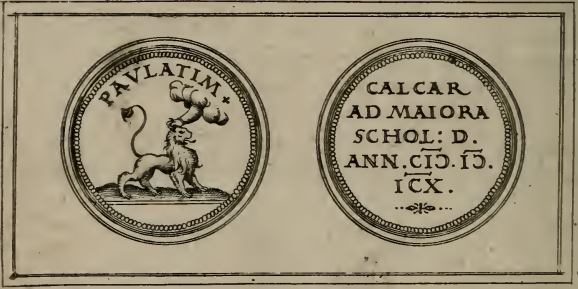
Laudatas oſtendit avis Iunonia pennas.

Alterum, pudor ſive modeſtia, quæ in agnitione ſui ſuæq́ue ſortis, ſuæ infirmitatis, actiones cupiditatesq́ue regat inſtar habenæ ac retinaculi: Quod eſt jam temperamentum φιλοτιμίας *ac modeſtiæ, ætati noſtræ æquè neceſſariũ, atq́ue eſt univerſæ vitæ neceſſaria* εὐρυθμία *&* εὐαρμοστία*, ut Protagoras dicit apud Platonem, hoc eſt: Æquabilis quædam & ſuis numeris ſcitè congruens conſtructaq́ue ratio: ut ne nimis ſe efferat indoles illa animi humani indomita: ſed deprimatur ratione ac pudore liberali, ex agnitione pedum, id eſt, humanæ conditionis, orto: qui pudor tanquam cuſtos morum frenet animum, & ad officij curam revocet: ut ne id eis eveniat, quod multis officit, quo minus perveniant ad eruditionem juſtam, quod præmaturè concepta opinione doctrinæ, remittunt de ſtudio, & intellecto uno aliquo argumento aut parte doctrinæ, ſtolidè putant, ſe ſapientiores eſſe omnibus præceptoribus ſuis, omnibusq́ue adeò hominibus. Qualis arrogantia cùm ipſa per ſe eſt digna odio, tùm omnibus ſalutaribus progreſſibus ita officit ut quod maximè. O multum laudandos, qui hæc duo ita, ut dixi, conjungunt: animi dico elationem cum humilitate ac modeſtia. Hoc nos iſto ſymbolo moniti faciamus. Cumq́ue ad diſcendum nos eſſe divinitus vocatos ſciamus, diſcamus artes eas, quibus excolitur præſtantiſſimum rationis donum, purgantes per eas ſine doctrina facile cæcutientem animæ oculum: ut doctrina exculti dignoſcere poſſimus veras ſententias & vera bona à falſis, nec quod maximæ hominum parti evenit, poſtquam in hac vita, velati*

ta, veluti in ſpecu Platonis, ſpectra opinionum pro veris ſententiis, & umbras inanes pro rebus captaverimus, vanis & infelicibus ſtudiis, tandem in barathrum æternæ miſeriæ & vanitatis abjiciamur. Diſcamus intelligere Naturæ opus, divinitus conditum ad noſtros uſus, cum alios, tùm præcipuè eum, ut in illo opere Conditorem admiremur, & ita ad illud Ens Entium, quod unum vere eſt, & â vanitate omni longiſſimè diſtat, adjungamur. Deniq; diſcamus bonas artes reliquas non ad fumum & fucum, non ad ſpeciem & phantaſiam, ſed ut verè ſapiamus, & ita DEO *optimo maximo, rerum omnium Domino, placeamus. ad cujus imaginem facti ſumus. Sed jam dudum, puto, Harpocrates mihi digitum tollit, aut potius ſuſtulit. Verbum igitur non addam amplius, niſi ut vos orem, ne huic meæ paulo prolixiori commentationi ſuccenſeatis.*

D I X I.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA à IOHANNE ERNESTO HALLER NORIBERG.

In *noſtro donativo leonem videmus, rictu aperto furenti ac minanti ſimilem. In ejus capite manus conſpicitur, cælitus protenſa, vel quaſi mulcentis caput ejus, quem dico, Leonis: vel quaſi pilis correptum eum ducentis. Puto ego leone ſignificari affectus animi humani: quorum impetus rapidos ac vehementes notum eſt à ſapientibus feris bellicis, leonibus, lupis, canibus, equis non cicuratis ſed infrenibus, comparari. Ac fortaſſe etiam adoleſcentiam, quæ præ aliis ætatibus affectuum quaſi procellis ac tempeſtatibus agitur & fertur, Leo iſte notat. Manus illa è cœlo porrecta, & Leonis caput prenſans, Ratio eſt atq; diſciplina divinitus affectuum turbæ præfecta: ita ut magiſterio ſuo illos regat & compeſcat, itaq; in po-*

in poteſtate habeat, nunquam ut ex ea poteſtate exire poſſint: Quod absq; hoc magiſterio fieri & ſolet, & oportet, cum magno rerum humanarum incommodo. Eſt enim in animo hominis naturaliter pugna horum duorum inter ſe: affectuum dico, & rationis: qua in pugna etſi q̃ eſt melius nobiliusq́; (videlicet ratio) dominetur deteriori (affectui videlicet:) evenit tamen, ut non ſemper natura lex in hoc rerum conjugatarum ordine adminiſtrando obſervetur. Equus enim ferox & indomitus interdum ſine ullo modo excurrens ſeſſorem quoq;, vel virium imbecillitate, vel artis equeſtris imperitia ſuccumbentem ſecum rapit: quando fertur equis auriga nec audit currus habenas. *Hoc ne fiat, diſciplina & inſtitutio efficit, quæ rationi, aliàs imbecilliori, ſeſe adjungens, unà cum illa violentos & rapidos illos ſpiritus compeſcit ac ducit ad optimam partem, atq; præcipitio, in quod alioqui ferrent & ferrentur, avertit. Idq́; facit, jam mulcendo eos opportunè, ac palpis convenientibus illorum ardorem mitigando: jam moderata adverſatione, tractione atq; impulſione eos in gyrum rationis ducendo: & ita* PAVLATIM, *ut inſcriptio noſtri ſymboli habet, longius ac longius procedit in illorum natura componenda, fingenda, formanda, ad ſtatumq́; naturæ hominis convenientem deducenda. Non enim aliter, quàm hoc temperamento ſeveritatis & indulgentiæ, hoc opus, de quo agimus, peragi, aut ad finem optatum res illa deduci poteſt. Neq; commodi ſunt adoleſcentiæ regendæ illi magiſtri, qui modum hunc in puerili inſtitutione obſervare tenereq; non didicerunt. Verum de hac peritia, quæ in iis eſſe debet, qui ingenia fingunt & formant, minus decet, ut ego puer loquar: cum præſertim ſatis conſtet, huic rei præeſſe apud nos viros tales, qui nôrunt & moderato obſequio, & amabili ſeveritate in ingeniis ducendis uti: quiq́; ſedulò illud cogitant aſſequuntur, quod eſt ſapienter à poëta dictum:*

Flectitur obſequio curvatus ab arbore ramus:
Frangas, ſi vires experiare tuas.

hoc eſt, qui omni diligentia ac circumſpectione cavent, ne inconſultius reſiſtendo ſtudiis & cupiditatibus ætatis primæ frangant magis quàm corrigant, quibus conſulere volunt ac debent. Itaq; deinceps potius, quid mihi & hisce meis æqualibus ſpectandum ſit in hoc ſymbolo proponã, nempe quod ad nos adoleſcentes potiſsimum pertineat. Neq; vero tantum oportet, ut magiſtris nobis opus eſſe agnoſcamus, eosq; admittamus patienter, & promtè libenterq; juſsis eorum accommodemus: ſed etiam ipſi diſcamus affectuum malorum intemperias & agnoſcere, & maturè cöercere, prius quàm diffundantur in animum, eumq; ex omni parte penitus ſubigant. Inſectus enim cupiditatibus animus (qualis eſt omnium eorum, qui non à teneris ſeſe culturæ accommodant) haud facilè virtutis & rationis freno regitur. Averſatur enim honeſtos & ſalutares monitus, & velut effrenus equus calcib. ac morſibus inſultat, ſeſſoremq; excutit & perturbat. Diſcamus ergò manum illam divinitus protenſam, & jam blandè mulcendo, jam durius trahendo nos exercentem, patienter ferre, eiq; nos accommodare. Diſcamus inquam Rationem, & per eos qui nobis præſunt, & per nosmetipſos etiam, ad optima hortantem magni facere: igniculosq; illius nobis oblucentes exuſcitare, excolere, inq; vita & moribus ſequi. Affectus autem, quia eos eruere neq; naturæ humanæ conditio patitur, neq; fortaſſe expedit id fieri, ita habeamus, ut eos, cum ad alia fortè nos incitant, non mox tanquam clauſis oculis ſequamur: ſed paulatim magis magisq; illis renitamur, eosq; aſſuefactione ad officium ita paremus, ne illos habeamus ratione valentiores. Ita futurum eſt, ut ad injuſta & rationi contraria facinora perpetranda vel non excitemur, vel ſi quando excitemur, ſtatim tamen illos motus rationis freno compeſcere poſsimus. Quo in ſtudio, ſi eſſet hoc tempore in

omni

omni ætate major diligentia: major quoq; eſſe poterat virtutis & pietatis proventus. Sed quia hæc quoq; oratio mea ætati minus videtur convenire, ad penſum prius me revocabo: ad illam dico, de leone eo, quem intra nos gerimus, in obſequium diſciplinæ adducendo conſiderationem. Et cum hoc, quod dico, humana ope ſola effici non poßit, ſed majoribus omnino opus ſit præſidiis, Divini nempe Spiritus gratia, cujus unius auxilio illa portenta expugnantur: DEUM *precor & precabor, ut me & alios æquales meos ita regat & gubernet, ne pars animi melior deteriori ſuccumbat: ſed ut in ætate hac lubrica culturæ aurem patientem accommodemus, itaq; adoleſcamus in eos homines, qui poßint* DEO *grata dicere & facere.*

D I X I.

GRATIARUM ACTIO,

RECITATA

à

PAULO SIDELMANNO

NORIBERG.

NULLA *res dignior eſt hac noſtra ætate noſtriſq; ſtudiis, quàm ut cum piis & caſtis Muſis conjungamus decentes Gratias, hoc eſt, ut & beneficio affecti agnoſcamus hoc, & ingenuè fateamur: Et vero gratiam quoq;, quam ſinit facultas, ſedulò reddamus. Eaq; virtus eſt grata*

DEO *& hominibus: ſicut è diverſo ingratitudo capitalis eſt peſtis vitæ humanæ,* DEO *pariter & hominibus exoſa. Quod cum ita ſit, & vitium hoc turpiſſimum nobis eſt omnibus modis vitandum, & virtus illi oppoſita ſolicite conſectanda. Quocirca ego & meo & horum commilitonum meorum nomine* Tibi DEVS *æterne, Pater Domini & Salvatoris noſtri* IESV CHRISTI, *cum Filio tuo unico & Spiritu Sancto tuo, uni vero, immortali, & ſoli ſapienti* DEO, *ago gratias, non quantas debeo, ſed quantas poſſum animo meo concipere maximas, quod hoc honeſtiſſimum bonarum literarum domicilium nobis benignè aperuiſti, & ſemel apertum conſervas, ut in eo poſſimus doctrinâ ſapientiæ divinæ atq; humanæ inſtrui, ad gloriam tuam, & noſtram aliorumq; ſalutem. Teq; rogo toto pectore, tuere & conſerva nobis idem hoc bonum: ut per nos & alios rectè inſtitutos edoctosq; propagari poſſit in genere humano noticia tui, & fiant hîc & alibi, quæ ſint tibi grata. Ago deinde Ampliſſimo & prudentiſſimo Senatui Noribergenſi, & Nobiliſſimis Dominis Scholarchis, Domino item Procancellario viro clariſſimo, gratias, quas animus meus capere poteſt, maximas: cùm pro aliis præclaris & ampliſſimis in nos meritis, tùm pro honorifica nobis ipſorum præſentia. Vobis præterea celeberrimi Academiæ hujus Doctores: Tibi Magnifice D. Rector, & cæteris clariſſimis, reverendis doctiſſimisq; dominis Profeſſoribus & præceptoribus ſumma obſervantia digniſſimis, gratias immortales ago: quod fidelitate & induſtriâ veſtrâ de nobis benè mereri non deſinitis, optimis artibus ac diſciplinis nos inſtituentes, & ad virtutem ſedulò ducentes: absq; quo & hodierni diei honore, & multis aliis commodis carere nos oporteret. Nos viciſſim vobis, clariſſimi viri, præceptoresq; honorandiſſimi, honorem, cultum, obſervantiam omnem, ut ſtudioſis adoleſcentibus dignum eſt, pollicemur ac præſtabimus. Ago deniq; gratias Generoſis*

Dominis

Dominis Baronibus, Nobilibus & Studioſis hoſpitibus, univerſaq; huic literatæ ſocietati: qui ſua honorifica præſentia & conſeſſu gratiſſimo, actum hunc cohoneſtârunt & auxerunt. Quibus etiam ipſis promittimus obſequia & officia noſtra, ſimiliaq; ſtudia vel in conſimili re, vel in alia quavis honeſta: Eaq; ſedulo & libenter nos ipſis præſtituros pollicemur. Poſtremo univerſam hanc coronam rogo atq; oro, ut ſi hæc mea gratiarum actio verbis eſt tenuior, quàm pro ampliſſimi hujus conſeſſus dignitate, potius ex animis noſtris orationem, quàm ex oratione ſententiam atq; officium noſtrum æſtimare velit.

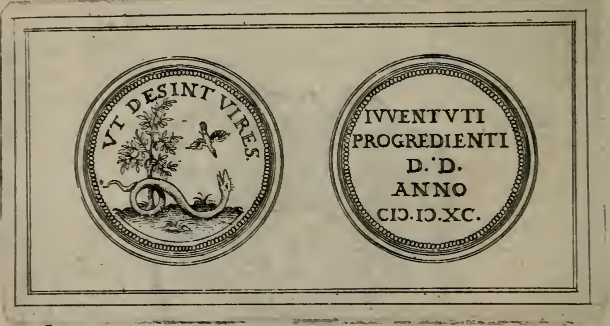
DIXI.

XIIII.

PANEGYRIS, ANNI 1590.

SVB RECTORATV D. D. EDONIS HILDERICI THEOLOGI.

Oratio primæ claſsis, recitata ab ISAACO LVSSIO DORDRACENO HOLLANDO.

QVI *animantium cæterarumq́; rerum naturas inveſtigant & perſcrutantur, Auditores optimi, ex omnium avium genere Luſciniam maximè admirari ſolent: quod in tam exili corpuſculo vox tam varia, tam ſuavis, tam clara atq; contenta inſit, quod*

ſit, quod verno tempore cum arbores frondent, herbæ pubeſcunt, quindecim diebus ac noctibus usq; & usq; liquidiſſimos cantus tenui gutture funditet, atq; intimos audientium ſenſus incredibili voluptate permulceat. Itaq; & Ovidius ſcitè canit:

Dulcis amica veni noctis ſolatia præſtans,
Inter aves etenim nulla tibi ſimilis.
Tu philomela potes vocum diſcrimina mille,
Mille potes varios ipſa referre modos.

Vnde quæſo in avicula tam pertinax ſpiritus? unde vis illa animæ contentæ tanta, ut una cantus continuatione geminatæ vocis & contentio & remiſſio audiatur? unde tam artificioſa, tamq; perfecta Muſicæ ſcientia? tam ingenioſa modulatio, tam dulcis gratusq; ſonus? qui modo in longum continuo ſpiritu protrahatur, modo veriè flectatur: nunc conciſa voce diſtinguatur: nunc intorta copuletur. Quid? cum iterum vocem revocat, & integra comprehenſione cantum edit? Quid? cum modulos præter opinionem repentè commutat? Quid? cum ipſa tacitè ſecum jucundè murmurat? nulla profectò tam difficilis, tam varia auditur cantio, quam non exprimat una luſcinia: plenam, gravem, acutam, crebram, contractam, diffuſam, attenuatam, inflatam, continenti aut intermiſſo ſpiritu emiſſam: ſummam, mediam, imam. Quid plura? tam parvulis in faucibus, tàm in anguſto gutture, omnia, quæ ars humana multo labore, variis inſtrumentis, cantionem genera excogitavit, plenè expreſſa reperiuntur.

Eſtne vero huic aviculæ, tàm jucundæ, tam innocenti ſuus etiam hoſtis, Auditores? Eſt profectò, id quod numiſma quoq; noſtrum, non obſcurè indicat atq; innuit. Nam in eo expreſſa eſt imago Luſciniæ, viperam velut acerrimum hoſtem tanto ſtudio & conatu à ſe propulſantis, ut vitæ periculum potius ſubitura,

itura, quam hoſtem ad nidum admiſſura videatur. Eſt nimirum hoc naturæ imperium: hac vis & contraria affectio iſtis animalculis inſita atq; ingenerata. Nam multis in rebus tùm animatis, tum inanimatis, naturale quoddam diſſidium notare & animadvertere licet: id quod exemplis nonnullis planum faciamus. Homini infeſtiſſimum animal eſt crocodilus, qui arte militiam adjuvat, & hauſta aqua ſemitas facit lubricas, in quibus homines è Nilo aquam petituri, ſi collabantur, eos devorat, & trunco corporis abſumto, caput lachrymis profuſis macerat, & id quoq; tandem devorat. Equus adverſatur urſo, & hoſtem aggreſſurus eum tranſilit, ſaltuq; ipſo poſteriores calces capiti illius impingit: contrà vero urſus equi ventrem unguibus petit & ſcalpit. Sic equus ſi in lupi veſtigium pedem ponat, obtorpeſcit. Aquilæ diſſidium eſt cum draconibus minoribus, itemq; cum Trochilo. Aquilarum pennæ cæterarum avium pennas comminuunt & abſumunt. Araneus exitioſus eſt ſerpenti & bufoni, quos aculeo in frontem adacto interimit. Simius miris modis auerſatur teſtudinem. Acanthis odit aſinum, & audito eius clamore, ova è nido deÿcit: aut pulli ejus metu decidunt. Vulpes abominatur milvos. Leo ad Galli cantum contremiſcit. Pullus gallinacens vix ove excluſus, milvum aut accipitrem procul etiam viſum exhorreſcit: cum interim nec equum nec elephantem reformidet. Lupus ſolo obtutu homini vocem adimit: idemq; agnos tam crudeli odio proſequitur, ut pulſato tympano lupinis pellibus obducto, greges diffugiant: & veſtimenta ex lana ſive ex pellibus agninis lupi morſu violatis confecta, incredibilem pediculorum multitudinem procreent. Adeo horum inimicitiæ ne morte quidem extinguuntur. Cancer attactus herba Polypodio chelas abÿcit. Veſpertilio ex incenſæ hederæ ſuffumigatione moritur. Vultur ex unguentorum odore interit. Serpens, ſi ibis alâ tangatur, commoveri non poteſt: ſi verò in eum querna folia conjiciantur, emoritur.

ritur. Sic olores & aquilæ, corvus & chloris, cornix & noctua, cæteraq; multa huius generis animalia, mutuas inter ſe exercent inimicitias. Sic porrò in rebus inanimis quocunq; te animo & cogitatione converteris, exempla comperies. Quercus & Olea ita inter ſe diſſident, ut altera in alterius ſcrobe reperta elangueſcat atq; intereat. Sic Quercus à Iuglande diſcordat. Sic vitis braſſicā refugit, atq; in diverſam partem ſeſe reflectit. Similis inimicitia eſt inter cicutam & vinum: Cicuta quidem homini venenum eſt, cicutæ verò vinum. Sed quis omnia exempla enumeret & perſequatur? Hæc pauca ex innumeris delibare placuit, ut intelligeremus, inter Viperam quoq; & Luſciniam noſtram, non fortuitum atq; extrinſecus accerſitum, ſed naturale, idq; perpetuum eſſe diſſidium. Nam ut norunt ij, qui ſerpentes ad venena paranda conſectantur & quærunt, viperæ plerunq; circa cubilia nidosq; luſciniarum reperiuntur: & obſervatum eſt, luſciniam conſpectâ viperâ mox obmuteſcere, ſuamq; dulciſſimam cantilenam in queribundam ac lamentabilem vocem commutare. Nec tamen interim nidum deſerit & aufugit, ſed alarum ſtrepitu, & ſuis tanquam lamentis, hoſtem, quantum fieri poteſt, territare & propulſare conatur. Verùm quando animadvertit, ſuos conatus fore irritos, nec ulla ratione hoſtem profligari poſſe: tunc celeris ſagittæ inſtar magno impetu in hiantes viperæ fauces involat: ac ſi fortè lethali morſu ſaucietur, tunc vitæ ſuæ interitu teſtatur, ſe pro viribus elaboraſſe, ut beſtiam venenatam à ſe ſuisq; repelleret: maluiſſeq; mortem egregiam fortiter oppetere, quàm in perpetuo inſidiarum metu verſari. Hoc inſigne exemplum, Auditores, nobis ad imitandum propoſitum eſſe ſtatuamus. Nam & homo ſuos & domeſticos & exteros inſidiatores & hoſtes habet, à quibus pericula metuat neceſſe eſt. Corpus quidem hominis non modò ſenectuti & morti, mille de cauſis impendenti, ſed infinitis

etiam

etiam morbis ac læſionibus eſt obnoxium, ad quæ partim prudenter vitanda, partim æquo animo perferenda, diligenti præparatione opus eſt: ut nimirum unusquisq; animum habeat DEO *dicatum, ejusq; ope fretum, ut moderatè & innocenter vivat: ut quantum fieri poſſit, ea quæ nocitura videantur, declinet & avertat. Sed de corpore nunc non eſt dicendi locus: Animum hominis intueamur, ejusq; hoſtes paulo accuratius diſpiciamus. Menti autem humanæ inprimis adverſantur tetra inſcitia atq; erroris caligo, & prava cupiditas. Caligo discutitur cognitione rerum divinarum & humanarum, qua tanquam luce circumfuſa mens facilè cernit, quid verum, quid falſum, quid rectum, quid pravum, quid appetendum fugiendumve ſit. Vt enim oculus cernere non poteſt, niſi res aſpectabiles Solis luce colluſtrentur: ita nec mens ſuas functiones rectè obire poteſt, niſi doctrinarum lumen ei affulſerit. Cupiditas autem prava variè mentem divexat & perturbat: cum videlicet animus aut voluptatum illecebris, aut dolorum facibus, aut divitiarum ſplendore, aut obſcura paupertate, aut honorum ſiti, aut ignominiæ metu, aut mortis terrore variè afficitur, & veluti fluctibus perturbationum, in diverſas partes agitatur, ita ut neq; virtutis, neq; ſapientiæ ſtudiis vacare poſſit. Etenim ut de avaritia & de ambitione nunc nihil dicam: quanta quæſo vis eſt & incitatio voluptatum atq; libidinum, quæ initio quidem velut blandiſſimæ pellices blandiuntur, ſed cum animos occuparint atq; ſubegerint, dominantur ac tyrannidem exercent, & plurimos ad flagitia & ſcelera, indeq; in omne genus calamitatum præcipites agunt: ut in amatoribus, & ebrioſis aleatoribus cernere licet: qui, ut Phædria Terentianus, prudentes ſcientes pereunt, nec tamen pernicioſum illud jugum ſuarum voluptatum ulla ratione excutere poſſunt. Vnde Cicero rectè ait: Nullam capitaliorem homini peſtem eſſe quàm corporis voluptatem. Hæc, hæc eſt illa vipera atrociſſima, quæ*

Scholas

Scholas & Academias pervadit: & luſcinijs, hoc eſt adoleſcentibus inſidiatur, eosq́; veneno ſuo inficere atq; corrumpere conatur. Quæ cùm ita ſe habeant auditores, neminem veſtrum eſſe puto, qui non omni cura, ſummoq́; ſtudio adverſus iſtos pernicioſiſſimos humanæ ſocietatis hoſtes, nimirum contra ignorantiam pro eruditione, & contra improbitatem pro virtute, acriter & fortiter, atq; etiamſi res ita poſtulet, cum valetudinis & facultatum ſuarũm periculo & jactura depugnandum eſſe ſtatuat. Voluntas certè, & honeſtus conatus, magnam habent vim, & quidem in virtutis ſtudio tantam, ut facultas etiam plerunq; illam ſequatur. Qui ſtadium currit (inquit Cicero) eniti & contendere debet, quàm maximè poſſit, ut vincat: ſic qui in literarum curriculo verſatur, omni opera & ſtudio elaborare debet, ut eximiam ſapientiæ & virtutis laudem conſequatur. Quod ſi ea vis ingenij, ea ſubſidia facultatum, eæ corporis vires, ea hominum ſtudia non ſuppetunt, ut optatus labori reſpondeat eventus: non iccirco animus remittendus eſt, aut abjecta haſta de ſtatione decedendum. Nam (ut pereleganter Simplicius ſcribit: τὸ κατορθοῦν οὐκ ἐν τῇ πράξει, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει ἐστί. *Id eſt, Rei benè geſtæ laus, non ex eventu, ſed è conſilio & voluntate ponderanda eſt. Atq; ut noſtrum ſymbolum habet:*

Vt deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.

D I X I.

V ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

à

HIERONYMO SCHALLERO VVITEBERGENSI.

ITER *adoleſcentiæ non minus incertum eſſe, quàm ſerpentis viam in rupe, & navis veſtigium in mari, & avis volatum in aëre, niſi divinitus gubernetur, ſapiens quidam Hebræus affirmavit. Cùm enim autore Platone, & teſte experientia, homo ſit animal natura mutabile: quid de adoleſcentia ſentiendum eſt? quæ & propter calorem ætatis, & humorum mutationem, & importunos affectus, & rerum imperitiam, facilimè in hanc illamve partem impellitur: ſed facilius in deteriorem. Eſt enim hæc ætas inprimis pravæ cupiditati obnoxia, quæ illecebra eſt turpitudinis & eſca malorum, qua improvidus adoleſcens facilè capitur, nec tamen ſe captum ſentit, niſi cum imprudentiæ pœnas luit. Atq; huius rei imago in Brabeo noſtro*

ſtro proponitur, in quo leo pedem ſpina confixum oſtentans cernitur, cum hoc Emblemate: Saucius erro. *Quod ſymbolum ut exactius intelligatur, operæ pretium fuerit ex Aeliano & Gellio repetere hiſtoriam Androdi ſervi, quem fugitivum leo in Africa triennio aluiſſe, & poſtea feris objectum (inter quas fortuitò, idem leo tùm captus erat) adverſus pantheram defendiſſe fertur. Cum à ſenatore Romano ſervus, cui nomen Androdus erat, aufugiſſet, ut tutò deinceps latere poſſet, in ſolitudines ſeſe contulit: ubi cum ſolis ardores perferre non poſſet, in ſpeluncam refrigerandi recreandiq́ue ſui cauſa ſeceſſit. Erat autem ſpecus iſte latibulum leonis, qui tùm aberat, ferasq́ue perſequebatur. Hic cum à venatu pede graviter ſauciato, rediiſſet, atque in juvenem incidiſſet: ipſum blandè ac manſuete aſpexit, & tanquam vulneris curationem ab eo flagitaturus, pedem ſaucium ipſi porrexit. Servus etſi primùm toto pectore tremebat: tamen animadverſa leonis comitate, cognitoq́ue pedis morbo, ſeipſum collegit, animoq́ue erectiore eſſe cœpit: mox itaque ſpinam, qua leo confixus erat, è pede extraxit, cruorem abſterſit, omnemq́ue doloris acerbitatem ita mitigavit, ut leo pede in manu Androdi poſito, aliquantiſper incubuerit ac conquieverit. Sed &* σῶςρον *ſeu præmium curationis medico ſuo perſolvit. Nam quascunq́ue feras cepit, eas cum Androdo communicavit; atque adeò tàm gratus, acceptiq́ue beneficij tàm memor fuit, ut & hoſpitium & victum homini benè de ſe merito præbuerit. Verùm Androdus triennio ita exacto, habitationis & ſolitudinis ſatietate atque faſtidio affectus eſt: Itaque ſpecum abſente leone tandem reliquit ac demigravit. Sed cum vix tridui iter confeciſſet, a militibus captus & vinctus, Romamq́ue deductus eſt, ubi ab hero ſuo de admiſſo facinore reus factus, capite damnatus eſt, ut beſtiis dilaniandus objiceretur.*

 Cumq́ue

Cumq́; jam ad pugnam cum beſtiis committendam intruderetur, ecce leo quoq́;, qui omnium atrociſsimus ac ſæviſsimus habebatur, hominis antehac hoſpes, & non ita pridem captus, cum alijs immaniſsimis beſtiis in theatrum immittitur: qui ſimulatq́; Androdi præſentiam animadvertit, primum velut admiratione obſtupefactus, ſubſtitit: ſenſim deinde ac pedetentim ad hominem accedit, caudæ blanditiis eum permulcet, & pedes manusq́; ejus leniter lambit, nihilq́; prorſus prætermittit, quod ad hominem metu propè exanimatum erigendum & confirmandum pertinere videatur. Androdus incredibili illa leonis humanitate perſpecta, reſpirat, atq́; in ſpem meliorem inductus, leonem viciſsim alacrioribus oculis intuetur: atq́; ita alter alteri læto vultu de mutua recognitione quaſi congratulatur. Interim cum Panthera hominem invadere conaretur, Leo hoſpitem ſuum non modò à laniatu defendit, verùm etiam Pardalim diſcerpit atq́; dilaniat. Hoc ſpectaculum ſummam admirationem ſpectatoribus movit. Et Cæſar (ſeu quis alius fuerit, qui hoc ſpectaculum exhibuit) Androdum ad ſe accerſivit, ex eoq́; rem univerſam penitus cognovit: quæ cum paſsim deinceps divulgaretur, univerſus populus acclamatione ſua & ſervum & leonem libertate donandum eſſe ſignificavit. Itaq́; Androdus non ſolum crimine abſolutus, & in libertatem vindicatus eſt; ſed etiam leo totius populi ſuffragiis ei donatus eſt: quem cum poſtea tenui loro vinctum tota urbe circumduceret: homo quidem ære cumulatus, leo verò floribus liberaliſsimè conſperſus eſt, & obvij quiq́; acclamarunt:

Hic eſt leo hoſpes hominis: hic eſt homo medicus leonis.

Hæc inſignis hiſtoria, Auditores optimi, de duabus potiſsimum rebus nos monet. Primùm de vitiis atq́; erroribus noſtris maturè corrigendis: deinde de gratia benè meritis perſolvenda. Nemo quidem in hac mortali vita reperitur, qui in tanta ingenij caligine & imbecillitate virium ac pravitate voluntatis, inter

ter

ter malorum inſidias atq; iniurias, & multiplices fortunæ procellas, non ſæpenumero erret, impingat, labatur: ſed tamen omni cura providendum atq; enitendum nobis eſt, ut, ſi virtutem perfectam aſſequi non liceat, ſaltem ſequamur, & ad eam aſpiremus. Etſi enim humanum eſt errare, neminis tamen, niſi inſipientis eſt, in errore perſeverare. Quod ſi igitur nos erraſſe intelligamus, ſtatim de erratis ac delictis etiam minimis corrigendis cogitandum eſt. Nam qui in parvis ſibi ignoſcit, paulatim ad maiora progreditur, donec in omnem turpitudinem prolapſus nec decus nec honeſtatem curet. Quod ſi verò à nobiſmetipſis medicinam impetrare non liceat, tùm fidelis prudentisq; viri monitis opem quærere debemus, à quo ad ſalutem reducamur. Quemadmodum enim leo noſter ſaucius tantiſper oberravit, dum in hominis conſpectum incidit, atq; ab eo vulneris curationem efflagitavit: Ita adoleſcens, qui in vitiis & erroribus vulnus accepit, conquieſcere non debet, donec in bonorum ac prudentum virorum conſiliis & admonitionibus ſalutarem animi vulnerati medicinam inveniat, qua inventa omni ſtudio cavere debet, ne denuo cupiditate victus in aliquam turpitudinem relabatur: atq; ne vulnus, quod conſanuiſſe videbatur, maiori cum periculo recrudeſcat. Reliquum porrò eſt, Auditores, ut de altero hiſtoriæ noſtræ fructu, qui ad gratiam benè meritis perſolvendam pertinet, breviter dicam.

Hoc namq; noſtrum potiſſimum munus atq; officium eſt, ut memoriam acceptorum beneficiorum perpetuò conſervemus: & ijs qui de nobis benè meriti ſunt, gratias debitas habeamus, & verò, quantum in nobis eſt perſolvamus. Sic enim & accepta beneficia tuebimur, & amplioribus muneribus ac donis augebimur. Nam gratia parit gratiam, & animos alios aliis nectit, ac ſingulari inter ſe benevolentia devincit atq; conglutinat: adeo ut animus memor & gratus nunquam præmio careat: ſed eo-

rum genere bonorum ornetur ac cumuletur, quorum memoriam inviolatè pieq́ conſervat. Athenienſes olim fanum Gratiis in media urbe dedicarunt: Quo indicarunt, omnem civilis ſocietatis rationem Gratiarum quaſi quodam numine contineri. Eſt enim in animis gratis magnum quoddam Iuſtitiæ munus, & firmum Reipublicæ præſidium. Nec enim ullum eſt majus concordiæ vinculum gratiâ atq; remuneratione. Itaq; Deus in primo Levitici cap. quod ad hominum convictum pertinet, propoſito præmio mortales ad remunerationem allicit & invitat. Idem ipſa natura docet, noſq; exemplo ſuo ad beneficij accepti fidelem gratamq́ memoriam tacitè allectat. Nonne agri fertiles multo plus afferunt, quàm acceperunt? Intueamur beſtias, an non in immaniſſimis quoq; tàm eximiæ virtutis ſimulacra & veſtigia animadvertere licet? Vrbs fuit in Achaia, cui nomen fuit Patræ, in qua (ut Aelianus ſcribit lib.13) puer quidam Draconem emerat & educarat: cum quo non aliter atq; cum intelligente colloqui & luſitare, & unà etiam dormire conſuevit. Cùm verò Draco ad ingentem magnitudinem excreviſſet, è civitate in ſolitudinem dimiſſus eſt. Aliquot annis pòſt, cum puer adoleſcens factus, & cum ſodalibus ſuis è ſpectaculo reverſus in latrones incidiſſet, & clamores edidiſſet: ecce præter opinionem draco præſtò fuit, & alios in fugam vertit, alios intéremit: puerum verò ſalvum & incolumem conſervavit. Sic Panthera beſtia truculentiſſima, cum forte (ut Demetrius phyſicus autor eſt) catulos ſuos in foſſam delapſos, attollere non poſſet, ad hominem tandem, quem è longinquo conſpiciebat, ſollicita ac veluti ſupplex accurrit, eum toga leviter apprehenſa ad foſſam adducit: & miris blanditijs nutuq́ anxio, quid fieri cuperet, ſignificat. Mox catulis eductis, hominem per deſertiſſimas valdeq́ periculoſas ſolitudines comitatur, à reliquis beſtiis eum defendit, nec ab ejus latere diſcedit, donec in loco tuto collocet, & nutu blandiſſimo tanquam gratiis actis dimittat.

Quod

Quodſi beſtiæ rationis & orationis expertes erga benè de ſe meritos tàm memores grataęq; ſunt: quanto magìs homo imago divinæ mentis hanc pulcherrimam virtutem, quam vulgò Gratitudinem vocant, colere atq; exercere debet? Quamobrem, Adoleſcentes ornatiſſimi, quemadmodum leo noſter, ſimul atq; ſauciatus fuit, vulneri ſuo medicinam quæſivit, ac jnvenit; & verò medico curationis præmium liberaliſſimè perſolvit. ſic nos quoq; erroribus noſtris remedia maturê comparemus, hoc eſt, prudentum & doctorum virorum conſilia & monita admittamus: errores nobis eripi, mores depravatos nobis corrigi, non ſolum æquo animo feramus: ſed etiam pro acceptis ſalutaris doctrinæ beneficiis gratias debitas habeamus, agamus, & quibuscunq; [illegible]bus fieri poſſit, memori mente perſolvamus.

D I X I.

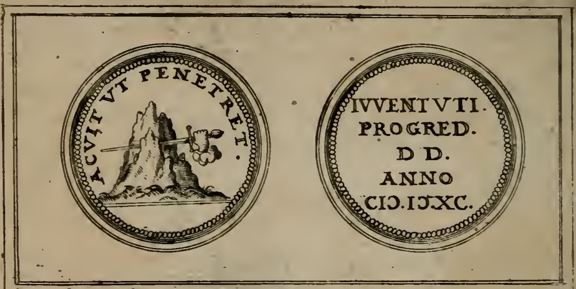
ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

à

CHRISTOPHORO CAMERARIO

NORIBERG.

IN *nomiſmate quod ego aliiq́ nonnulli ordinis mei adoleſcentes accepimus, Auditores humaniſsimi, affabrè expreſſa eſt rupes gladio præacuto transfixa: cui hoc lemma adiunctum eſt:* Acuit ut penetret. *Quo admonemur, nihil eſſe tam altum, nihilq́ tam durum & aſperum, quò ingenij humani vis & acumen penetrare non poſsit. Sed ut ferrum per ſe rupes ſive ſaxa incidere & inſecare non poteſt, niſi prius acuatur: Ita nec ingenium rude & incultum res ſubtiles atq́ reconditas vi ſua perſpicere, earumq́ difficultatem ſuperare poteſt, niſi doctrina & labore tanquam duabus coticulis probè exacuatur. Doctrinæ autem appellatione nunc intelligo Grammaticam, Logicam*

cam & Rhetoricam, quæ omnium ſcientiarum & diſciplinarum quaſi famulæ quædam atq; miniſtræ ſunt. Et quoniam earum uſus tàm longè lateq; patet, quam vitæ humanæ fines proferuntur: Idcirco cuiusq; naturam ſigillatim inſpiciamus, ut quantum unaquæq; ad adoleſcentum ingenia axacuenda valeat, perſpicuum fiat. Ac primùm quidem Grammatica cuiq; diſcenti maximè eſt neceſſaria, quæ puræ & emendatæ orationis magiſtra, rudibus ad omnes doctrinas viam patefacit. Eſtq; reliquarum tanquā radix & fundamentum. Nam ut arbores abſq; radice vigere & conſiſtere non poſſunt: ſic abſq; hac arte nullâ aliâ doctrina adoleſcere & matureſcere poteſt. Et quemadmodum ſubſtructionis fundamentum firmum ac ſtabile eſſe oportet, cæteroquin quicquid ſuperſtruxeris corruet: ſic nemo ullam excellentis doctrinæ laudem aſſequetur, niſi prius Grammaticâ bene cognitâ gradum ad reliquas artes ſibi præmuniverit. Vnde apud antiquos tantùm autoritatis fuit Grammaticis, ut de omni ſcriptorum genere liberè judicarint, ac proinde Criticorum nomen adepti fuerint: In quibus Ariſtarchus cenſoria ſeveritate celebris, maximum jus habuiſſe dicitur.

Logica autem benè docendi ac diſputandi rationem docet, quæ ex notis ignota, vel opinando, vel ſciendo conſequimur. Hæc rem definiendo explicat, eamq; in partes exactè diſtribuit: argumentum ratione concludit: conſequentia & repugnantia videt, ambigua diſtinguit, & in omni ſermone quid verum, quid falſum, quid veriſimile, quid abſurdum ſit, animadvertit. Itaq; non abſq; cauſa ὄργανον ὀργάνων καὶ χεὶρ τῆς φιλοσοφίας, *hoc eſt, inſtrumentum excellentiſſimum & manus Philoſophiæ inſcribitur: Et autore Platone oculos humanos in barbarico cœno defoſſos ſenſim attollit atq; abſtergit, ut in iudicando acutius cernere queant. Ad hæc Logica eſt fundamentum eloquentiæ. Nam bene dicendi finis eſt perſuadere ſeu fidem facere. Fi-*

des autem vi argumentorum & copia exemplorum fit. Logica verò docet, unde argumenta ſumenda ſint, quomodo concludenda, quo item artificio exempla tractanda, uſq; adeo ut ſine Dialecticæ præſidio omnis plerorumq; oratio inepta, jejuna, exanguis, enervata meritò cenſeatur.

Quid porrò de Rhetorica dicam? Cujus vis & dignitas tanta eſt, ut nihil pulchrius, nihil præclarius, nihil utilius, nihil deniq; homine dignius eſſe videatur. Quid enim tàm admirabile, tamq; jucundum auditu, quàm gravibus ſententiis ac ſplēdidis verbis ornata & perpolita oratio? quid tam potens atq; magnificum, quàm voluntates allicere, & animos in quamcunq; velis partem oratione permovere? quid ad ſcholas, ad Eccleſias, ad reſpublicas conſtituendas moderandasq; efficacius, quàm ſapientiæ comes Eloquentia? Hæc enim jacentes excitat, afflictos recreat, languentes ſtimulat, vigilantes inflammat: bonis præmia conſtituit, improbis pericula denunciat: hæc populi ſive ad ſeditionem concitati, ſive ad pravas opiniones, corruptosq; mores prolapſi, motus ad obedientiam, ad veras ſententias, ad vitam probatam revocat. Quid enim aliud eſt, quàm dicendi prudentia? Prudentiæ autem uſus tùm in verbis, tùm in factis conſiſtit, ut nimirum & prudenter dicamus, & prudenter agamus, quorum in utroq; olim omnis laudabilis diſciplina poſita erat, ut autor eſt Homerus, apud quem Phœnix ait: Achillem ſibi à patre Peleo traditum fuiſſe, ut illum & verborum oratorem, & rerum actorem efficeret: μύθων τε ῥητῆρ᾽ ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων. *Deinde Eloquentia præcipuum humani ingenij decus eſt & ornamentum, quo homo non ſolum cæteris animantibus præſtat, ſed etiam reliquis hominibus antecellit. Hinc rectè Cicero dixit: Vt hominis decus eſt ingenium, ſic ipſius ingenij decus eſt Eloquentia. Itaq; apud veteres in ſummo honore atq; pretio fuit. Nam & ſummi principes, cum non minimū dignitatis ſuæ præſidium in dicēdi facultate conſtitutum putarent, Elo-*

quen-

quentiæ operam dederunt. Certè conſtat, Philippum Macedoniæ regem, ejusq; filium Alexandrum, dicendi laude floruiſſe. In liberis autē populis ac civitatibus ſemper illa regnum obtinuit: adeò ut nemini princeps in ijs daretur locus, niſi eloquentiæ gloria excelleret. Nam ut Athenas cæterasq; Græciæ civitates nunc prætereā, Romæ profectò tantùm valuit eloquentia, ut nemo, quāvis nobilitate, rebusq; geſtis clarus & inſignis, conſideret facilem ſibi aditum ad ſummos honores patefactum iri, niſi dicendi laudē cum militari virtute conjunxiſſet. Hinc Claudij, Lælij, Scipiones, Galbæ, Catones, aliiq; multi in dicendo principes extiterunt, & tandē Cicero tàm abſolutū eloquentiæ ſpecimē dedit, ut eam ob cauſam Romulus Arpinas in foro regnare diceretur. Neq; verò, poſtquam Reſpub. regio dominatu gubernari cœpit, eloquentiæ ſtudia interciderunt. Nam ut de Iulij Cæſaris elegantia nihil dicā, Octavianū certè dicendi laude præſtantē fuiſſe cōſtat. Imò ne tyranni, ut Caligula, Nero, Domitianus, & alij hac dicendi facultate caruerunt. Verùm & poſterior ætas multos eximios viros tulit, qui artem dicendi omni ſtudio coluerūt: nec noſtra memoria deſunt, qui in ea excolenda & locupletāda multū operæ ſtudiiq; ponunt. Atq; adhuc unā coticulā, qua humani ingenij vis acuatur, breviter adumbravi: Conſequens nunc eſt, ut de altera, hoc eſt, de labore & induſtria, quàm breviſſimè dicā. Multū quidē valet inſtitutio; ſed niſi labor rerū effector optimus, accedat, finē nobis præſtitutū aſſequi non licebit. Labor autē iſte duobus potiſſimū officiis conſtat, quorū alterū in audiēdo, alterū in cōmentando poſitū eſt. Quicunq; igitur ad eruditionis & virtutis laudē aſpirat, is primùm quàm diligētiſſimè præceptores & profeſſores audiat, & quæ memoria digna audierit, ea vel ſcriptis mandet, vel, quod longè commodius eſt, memoriæ imprimat atq; infigat, & frequenter repetat, aſſiduaq; meditatione ita confirmet, ut excidere ex animo, atque effluere non facilè queant. Neque enim memoria ſemper eſt fida

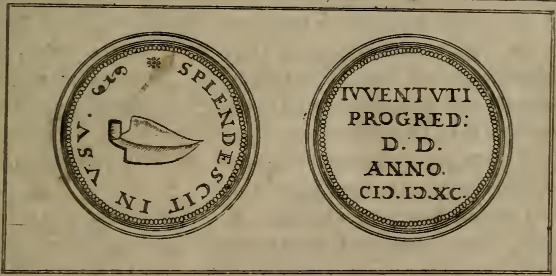
rerum perceptarum cuſtodia. Itaq; ſapientiſſimus Plato rectè monet: δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. hoc eſt, bis aut ter, quod pulchrum eſt, repetamus. Nihil enim in bonis ingeniis diuturnum eſt, niſi quod aſsidua commentatione nobis familiare, & quaſi domeſticum efficiatur. Neq; enim ulla in nobis ſcientia ineſt, niſi quæ per habitum (ut philoſophi loquuntur) hoc eſt, per diuturnam conſuetudinem in animis noſtris penitus inſederit atq; inveterarit. Deinde (quod alterum laboris caput eſt) adoleſcens ſcriptioni ſeſe dedat: quæ quantum utilitatis afferat, oſtendit Craſſus apud Ciceronem his verbis: Caput eſt quod minimè facimus (eſt enim magni laboris, quem pleriq; fugimus) quàm plurimum ſcribere. Stylus optimus & præſtantiſſimus dicendi effector ac magiſter, neq; injuria. Nam ſi ſubitam & fortuitam orationem commentatio & cogitatio facilè vincit: hanc ipſam profectò aſsidua ac diligens ſcriptura ſuperabit. Quapropter adoleſcens quotidiè aliquot horas in ſcribendi exercitatione ponat: ita tamen, ne quicquid ſub acumen ſtylo ſubierit, temerè admittat: ſed diligentem rerum atq; verborum delectum habeat: detq; operam, ut oratione utatur pura, dilucida, aperta, elegante, diſtincta, ornata, qualis eſt Ciceronis, qui inter reliquos oratores velut Heſperus inter ſtellas, aut velut inter ignes Luna minores eminet: Ita præ cæteris etiam amandus, diligentiſſimè evolvendus, ſtudioſiſſimè imitandus eſt. Atq; adhuc de utraq; coticula, arte videlicet atq; labore, quibus rudia ingenia ad philoſophiam omnemq; liberalem diſciplinam acui poſſint, à me dictum eſt. Quod ſi igitur, adoleſcentes optimi, rupes ſive ſaxa inſecare ac penetrare, hoc eſt, omnes difficultates, quibus natura res magnas circumſepſit, ſuperare, atq; ſapientiæ & virtutis laudem adipiſci cupitis: neceſſum erit, ut gladios, hoc eſt, veſtra ingenia acuatis, id eſt, artium dicendi cognitione & auſcultationis ſcriptionisq; aſsiduitate exerceatis & perpoliatis, planeq; vobis perſvadeatis, nihil eſſe tàm arduum ac difficile,

nilq;

nilq́; tàm alte à natura poſitum, quò doctrina viam non monſtret atq; aperiat, & quò labor & induſtria eniti ac pervenire non poſsit.

D I X I.

O R A T I O Q V A R T A E
C L A S S I S, R E C I T A T A
à
CHRISTOPHORO FVERERO
NORIBERG.

NEMINEM in hac ampliſsima corona, cæteraq́; circumfuſa multitudine, eſſe puto, Rector Magnifice, qui inſtituti noſtri rationem ignoret, nec cauſas perſpiciat, cur nos quatuor adoleſcentes è reliquo grege diſcipulorum evocati, atq; in hoc loco ad agendum ampliſsimo, ad dicendum ornatiſsimo, collocati ſimus. Itaq; prolixiori officij noſtri commemora-

tione & commendatione prætermiſſa, ad Emblemata noſtra aggrediemur, & quàm breviſſimè ac planiſſimè licebit, ea explicabimus. Illud modo, antequam ulterius provehar, à vobis auditores humaniſſimi, ſummoperè peto, contendoq; ut quando omne nobis perfugium in veſtra humanitate ſitum eſt, tenuitatem noſtram veſtro favore ſublevetis, atq; non aures modo, ſed mentes quoque attentas nobis pauliſper adhibeatis. Atq; ut ego quidem hinc exordiar: In brabeo, quòd mihi jam Ampliſſimorum Scholarcharum munere datum eſt, vomer inſignitus atq; impreſſus extat, cum hoc Emblemate: Splendeſcit in uſu. *Quo nihil aliud innui & indicari videtur: quàm exercitatione uſuq; res cunctas & meliores & ſplendidiores fieri. Nam ſive animum, ſive corpus intuearis, & vel literarum ſtudia, vel vitæ agendæ rationem conſideres, exercitatio iſta ad ſingula iſta tùm augenda, tùm exornanda, incredibilem vim & facultatem habet. Animus quidem exercetur, & politior ſplendidiorq; evadit, ſi aſſiduè aut aliquid doctrinæ & virtutis accedat, aut aliquid vitiorum atq; inſcitiæ decedat. Hominis enim ſummum decus & ornamentum eſt virtus & ſapientia, quæ utraq; eum informat, & exornat, ut & intelligat, quæ in hoc mundo, tanquam in ampliſſimo amphitheatro, ſummus rerum opifex Deus intuenda cognoſcendaq; propoſuit: & verò agat ea quæ rectæ rationi ſunt conſentanea. Neq; verò ullum ingenium tàm excellens, tamq; perfectum reperitur, quin ceſſatione ac intermiſſione uſus & induſtriæ langueſcat & minuatur. Quicquid enim negligitur, aut parum curatur, quamvis per ſe optimum pulcherrimumq; ſit, brevi temporis ſpacio obſoleſcit & interit: ut cum in veſtibus ac ædificiis, tùm verò ac multo magis in adoleſcentum ingeniis animadvertere licet. Imò verò etiam doctiſſimi homines, cum de ſuis ſtudiis remittunt, multarum rerum obliviſcuntur, atq; ad præſtanda doctrinæ officia, ſive dicendo, ſive ſcribendo, & tardiores & ineptiores fiunt.*

Idem

Idem accidere ſolet bonis viris, quando probitate ſua nimium freti paulo ſecuriores eſſe cœperint: tùm enim facile vel voluptatibus capiuntur, vel à pravis animi affectionibus ſuperantur. Nam ut ager niſi colatur, ſentibus & noxiis herbis obducitur: ſic animus niſi virtutis doctrinæq; ſtudiis aſsiduè exerceatur, pravis opinionibus vitioſisq; cupiditatibus inficitur ac depravatur. Iam verò & corpus, cui arctiſsima cum anima neceſsitudo eſt, exercitatione opus habet. Hæc enim incorruptam valetudinem tuetur, morbos propulſat, omnes nervos, omnia membra omnesq; ſenſus, vires & facultates corporis auget, confirmat, atq; expeditiores ad quævis negotia obeunda facit. Contrà verò ignavia ac deſidia vires enervat, ſenſus debilitat, ſanitatem affligit, & totum corpus morbis obnoxium, & ad omnes vitæ actiones languidum ac ineptum reddit. Id quod partim ex deſidioſis, partim laborioſis hominibus cognoſcere licet: quorum illi vitioſis humoribus pleni, calculoſi, podagrici: hi verò integri, robuſti, ſicci & ſani ſunt, vitæq; diuturnitate illos plerunq; ſuperant. Quod cum prudentiſsimus Cicero proſpiceret, valetudinis ſuæ infirmitatem certo paſſuum numero correxit ac confirmavit. Sic Demoſthenes quoq; in ſubterraneo conclavi, ſemiraſo capite meditatus eſt, geſtus corporis ad ſpeculum ingens formavit, & ſtrictum gladium de lacunari ſupra humeros ſuſpendit, Satyro hiſtrioni ſe erudiendum tradidit, lapillis linguæ ſubjectis balbutientem emendavit, imbecillitatem ſpiritus arduo aſcenſu ingrediendo & aliquid recitando correxit: ad fluctuum murmur ventorumq; turbines declamitans concionis procellas, hoc eſt, tumultuantem & obſtrepentem populum atq; exibilantem contemnere didicit. Quæ mirabiles ac propè incredibiles exercitationes Demoſtheni non ad eloquentiam duntaxat, ſed etiam

ad

ad ſanitatem ac vires corporis haud dubiè profuerunt. Apud Perſas oportebat adoleſcentes ante prætoria excubare, ac magiſtratibus præſtò eſſe in omnibus ijs, quæ mandarentur, exequendis. Ad hæc exercebantur ſagittis iaculiſq; mittendis, pane, naſturcio, & aquæ potu contenti, quæ victus ratio adeò erat tenuis, ut & anhelare, & expuere & emungi publicè turpiſsimum haberetur. Apud Græcos Lycurgi legibus ſancitum erat, ut perpetuis laboribus iuventus exerceretur. Lex Draconis capitali pœna otioſos mulctabat: Solon ignominia eos notabat. Sed & Romani ſua habuerunt Gymnaſia, quibus iuventus exerceretur, atq; ad bellicos labores, quibus patriæ fines longè lateq; proferri poſſent, inſtitueretur & aſſuefieret. Sed quorſum hæc commemorantur? quorſum? ut intelligamus, ſapientiſsimas gentes omnem adoleſcentiæ rectè inſtituendæ rationem in labore poſuiſſe: & nihil eſſe tam rude ac impolitum, quod uſu & exercitationis aſsiduitate non expoliatur & ſplendeſcat. Nam ut vomer ſulcis imprimendis attritus ſplendeſcit: ſic ingenij corporiſq; vigor negotiis tractandis excitatur, augetur ac eniteſcit. Contra verò, ut ferrum, ſi eo non utaris, rubigine obducitur, atq; exeditur: ſic ingenia quoq; ignavo inertiq; otio hebeſcunt & pervertuntur. Quæ, cum ita ſint, Auditores optimi, communi certè ſenſu carere videbimur, ſi non otium atq; deſidiam, tanquam animi corporiſq; peſtem, omniumq; vitiorum nutriculam, vitemus ac deteſtemur, omniq; ſtudio elaboremus, ut uſu atq; exercitatione ſplendeſcere, hoc eſt, virtutis & doctrinæ nitorem ac ſplendorem vel in foro & judicio, vel in magiſtratu & curia, vel in ſcholis & Eccleſiis Chriſti, vel deniq; in aliis Reip. locis obtinere atq; tueri poſsimus.

D I X I.

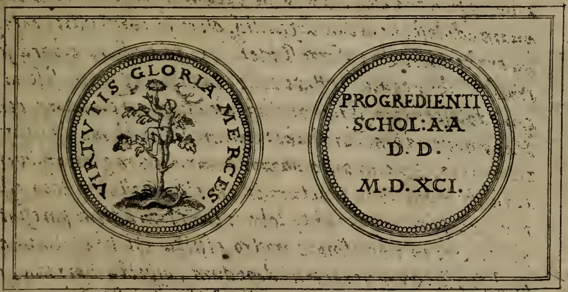
PANE-

XV.

PANEGYRIS ANNI 1591.

SVB RECTORATV
D. D. EDONIS HILDERICI,
gerentis vicem D. Indenij.

Oratio primæ claßis, recitata
à
IOHANNE VVOLFGANGO
ab ELRICHSHAVSEN.

CVM Academiæ huius conſuetudo & inſtitutum, Rector Magnifice, jubeat adoleſcentes, qui tùm è claſſe prima ad publicas Acroaſes, tum ex inferioribus ad ſuperiores reliquarum claßium ordines aſcenderunt,

rationem aliquam ſui profectus publicè reddere: idq́ pro tuo jure nunc nobis imperes: parebo & conſuetudini & voluntati tuæ: & quidem tanto libentius, quanto magis optata atq́ idonea ad dicendum materia mihi propoſita eſt. Explicandum eſt enim Emblema Brabei, ampliſſimorum Scholarcharum munere mihi liberaliter tributi: quod etſi eiuſmodi ſit, ut copioſam orationem requirere videatur: tamen, quia temporis habenda eſt ratio, quàm breviſſimè planiſſimeq́ potero, id exponam: in ſpem certiſſimam adductus, fore, ut quicquid tùm à me, tùm à reliquis meis condiſcipulis hoc in loco dicetur, ſi minus elaboratum ac perpolitum, at certè non ingratum, vobis videatur.

In altera itaq́ nomiſmatis mei parte effigies atq́ imago arboris proceræ extat, in cujus cacumine corona cernitur, ad quam adoleſcens arduo difficiliq́ aſcenſu contendit, eamq́ manu prehendere & auferre ſtudet. Ad radices arboris ſerpens eminentibus oculis, inflato collo, tumida cervice ſeſe attollit, qui adoleſcentem ſibilo morſuq́ ab aſcenſu retardare conatur. Hæc imago adjunctum habet ejuſmodi Emblema: Virtutis gloria merces. *Quo, ut puto, admonemur, veram gloriam, veræ virtutis & eruditionis fructum, in excelſo & illuſtri loco eſſe poſitum, ad quam nullus abſq́ labore cuiquam aditus pateſiat. Arbor itaque in nomiſmate noſtro efficta eſt liberalium artium ac diſciplinarum: procera admodum; aſpectu horrida, cortice aſpero, radice amara, aſcenſu difficilis: ſed fructibus uberrimis & ſuaviſſimis maximè inſignis: ſapientia nimirum & virtute, cujus utriuſq́ comes ac veluti merces eſt Gloria, coronæ ſimulachro notata atq́ expreſſa. Etenim ut labori merces: ſic virtuti nullum juſtius præmium perſolvi poteſt, quàm Honor & pervagata conſentienſq́ laus bonorum, & incorrupta vox rectè judicantium. Et quemadmodum in Olympicis certa-*

mi-

minibus corona iјs duntaxat decernebatur, qui aut curſu, aut pugilatu, aut luctatione, aut ſaltu, aut alio certationis genere victoriam obtinuiſſent: ſic gloria & honos iјs ſolum debetur, qui in ſapientiæ ac virtutis curriculo laudabiliter verſatii ſunt, atq; vel ad homines inter ſe juſtitiæ munere conciliandos, vel ad Rempub. virtute, conſilio, induſtriaq; defendendam, aut ingenij opibus illuſtrandam ſeſe contulerunt. Ex quo perſpicuum eſt, virtutem antecedere, honorem verò ſubſequi debere, quemadmodum olim pontificum Romanorum memorabili decreto cautum eſt. Cum enim M. Marcellus, is, qui quadraginta novem victorias de hoſtibus reportavit, Templum Honori ac Virtuti dicare vellet; pontifices interceſſerunt, cum negarent ullam cellam amplius, quàm uni deo rectè conſecrari: quoniam ſi de cœlo tacta eſſet, difficilis procuratio foret, utri deo res divina fieret. Templum itaque medio pariete ſic diviſerunt, ut nemini pateret ad templum Honoris aditus, niſi prius patefacta Virtutis porta. Quicunque igitur gloriam & dignitatem expetit, neceſſe habet, omnem ſuam curam atque operam in virtute defigere: in qua illa ſtabilem ſedem ac ſempiternum domicilium ipſa ſibi collocavit. Eſſe autem eam magnoperè expetendam, nemo, opinor, inficiabitur, qui modò rationem, in qua ipſa conſiſtat, atque ejus incredibiles utilitates ſecum accuratè cogitarit. Neque enim gloria in errante opinione, ſed in ipſa natura ſita eſt: id quod admirabile ipſius deſiderium omnibus inſitum & ingeneratum maximè declarat. Quæ enim gens & natio eſt tanta humanitate prædita, aut tam agreſtis & inhumana, aut tantis honoribus inſignis, aut tàm obſcura & ignota: aut tot virtutum ornamentis exculta, aut tàm multis flagitiis cooperta, quæ glo-

 ria

riæ & laudis ſtudio non trahatur? Quantam verò illius cupiditatem natura nobis ingenerarit, ex eo facilè apparet, quòd omnes pueri, ſimul atq; ſentire aliquid incipiunt, laude mirificè capiuntur. Mirum eſt enim, quanta certamina ineant, quanto vincendi ſtudio flagrent: quantus in victis pudor inſit. Vt autem quisq; præſtantiſsima indole natus eſt: ita maximè cupiditatis hujus ſignificationem dat. Refert Xenophon, Cyrum illum Perſarum regem, cum eſſet adhuc puer, adeò ad cupiditatem laudis exarſiſſe, ut illius cauſa jam in ea ætate omnia pericula ſubeunda duceret. Facile igitur tùm fuit ex illo motu animi futuram Cyri virtutem augurari. Nemo enim unquam res magnas animo magno aggreſſus eſt, qui non in ipſius ætatis primordio inſignia dederit documenta, quanti gloriam æſtimaret. Nec eſt hìc neceſſe, Pyrrhos, Scipiones, Alexandros enumerare: cum conſtet, omnes ſummos imperatores hoc tantùm ſigno magnam ſpem futuræ virtutis civibus ſuis attuliſſe. Quid de inſigni ad præclaras diſciplinas indole? Num parum liquet, optimam de illis ſpem concipiendam eſſe, qui omnem conatum animi ad laudem referunt? Mihi, inquit Fabius Quintilianus, illè detur puer, quem laus excitet, quem gloria juvet, qui victus fleat. Hic erit alendus ambitu: hunc mordebit objurgatio, hunc honor excitabit: in hoc deſidiam nunquam verebor. His verbis optimus ille Magiſter indicia ingenij excellentis explicat. Quid, poſtquam pueri ætate progreſſi, quatenus quidq; ipſos attingat diſpicere incipiunt; num alio genere clarius orationis à languore deſidiaq; citius avocantur, quàm ſummorum hominum commemoratione? Videte quibus verbis Pallas apud Homerum Telemachum incendat ad pœnas de procorum petulantia repetendas. Sic enim ait:

Nec jam te ſtractes puerili mente, retractes.
Nonne vides, quantum nomen ſit adeptus Oreſtes,

Cum

Cum patrem ulciſcens vita ſpoliaverit illum,
Qui ſcelere inf.ndo patrem demiſerat Orco?
Te decus eximium præſtanti in corpore tandem
Excitet, ut magno laudum capiaris amore.

Illa igitur oratione ſic videmus incenſum Telemachum, ut nihil aliud quam de virtute cogitaret. Quid philoſophi? nonne ſpe clari nominis inducti, ſeipſos ad ſapientiæ ſtudium contulere? Ut enim antiquiores præteream, Plato certe quantum nominis claritatem amaret, aperte declaravit. Nam & laudem eſſe bonum quoddam cæleſte cenſet, & omnibus eam recte factis quaſi præmium divinum proponit, ipſeq; maximarum rerum inſtrumentum, & illud admirabile genus Eloquentiæ in gloriam ſuam maxima ex parte tranſtulit. Ariſtoteles autem cum eſſet philoſophiæ gloria præſtantiſsimus, minime contentus illo ſplendore, quem erat ſapientiæ ſtudiis aſſecutus, Eloquentiæ laudem incredibili animi contentione quæſivit. Infinitum eſſet, ſi vellem eos, qui ab his orti ſunt, enumerare, quos omnes conſtat fuiſſe gloriæ ſtimulis acriter incitatos. Quod ſi aliqui ſe gloriam deſpicere gloriati ſunt, id fecerunt, ut ea ipſa gloriæ contemtione maxime nobilitarentur. Quod declarat eorum ſtudium in ſuis nominibus inſcribendis, cogitationumq; ſuarum memoria propaganda. Quid de poetis dicam? Non enim ſolum ſibi ipſis, ſed omnibus in quorum ſtudium propenſi ſunt, nominis immortalitatem pollicentur. Hoc enim ſibi divinitus conceſſum exiſtimant, ut e tenebris, quos velint, eripiant, atq; ſeculis innumerabilibus in hominũ luce conſtituant. Cæleſte profecto munus, res ad laudem inſignes ab oblivionis injuria vindicare, mortemq; ipſam omnia delentem ingenio comprimere. Sed quid poetas admiramur, cum agricolas & opifices, cum barbaros etiam homines, & ab omni cultu humanitatis abhorrentes, laudis dulcedine moveri videamus? Nullus enim eſt agricola, nul-

la, nullus artiſex, nullus operarius, qui non laudari valdè cupiat, & inter ſui ordinis homines princeps haberi. Ergo cum pueri, ſenes, adoleſcentes, laudem ardenter expetant; cum omnes ſive principes, ſive plebeij, ſive intelligentes & docti, ſive rudes & imperiti, ad eam enitantur: poſſumus ne dubitare, quin ea cupiditas humanam naturam maximè attingat. Nunquam enim eſſet tantus omnium gentium conſenſus & conſpiratio in gloria conſectanda, ſi ea moribus & opinione deſiderata, & non potius vi & impetu naturæ expetita eſſet.

Quæ enim moribus, aut legibus & inſtitutis continentur, nec ſunt eadem apud omnes, nec ullam conſtantiam habent: ſed varias pro temporum ratione mutationes ſubeunt. Ex eo igitur, quod omnes mortales laudari concupierint, facile cernitur, hunc appetitum laudis & gloriæ eſſe natura, & non opinione noſtris animis infixum. Quod ſi natura nos non ad flagitium ſed ad honeſtatem genuit, ob idq; omnes ſapientes eam tanquam vitæ ducem ſequendam ſtatuunt; & perſpicuum eſt, nos impetu naturæ ad laudem contendere: efficitur, nos gloriæ cupiditate, ad virtutem & honeſtatem dirigi. Atq; adhuc oſtenſum eſt, gloriæ rationem & ortum ab ipſa natura proficiſci. Conſequens nunc eſt, ut breviter, quantum fructum illius ſtudium rebus humanis afferat, explicemus. Incredibile enim eſt, quantam ipſa habeat vim ad animos amore virtutis incendendos ac inflammandos. Omnes enim qui præſtanti ingenio præditi ſint, ſtimulis gloriæ concitati res præclaras aggrediuntur. Tolle gloriæ cupiditatem, & omne ſtudium virtutis extingues. Nemo enim unquam ſeſe pro Reipublicæ ſalute in diſcrimen intuliſſet, nemo publicam utilitatem emolumentis proprijs antetuliſſet, nemo deniq; omnibus rebus poſthabitis, ſapientiæ ſtudia coluiſſet, niſi primum fuiſſet ad ſpem quandam immortalitatis excitatus. Vt enim hîc Themiſtoclem, Epaminondam Scipionem, Carolum Magnum, cæterosq; impera-

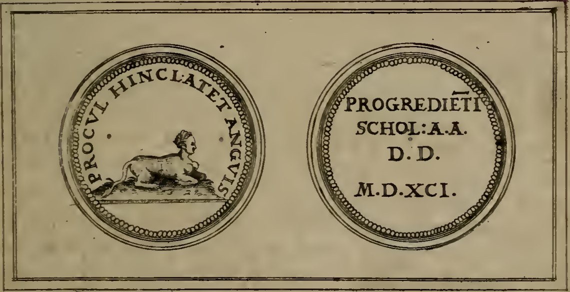
peratores rerum geſtarum gloriâ florentes omittam: quis dubitat Solonem, Lycurgum, Charondam, Zaleucum, incenſos ſempiternæ gloriæ cupiditate, leges, inſtituta, Reſpublicas condidiſſe? Quis neſcit, Platonem, Ariſtotelem, Xenophontem, Theophraſtum, & omnes denique, qui monumentis philoſophiam illuſtrarunt ſuis, gloriæ ſuavitate fuiſſe in ſapientiæ ſtudium incitatos? Quis ad artem aliquam præclarum animum adjunxit? quis virtutem ſtudiosè colendam putavit, qui non prius in egregij nominis celebritatem aciem mentis intenderet? Quòd ſi igitur præſtantium hominum ingenia multis laboribus & vigiliis lucem aliquam rebus humanis attulerunt; ſi viri fortes & magnanimi, ut patriæ conſulerent, vitæ non pepercerunt; ſi denique multi ætatem in clariſſimis ſtudiis conſumentes ſapientiam aſſecuti, beneque de hominibus meriti ſunt: id certè ſtudio & cupiditati laudis & gloriæ adſcribendum eſt. Ex quo facilè conſtat, quantus ſit ſplendor & utilitas veræ gloriæ, quod eam omnes, qui excellenti ſunt ingenio, ardenter expetunt, & illius cauſſa non inviti res honeſtiſſimas & difficilimas aggrediuntur. Verùm ut cætera bonorum genera invidiæ telis ſunt expoſita: ſic gloria quoque invidos & obtrectatores habet. Nam ut ignis exoriens fumum: ita gloria effulgens invidiam excitare ſolet. Itaque Themiſtocles, cum adoleſcens eſſet, dixiſſe fertur: ſe ex eo intelligere, nihil dum à ſe ſplendidum geſtum, quoniam nondum invidiæ dente peteretur. Eſt enim malum tetrum, deteſtabile, execrandum, omnibus bonis infeſtum, rebus humanis peſtilens ac mortiferum. Neque enim quicquam eſt tàm ſanctum, tam omni religione munitum, quod non invidia tentare conſueverit. Itaque in nomiſmate noſtro ſerpens effictus cernitur, qui adoleſcentem ad coronam gloriæ contendentem infeſtare, eumque à propoſito ſuo abſterrere

rere videtur. At fruſtra. Nam arboris aſcenſu adoleſcens inſidias ictusq́, illius effugiſſe fingitur. Quo figmento ſignificatur, verā & confirmatam gloriam tam altè eſſe poſitam, ut invidiæ incurſio ei amplius nocere non poßit. Nam à vera virtute pendet, cujus tanta eſt vis, ut omnem maculam, omnem infamiam ſive hominum ſcelere, ſive errore conflatam deleat atq; extinguat: non aliter ac ignis jam auctus fumum dißipare ſolet. Quamobrem cùm vera gloria non ab errore vulgi, ſed ab ipſa natura, & à lumine virtutis criatur; & infinitas humano generi afferat utilitates; & vero tàm ſtabilis ac firma ſit, ut neq; invidiæ deteſtabilis immanitas, neq; imperitæ multitudinis amentia eam obſcurare aut abolere queat; reliquum eſt, ut eam omnibus votis expetendam eſſe ſtatuamus. Agite igitur adoleſcentes & commilitones optatiſſimi, omni ope & opera connitamur, atq; elaboremus, ut mentem ſapientia, animum virtute, linguam eloquentiâ ſic inſtruamus atq; ornemus, ut aliquando & parentibus honori, & amicis utilitati, & Reipublicæ emolumento ſimus; & deniq; ſuaviſsimum virtutis & doctrinæ fructum ac mercedem Gloriam conſequamur.

D I X I.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA
Â
PAVLO SIDELMANNO NORIBERG.

QVI *malorum eſcam dixit eſſe voluptatem, is profecto & dixiſſe verè, & præclarè ſenſiſſe mihi videri ſolet, Auditores ornatiſſimi. Quemadmodum enim bruti mutiq́; piſces eſca, ſub qua lethalis hamus deliteſcit, imprudentes capiuntur ac pereunt: ſic multi adoleſcentes blandæ voluptatis, cujus initium ſuave, finis teterrimus eſt, illecebris deliniti conſtringuntur, atq; ut Phædria Terentianus prudentes ſcientes in exitium ruunt voluntarium: ut in amatoribus, ebrioſis, aleatoribus, & id genus aliis corruptiſſimis hominibus cernere licet. Cujus quidem rei ſimulachrum in noſtro Brabeo expreſſum eſt ad hunc modum: In amœno loco inter herbas flo-*

reſq́; recumbit beſtia quadrupes, ſuperne quidem formoſa virgo: ſed quæ in atrum ac venenatum ſerpentem deſinat. Cui idcirco hoc Emblema additum eſt : Procul hinc; latet anguis. *Cæterùm ut imago iſta plenius cognoſcatur, operæ precium fuerit audire lepidam fabellam, quam ex Dione Chyſoſtomo Pierius in Hieroglyphicis repetit lib. 14. Eſt (inquit) in Libya ferarum genus, ex promiſcua beſtiarum plurium, diverſorumq́; generum propagatione procreatum. Id immane admodum, ſævum ac ferociſſimum, circa Syrtes plurimum verſatur: & cibi gratia tùm feras reliquas, tùm humanum paſtum conquirit avidiſſimè. Ejus vero monſtri natura facieſq́; hujuſmodi formâ eſt conſpicua: Corpus quidem muliebre, idq́; admodum formoſum: laſcivè tumentes papillæ, totumq́; pectus ac cervix pulcherrima: colore cutis nitidiſſimo: mira ab oculis ejus proſilit hilaritas, quæ intuentem quemlibet facilè in amorem illicere queat. Reliquum autem corpus horridum, & ſquamarum ſcabritie aſperum & intractabile. Infernê demum in oblongum anguem deſinit: cujus caput in extrema parte ſitum acre admodum ſit, & mordaciſſimum. Alis præditum non eſt, ſed ſphingis inſtar factum: neq; tamen loquitur, ut illa facit: ſed Draconum more ſibilum tantùm edit acutiſſimum. Hujus generis feræ in Libya ſunt plurimæ, tamq́; veloces, ut nemo, quantumvis expeditus ac celer, earum inſultus ſe effugiſſe gloriari poſſit. Reliqua animalia, quotquot nanciſcuntur, pernicitate ac robore, per vim opprimunt: ſed ſolum hominem dolo blanditiisq́; adoriuntur & ſuperant. nullo enim impetu eum invadunt, nec quicquam hoſtile præ ſe ferunt: ſed oſtentatis pulchris nitidiſq́; pectoribus, tanquam amoris tendiculis poſitis, oculiſq́; modeſtè in terram dejectis, inſtar venuſtæ lepidæq́; fœminæ, ad colloquium congreſſumq́; eum invitant, variiſq; lenociniis alliciunt. Simul atq́; verò propius homo (ut voluptarij ſunt*

ſunt impudentes) ad eas acceſſerit: protinus eum invadunt, & injectis (quas tantiſper dum occaſio prædæ offeratur, occultant) aduncis manuum unguibus arripiunt. Mox ſerpens à tergo inſurgit, arreptumq́ hominem virulento morſu ulcerat, immiſſoq́ veneno necat. Tandem fera ejusq́ cauda ſerpens, tanquam conjuratione facta, miſerandum hominis cadaver laniant ac devorant. Cæterùm cum aliquando Hercules Libycus illuc iter faciens, fortè eas è longinquô conſpexiſſet, propius non acceſſit: ſed velociſſimo curſu ſeſe in fugam conjecit. Illæ verò cum diu & acriter cum inſecutæ fuiſſent, nec tamen prædam nanciſci potuiſſent: tandem irâ inflammatæ omnem crudelitatem in ſemetipſas converterunt: & ſeſe mutuo fœdiſſimè dilaniarunt. Hæc ferè Pierius. Iam porrò quid aliud hæc fabula monet? quàm turpes voluptates eſſe blandiſſimas dominas, quæ venuſto aſpectu homines ad ſe alliciant: ſed ubi ſemel eorum animos occuparint atq́ ſubegerint, præcipites in omne flagitiorum & calamitatum genus conjiciant. Ideoq́ eas tanquam venenatas beſtias cavendas ac fugiendas eſſe. Nulla enim nocentior hominum peſtis eſt, quàm fœda voluptas, hoc eſt, gulæ & libidinis intemperantia. Vtraq́ enim & animo & corpori, & fortunis plurimum nocet. Nam crapula non corpus duntaxat vitioſis humoribus replet, & omnes nervos, omnia membra omnesq́ ſenſus labefactat: ſed etiam denſis vaporibus in cerebrum exhalantibus, ipſam mentem præſtantiſſimam hominis partem, illam inquam divinæ particulam auræ, humi affligit, obtundit atq́ evertit: inprimisq́ memoriam doctrinæ theſaurum, graviter vulnerat. Nec minus libidinis intemperantia ſanitatem debilitat: quippe quæ fons ſit graviſſimorum fœdiſſimorumq́ morborum, quos nullus ſeplaſiarius, nullus coquus, nullus chymicus (quamvis hic tantùm non aureos montes polliceatur) curare

 poſſit,

poſſit. Quod ex naturali vigore, ſive volens, ſive invitus perdideris, id quocunq; artificio reſtituere velis, prorſus eſt Glauci & Diomedis permutatio. Itaq; Cicero rectè dixit: Vitium ventris & gutturis non modò minuit ætatem hominibus, ſed etiam aufert. Quod porrò multi luxu & amore rei familiaris naufragium fecerint, plus ſatis notum eſt. Sed quid de pecuniæ mentionem facio: cum multi philtris in rabiem & exitium agantur; multi capitis periculum adeant, ſi ſi in æmulos, aut alioqui ebrioſos ac contentioſos incidant. Exempla proh dolor, communis vita plura ſuppeditat, quàm opus eſt, aut expedit. Quid multa? Ex turpium voluptatum ſtudio naſcuntur ſtupra, adulteria, cædes, rei familiaris jactura, infamia, conſcientiæ labes, proditiones, diſciplinæ perturbatio, reipublicæ everſio: nec deniq; ullum tàm immane ſcelus eſt, ad quod ſuſcipiendum non libido voluptatis impellat. Quæ cum ita ſe habeant, Auditores optimi repetamus, noſtrisq; animis penitus imprimamus Emblema illud, Procul hinc: latet anguis: *& proponamus nobis imitandum Herculem Libycum, qui beſtiam virulentiſſimam fugiendo ſuperavit: Sic nos fœdas voluptates cane pejus & angue averſemur & fugiamus. Multi quidem caſtè ſobrieq; viverent, niſi perditorum hominum gregi aſſociarent. Itaq; non tantùm voluptates, ſed etiam occaſiones earum vitandæ ſunt: & quantum fieri poteſt, declinandus eſt hominum mollium, obſcænorum ac libidinoſorum congreſſus & conſuetudo, quæ contagione ſua etiam rectos animos inficere ac depravare ſolet. Quocirca Pythagoras prudenter vetuit* γεύεσθαι τῶν μελανούρων, *Id eſt, guſtare ex ijs, quæ nigram habent caudam. Quo nomine perditorum hominum familiaritas intelligitur, cujus principium blandum plerunq; tetro fine concluditur. Sed temporis decurſus poſtulat, ut finem dicendi faciam. Itaq; Epilogi loco vobis recitabo pulcherrimam Muſonij philoſophi ſententiam:* ἄν τι πράξῃς καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴ-

χε-

χεται, τὸ δὲ καλὸν μένει. ἄν τι ποιήσῃς αἰσχρὸν μεθ' ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. *Hoc eſt: ſi quid per laborem rectè feceris, labor citò abit, rectè factum nunquam abſcedit. Si quid rurſus per voluptatem nequiter feceris, voluptas citò abibit, nequiter factum ſemper manebit.*

D I X I.

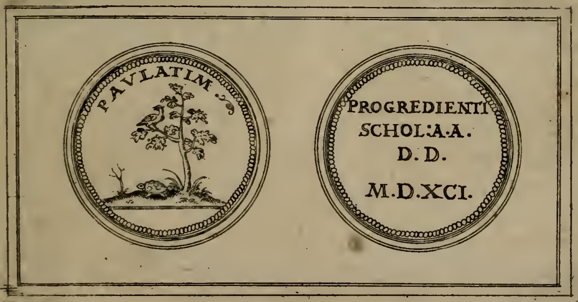
ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

ab

Illuſtri & generoſo Domino, Domino

IOHANNE ALBINO SCHLICK,

Comite in Paſſaun & VVeiskirchen.

VTINAM *par deſiderio meo ſuppeteret ingenij doctrinæq́; facultas, Rector Magnifice: equidem voluntati tuæ non modò lubens ſatisfacerem, ſed etiam congiari-*

um, quod mihi datum eſt, eleganti oratione celebrarem atq; ornarem. Verùm quoniam id ætatis jam ſum, ut de facultate mea nihil polliceri queam: operam dabo ut vel ſolam voluntatem atq; ſtudium auditoribus probare poſsim. Brabei autem noſtri Emblema eſt: Paulatim: *cui adjuncta eſt imago certaminis, quod de certo quodam ſpacio conficiendo teſtudo cum aquila ſuſcepiſſe fingitur, atq; ut fabula fert, definitus tum fuit & temporis & loci terminus, ad quem uter prior veniſſet, victoriam obtineret. Aquila idcirco tarditate teſtudinis animadverſa & contempta, prior provolat, atq; velut aliud agens hinc inde vagatur, ac ſæpiuscule deſidet: noctes integras conquieſcit: nec tempore matutino ſatis maturè evolat: quippe quæ pernicitate ſua freta putaret, ſe uno impetu omnes teſtudinis conatus facile anteverſuram eſſe. Sed interim teſtudo nunquam ceſſat, ac potius dies noctesq; rectis itineribus ad locum præſtitutum contendit, tandemq; aquilam, avem velociſsimam, laboris aſsiduitate vincit. Hæc fabula Auditores, duo potiſsimum nobis conſideranda proponere videtur. Alterum: Aemulationem concertationemq; eſſe utilem ac propè neceſſariam. At æmulationem hîc intelligo eam, quæ in laude ponitur, & gloriæ ſtimulis excitatur, virtute perficitur. Hujus enimverò quanta ſit vis, oſtendit fabula, quæ extat apud Alexandrum Aphrodiſæum philoſophum præſtantiſsimum. Venus in lucem ediderat Cupidinem. Mirabatur dea, quod filius multis menſibus à natali die prætcrlapſis, nihilo auctior atq; procerior factus eſſet. Cumq; nec cauſas ejus rei intelligeret, nec qua ratione huic incommodo mederi poſſet, proſpiceret: ad fatidicam anum Themin adiit, eam conſuluit, atq; reſponſum accepit: Non ante ullo corporis incremento Cupidinem auctum iri, quàm Venus alterum filium peperiſſet, in cujus æmulationem prior ille ſuccreſceret. Venus igitur reſponſo accepto, ivit in complexum Martis: alterum filium concepit ac peperit:*

cui

cui nomen Anterotis impoſuit, quaſi tu dixeris, Anticupidinus. Tum verò mirum dictu, ſubitò quàm feliciter adoleverit Cupido: non aliter ac ſi cum fratre certamen grave iniiſſet, uter pulchrior atq; præſtantior evaderet. Mirabantur tum dij reliqui, tum inprimis parentes, tàm egregiam prolem æmulationis beneficio extitiſſe. Hinc colligere licet, præclara ingenia magnos progreſſus facere non poſſe, niſi habeant antagoniſtas (ut Græci vocant) cum quibus decertare queant. Certe nullus ſtimulus acrius currentem urget, quàm ſi æmulus ac rivalis nobis opponatur, cum quo nobile certamen ad famam, ad gloriam, ad æternitatem, ineatur. Friget enim omnis, quantumvis excellens actio, niſi contentionem quandam adjunctam habeat. Mulierculærum mos eſt ijs, quos in amore retinere cupiunt, rivalem aliquem opponere. Hinc illud apud Comicum: Ubi nominaverit Phædriam, tu Pamphilam continuò. Si quando illa dicet: Phædriam intromittamus comeſſatum: tu, Pamphilam cantatum provocemus, dic. Si laudabit hæc illius formam, tu hujus contrà: Deniq; par pari referto, quod eam mordeat. Atq; hoc eſt, quod Ariſtophanes dixit, magnam nos plerunq; ex inimicitiis utilitatem capere. Cæterùm exempla æmulationis honeſtiſſimæ plurima in medium proferri poſſent, niſi temporis anguſtiæ vetarent. Veruntamen unum atq; alterum ex infinita copia decerpere liceat. Franciſcus Philelphus in Græcis literis exercitatiſſimus, cum Timotheo quodam Græco de vi Syllabæ contendens, barbam victo (ut Iovius ſcribit) inexorabili ſuperbia deraſit. Sic enim inter eos convenerat, ut victus barbâ mulctaretur. Philippus Melanchthon Germaniæ noſtræ decus, cum in convivio quodam aſſideret Sabino & Stigelio poëtis Germanis

cla-

clariſſimis, eos ut inter ſe verſibus certarent, monuit. Sabinus ætate & dignitate prior ſic cæpit:

Carmina conſcribant alij dictante Lyæo,
Multa ſit in verſu cura laborque meo.

Stigelius ſcitè excepit, ac carmen invertit:

Carmina componant alij ſudante cerebro,
Nulla ſit in verſu cura laborque meo.

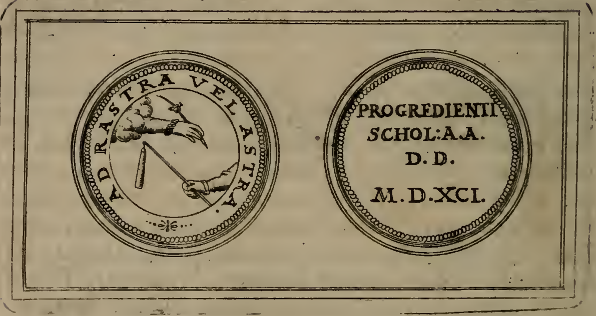
Quid Philippus? pro ea, qua erat, facilitate & humanitate, utrumq́ vitula dignum (ut Poëta inquit) judicavit. Sed tempus plura non admittit. Reliquum eſt igitur, ut alteram noſtri Emblematis ſententiam perquiramus, quæ, niſi fallor, hæc eſt: Tarditatem ingenij cum modeſtia & induſtriæ aſſiduitate conjunctam plus valere, quàm vagam, ſuperbam ac negligentem celeritatem. Apparet id certè tùm in cæteris vitæ negotiis, tùm maximè in ſtudiis literarum. Mittuntur ad ſcholam duo adoleſcentes ex eadem civitate: alter eximium habet ingenium, ſed abſq́ induſtria: alter induſtria valet, ſed ingenio eſt tardiore. Ille ingenij viribus confiſus, nugatur, ociatur, in eam adductus opinionem, fore, ut ſimul atq́ velit, alterum illum vel ſuperet, vel certè aſſequatur: Hic verò magno labore totoq́ animo in literarum ſtudia incumbit, nugas & otium velut ingeniorum peſtem odit atq́ fugit. Quid ergo? Aliquot annis pòſt ambo domum revocantur: alter laboribus perfunctus, doctrinâ & virtute excultus domum hilaris revertitur, magna cum lætitia ac honore à ſuis parentibus & propinquis excipitur: Alter vero tempore & nummis malè conſumtis, cum probro ac damno, aut certè abſq́ fructu & laude triſtis redit, ſuisq́ domeſticis nil niſi dolorem atq́ moleſtias adfert. Vter igitur palmam feret, præmioq́ decorandus eſt? Non utiq́ is, qui celeres ingenij motus habet ad diſcendum, claudicantem verò induſtriam: ſed alter potius, qui tardus ad intelligendum ſubſidio

ſibi

ſibi diligentiam comparavit. Quamobrem adoleſcentes, ſic nobis perſuadeamus, Ingenium abſq; induſtria parum, induſtriam ſine ingenij præſtantia multum: ſed utrumq; coniunctim plurimum valere. Qui igitur ingenio excellit, adjungat induſtriam, & tardiores ne deſpiciat. Qui parum habet ingenij, adhibeat diligentiam, quæ ut Cicero ait, omnia poteſt, nec quicquam eſt, quod non aſſequatur. Ceterùm Emblema noſtrum etiam in conſiliis locum habet, in quibus non velocior, ut fit in curſu, ſed tardior vincere ſolet. Deliberandum eſt enim diu quod ſtatuendum eſt ſemel. Plurimos videas ex inconſulta & temeraria feſtinatione in ipſo ſtatim operis limine collabi: alios nonnihil progreſſos maximis involvi difficultatibus, & vel nunquam, vel tardiſſimè ad exitum pervenire: alios etiam adeò nihil efficere, ut rei abſq; maturo conſilio attentatæ onere opprimantur. Sed tempus admonet, ut finem orationi imponam. Quapropter, Auditores humaniſſimi, etiam atq; etiam Emblema illud noſtrum (Paulatim, *quò pertinet,* Feſtina lentè *) conſiderare, ejusq; prudentiſſimum conſilium ſemper & ubiq; in omni rerum ac negotiorum vel privatorum vel publicorum aggreſſione ſequi debemus.*

D I X I.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA â CONRADO MVLLERO HERBIPOLENSI.

In nomiſmate meo, *Auditores humaniſsimi, duæ manus ſunt efficta, quarum altera calamum corolla circumplicatum : altera tribulum tenet, cum hoc Emblemate :* Ad raſtra vel aſtra. *Conſtituitur autem nobis ob oculos duplex vitæ genus: alterum clarum & honoratum, quod aſtris notatur: alterum obſcurum & inglorium, quod raſtris exprimitur. Ad raſtra quidem proclivis patet via, eorum veſtigiis trita & notata, qui ſomno, ludis, nugis, ignavo turpiq; ocio ſeſe dediderunt, & literas omnesq; honeſtas artes ac labores oderunt atq; fugerunt. His meritò præmij loco aſsignatur tribulum, hoc eſt, vita abjecta, agreſtis, dura, laborioſa. Ignaviæ enim atq; inſcitiæ comites ſunt egeſtas atq; contemtus. Hinc illud:*

Qui

φεύγων μύλον ἄλφιτα φεύγει. *Et præclarè Cicero: Mihi quidem, inquit, qui nihil agit, eſſe omninò non videtur. Qua voce nil abjectius aut contemptius de ignavis dici potuit. Sed omittamus tribula & raſtra, quæ hunc locum nec armant, nec ornant: & convertamus nos ad aſtra, hoc eſt, ad vitam honoratam & jucundam: cujus omnis & dignitas & jucunditas in literis, quæ coronati calami imagine ſignificantur, poſita eſt. Nihil etenim in rebus humanis præſtantius, nihil ſalutarius, nihil jucundius eſt eruditione ac literis. Harum namq; ope omnia, quæ homines in vita expetunt, comparari, conſervari, amplificari poſſunt. Atq; ut de opibus & copijs, cæteriſq; id genus bonis, ad quæ paranda literæ accommodatæ ſunt, nunc taceam: nonne earum ſubſidio tanquam alis homines ad aſtra, hoc eſt, ad ſummas dignitates & honores evehuntur, atq; in clariſſima hominum luce collocantur? Si repetamus pauliſper antiquitatis memoriam, videbimus omnes, qui doctrinâ & ſapientiâ excelluerũt, ampliſſimis honoribus uſos. Quid Lycurgus, nonne ſapientiæ admiratione tantũ eſt auctoritatis conſecutus, ut civitatẽ luxuria diffluentẽ legũ ſeveritate devinciret? Quid ſeptem ſapientes, nonne in ſuis civitatibus principatum obtinuerunt, & Græciã univerſam bonãq; Aſiæ partẽ ſapientiæ nomine cõmoverunt? Quid hîc referam ampliſſima laudis ornamenta, quibus Gorgias, Plato, Ariſtoteles, Xenocrates, Theophraſtus, & omnes deniq; excellentes philoſophi decorati ſunt? Apud Perſas autem Magi in tanta admiratione fuerunt, ut nemini regnare liceret, qui non fuiſſet prius eorũ diſciplinis inſtitutus. Apud Aegyptios quantus honos fuerit habitus ſacerdotibus, explicari vix poteſt. Apud Romanos, nonne eruditi homines egregiã laudẽ & eximios honores conſecuti ſunt? Quid commemorẽ Africanũ illũ, qui Carthaginẽ & Numantiã delevit? Quid Lælium, ſapientẽ cognominatũ? à quo Terentij fabulæ ob elegãtiã cõſcribi putabãtur. Quid Scævolã & Brutũ, atq; poſtremo, ut alios innumerabiles*

omittam, M. T. Ciceronem, eloquentiæ parentem, qui gloriam Romani imperij doctrinæ præſtantiſſimis muneribus illuſtravit? Nec Romani ſolùm, ſed etiam externi, doctrinæ commendatione in eam civitatem accepti, ſummiſq; honoribus aucti fuerunt, qualis fuit Plutarchus Cheronæus, Dionyſius Halicarnaſſeus, Strabo, Aelianus, Arrianus, Dio, Seneca, alijq; permulti, quos eſſet infinitum enumerare? Druidas autem apud Gallos, Brachmanes & Gymnoſophiſtæ Indos, in quanto precio & honore fuerint habiti, eſt ſatis exploratum. Exponam vobis rem admirabilem & auditu fortaſſè non injucundam. Sinæ populi, quos & Chinas appellant, regionem incolunt latiſſimam in extremis Orientis oris, de quibus hiſtoriæ non ita pridem è Luſitanico ſermone in Latinum converſæ referunt, vix eſſe ullam nationem, ſive urbium magnitudine, ſive ædificiorum pulchritudine, ſive victu cultuq; civili, ſive flagranti artium ſtudio, cum Sinarum natione comparandam. In libris autem ſcribendis & excudendis, æneis formis, quæ non ita pridem apud nos in uſu ſunt, illi infinitis propè ſeculis utuntur. Tantumq; ajunt apud illos tribui diſciplinis, ut nullo modo liceat ſummum imperium committi, niſi illi, qui ſe probaverit omni liberali doctrina ac diſciplina excultum ac perpolitum. Nec enim in mandādis honoribus aut generis, aut fortunæ rationem habent, ſed tantùm diſciplinæ ac eruditionis. Omnes igitur, qui principatum expetunt, in artium ſtudia incumbunt. Vbi autem credunt, ſe non pœnitendam progreſſionem feciſſe: ad certos judices huic muneri deſtinatos accedunt. Horum ſuffragio, aut ut indocti repelluntur, aut ut docti certis honoribus inſignibus ornantur. Ex ijs deliguntur, qui minores juriſdictiones adminiſtrent. Qui autem diutiùs in ſtudiorum curriculo verſari, & ſublimiores diſciplinas perſequi cupiunt, ubi certum judicium abſolverint, aliud gravius judicium ſubeunt. Iudicantur enim à viris multo doctioribus, quibus ſi ſatisfecerint,

ad altio-

ad altiorem honoris gradum aſcendunt. Sic etiam licet ijs qui ampliorem honoris ſpem ſibi proponunt, plures annos in ſtudiis conſumere, & ordinatim alia atq; alia doctorum hominum judicia ſubire. Sunt enim plures ordines hominum de ingenio atq; doctrina judicantium. Hinc igitur apparet, quantum apud Sinas valeat opinio doctrinæ & eruditionis: cum eos duntaxat honoribus cumulent, & imperio præficiant, quos judicant eſſe doctrinæ laude præcellentes. Quod ſi igitur adoleſcentes ſuaviſſimi, doctrinæ ſtudium non ſolam apud Græcos & Romanos, ſed etiam apud barbaras nationes, tantam vim obtinet, ut hominem variis bonis cumulare atq; ornare, & ad aſtra, hoc eſt, ad magnos honores evehere poſſit: cur ex animis noſtris torporem atq; ignaviam non excutimus? Cur oblatam tot tantaq; bona conſequendi opportunitatem non amplectimur? Cur non totis animis ac ſtudiis ad laudandatum doctrinarum ſtudia incumbimus. Non enim ex plano & facili gloria petitur: ſed (ut Poëta inquit) per ardua progreditur. ἡ ἀρετὴ βαίνει διὰ μόχθων. *Deus Opt. Max. cui, quæcunq; hic acta dictaq; ſunt, grata eſſe cupio, nobis adoleſcentibus & voluntatem & facultatem largiatur, ut ea, ad quæ noſtra cohortatio ſpectat, expedito curſu aſſequamur.*

D I X I.

XVI.

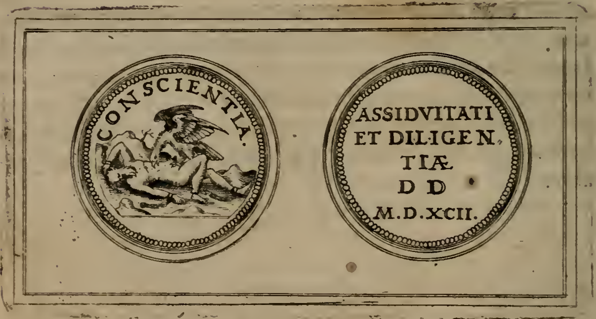
PANEGYRIS ANNI 1592.

SVB RECTORATU D.D. NICOLAI TAVRELLI *Medici.*

Oratio primæ claßis, recitata à

PAVLO FEZERO

NORIBERG.

SI mea ſponte in hanc concionem aſcendiſſem, Auditores humaniſſimi, in temeritatis ac impudentiæ crimen meritò vocarer. Nam locus hic ampliſſimus & ſplendidiſſimus non imperitis ac indiſertis adoleſcentibus: ſed viris præ-

clara

clara doctrina eximiaq; dicendi facultate præditis deſtinatus ac conſecratus eſt. Verum, quum Mag. D. Rectoris juſſu & autoritate evocatus huc pervenerim: ſpero me non ſolum crimine, ſed criminis quoq; ſuſpicione cariturum eſſe. Longiore itaq; excuſatione prætermiſſa, rectâ ad id, quod mihi propoſitum eſt, aggrediar, idq; quàm breviſſima fieri poterit oratione percurram. Vos interim oro & obteſtor, ut mihi cæteriſq; condiſcipulis meis ex hoc loco deinceps verba facturis benevolentiã & attentionem humanitate veſtra dignam tribuatis. Atq; ut hinc exordiar: In hocce Brabeo noſtro Promethei ad montem religati, & aquilæ jecur illius aßiduè dilaniantis imago cernitur: cui adſcriptum eſt una voce expreſſum Emblema: Conſcientia. *Cæterùm, ut res melius intelligatur, ex antiquorum ſcriptis explicatio ejus repetenda eſt. Memoria litteriſq; proditũ eſt, Iovẽ iratũ mandaſſe Mercurio, ut Prometheũ ob ſurreptum ignẽ & divini muneris Pandoræ contemtũ ad Caucaſum religaret. Cauſæ verò tanti ſupplicij tres præcipuè cõmemorantur, fraus, furtũ & contemtus. Cũ enim in ſacrificijs ôlim mos eſſet integras hoſtias immolare, neq; idcirco pauperes ob ſumtuum magnitudinẽ ſacrificare poſſent: Prometheus cum Iove egit, ut dimidia duntaxat hoſtiæ pars deinceps ad ſacrificiũ præberetur: altera vero hominum uſui reſervaretur. Quod cum Iupiter conceßiſſet: Prometheus homo callidus & veterator binos tauros mactavit, & utriuſq; oſſa, à carnibus ſeparata accumulavit, corioq; obtexit, carnes itidem ſeorſim ab oßibus poſitas reliquo corio operuit: atq; ita Iovi alterutram hoſtiam eligendi optionem dedit. Iupiter nil fraudis ſuſpicatus, oſſeam victimam prope ſe locatam elegit. Sed fraude animadverſa graviter excanduit, atq; hominibus ignem, ne ſacrificia amplius factitare poſſent, eripuit. Verum callidißimus Prometheus auxilio Minervæ in cœlum aſcendit, ferulaq; ad currum ſolis admota, ignem*

ſurri-

ſurripuit, eumq́; in terras delatum cum mortalibus denuo communicavit. Quod cum Iupiter reſciviſſet, Vulcano imperavit, ut fœminam è luto fingeret: quæ quod omni artium genere à dijs inſtructa ornataq; eſſet, Pandora dicebatur. Hæc primùm una cum pyxide belle depicta, cunctisq́; malis calamitatibus referta, ad Prometheum miſſa fuit, à quo ſpreta & metu inſidiarum repudiata, ad Epimetheum contendit: qui pyxidem ab ea acceptam quùm aperuiſſet, omnisq́; generis mala evolare ſentiret, ſolam Spem in fundo hærentem occluſit: eamq́; cùm vaſculo retinuit. Iupiter verò muneris ſui contemtum ægerrimè ferens, Mercurio mandavit, ut Prometheum ad Caucaſum montem deduceret, eumq́; humi ſtratum, quatuor catenis tàm arcte aſtringeret, üt nullo pacto ſeſe movere poſſet. Adjunxit & aquilam, quæ jecur illius aſſiduè tundens laniaret atq; exederet, nec tamē penitus id cōficeret & abſumeret. Nā quantū jecinoris interdiu depaſcebatur, tātundē noctu renaſcebatur, adeò, ut nulla unquā dolori materia deeſſe poſſet. Hoc figmentū, Auditores, non tanquā inane auriū oblectamentū accipere debemus: ſed ex eo diſcere, In omnibus conſiliis & actionibus diligentē conſcientiæ rationem habendam eſſe. Eſt enim conſcientia veluti prætor in uniuscujusq́; animo conſtitutus, qui & quid, & quale, & quantum quidq́; ſit, clare perſpicit recteq́; judicat: & virtutes commendat & approbat, vitia improbat & damnat: atq; his pœnas, illis præmia ſtatuit atq; decernit. Eſtq́; permagna illius vis in utramq́; partem, ut neq; timeant, qui nihil commiſerint: & pœnam ſemper ante oculos verſari putent, qui peccarunt. Nam qui rectè factorum memoria ſuſtentantur, ij ſive domi ſive foris verſentur, & ſive proſperis rerum ſucceſſibus utantur, ſive adverſis affligentur, ſemper placida & tranquilla mente conſiſtunt. Contrà qui omni ſceleris & improbitatis contagione ſe contaminarunt, incredibili dolore & moleſtia afficiuntur & excruciantur. Nam & maleficiorum conſcientia

eos

eos perterret, & judiciorum metus exanimat, & ſuppliciorum formido de mente deducit. Neq; enim conſcelerati deorum impulſu (ut Cicero ait) furiarum tædis ardentibus terrentur, ſed ſua quemq; fraus, ſuum facinus, ſuum ſcelus, ſua audacia, de ſanitate ac mente deturbat. Hæ ſunt impiorum furiæ, hæ flammæ, hæ faces. Nullum enim ſcelus (ut Seneca ſcribit) licet illud fortuna exornet muneribus ſuis, impunitum eſt, quoniam in ſcelere ſceleris ſupplicium eſt, timere ſemper & expaveſcere, etiam ſecuritati diffidere. Multos fortuna liberat pœnâ, neminem metu. Tutum res aliqua in mala conſcientia præſtat, nulla ſecurum. Putat enim ſe etiamſi non deprehenditur, poſſe deprehendi, & inter ſomnos movetur, & quoties alicujus ſcelus loquitur, de ſuo cogitat. Hæc Seneca in epiſtolis ſanè quàm verè ac ſapienter. Conſcientia enim per omnes nationes & gentes peragrat, atq; in animis omnium tàm eſt inſita ac ingenerata, ut nemo, ne ſi ſolus quidem ferarum more vixerit, vim ejus ignorare, nec ullius hominis, ſi quid mali deſignârit, calliditas aut violentia angores illius & cruciatus effugere poſſit. Hinc perpetuus languor, hinc triſtis & atrox vultus, hinc pavor & trepidatio: adeò ut facinoroſi ad omnia fulgura & tonitrua expalleſcant, ad quosvis rumores trepident, atq; etiam folij volitantis ſtrepitu perterriti contremiſcant. Nullum enim habent in rebus anguſtis & adverſis levamentum, nullum in mœrore ſolatium, nullum in calamitatis imminentis metu perfugium. Ut enim ſi quis telo venenato confixus eſſet, quod è corpore extrahi non poſſet, nullum temporis momentum dolore vacuum haberet: Sic ubi venenum turpitudinis animum occupavit, & altius penetrans mortiferum ei vulnus inflixit, nihil eſt quod miſerum hominem ab angoribus & dolorum acerbitate liberare poſſit. Ex quo fit, ut neq; domi, neq; foris, neq; publicè, neq; privatim, neq; interdiu neq; noctu, neq; in ocio, neq; in

negotio ullam quietem inveniat. Etenim nec domus, nec civitas, nec frequentia nec ſolitudo, nec lux nec tenebræ, nec labor, nec requies illis jucunda eſſe poteſt, qui animum ſcelerum ac flagitiorum vulneribus conciſum gerunt. Teſtis eſt Imperator Nero, qui interfecta matre, aliisq́ue ſceleribus admiſſis ſomnum amplius capere non potuit: ſed agitatus furiis de luſtratione cogitavit: tandemq́ue gladio mortem ſibi ipſe conſcivit. Teſtis eſt Beſſus quidam (ut Plutarchus ſcribit) qui cum patrem ſuum clàm trucidaſſet, poſteaq́ue complures annos abſq́ue ulla criminis ſuſpicione exegiſſet: quodam die ad cœnam quam amicis condixerat, proficiſcens, fortè incidit in nidum hirundinum, quem baculo diruit, pulloſq́ue inde exturbatos crudeliter omnes obterit & conculcat. Reprehenſus verò à comitibus de immanitate, quam in aviculas innocentes nulla de cauſa exercuiſſet: Nimis diu (inquit) me paternæ cædis falsò accuſarunt. Quod reſponſum comites ad regem detulerunt, qui re diligenter explorata cognitaq́ue, Beſſum merito ſupplicio affici juſſit. At illæ non hirundinum, ſed ipſius naturæ voces erant: quæ inſtabant, quæ urgebant, quæ Beſſo hæc duo verba, Quid feciſti, *identidem in mentem revocabant, adeò, ut nec unquam nec uſpiam metu vacare, animoq́ue tranquillo eſſe potuerit. Verum exempla plura nec res propoſita deſiderat, nec temporis brevitas admittit. Perſpicuum igitur eſt, Auditores ornatiſſimi, conſtatq́ue inter omnes, in conſcientia & felicitatem & miſeriam noſtram eſſe poſitam: utpote quæ ſi pura integraq́ue ſit, animum ſanat, mentem illuſtrat, ſecuritatem præſtat, voluptatem parit, ad beatitudinem deducit, cum Deo beatisq́ue mentibus nos conjungit, ac ſempiterna ſocietate devincit: Contrà verò, ſi impura ſit, ſceleribusq́ue conſtricta teneatur, animum affligat & perturbat, mentem occæcat, moleſtias creat, terrores injicit, dolores affert, calamitates importat, tandemq́ue hominem acerbiſſimis cruciatibus confectum in ſempiternas miſerias conjicit. Quæ cum ita*

ſe ha-

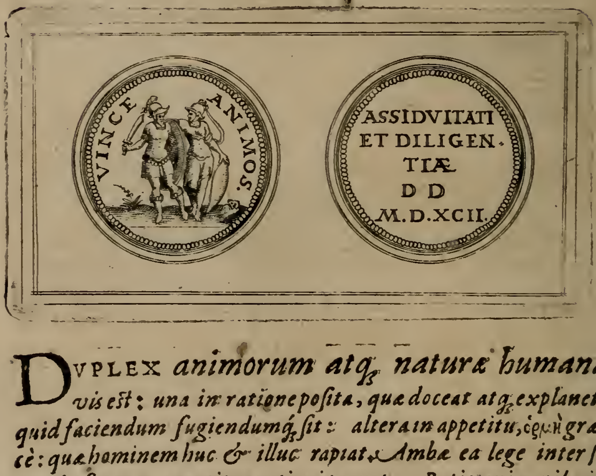
ſe habeant, neminem veſtrum eſſe puto, qui mecum non conſentiat, planeq́ue ſtatuat, in id ſtudium unicè incumbendum eſſe, ut, quantum in nobis eſt, vitia declinemus & fugiamus, & virtutem amplectamur, atq́ue colamus: vitamq́ue noſtram prorſus ſic inſtituamus, ut ſive ſoli ſimus, ſive inter homines agamus, nihil admittamus, cujus nos aliquando vel pudere vel pœnitere queat: & verò ad extremum decurſo in his terris vitæ ſpacio, bonaq́ue fama inter homines relicta, conſcientiam puram omniq́ue labe carentem ad Deum Opt. Max. ſupremum humani generis judicem afferamus.

D I X I.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

ab

Illuſtri & generoſo Domino, Domino
IOHANNE ALBINO SCHLICK,
Comite in Paſſaun & VVeiskirchen.

DVPLEX *animorum atq; naturæ humanæ vis eſt: una in ratione poſita, quæ doceat atq; explanet, quid faciendum ſugiendumq; ſit: altera in appetitu, ὁρμὴ græcè: quæ hominem huc & illuc rapiat. Ambæ ea lege inter ſe junctæ ſunt, ut appetitus rationi pareat. Ratio enim nil niſi prudens, juſtum, forte, temperans, præſcribit, unde omnia officia, laus, decus, honor, gloria, promanant. Appetitus contrà temeritatis, libidinis, iracundiæ, injuriæ, ignaviæ, vel autor vel miniſter eſt. Cui ne obſequamur, admonet nos Brabeum noſtrum, in quo imago cernitur Minervæ Achillem iratum à crude-*

crudeli facinore quod animo conceperat, revocantis ac prohibentis, ſubjecto hoc Emblemate: Vince animos. *Nam ut Homerus lib. 1. Iliados ſcribit: Cum Achilles dux fortiſſimus, optimeq́ de rege ſuo Agamemnone meritus, videret, ſe in nullo apud eum eſſe loco: incredibili dolore exarſit. Sic enim conqueritur (autore Homero, interprete Minturno:)*

Namque loco nullo numerat me Rex Agamemnon. „
Ipſe habet id quo deſpectum me munere privat. „
Noverit Atrides, quorum ſit cauſa malorum, „
Contemſiſſe virum, quo non præſtantior alter. „

Itaq; tandem iracundia victus, ſtricto gladio regem adoritur: ſed à tergo aſtans Minerva eum ſubitò capillis apprehenſum retrahit, ejusq́; furorem ac impetum reprimit ac retardat. Quo inſigni exemplo ſapientiſſimus Poëta docet, Iram nihil aliud eſſe, quàm furorem quendam brevem, atq;, ut Seneca ait, conſultorem peſſimum: quæ idcirco Minerva, hoc eſt, rationis imperio refrenari omniq́; ſtudio coërceri debeat. Eſt enim hæc affectio omnium turbulentiſſima, atq; etiam niſi cohibeatur, nocentiſſima. Etenim tàm ipſis iratis, quàm aliis hominibus vim ac detrimentum afferre ſolet. Primum enim perturbat animum, omnemq́; rationis uſum pervertit, ut mens neq; quid æquum, neq; quid iniquum ſit, amplius cognoſcere atq; ſtatuere poſſit. Nam ut fumus offendit oculos, eisq́; tenebras offundit, quo minus viam propoſitam, quæq́; in ea ſe obviam ferunt pericula & incommoda, cernere atq; evitare poſſint: ſic iræ impetus mentem, quæ oculus quidam animi dicitur, quaſi caligine quadam circumfundit & obſcurat, ut nec decus, nec probrum, nec emolumentum, nec detrimentum perſpicere queat. Verum non animum duntaxat affligit, ſed in corpus quoq; ſuam vim exercet. Nam ſanguine in pectus confluente, & quodam quaſi æſtu effervescente, cor intumeſcit & palpitat, & calor in cerebrum

ac reliqua membra repentè diffunditur. Hinc teter & horribilis aſpectus: celer & truculentus oculorum motus: color aut pallidus aut igneus: tremor totius corporis: lingua aut hæſitans & velut intercluſa: aut ad convitia valdè præceps & expedita: clamor inſanus: impetus furens ac violentus. Non rarò manus antevertit verba, tum pro telo eſt vel pugnus, vel ungues, vel calces, vel morſus, vel ſputum ipſum, & deniq; quicquid primum manibus obtingit: furor nempe (ut quidam ait) arma miniſtrat. Hinc plagæ, vulnera, cædes, atq; id genus alia mala, quæ ex ira tanquam ex venenato fonte promanant. Liceat ex innumeris exemplis unum & alterum in medium proferre. Alexander Rex Macedonum, cognomento magnus, nutricis ſuæ filium Clytum amicum ſingularem & innocentem, per iram interfecit: pauloq́; poſt ſeſe recolligens, telum è Clyti vulnere extractum in ſeipſum convertiſſet, niſi amicorum interventu prohibitus fuiſſet. L. Sylla turbo & procella Reipub. Romanæ, irarum furiis agitatus univerſam urbem, omnes Italiæ partes atrociſſimis civium cædibus ac ſanguine cruentavit. Commodus Imperator irâ incitatus balneatorem in fornacem ardentem conjecit, quod balneum ingreſſurus, tepidiuſculum id inveniſſet. Tamberlanes Scytharum rex, cum videret, pueros & puellas candidis veſtibus amictos, oleæq́; ſertis redimitos, pacis exorandæ cauſa, ſibi obviam mitti, rabioſâ irâ inflammatus equitatum in eos immiſit, omnesq́; miſerè protrivit & conculcavit, & reprehenſus ab amico: Cave, inquit, ne iram atq; furorem DEI temerè accuſes. Sed quid longinqua ex veterum annalibus exempla repeto? Convertamus nos ad propinqua, quæ ætas noſtra vidit, ac etiam nunc non abſq; ingenti dolore videt. Quis neſcit, quàm exitioſa atq; funeſta irarum fax, in Belgio & Gallia regno multis ab hinc annis accenſa, adhuc ardeat? Quis ignoret tyrannidem Hiſpanicam? cujus furore multa hominum millia in Belgio, omnibusq́; fortunis deſpoliata, bonis omnibus exuta

uta

uta, carcere, vinculis, equuleo, ferro, cruce, flamma, defoſſionibus, merſionibus, indicta cauſſa, atq; etiam non rarò intempeſta nocte, contra uſitatam judiciorum formam, contrucidata ſunt. Quis abſq; luctu & horrore carnificinam Gallicam recordari queat? in qua circiter triginta hominum millia, paucorum dierum ſpacio interfecta ſunt: non in prælio ſed in ſumma quiete: non armati, ſed partim nudi, atq; in lectulis dormientes; partim ſupplices, atq; ſicariorum miſericordiam implorantes: non unum in locum coacti, ſed ſuis quiq; in civitatibus ac domiciliis conſtituti: non per judicium ac legitimam quæſtionem, ſed rabieq; impetuq; furentis populi: atq; in eo numero quàm plurimi morbis affecti: multi ſenes, multæ nobiles matronæ, generoſæ virgines, mulieres prægnantes, pueri infanteſq; complures, viri deniq; permulti eruditiſſimi clariſſimiq;, & ab omni armorum & tumultus ſuſpicione remotiſſimi, fuerunt. Ex his exemplis facilè conſtare arbitror, nullam eſſe beſtiam truculentiorem, humanoq; generi magis pernicioſam, quàm iram: quippe quæ non ſolum animũ uniuscujusq; inteſtino bellò vexat: ſed foras quoq; prorumpens, turbulentas diſſenſiones, inſidias, cædes, hominum ſtrages, civitatum ac imperiorum everſiones, atq; adeò omnis generis tum privatas tum publicas calamitates importat. Verum hanc noſtram admonitionem non de quavis ira accipi velim. Nam ea quæ rationem in conſilium adhibet, bonumq; finem ſibi propoſitum habet, tantum abeſt, ut vitioſa videri debeat, ut etiam in laude ponenda ſit. Eſt enim naturalis affectio, ad injurias propulſandas homini attributa: itaq; & Philoſophi ejus mediocritatem laudant, eamq; fortitudini tanquam rerum magnarum adminiſtram adjungunt. Quàm ob cauſam veteres Academici, teſte Cicerone, irã ἀκόνην τῆς ἀνδρείας, id eſt, cotem fortitudinis appellaverunt. Immò vero & ſacræ literæ iram moderatam probare videntur nec enim vetant iraſci, ſed per iram peccare vetant.

Sic

Sic enim ſcriptum eſt: Ita iraſcimini, ut ne peccetis. Quocirca iraſci licet, ſed impietati, injuſtitiæ, cæteriſq; vitiis: ſed moderatè, & cùm tempus ac locus poſtulant. Quæ cum ita ſint, Auditores optimi, omni ſtudio connitendum nobis eſt, ut iram rationis imperio coërceamus, diligenterq; caveamus, ne per eam in aliquam turpitudinem prolabamur. Audiamus Ariſtotelem, qui iram comparat militi, præ alacritate etiam injuſſu imperatoris ante aciem excurrenti, qui ſtatim revocandus ſit. Audiamus Senecam, qui monet, maximum iræ remedium eſſe dilationem, ut primum ejus fervor relangueſcat, & caligo quæ mentem premit, diſcutiatur. Audiamus Athenodorum philoſophum, qui ab Auguſto tempore diſceſſurus hoc ei præceptum μνημόσυνον *reliquit: Ne quidquam iratus aut diceret, aut faceret, niſi viginti quatuor Græcorum literis prius recitatis. Audiamus deniq; & Socratem, qui, Non utimur (inquit) aqua turbata, niſi conſtiterit: multo minus utendum eſt animo commoto, antequam ad ſe redierit. Sic feciſſe ſcribitur Archytas, qui ſervo, à quo graviter offenſus fuerat, dixerit:* Quo te modo accepiſſem, niſi iratus eſſem. *Quapropter & nos demus operam, ut iram, quantum in nobis eſt, devitemus, aut ſi omninô vitari non queat, eam moderemur, & intra rationis doctrinæq; gyrum contineamus, atq; adeò Achillis Minervam audientis exemplum imitemur.*

D I X I.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA
à
CHRISTOPHORO SCHLAVDERSBACH NORIBERG.

PRAECLARE *Epicharmus Deum labore omnia bona hominibus venalia propoſuiſſe ait. Nec minus verè ac ſapienter poëtarum rex Virgilius, Labor (inquit) omnia vincit improbus. Nihil eſt enim in rebus humanis tam magnam atq; præclarum, nihil tam arduum atq; difficile, quod virtutis ſtudio, labore & contentione ſuperari ac obtineri non queat. Atq; hujus quidem rei exemplum illuſtre nobis propoſitum eſt in Hercule, cujus cum Centauro dimicantis eumq́; vincentis ſimulachrum in nomiſmate noſtro impreſſum effictumq́; habemus, cum hoc Emblemate:* Gaudet certamine virtus. *Fuit autem Hercules Iovis & Alcmenæ filius, qui quum*

primum adoleſceret, fingitur exiiſſe in ſolitudinem, ibiq́ velut in Bivio Pythagorico hæſitaſſe ac deliberaſſe, utram vitæ viam ingredi, & voluptatemne an virtutem conſectari deberet. Tunc ei duas fœminas obviam veniſſe ajunt, quarum una pretioſo ſplendidoq́ veſtitu ornata, & nitore fucato illita viam voluptatis monſtrarit; vitamq́ ei ſuavem omniq́ deliciarum genere circumfluentem, promiſerit: altera autem veſte vili candidaq́ amicta, & vultu liberali prædita virtutis viam, ſed laborioſam, cum perenni tamen felicitate & gloria conjunctam, oſtenderit & commendarit. Adoleſcens itaq́ utriusq́ oratione accuratè perpenſa, tandem virtutis viam ſibi ingrediendam exiſtimavit. Itaq́ duce virtute, comite labore, multa pulcherrima & præclariſſima facinora edidit, quæ à Diodoro, à Livio, à Dionyſio, à Virgilio, Ovidio, Theocrito aliisq́ ſcriptoribus commemorantur. Atq́ ut de innumeris pauca delibemus: Quum Hercules adhuc in cunis vagiret, duos ingentes angues utraq́ manu prehenſos conſtrictosq́ interemit. Adultus hydram virulentiſſimam multisq́ capitibus & colubris inſignem interfecit. Leonem immaniſſimum nudis manibus apprehenſum diſcerpſit, eiq́ pellem detraxit. Buſiridem Aegypti regem, advenas ſuos mactare & immolare ſolitum, obtruncavit. Antæum Gigantem ſecum colluctantem compreſſit ac ſuffocavit. Cacum Vulcani filium, Italiam nefandis latrociniis ac incendiis infeſtantem de medio ſuſtulit. Centauros fregit & ſubegit. Geryonem Hiſpaniæ regem tricorporem bello ſuperavit, ejusq́ boves abegit. Draconem in hortis Heſperidum aurea mala cuſtodientem interfecit. Cerberum tricipitem ab inferis extractum necavit. Quid multa? Homines maleficos, immanes beſtias, horrenda monſtra propè infinita confecit atq́ oppreſſit. Ideoq́ monſtrorum domitor, & καλλίνικος καὶ ἀλεξίκακος, i. e. egregius victor & malorum depulſor appellatus eſt. Tandem verò multiplicis laboris ac ſudoris ſpacio decurſo, pyrā in monte Oeta extructam & incenſam

con-

conſcendit, & quod mortale habebat, combuſſit: quod divinum, id in cæleſte domicilium ſecum evexit. Verum ſub his fabularum involucris latet aliquid gravius, quod explicandum atque excutiendum videtur. Sic enim nunc ſtatuamus, Herculem noſtrum nil aliud eſſe, quàm ideam quandam omnium virtutum à ſapiente vetuſtate poſteris ad imitandum propoſitam. Nam primò idipſum varia ipſius nomina indicare videntur. Primum enim appellatus fuit Alcides, à græca voce ἀλκὴ, qua excellens animi vis, & corporis robur, præſidium virtutum & remedium vitiorum ſignificatur. Deinde dictus eſt Hercules, quaſi τῶν ἡρώων κλέος, id eſt, heroum gloria: vel quòd ille inter cæteros heroas, velut Heſperus inter ſtellas eluxerit: vel quia gloria non ignavos, ſed fortes heroës beneque de humano genere meritos imprimis comitetur. Et quoniam non ſolum naturæ doctrinæque adjumentis, verùm etiam ſingulari divini numinis afflatu ad res præclarè gerendas opus eſt: idcirco fingitur Iovis ſatu procreatus: ſuſceptus ex matre Alcmena, id eſt, ex conſtantia & perſeverantia in laboribus, difficultatibus & periculis, virtutis & gloriæ cauſa ſubeundis ac perferendis. Deinde ſeceſſus ejus, atque ſolitaria cum duabus mulierculis collocutio, nil aliud ſignificat, quàm maturam & tacitam quandam de vita inſtituenda deliberationem: cui intervenerit ratio & appetitus, cum quibus adoleſcens aliquandiu quidem victoria contenderit, ad extremum tamen rationem ducem ſecutus, viam virtutis iniverit, in eaque ita perrexerit, ut nulla eum neque animi mollities, neque extrinſecus objecta voluptatis ſpecies, neque laborum difficultas, neque periculorum terror revocare ac depellere potuerit. Deinde non monſtra & belluas, ſed vel latrones & tyrannos (ut quidam putant) vel (ut nos interpretamur) pravas cupiditates ac vitia, quæ ferè infenſiſſimi humani generis hoſtes cenſentur, oppugnavit & ſuperavit. Neque etiam clavam nodoſam, gravem duroque ex robore conſtantē geſtavit: ſed labores immenſos, ſum-

mas difficultates, maxima pericula, quæ clavæ figmento notantur, in vitiorum monſtris expugnandis conterendisq́ subiit atq́ ſuſtinuit. Quod vero nunquam è manibus clavam depoſuiſſe fingitur, id vigilantiam & conſtantiam ipſius indicat: Providerat nimirum hoc genus belli non uno alterove anno confici poſſe: ſed perpetuum id eſſe, multasq́ habere viciſſitudines, atq́ ancipiti victoria ſæpenumero pugnari. Exuvium porrò leonis, quod illi velut paludamentum affingitur, victoriæ ex hoſtibus devictis reportatæ ſignum eſt. Rogus deniq́ ardens quem conſcenderit, indicat ardentiſſimum vitæ melioris deſiderium, quo incenſus ac inflammatus, ſe ab hac mortali concretione, ſegregavit, atq́ ad æthereas illas ſedes, ubi virtutis brabeum repoſitum erat, evolavit. Neq́ enim mors eſt interitus omnia tollens atq́ delens: ſed quædam quaſi migratio commutatioq́ vitæ, quæ claris viris ac fœminis dux in cœlum eſſe ſolet. Quemadmodum chorus apud Senecam de Hercule Oeteo eleganter canit:

„ Nunquam Stygias fertur ad umbras
„ Inclyta virtus. vivite fortes,
„ Nec Letheos ſæva per amnes
„ Vos fata trahent; ſed cum ſummas
„ Exiget horas conſumta dies,
„ Iter ad ſuperos gloria pandet.

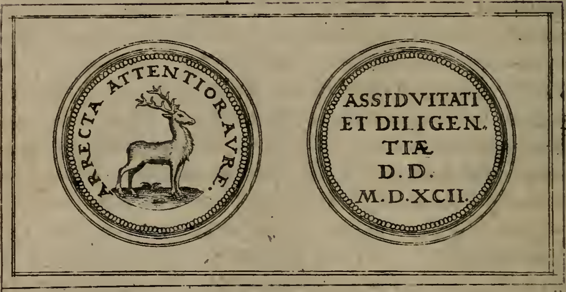
Hoc pulcherrimū Herculis exemplum, Auditores, de tribus graviſſimis rebus nos admonet. Nam primū homini in hanc vitā ingreſſo duplicē actionū viā proponit: alterā virtutis, principio fortaſſè difficilē atq́ aſperam; exitu certè ſalutarē atq́ glorioſam: alteram vitij, initio planam, facilem, oculisq́ jucundam; ſed in fine præcipitem, ac deviam, atq́ in extremum ſalutis & famæ diſcrimen nos adducentem. Deinde reliquum vitæ curſum multis laboribus, difficultatibus atq́ periculis definit, adeoq́ oſtendit noſtram in his terris vitam eſſe perpetuam quandam

mili-

militiam, in qua cum pravitate animi, cum tetra mentis caligine, cum vitiorum turpitudine, tanquam cum hoſtibus continenter nobis confligendum ſit. Poſtremo egreſſum quoque ex hac mortali vita deſcribit, atque animorum è corpore migrationem itidem duplicem nobis ob oculos ponit: quarum una ad præmia, altera ad pœnas ſempiternas deducat. Quæ cum ita ſint, Adoleſcentes ſtudioſi, exemplum Herculis ſecuti, primum maturè de vitæ inſtituto cogitemus, & pro viribus enitamur, ut à fallaci & exitioſa voluptatis via averſi, ſemitam virtutis, proborum hominum veſtigiis notatã ingrediamur, ab eaque nulla omninò re nos deterreri aut avocari patiamur. Quia verò maxima ætati noſtræ ineſt imbecillitas, & imperitia atque temeritas, qua fit, ut in delectu rerum ſæpe fallamur, & errore mentis res noxias tanquam ſalutares conſectemur & amplectamur: idcirco non noſtris judiciis ſolis niti debemus: ſed viros bonos, prudentes, eruditos, nobisque benevolos in conſilium adhibere, eisque tantiſper obtemperare, dum ipſi rationibus noſtris proſpicere & conſulere poſſimus. Deinde quia non ſatis eſt, laudabiliter cæpiſſe, niſi perſeveremus: & verò cùm hoſtium noſtrorum magna ſit vis atque calliditas: ideò ſingularis & vigilantia & conſtantia adhibenda nobis eſt: & quoties res poſtulat, legitimè dimicandum, hoc eſt, pravis cupiditatibus, perverſis improborum conſiliis, peſſimis æqualium exemplis, inſidioſis voluptatum illecebris, variis denique adverſæ fortunæ telis fortiter reſiſtendum eſt: omnesque cogitationes noſtræ, omnia dicta & facta ad voluntatem divinam conformandæ: donec tandem laborum ac vitæ curſu confecto à Deo agonotheta ſummo ad præmia evocemur, atque perennis felicitatis coronâ ornati ævo ſempiterno fruamur.

D I X I.

ORATIO QVARTAE
CLASSIS, RECITATA
à
IOHANNE VASTERT
NORIBERG.

IN *nomiſmate noſtro, Auditores humaniſſimi, expreſſus eſt cervus arrectis attentisq́ auribus. Eſtq́ hoc Emblema additum:* Arrecta attentior aure. *Quod ut planius ac plenius intelligatur: breviter tùm de auditu, tùm de auditoris officio dicendum videtur. Inter reliquos ſenſus, quos ſummus ille rerum opifex Deus animantibus, tùm ſalutis quærendæ & conſervandæ, tùm exitij cavendi & avertendi cauſa tribuit, principatum obtinent viſus & auditus: quæ propterea* ἐλευθεριώταται αἰσθήσεις *ab Ariſtotele appellantur. Ex his verò duobus uter ſit præſtantior, dubitari fortaſſe poſſit. Nam ſi vitæ commoda atq; diſciplinarum inventionem ſpectemus, Aſpectui:*

ſive-

ſi verò artes atq; ſcientias jam quæſitas & inventas, quæ opinionum ſententiarumq; communicatione indies augeri & magis magisq; perfici poſſunt, conſideremus, Auditui primæ deferendæ videntur. Nec ſanè immeritò. Nam & Ariſtoteles auditum αἴσθησιν τῆς παιδείας, *id eſt, diſciplinæ ſenſum appellat: quaſi inſtrumentum diſciplinis & tradendis & percipiendis imprimis accommodatum. Deinde experientia docet, cæcos mutis ſurdisq; plerunq; prudentiores eſſe: quia aures ad ſcientiam plus adjumenti quàm oculi conferre ſoleant. Atq; hæc cauſſa fuit (inquit Plutarchus) ut parentes liberos ſuos amanter complexi, eorum aures inprimis exoſcularentur. Sic enim illos ea parte maximè proficere poſſe ſignificabant. Sed de præſtantiâ hujus ſenſus aliàs commodior erit dicendi locus. Iam inſtrumentum auditionis pauliſper aſpiciamus. Aurium introitus extrà ſibi appoſitas habet auriculas, quæ & externas injurias arcere, & appulſas voces commodius excipere ac retinere queant. Atq; hæ quidem homini ferè ſunt immobiles, quùm quoties libet aut opus eſt, eas obtegere atq; veſtire poſſit. Cæteris animantibus, ratione & inſtrumento rationis, hoc eſt, manu carentibus mobiles auriculæ, quæ facilè & deprimi & attolli poſſent, à natura tributæ ſunt. De cervis memoriæ proditum eſt, eos demiſſis auribus tardioris & hebetioris auditus eſſe, ſiquidem externi aëris appulſus obſtantibus auriculis, in aures influere nequeat: ſed arrectis auribus acerrimè audire. Hujus animantis imago & exemplum, Adoleſcentes ſuaviſſimi, admonet nos de officio attenti auditoris: quod quidem in eo poſitum eſt, ut mentem erectam & aures attentas ad præceptorum explanationes, ad eruditas diſputationes & orationes, ſecum afferat. Nihil enim homini ſtudioſo utilius & fructuoſius, quàm multa diſcere: nihil facilius & jucundius, quàm multa audire.*

Magna quidem variæ lectionis videtur eſſe utilitas & voluptas: ſed auſcultationum jucunditas multo major, fructuſq́; longè uberior eſt. Nam ut proverbio dicitur, ζώσης φωνῆς μείζων ἐστὶν ἐνέργεια, id eſt, vivæ vocis longè major eſt vis. Hæc enim penetrat in animum, eumq́; magis excitat, atq; etiã ab aliis cogitationibus, quæ legenti plerunq; obſtrepere ſolent, avocat. Itaq; & facilius menti adhæreſcunt, & firmius imprimuntur, & diutius retinentur, quæ attentè audiveris, quàm quæ legeris. Deinde magis animos exempla quàm præcepta movent, longéq; gravior viventium quàm mortuorum eſt autoritas. Contrà verò lectio eſt muta, nec mentem ſatis penetrat: quin immò, ſi pertinaciùs continuetur, legenti languorem affert. Nec ſanè ſtudioſis adoleſcentibus quidquam tàm incommodat, quàm aſſidua inter libros deliteſcendi conſuetudo, & publicarum auſcultationum & congreſſuum neglectio. Nam interim jacet rerum uſus, ſolertiſſimus vitæ humanæ magiſter, qui multa monet, multa docet, quæ nec in ſcholis & Academiis, neq; in privatis & ſolitariis Muſeis ſatis agnoſci poſſunt. Quod cùm M. Tullij Ciceronis pater intelligeret, maturè filium (ut ipſe lib. 1. de oratore teſtatur) ad Scævolam deduxit, ut quoad poſſet ac liceret, à ſenis latere nunquam diſcederet. Itaq; multa ab eo prudenter diſputata, multa breviter & commodè dicta memoriæ mandavit, ejuſq́; colloquiis ac conſuetudine & melior & doctior evaſit. Verum quid hac noſtrâ fit ætate? Pleriq; adoleſcentes, quamprimùm ad publicas acroaſes admittuntur, ſtatim falſa doctrinæ perſuaſione inſoleſcunt, ſtudium atq; induſtriam remittunt, monitores ac præceptores ſpernunt. Quo fit, ut quemadmodum Bion dixit, ἡ οἴησις ſit ἐγκοπὴ τῆς προκοπῆς, id eſt, opinatio ſit profectus progreſſioniſq́; retardatio & impedimentum. Sic inanis iſta arrogantia facit, ut ideò ad ſapientiam non perveniant, quia jam ſe perveniſſe eò exiſtimant. Hinc tanta eſt bonorum ac eruditorum virorum penuria, tantus ſophiſtarum &

inuti-

inutilium terræ ponderum proventus, tantum deniq; fidelium præceptorum odium atq; contemtus. Quæ cùm ita ſe habeant, adoleſcentes chariſſimi, etiam atq; etiam vos moneo, ut & veſtros præceptores diligenter attenteq; audiatis: & hominum eruditorum familiaritati & congreſſibus, quibus & ingenia acuuntur, & mores corriguntur, & doctrina miris modis augetur, operam detis: atq; tandiu à præceptoribus diſcendum putetis, quoad vos (ut Cicero ait) quantum proficiatis, non pœnitebit.

D I X I.

GRATIARVM ACTIO,

RECITATA

ab

ANTONIO HVEBNERO

VVVRTZBVRG.

QVANQVAM *pro beneficiis, quibus & Deo Opt. Max. & ornatiſſimæ huic coronæ obſtricti tenemur, pares gratias referre haud quaquam poſſimus: quantas tamen animus capere poteſt maximas & agere & habere debemus.*

Primum igitur tibi, æterne, ac præpotens omnium rerum moderator Deus, gratias agimus, & habemus immortales, quòd hanc regionem, hocq́ virtutum & doctrinarum domicilium, ejusq́ autores & patronos, ab omnibus bellorum, incendiorum, morborum ac tempeſtatum periculis, & calamitatibus, hactenus defenderis: & vero, quæcunq́ ad ſtudia literarum, ad communem uſum, vitæq́ cultum pertinebant, liberaliter, ac abundè ſup.

dè ſuppeditaris. Da hoc quæſo bonitati tuæ, ut inpoſterum quoq; inter horribiles procellas, ſævasq; tempeſtates, quibus orbis Chriſtianus jactatur, hanc literarum ſedem tuearis, & pro tua in nos benignitate, efficias, ut muneribus & officiis noſtris quietè fungamur: atq; ita vivamus, ut vitæ rationem tibi ſimul & hominibus aliquando reddere poſſimus.

Deinde vobis, ampliſſimi ac prudentiſſimi Domini Scholarchæ, vosq; reliqui Academiæ hujus patroni nobiliſſ. & clariſſ. vobis, inquã, gratias maximas agimus, non ſolum pro eximia in nos totamq; hanc Academiam liberalitate & munificentiâ: verum etiam pro honorifica veſtra præſentia, qua hanc panegyrin exornare atq; illuſtrare haud gravati eſtis. Et quoniam in rebus humanis nihil eſt tàm benè conſtitutũ, quod non vel tẽporis lõginquitate, vel hominũ iniquitate deterius fiat, niſi aſſiduâ curâ atq; diligentiâ ſuſtentetur ac cõſervetur: idcirco quemadmodũ nauta adverſo flumine, ac vento, navim remis impellens, nihil de ſua induſtria ſummaq; contentione unquam remittit: ſed ibi vehementiſſimè brachia contendit, ubi curſum amnis incitatiſſimum, ventumq; violentiſſimum animadvertit: ne videlicet impetu illius abreptus, eò quò nolit, deferatur: Sic vos, patroni ſummi, quibus in tutanda Academiæ veſtræ dignitate, cum humanæ conditionis perenni mutabilitate, contraq; improbos invidiæ conatus contendendum eſt, providere & cavere debetis, ne de ſtudio, ſollicitudine, induſtria, qua hactenus uſi eſtis, quicquam relaxetis: ſed in eam rem omni cogitatione, curaq; incumbatis, ut ſchola veſtra, æquabilem dignitatis curſum, perpetuò teneat, eumq; ad divini nominis gloriam, ad Reipublicæ veſtræ decus, ad commune humani generis emolumentum dirigat, atq; accommodet.

Deinde gratias vobis agimus, Rector Magnifice, vosq; cæteri

 pro-

profeſſores clariſsimi, præceptores ſummè obſervandi: pro ſingulari veſtro ſtudio, labore, fide, & induſtriâ, quam in nobis erudiendis, & ad omnem laudem confirmandis, effingendisq́; adhibuiſtis. Oramus porrò & obteſtamur vos, ut deinceps quoq; pari amore ac benevolentia nos complectamini: & verò mentes noſtras ſapientiâ, animos virtute, linguas eloquentiâ inſtruere, & ornare pergatis. Nos viciſsim pro viribus connitemur, ut neq; diligentiam, neq; obſervantiam & honorem, neq; gratiam vobis debitam in nobis deſiderare poſsitis. Ad extremum gratias agimus vobis, Illuſtris D. Comes, Inclyti & generoſi D. Barones, vosq́; reliqui tum nobiliſsimi, ac ornatiſsimi adoleſcentes: tum hoſpites, quotquot adeſtis, longè gratiſsimi, vobis, inquam, univerſis gratias agimus ſingulares, quod Academiæ noſtræ Encænia veſtro jucundiſsimo conſpectu, & præſentiâ amplificare, & condecorare volueritis. Nos viciſsim ſtudia, officia, & obſequia noſtra ſingulis pollicemur ac deferimus: & etiam atq; etiam à vobis petimus, ut orationis brevitatem & tenuitatem in bonam partem accipiatis.

D I X I.

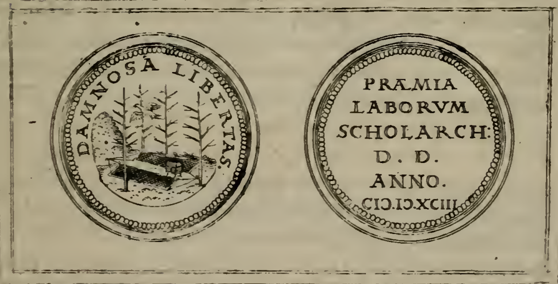
PAN-

XVII.

PANEGYRIS ANNI 1593.

SVB RECTORATU D. M. IOHANNIS PRAETORII Mathematici.

Oratio primæ claſsis, recitata ab Illuſtri & generoſo Domino, Domino IOHANNE ALBINO SCHLICK, Comite in Paſſaun & VVeiſenkirchen.

NEMINEM veſtrum eſſe arbitror, Auditores ornatiſsimi, qui non brevem & planam potius, quàm lon-

gam & futilitatis plenam orationem à me expectet. Sic enim mihi perſuaſum eſt, nihil eruditis auribus moleſtius, atq; odioſius accidere poſſe, quàm verboſam rerumq; inanem concionem. Ne igitur moleſtiam audiendiq; faſtidium vobis afferat oratio mea, quàm breviſſimè planiſſimeq; potero, Emblema à Magnifico Rectore noſtro mihi impoſitum, interpretabor: atq; ut olim in vindiciarum lite, in una gleba ad prætorem allata, tanquam in toto agro vindicare ſolebant: ſic ego, cum pauciſſima attulero, in ijs tamen pertractandis ita verſabor, ut rem univerſam ob oculos poſuiſſe, atq; explicaſſe videar. A vobis auditores humaniſſimi, peto quæſoq;, ut veſtræ humanitatis fontes, qui cæteris adoleſcentibus antehac maximè patuerunt, mihi quoq; aperiatis, meq; attentè bonaq; cum venia audiatis.

Quanta ſit vis, quàm multiplex utilitas honeſtæ diſciplinæ, & inſtitutionis, id ſcitè atq; eleganter docet Nomiſma ſive Brabeum noſtrum, in quo effigies cernitur aviculæ, quæ è cavea ſua elapſa, fortè incidit in ramos viſco illitos, quibus inhæreſcens amplius ſe extricare non potuit: habetq; adjunctum hoc Emblema: Effugiens pereo, *ſeu* Damnoſa libertas. *Quid enim aliud eſt diſciplina, quàm veluti ſeptum quoddam quo adoleſcentes contineantur, atq; tùm laudandarum doctrinarum ſtudiis, tanquam ſuaviſſimo ſaluberrimoq; animorum paſtu alantur, tùm legibus & ſalutaribus inſtitutis, ad officium, omnemq; honeſtatem informentur, & erudiantur. Ex quo jam illud perſpicuum eſt primum præcipuumq; boni, & ingenui adoleſcentis officium eſſe, amare diſciplinam, & parentibus, atq; magiſtratibus, Eccleſiaſticis, politicis, & ſcholaſticis obtemperare. Eſt enim eximia quædam virtus, & ſingulare bonum, obedientia, quippe, ſine qua, nec cæleſtia, nec terrena, nec publica, nec privata munera, atq; officia rectè adminiſtrari poſſint. Nam, quo pacto, Solis, & Lunæ, cæterorumq; ſiderum perennis, atque perpetua motio, naturas inferiores moveret, cunctisq; vim ſaluta-*

luta-

lutarem, maximeq́ vitalem largiretur, & qua ratione ſignorũ ortus, obitusq́ definitum quendam ordinem ſervarent, & dierum & noctium, menſium & annorum ſpatia, ad uſus humanos, aptè & accommodatè diſtinguerent, niſi univerſæ naturæ opifici, ac moderatori obtemperarent? Quod regnum, qui principatus, quæ civitas, qui pagus, rectè gubernari, diuq́ conſtare poſſet, ſi non cives ac ſubditi, legibus, & inſtitutis & juſſis Magiſtratuum parerent, honeſtamq́ diſciplinam morum probitate tuerentur? Quæ domus rectè conſtitui, regiq́ poſſet, niſi uxor, liberi, ſervi, cæteriq́ domeſtici, patrisfamilias voluntati obſequerentur, ejusq́ mandatis obedirent? Quod bellum feliciter ſuſcipi, & geri, quod prælium iniri, quæ victoria obtineri poſſet, niſi milites Imperatoris, ſive ducis autoritatem ſive imperium ſequerentur? Quid de ſcholis atq́ Eccleſiis dicam? num abſq́ diſciplinæ conſervatione ſtatum ſuum integrum tenere poterunt? Minimè omnium Niſi enim auditores, vitam moresq́ ſuos ad Doctoris ſive Magiſtri ſalutarem doctrinam inſtituant, atq́ conforment, unà cum diſciplinæ interitu Scholarum, & Eccleſiæ ſtatum turbari & labefactari neceſſum erit. Relinquitur ergo, nullam omninò eſſe multitudinem, nullum cœtum jure ſociatum, qui abſq́ diſciplinæ, & obedientiæ præſidiis ſalutem ac dignitatem ſuam tueri, & conſervare poßit. Itaq́ non abſq́ cauſſa Statius exclamat:

Quid enim terrisque poloque parendi ——Sine lege manet?

Et Solon interrogatus, qua ratione Reſpublica florens, & beata ſervari poſſet? Reſpondit: Si cives Magiſtratibus; Magiſtratus verò legibus obtemperent. Nec minus verè & eleganter Aeſchylus: τὴν πειθαρχίαν τῆς εὐπραξίας μητέρα, καὶ σωτῆρος γυναῖκα, *h. e. obedientiã felicitatis matrẽ, & Servatoris conjugẽ appellavit. E contrario autẽ, quã multa mala publicæ diſciplinæ contẽtus reb⁹ humanis importet, Imperiorũ ruinæ, rerũ*

pu-

publicarum commutationes, civitatum tumultus ac ſeditiones, ſcholarum turbæ ac diſsidia, Eccleſiarum deniq; diſtractiones & diſsipationes declarant. Quæ enim natio quantumvis florentiſsima, illiusmodi morbo, tanquam occulto quodam veneno non infecta debilitataq; fuit? Legite hiſtorias tùm ſacras, tùm prophanas, tàm veteres, quàm recentes: videbitis profectò, pleraſq; gentes contemtæ abjectæq; diſciplinæ pœnas dediſſe. Sed de his aliàs commodior fotaſsè dabitur dicendi opportunitas. Iam temporis ratio poſtulat, ut quantum privata diſciplina valeat, diſpiciamus. Privatam verò diſciplinam hîc appello, pulcherrimam illam morum reginam, qua duce adoleſcentes parentum ac præceptorum imperio obtemperant, atq; ex eorum præſcripto, conſilia actionesq; ſuas dirigunt, & conformant. Atq; hac quidem magiſtrâ, nihil adoleſcentiæ melius, nihil fructuoſius magisq; neceſſarium eſt. Niſi enim ad ingenium adoleſcentis diligens inſtitutio accommodetur, non facilè ullum virtutis ac doctrinæ fructum feret. Nam ut ager, niſi probè colatur, ſentibus ac tribulis obducitur: ſic animus tenellus, niſi rectè inſtituatur, facilimè vitiis occupatur, atq; corrumpitur. Quemadmodum verò induſtrius agricola, agrum noxiis herbis repurgare ſolet: ſic recta diſciplina animis adoleſcentum, pravas opiniones, & vitioſas cupiditates eripit, omneq; animi deſiderium, ad virtutem & ſapientiam traducit & aſſuefacit. Sic igitur ſtatuamus, ſuaviſsimi condiſcipuli, diſciplinam nihil aliud eſſe, niſi culturam quandam fructuoſiſsimam, qua animi noſtri probè ſubacti, conceptis virtutum ac doctrinarum ſeminibus, uberrimam ſapientiæ ac felicitatis ſegetem proferant, atq; tùm ſibi, tùm cæteris uſui, & ornamento eſſe poſsint. Ex his jam conſequitur & illud, parentum ac præceptorum conſiliis, monitiſq; ſingulari ſtudio obtemperandum eſſe. Quæ egregia virtus, non ſolum nos probiores & eruditiores, verùm etiam fortunatiores facit. Obedientiam enim, vita à pleriſq; vitiis flagitiiſq;

immu-

immunis, benevolentia divina & humana, proſperi optatiq́ rerum ſucceſſus, & verò lucis hujus uſura maximè diuturna, tanquam fructus præmiaq; divinitus promiſſa, plerunq; comitantur. Contrà verò nihil turpius, ac pernicioſius eſt, quàm contumacia, omnis honeſtæ diſciplinæ neglectio, atq; contemtio. Nam qui rectæ inſtitutioni parere recuſat, & parentum ac magiſtrorum juſſa contemnit, ac præcepta negligit, is effrenatæ libidinis plerunq́; fit mancipium, ſuaq; dementiâ præceps in omnis generis flagitia, & quæ horum pœnæ ſunt, calamitates & miſerias incidit. Cujus rei exempla propè infinita in omnibus Academiis, non abſq; magno multorum parentum & amicorum dolore, animadvertere licet. Nam quotusquisq́; adoleſcens, quāvis domi probè inſtitutus, in Academias mittitur, qui ingenium ſuum non mutet, ac potius aperiat, ſuisq́; cupiditatibus frenum laxet, & quicquid libeat ſibi licere putet? Et verò qui in multitudine, & pravitate exemplorum, in errorem & fraudem capitalem, non inducatur? Quodcunq́; enim exemplo fit, id vulgò rectè fieri putatur. Tantaq; pravæ conſuetudinis vis eſt, ut etiam bona ingenia, & à flagitiis abhorrentia, ſæpenumero corrumpantur. Neq; ulla eſt Academia, in qua non reperiantur amatores, aleatores, potatores, gladiatores, aliiq́; id genus voluptatum miniſtri, qui adoleſcentulis facem, ad omnem libidinem & turpitudinem præferunt, eosq́; contagione ſua infectos, ac depravatos, in maximum probitatis, ſanitatis, & fortunarum periculum & diſcrimen adducunt. Nam adoleſcens, talem ducem & ſigniferum ſecutus, à conſpectu & conſuetudine doctorum & bonorum virorum abhorret: diſciplinam faſtidioſè reſpuit, leges contumaciter aſpernatur, Magiſtratum ſuperbè contemnit, perpotationes conſectatur, genio & libidinibus indulget, turbas rixasq́; concitat, nocturnis ædium oppugnationibus, & inſanis clamoribus hominum quietem turbat

puerperas, cæteramq; imbellem fœminarum & puerorum, itemq; ægrotantium multitudinem perterret. Ad hæc pecunias, temerè in res aut non neceſſarias, aut turpes, ac pernicioſas profundit, grande æs alienum contrahit, iniquas ſolutionis moras interponit, vanisq; promiſſis creditores ducit, datam fidem violat, vadimonium deſerit, in fugam turpiſſimam ſe conjicit, ac creditoribus damnum, Academiæ moleſtias relinquit. Ad extremum redit domum, quàm abierat indoctior, aut nihilo, quàm venerat, eruditior, pecuniâ per ignaviam profusâ, ætatis flore nequiter contrito, ore vultuq; impudenti, halitu fœtido, facie cicatricibus deformata, maxillis & faucibus meretriciâ ſcabie adeſis, naſo reſecto aut decurtato, manu mutilata, membris trementibus: cujus conſpectus parentibus mœrorem, propinquis luctum, amicis dolorem affert: & Magiſtratui offenſionem, civibus riſum commovet. Hæc nimirum ſunt damnoſæ libertatis præmia, hi ſpretæ contemtæq; diſciplinæ fructus. Quapropter adoleſcentes ornatiſſimi, ſi ſalus veſtra & incolumitas vobis curæ eſt: ſi conſcientiæ labem, infamiæ dedecus, patrimonij naufragium evitare cupitis: ſi parentibus honori, amicis jucunditati, Reipublicæ & Eccleſiæ emolumento eſſe pulchrum putatis: aviculam brabeis veſtris impreſſam crebrò aſpicite, eiq; adjunctum Emblema, etiam atq; etiam cum animis veſtris cogitate. Vt enim avicula, quàm diu in caveis incluſa tenetur, à periculis tuta & tecta eſt: at ſimul atq; evolaverit, inſidiarum telis ſeſe proponit, atq; vel cæteris volucribus præda fit, vel ab aucupibus capitur, & obtorto collo necatur: ſic adoleſcens, dum honeſtæ diſciplinæ finibus coërcetur, à vitiis plerisq; & flagitiis abſtinet: Quamprimum vero convulſis diſciplinæ officijq; repagulis ſolutè libereq; verſari cæperit: ſtatim corruptelarum illecebris irretitur, variis erroribus, flagitiis & periculis implicatur. O felices igitur & fortunatos vos adoleſcentes, ſi parentum ac præceptorum imperio, & inſtitutioni vos totos cōmittatis, ſi diſci-

plinæ

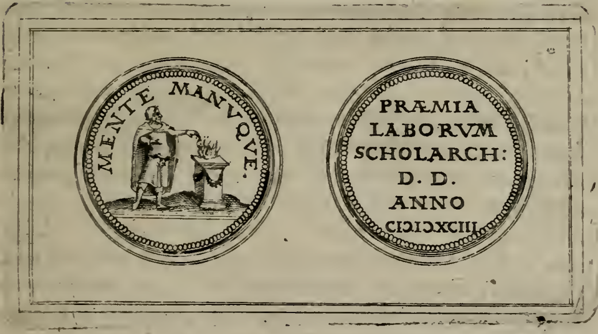
plinæ jugum, damnoſæ libertati anteponatis, idq; tàm diu æquo feratis animo, dum errorum & cupiditatum ſcopulos prætervecti, virtutis ſapientiæq; portum aſſequamini, & mores vitamq; veſtram ex rationis præſcripto ipſi regere ac moderari poßitis.

DIXI.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

ab

HECTORE KORNFAIL in VVurmla Auſtriaco.

In *Brabeo noſtro, Auditores Humanißimi, imago hominis ritè ſacrificantis, ob oculos ponitur, eſtq; adſcriptum hoc Emblema :* Mente manuque *Quod ut melius intelligatur, operæ precium fuerit de Sacrificiorum ritu & uſu nonnihil è ſacris Bibliis delibatum in medium proferre.*

Sacrificiorum originem antiquiſſimam eſſe, inter omnes conſtat. Nam ſtatim ab initio mundi homines partim natura duce, partim oraculis divinis admoniti, DEO æterno & præpotenti, rem ſacram facere cœperunt. Duo autem ſumma ſacrificandi fuerunt genera: ἱλαστικὸν & εὐχαριστικόν. Ἱλαστικὸν *latinè expiatorium, in quo animantibus ritè mactatis, ſanguineq; fuſo, hominum delicta, & errata expiabantur. Quod genus ſacrificij amplius in uſu non eſt: quippe quod Typus duntaxat fuerit veræ illius hoſtiæ Chriſti Ieſu, qui in ara crucis immolatus, iram Patris placavit, omniaq; perfecit, quæ ad gratiam, & ſalutem mortalibus reſtituendam, requirebantur.* Εὐχαριστικὸν *verò animi grati, acceptorumq; beneficiorum memoris teſtificandi cauſſa inſtitutum fuit: idq; vel animantibus, vel rebus inanimatis, ut thure, vino, aliisq; terræ fructibus conſtabat. Nam aut pecudes mactabantur, aut frumentum terebatur, aut ſimila oleo conſperſa & in ſartagine frixa offerebatur, aut vinum fundebatur, quod libamen dicebatur, aut thus atque odores incendebantur, atq; adeò quibuscunq; tùm mortales poterant rationibus Iehovæ magnificentiam celebrabant, eiq; & aëris ſalubritatem, & terræ fœcunditatem, cæterorumq; bonorum copiam & ubertatem acceptam ferebant. Etſi autem hoc quoq; ſacrificij genus obſoleviſſe videatur: tamen ejus expreſſam quandam imaginem intueri licet in novi fœderis ſacrificiis, inter quæ principem locum tenet illud ſacroſanctum epulum, quod* εὐχαριστίαν *& Cœnam Domini appellamus, in quo corporis & ſanguinis Chriſti communicatione factâ, beneficia ejus morte nobis parta commemorantur, animisq; gratis celebrantur. Huc deinde pertinent preces, & gratiarum actiones, quæ pro cæteris beneficiis fieri debent. Sic enim ipſe Deus Pſal. 50. repudiatis antiquis ſacrificiis, hunc novum ſacrificandi ritum nobis commendat. Num, inquit, taurina carne veſcar, aut hircinum ſanguinem bibam? Fac Deo ſacrificium laudis: tùm rerum ad-*

ver-

verſarum tempore, me invoca, & te eripiam. Idem planè D. Paulus in Epiſtola ad Hebræos à nobis requirit : ut nempe aſſiduum laudationis ſacrificium, hoc eſt, labiorum fructum, nomen ipſius celebrantium, libemus. Eſt porrò ſacrificij Chriſtiani genus, Beneficentia & liberalitas in pauperes. Quicquid enim in homines egenos & inopes erogatur, id Chriſtus ſibi tributum ait, viciſſimq; ejus ampliſſimam remunerationem pollicetur. Quò pertinet & ſui ipſius conſecratio, qua noſmetipſos Deo totos offerimus, & conſecramus. Quod qua ratione fieri debeat, docet Apoſtolus, ut membra necemus, noſtraq; corpora, hoſtiam ſanctam Deoq; acceptam præſtemus, hoc eſt, acri peccatorum ſenſu fracti, & proſtrati, ad miſericordiam divinam confugiamus : naturam noſtram vitioſam agnoſcamus, & quantum fieri queat corrigamus, ab omni maleficio temperemus, pravas cupiditates comprimamus, & verò totum noſtrum animum à ſenſu ſtudioq; corporis abductum, ad nutum & imperium divini Spiritus convertamus ac conformemus. Sed longiorem de Sacrificiorum generibus orationem, neq; hic locus, nec temporis brevitas admittit. Cæterum hoc inprimis attendendum eſt, Deum in omni ſacrificio non tàm externas actiones, quàm bonam mentem & puritatem ſpiritus ſpectare & approbare. Neq; enim mens illa beatiſſima, & puriſſima, omniſq; concretionis expers, vel ſtrage pecudum, vel carnium nidore, vel odoribus & unguentis, humano artificio confectis, ducitur ac tenetur: Nec item cantibus, & precibus inaniter & ſine mente fuſis delectatur. Sic enim Iehova ipſe apud Eſaiam: Quid, inquit, mihi cum tot veſtris ſacrificiis? ne deinceps inane fertum admovete: à ſuffitu abhorreo. Et apud Hieremiam negat, ſe quicquam de ſacrificiis præcepiſſe. At cur tandem negat, cum videamus illa tanto ſtudio fuiſſe ex illius imperio præſcripta? Vt oſtendat, nulla ſacrificia, nullas ceremonias, nullum

omninò honoris cultum ſibi prebari, qui non ex pura mente, veraq́; fide proficiſcatur. Atq; huc ſpectat & ſimulacrum in Brabeo noſtro effictum, & expreſſum, in quo cernitur ara, eiq́; impoſitus ignis ad ſacrificia paratus, in quem homo propè aſtans, oculosq́; in cœlum attollens, dextra manu thus injicere, ſiniſtra vero pectus tundere videtur. Nam primùm ara ſymbolum eſt cordis humani: ignis verò mentis, quæ inſtar flammæ ſurſum enititur, atq; ad ipſum VNVM, hoc eſt, rerum univerſitatis parentem Deum ſeſe extollit. Vt enim pyramis (quæ figura igni tribuitur) ima ſui parte latior paulatim in acutum tendit: ſic animus humanus Dei amore inflammatus, ſurſum à terra fertur, ſuoq́; acumine infinitum illum divinitatis orbem, cujus centrum ubiq́;, peripheria nusquam eſt, attingere, ſeſeq́; cum ſuprema ſanctiſſimi numinis Vnitate conjungere conatur. At quoniam cum ea conjungi nequeat, niſi illi ſit amicus, nec illi amicus eſſe poſſit, niſi ad ejus ſimilitudinem ſeſe conformet; ſimilitudo autem illa in pietatis & ſanctitatis ſtudio, & exercitatione tota conſiſtat: Idcirco oculis ad cœlum converſis, thus incendendum, lævaq́; manu pectus tundendum eſt. Quod pietatis ſymbolum, quia obſcurum eſt, paulo diſtinctiùs & planiùs explicandum videtur. Perſpicuum eſt, conſtatq́; inter omnes, thuris vim atq; naturam hanc eſſe, ut facilimè inflammetur, & odorem ſuaviſſimum emittat. Itaq; priſci ſacrorum antiſtites, illud ſacrificiis adhibuerunt, ac pietatis noſtriq́; erga Deum amoris ſymbolum eſſe voluerunt. Vt enim thuris fumus, ab igni & ardore excitatur: ſic pietas, omnisq́; cultus divinus, ab interna amoris divini flamma ſuſcitetur neceſſe eſt. Deus enim non lachrymam arboris, aut externi odoris ſuavitatem, ſed animum rerum cœleſtium amore flagrantem poſtulat. Læva deinde manus pectus tundens, nihil aliud indicat, & innuit, quàm fletu, atq; ſuſpiriis, veraq́; animorum ad Deum converſione flagitia concepta expurganda, atq; delenda, omniq́; ſtudio conniten-

tendum eſſe, ut animus à corporis contagio avocatus, in terris cœleſtem vitam meditetur, atq; imitetur. Quæ cum ita ſint Auditores humaniſſimi, etiam atq; etiam elaborare nos decet, ut mente manuq; hoc eſt, non externis, duntaxat geſtibus, ſed multò magis animo à vitiis, pravisq; cupiditatibus repurgato, & pietatis atq; amoris divini facibus inflammato, ad religionis noſtræ ſacra accedamus, eaq; oculis mentis noſtræ in cœlum ſublatis, obeamus, & peragamus, ut tandem Dei Opt. Max. gratiam & amorem, hujusq; comitem ſempiternam beatitudinem conſequamur.

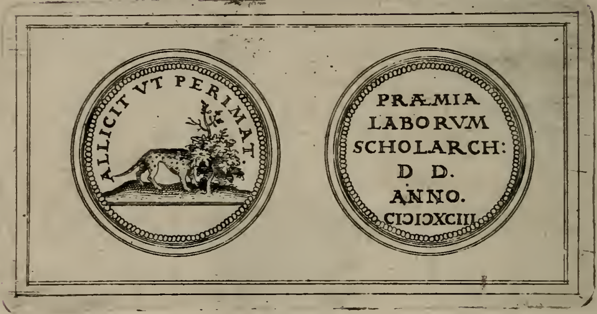
D I X I.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

â

GENEROSO DOMINO HENRICO BARONE á VVildenfels.

In noſtro congiario, Auditores, expreſſa eſt effigies & imago Pantheræ, cum hoc Emblemate: Allicit ut perimat. Eſt autem Panthera beſtia, à feritate & immanitate ſic appellata, facie truculentâ & terribili, pelle maculosâ, notisq́ orbiculatis, ac nitentibus tanquam ocellis diſtincta ac variata: quæ odorem de ſe mittit longè ſuaviſſimum, quo reliquas feras ad ſe allicit, arreptasq́ dilaniat, atq́ devorat. Quo ſimulacro voluptas, domina blandiſſima, depingitur: quippe quæ ſimili modo homines illecebris ſuis delinitos, toto impetu ad ſe rapere ſoleat. Neq́ verò omnis voluptas in vitio ponenda, fugiendaq́ eſt. Sunt enim quædam animi delectationes, quæ

ex

ex ſcientia, & contemplatione rerum, atq; ex virtute recteq; factorum conſcientia capiuntur: quæ tantùm abeſt, ut ſint aſpernandæ, ut omnibus modis expetendæ eſſe videantur. Quædam verò corporis ſunt oblectationes, quæ à ſenſibus oriuntur. His quatenus frui liceat, quà non, diligenter nobis cogitandum eſt. Quæ enim ex aſpectu, odoratu, & auditu hauriuntur, minus ſunt obnoxiæ turpitudini: dum modo in iis certa ratio, moderatioq; adhibeatur. Nam qui perpetuò nitet unguentis, aut ambroſios odores ſumtuoſius conſectatur, aut oculos picturarũ & imaginum varietate impenſius oblectat, aut muſicis concentibus, neglecto præſertim officio, nimioperè vacat, is in vitio eſt, gravemq; reprehenſionem meritò incurrit. At quæ guſtatu, tactuq; percipiuntur voluptates, omnium ſunt importuniſſimæ: quæ niſi rationis imperio, quantũ fieri poſſit, coërceantur, hominem ſæpenumerò in omne ſcelerum & calamitatum genus conjiciunt. Itaq; cum omni ætati, tùm adoleſcentiæ in primis hujusmodi voluptates fugiendæ ſunt. Hæc enim ætas ob ſanguinis fervorem, & humorum mutationem, & importunos animi motus ad luxum, & libidinem maximè propendet, ideoq; in maximo, & probitatis, & valetudinis periculo verſatur. Nam qui turpes voluptates conſectatur, is primò Deum, qui ubiq; pari intervallo à nobis diſtat, atq; acutis ſcelerumq; vindicibus oculis omnia luſtrat, graviſſimè offendit. Deinde, animi ſui ſtatum labefactat, tantasq; menti tenebras offundit, ut nec modum à Deo, & naturâ præſcriptum, nec ullum, ſive decus, ſive probrum, ſive emolumentum, ſive detrimentum perſpicere queat. Præterea corpori multa mala invehit: cerebrum lædit: vitales ſpiritus abſumit, nervosq; debilitat, coloris fœditatem, omniumq; virium debilitatem inducit, tandemq; prematurum atq; acerbum vitæ interitum affert. Rariſſimè enim voluptuarii ad ſenectutem perveniunt, quippe quibus idem ferè, quod

vernis arborum floribus accidere ſoleat: quorum pleriq; ante maturitatem vel eroſione vermium, vel tempeſtatibus pereunt. Ad hæc famæ & exiſtimationi ſuæ labem aſpergit: rem familiarem diſſipat & perdit, conſcientiam vulnerat, atq; ad extremum nihil præter inuſtum & impreſſum dedecus, & graviſſimam pœnitendi cauſſam, & doloris materiam uberrimam ſibi reliquam facit. Hæc nimirum eſt illa venefica, quæ venenum melle oblitum propinat: hæc eſt illa pulchra, belleq; depicta pyxis, quæ ſalutaris medicinæ loco cicutam & aconitum continet: Hæc eſt illa beſtia μελάνουρος, quæ blandiſſimo principio tetrum exitum ſubtexere ſolet: Hæc deniq; eſt truculenta & immanis illa Panthera, quæ adoleſcentes, odoris ſuavitate ad ſe invitat, atq; dilaniat, hoc eſt, in exitium præcipites agit, & brevem oblectationem perpetuis miſeriis, & cruciatibus compenſat. Quæ cum ita ſint, Adoleſcentes optimi, etiam atq; etiam providete, ut fœdas voluptates non modo ne conſectemini: ſed ultrò quoq; aut ab impuris & improbis ſodalibus oblatas prudenter declinetis & avertatis. Illudq; idcirco perpetuò animis veſtris infixum habete: Allicit ut perimat, & turpi, breviq; voluptati, decus virtutis ſempiternum anteponite: conſcientiam bonam cum bona fama conjungite: atq; adeò, quantum fieri poteſt, cavete, ne turpium voluptatum vinculis conſtricti eò incidatis, unde aut nunquam, aut non abſq; ſumma difficultate evadere poſſitis. Quin potius imitamini Demoſthenem, à quo cum Lais iniquum pretium poſtulaſſet, οὐ πρίαμαι τοσούτου, inquit, μεταμέλειαν, id eſt, tanti non emo pœnitere. Cavete contrà exemplum Lyſimachi, qui cum in Thracia, ſiti coactus deditionem feciſſet, hauſtâ aquâ: ob quantillam, inquit, voluptatem, quantum decus amiſimus, quantam cladem accepimus!

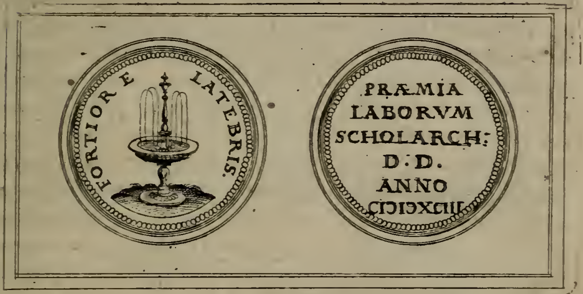
D I X I.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA

à

GEORGIO CARLICK DE Nezetitz, Bohemo.

INTER *reliquas virtutes, quæ hominibus plurimum & commodi, & ornamenti afferunt, Auditores Ornatiſsimi, non poſtremum locum obtinet ea modeſtiæ pars, quæ Græcis* ταπεινοφροσύνη, *latinis humilitas appellatur. Hæc enim præclara eſt, atq; laudabilis animi affectio, ſeu virtus, qua, qui præditus eſt, is ſuo ſe modulo metitur, atq; nec opinione, nec dictis, nec factis ſibi plus tribuit, quàm æquitas poſtulet, ratio præcipiat, conſcientia proponat: Cæteros verò ſive doctrina, ſive honore, aut dignitate aliquâ præcellentes, ſuſpicit ac reveretur. Etſi autem Humilitas omni ætati convenit: tamen inprimis*

adoleſcentiam decet, atq; commendat. Pleriq; enim adoleſcentes, ob ſanguinis calorem, qui audaces facit, & propter imperitiam, temeritatemq; affectuum, ſibi omnium ſapientiſſimi videntur, atq; ut ait Ariſtoteles, ne ſumma quidem ac difficillima quæq; deſperanda ſibi cenſent: qui morbus etiam bonis ingeniis familiaris eſſe ſolet. Quamobrem, adoleſcentes ſtudioſi, ſic nobis planè perſuadeamus, nullam eſſe virtutem, quæ majorem laudem, fructumq; uberiorem afferat, quàm Humilitatem. Hæc enim cupiditates noſtras coërcet ac comprimit, easq; rationi obedientes facit: hæc animos à vitiis, quæ ex arrogantiâ, tanquam à fonte promanant, abducit: hæc amorem, & benevolentiam tùm à Deo, tùm ab hominibus conciliat, nobisq; ad omnem laudem, ac felicitatem aditum præmunit ac patefacit. Contrà vero nihil intolerabilius, nihil Deo & hominibus odioſius, nihil bonis ingeniis nocentius, ac turpius eſt, quàm Arrogantia. Nam qui arroganter de ſe ſentit, ac loquitur, ſuoq; unius judicio fretus, cæteros deſpicit, ac pro nihilo putat: is in graviſſimum divini numinis, & bonorum virorum odium, offenſionemq; incurrit, & niſi maturè reſipiſcat, meritas pœnas ſuperbiæ divinitus conſtitutas, tandem ſubire, ac perferre cogitur. Deinde falſa perſuaſio, & inanis arrogantia, omnem induſtriam infringit, ac labefactat. Nam qui præmaturam doctrinam, & ſapientiam, opinionis errore ſibi fingit: is plerunq; omnem curam, & diligentiam remittit, atq; vel in primo ſtudiorum ingreſſu tanquam in ſalebra hæret, vel certè in medio curſu deficit, nec ad veram, ſolidamq; eruditionis & virtutis laudem unquam facilè progreditur. E contrario autem qui humiliter, ac demiſſè de ſe ſentit, atq; vel nihil, vel parum ſe ſcire arbitratur, is quotidie magis ad ſcientiæ cupiditatem exardeſcit, & præceptorum, aliorumq; bonorum virorum ope & opera adjutus ad altiora paulatim emergit. Atq; id ipſum Nomiſmatis quoq; noſtri effigies proponit, atq; demonſtrat, in qua a-

qua è

qua è fiſtularum latebris in altum erumpens cernitur, addito hoc Emblemate:

Fortior è latebris emergit ad æthera virtus.

Quemadmodum enim aqua, ex longo intervallo, per latentes fiſtulas dimanans, cum primum nacta eſt exitum, magno cum impetu exilit, atq; ad varios hominum uſus longè lateq; diffunditur: Ita adoleſcens, qui virtuti doctrinaeq; deditus ſubmiſsè, humiliterq; diu vixit, tandem maturitatem adeptus, è tenebris in lucem evocatur, atq; ad munera publica adminiſtrandum, obeundumq; magna cum laude adhibetur. Quæ cum ita habeant, Adoleſcentes ſuaviſſimi, omni ſtudio in eam curam, cogitationemq; incumbere debemus, ut, ſi inani doctrinæ opinione tentemur, ea animum noſtrum ne invadat, & occupet: aut ſi jam invaſerit, ut quamprimum inde ejiciatur. Nam ut vaſa liquores non admittunt, antequam aër ex iis emigret: ſic quoq; nec animus noſter ſalutaribus doctrinis imbui poteſt, niſi vana perſuaſio prius expurgetur, ac dimoveatur. Quapropter cùm morbus tàm peſtilens, commodiùs depelli non poſſit, quàm infractione quadam animi, ac demiſſione: communem profectò ſenſum amiſſe videbimur, ſi non humilitatem omni ſtudio colendam: arrogantiam contrà veluti peſtem fugiendam, atq; devitandam eſſe ſtatuamus.

D I X I.

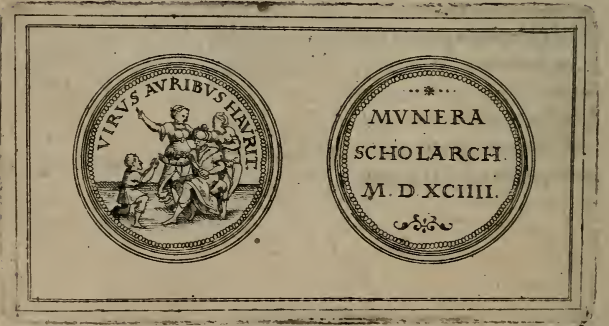
XVIII.

PANEGYRIS ANNI 1594.

SVB RECTORATV D. M. GEORGII SIGELII, *Paſtoris Eccleſiæ Altorphianæ.*

Oratio primæ claßis, recitata à

CHRISTOPHORO SCHLAVDERSPACH NORIBERG.

QVanquam officium, ac munus quod mihi nunc aßignatum eſt, Auditores præſtantiſsimi & humaniſsimi, ſatis commodè, ſatisq́; graviter, atq; ex animi mei ſententia ac voluntate ſuſtinere me poſſe diffidam: Quippe com-

modi-

moditati ingenium, gravitati ætas, voluntati imperitia, reiq́; propoſitæ difficultas, itemq́; metus, quem partim natura, partim ampliſſimus hic conſeſſus mihi adfert, & auget, impedimento ſunt: animo tamen non deficiam, aut debilitabor: nec quod certa ratione & conſilio mihi impoſitum eſt, id inconſulta temeritate recuſabo ac deprecabor. Nemo enim, ut opinor, tàm iniquus ſuſcepti muneris mei æſtimator erit, qui ſi quantum poſſum, præſtitero, quòd quædam non poſſim, idcirco me reprehendendum exiſtimet. Quin ſic mihi perſuadeo, me in veſtra humanitate, haud modiocrem oneris mei levationem inventurum eſſe: quam meam de vobis ſpem & expectationem ut exigui temporis attentione ſublevetis, bonaq́; cum venia, me meosq́; condiſcipulos audiatis, majorem in modum vos oro, & obteſtor. In congiario ſeu præmio, Auditores, quo Ampliſſimi Domini Scholarchæ me cæterosq́; primi ordinis adoleſcentes jam donarunt, atq; decorarunt, viri cujusdam in ſella conſidentis, ac duorum ſuſurronum ad aures ejus aſſiſtentium; itemq́; pueri, flexis genibus nitentis, manusq́; ſupplices ſurſum tendentis, ſimulacrum conſpicitur: idq́; totum ad Apellis pictoris nobiliſſimi, picturam expreſſum & conformatum eſt. Hic enim calumniam depicturus, primò virum quendã prælongis auribus, & duas fœminas, Ignorantiã videlicet, ac Suſpicionem, ad latera illius adſtantes figurabat. Deinde Calumniã egregiè quidem ſplendideq́; comtã: ſed vultu geſtuq́; corporis terribilẽ, & truculentã, quippe, quæ manu ſiniſtra facẽ ardentẽ vibrabat; dextra verò adoleſcentẽ capillis prehenſum, Deiq́; immortalis fidẽ obteſtantẽ ſecũ raptabat. Eã anteibat vir quidã pallidus, & macilentus: ſed acri attentoq́; oculorũ ſenſu præditus, qui Livor dicebatur. Aderant præterea in comitatu, aliæ quædam mulierculæ, nimirum, Inſidiæ, Dolus, Fraus, Proditio, quarum hortatu domina, ad quidvis audendum incitabatur. Ad

extre-

extremum pœnitentia, virgo, pulla veſte induta, habituq́ plané lugubri & capite reflexo, veritatem è longinquo venientem cum lachrymis ac pudore excipiebat. Ecce tibi veram expreſſamq́ calumniæ effigiem: ex qua facilè perſpicias, nullum hominum genus, ut deteſtabilius, ac pernicioſius, ità nec frequentius, aut acceptius eſſe, quàm Sycophantas & calumniatores: & nihil eſſe tàm ſanctum, atq́ ſyncerum, quod calumniæ telis non ſit propoſitum. Cæterum ut hujus criminis turpitudo penitus pernoſcatur, operæ pretium eſt, quidnam illud ſit, & unde exiſtat; & quam latè pateat, breviter perquirere, & inveſtigare. Calumnia quidem variis modis deſcribitur. Nonio, eſt mendax, & malitioſa infamatio. Ciceroni, eſt nimis callida, & malitioſa juris interpretatio. Et Martiano Iuriſconſulto autore, calumniari dicitur, qui falſum crimen intendit. A Luciano calumnia definitur accuſatio, quæ reo abſente, & ignorante, facta, alteraq́ tantùm parte audita, contradicente nemine, creditur. Verùm vox διαβάλλειν latiùs patere videtur, quàm ut harum deſcriptionum anguſtiis comprehendatur. Nam in genere ſignificat criminari, ſeu verè, ſeu falsò, ſeu palàm, ſeu clanculum maledicere, obtrectare, in odium atq́ invidiam adducere. Itaq́ rectè Calumniator (ut puto) non ſolùm appellabitur is, qui alterum falsò accuſat, aut leges malitioſa interpretatione ad privatum commodum, & adverſarij incommodum detorquet: ſed etiam qui quæcunq́ alterius ſcripta, dicta, & facta, de induſtria pervertit, atq́ in deteriorem partem interpretatur: quiq́ maledictis tàm abſentes, quàm præſentes, nocendi cauſſa figit & vexat. Sed undenam tàm effrenata calumniandi libido? Qui hujus turpitudinis ortum è ſacris literis repetunt, ejus autorem ſtatuunt principem illum omnium ſcelerum architectum Diabolum, qui omnem veritatis, juſticiæq́ amorem, ac ſtudium in hominum animis opprimit, & extinguit: atq́ nefarias mentiendi calumniandiq́ cupiditates excitat &

& in-

& inflammat. Verùm qui propiores indagant cauſſas, Calumniam φιλαυτίας & invidiæ filiam eſſe ajunt.

Quæ duo vitia longè turpiſſima ſunt, maximisq́ incommodis omnem vitæ rationem perturbant. Etenim inſanus amor ſui, & quæ ex aliena, quam tibi potius cenſeas deberi, felicitate percipitur ægritudo, animum hominis non ſolum teterrimis tenebris circumfundunt, ut neq; ad verum videndum, neq; ad rectè agendum, vires efficaces habere poſsit: ſed etiam eum ad aliorum hominum perniciem armant, & inſtigant. Nam qui aliis antecellere cupit, ſibiq́ plus, quàm par ſit arrogat, is cæteros non modo contemnit & pro nihilo putat: verùm etiam de exiſtimatione eorum præſertim qui aliqua re vulgo præſtant, detrahere, & vero virtutem, ac felicitatem ipſorum opprimere, aut certè imminuere & obſcurare conatur: uſq; adeò, ut neque familiaritas, neq; propinquitas, nec ulla deniq; conjunctio à tàm immani ac deteſtabili ſcelere eum avocare poſsit. Hinc odia, inimicitiæ, inſidiæ, omnisq́ generis ſcelera, quæq́ horum comites ſunt, infinitæ calamitates. Quod ſi igitur procreatrices iſtæ, tot mala rebus humanis important, quid de earum ſobole Calumnia, quæ ſuam nativam labem multiplici improbitatis acceſsione cumulat, ſperare liceat? Nam reliquæ duæ peſtes non infinitè feruntur, nec quosvis ſine diſcrimine invadunt: & deniq; ſi non alio remedio, ſaltem fuga declinari, & evitari poſſunt: At Calumnia nullis regionibus, ac finibus ſeſe continet; ſed in omnes terrarum oras, virus acerbitatis ſuæ longè lateq́; diffundit. Maledictum enim ſimul atq́; jactum eſt, inſtar ſagittæ evolat, & abſentem, in quem mittitur, antè vulnerat atque occidit, quàm ſentiatur: neq; ulla medicina morſibus ejus præcavendis, & avertendis inveniri poteſt. Itaq; Medius Alexandri Magni Paraſitus, ſectatores ſuos monebat, ut audacter quemvis morderent, quòd, tametſi vulnus conſanaſſet,

vulneris tamen veſtigium cicatrix eſſet remanſura. Quod ſi hæc immanis bellua inter privatos duntaxat, & plebeios homines politioris humanitatis literarumq́ue rudes verſarentur, minus fortaſſè mirandum foret. At eam in Politias, & Scholas & Eccleſias irrepſiſſe ſuaq́ue tabifica lue homines etiam eruditos, & publica autoritate præditos inficere, id verò maximoperè & admirandum & dolendum eſt. Etenim (ut ſingulos ordines breviter, atque ἐν παρόδῳ perluſtremus) an non in aulis principum Sycophantæ frequentiſſimi reperiantur, qui ut principibus ſeſe inſinuent, & opes atque honores, quos furentur appetunt, facilius conſequantur, falſis criminationibus bonos viros in invidiam, & odium adducunt? In foro deinde, & judiciis, quanta ſit Calumniæ vis, quanta accuſationum, & criminationum acerbitas, quàm crebrò judex vel gratiâ delinitus, vel potentia fractus, vel pecuniâ adulteratus falſum decernat, quàm ſæpè falſi fictiq́ue teſtes ſubornentur, nemo eſt, qui ignoret. Sed neque Scholæ & Academiæ, in quibus manſuetiores Muſæ florere debebant, nefaria iſta turpitudine vacant. Quàm immoderata enim maledicendi libido, hac noſtra tempeſtata animos quorundam velut morbus quidam perſuaſerit, argumento ſunt virulenta eorum ſcripta & dicta, qui conviciis, & contumeliis ſeſe mutuò laceſſunt, & lacerant, & alter in alterum non tanquam in hominem literis deditum, ſed velut in barbarum immaniſſimùm, ac teterrimum hoſtem acerbiſſimè invehitur: quaſi nulla opinionum contentio, & comparatio, nulla veritatis inveſtigatio, abſque alterius dedecore & ignominia fieri poſſit. Inter Theologos denique tantus ubique nunc furor exarſit, tanta odiorum acerbitas interceſſit, ut alius alium, quem vel dogmate, vel ritu aliquo externo leviter diſſidentem animadvertit, contumelioſiſſimè ſtylo, & voce perſequatur: eúmq́ue nō converſum, ſed everſū non emendatū, atque etiā funditus de medio ſublatum cupiat. Quæ immanitas, quàm calamitoſa, ac funeſta plerisque Eccleſiis accidat, id manifeſti-

feſtius eſt, quam ut rationibus, aut exemplis demonſtrari debebat.

Adq; adhuc, quàm longè lateq́; Calumniæ dominatus pateat, breviter oſtendimus. Reliquum jam eſt, ut qua ratione tàm truculenta beſtia coërcenda, aut cavenda & evitanda videatur, diſpiciamus. Nulla, ut opinor, gens & natio unquam fuit, quæ Calumniam leviter ferendam, ac non potius acriter vindicandum, reprimendamq́; exiſtimarit. Itaq; tàm varia, & diverſa pœnarum genera in eam, à variis conſtituta reperiuntur. Calumniatores enim vel talionis pœna affectos, vel in inſulas amãdatos, vel grandi pecunia mulctatos, vel in crucem ſublatos, vel loris cæſos, atq; per urbem circumductos, in exilium pulſos eſſe, vel eis linguam exactam, vel caput abſciſſum fuiſſe, partim hiſtorici, tàm ſacri quam prophani, partim Iuriſconſulti literis prodiderunt. Sed præter hanc ſeveritatem, quam leges poſtulant, philoſophia leniores quaſdam Calumniæ effugiendæ rationes commonſtrat, è quibus nonnulla per quam breviter perſtringenda videntur. Ac primum quidem magnoperè nobis elaborandum eſt, ut vitam honeſtam, omniúq; turpitudinis expertem agamus, & verò cum bona conſcientia, bonã quoq; famam conjungamus, Sic nimirum aut nulla, aut certè leviora atq; hebetiora Calumniæ tela, in nos conjicientur, quæ quidem animo benè conſcio fortiter contemnenda, & pro nihilo ducenda ſunt. Puſilli namq; eſt animi, ut inquit Iſocrates, maledicos & nugatores & eos, qui illis aures præbent, curare præſertim ſi tibi ſis nullius delicti conſcius. Deinde moderandum eſt lingua, ne ad Calumnias & obtrectationes præceps feratur. Nam qui ferociter maledictis in alios irruit, mutua convicia, & contumelias expectet, neceſſe eſt, ὁποῖον κ' εἴπησθα ἔπος τοῖον κ' ἐπακούσαις, *ut Homerus ait.*

Sic benè vis dici caveas maledicere: qualis
Clamor adit ſylvas, talis & inde redit.

In primis verò cavendum, ne abſentibus detrahendi cauſſa maledicè, contumelioſeq́; dicamus. Nam qui adſunt, & audiunt, non ſolùm pejus de nobis exiſtimant, ſed plerumq; etiam quæ audiverunt, ſpargunt, atq; diſſeminant, aut ad illos ipſos, quibus maledixeris, deferunt, & vel σοφιστικῶς *ea mutilant ac diminuunt, aut* συκοφαντικῶς *exaggerant atq; amplificant. Quibus rationibus non ſolùm in ſummum odium, ſed etiam non rarò in extremum honoris, ac ſalutis diſcrimen adducimur. Quamobrem de abſentibus aut benè loquamur, aut ſi aliquorum vitio id non liceat, Demoſthenicum illud uſurpemus :* ἐπαινεῖν μὲν οὐ δύναμαι, ψέγειν δ' οὐ βούλομαι, *Laudare non poſſum, vituperare nolo. Ad extremum ſummo ſtudio providendum nobis eſt, ne criminationibus, & calumniis temerè fidem adhibeamus. Nam iſtiusmodi credulitas, non ſolùm in vitio eſt, ac perquam affinis ſtultitiæ, hominum vanitatem, fraudes, & inſidias, non attendentis, verùm etiam ſæpenumero perniciem & exitium affert: id quod plurimis exemplis, ſi tempus ferret, probari poſſit. Itaq; in audiendis criminationibus primò etiam atq; etiam conſiderandum eſt, quis dicat? num vir bonus, prudens, amicus, atq; id genus alia. Deinde quid dicat, utrum id cum honeſtate, rectaq́; ratione conſentiat. Tum, cur dicat, utrùm ſuum, ſuorumq́; commodum, an aliorum incommodum ſpectet. Sed longiorem rei propoſitæ explanationem temporis brevitas non admittit. Cum igitur & calumniari, & calumniis aures præbere fidemq́; adjungere, æquè vitioſum atq; pernicioſum ſit: danda nobis eſt opera, ut utrumq; pariter fugiamus, ac devitemus, atq; adeò non ſolum linguam refrenemus, ac contineamus, ſed etiam animos noſtros prudentiæ, atq; innocentiæ præſidio, ita muniamus, ut nullum calumniæ virus aures, menteſq́; noſtras occupare, atq; pervertere poſſit. Obſignabo hanc orationem memorabili ſententia Herodoti, quam & Baſilius Magnus uſurpavit in epiſtolis. Detractio (inquit apud Herodotum in*

Po-

Polymnia Artabanus) res eſt deterrima: in qua duo ſunt, qui injuriam faciunt; unus cui injuria fit. Qui enim calumniatur, in eo eſt injurius quòd non accuſat præſentem: Qui detrahenti credit, is eo eſt injurius, quòd priùs credit, quàm habeat rem compertam: Et cui detrahitur abſenti, huic ob id fit injuria, quòd ab altero, ut malus inſimulatur, ab altero talis eſſe putatur.

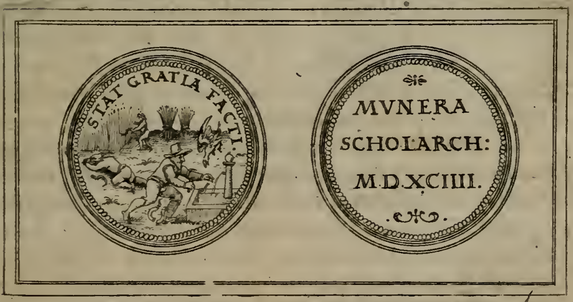
D I X I.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

à

CHRISTOPHORO FVRERO

NORIBERG.

QVanquam natura brutis animantibus rationem, & orationem denegaſſe videatur, eaq; idcirco

ἄλογα dicantur: tamen ſimulachra quadam rationes, memoriæ ac providentiæ ijs ineſſe, nemo, ut opinor, facilè negaverit. Quis enim ignoret, quanta ſolertia, & quàm multiplex virtutum ac vitiorum imago, non ſolùm grandioribus beſtiis, ut Elephantis, Leonibus, Equis, Canibus atq; id genus aliis, verum etiam parvis animantibus, ut apibus, araneis, bombycibus, ac ſimilibus inſit? Itaq; naturæ genius Ariſtoteles lib. 8. de hiſtoria animalium: Sunt in pleriſq; (inquit) animalibus veſtigia morum, animi humani ineſt humanitas, immanitas: Clementia, acerbitas: fortitudo, ignavia: metus, fidentia: ira, malitia: atq; etiam prudentiæ imago ineſt in multis. Inter cætera verò, inſigne virtutis veſtigium, in Aquila, noſtro brabeo impreſſa, cernitur, de qua Crates Pergamenus, & Steſichorus Poëta hoc exemplum memoriæ literiſq; prodiderunt. Cum aliquando complures meſſores ſiti, ut fit, laborarent: quendam è ſuo grege aquæ hauriendæ cauſſa ablegarunt: qui cum ad fontem perveniſſet, fortuito incidit in aquilam, cum immani ſerpente acerrimè colluctantem: cumq; animadverteret Aquilam arctiſſimè circumplicatam de vita periclitari, intertrepidè accurrit, & falce meſſoria ſerpentem diſſecuit, alitemq; ab interitu vindicavit. Tum è fonte vicino, aquam hauſit, atq; ad ſuos reverſus, potum ſingulis miniſtravit: cumq; jam & ipſe bibiturus, urceolum ori admoveret: ecce improvisò advolavit Aquila, eiq; poculum è manibus excuſſit. Meſſor ira incenſus, dum avem velut ingratam, acceptiq; beneficij immemorem execratur: interim ſocios ſuos extremo ſpiritu exangues concidere, & mori videt. Ex quo, ille & fontem veneno à ſerpente infectum, & ſibi gratias ab Aquila cumulatiſſimè relatas eſſe, intelligit. Hoc egregio exemplo, Adoleſcentes ſtudioſi, admonemur de pulcherrima virtute, qua jucunda accepti beneficij memoria, cum remunrandi, referendiq; ſtudio conjuncta continetur: & recenti, vocabulo Gratitudo, à veteribus Gratia, & Gratus animus, itemq; Pietas appella-

pellatur. Hæc autem tùm Deo Opt. Max. tùm hominibus, benè de hominum genere meritis debetur. Etſi enim nullam partem divinæ in nos liberalitatis non modo referendâ, ſed ne cogitandâ quidem gratiâ conſequi poſſumus: tamen gratias ei perſolvere dicimur, cum ipſius beneficia aſſiduè in mentem revocamus: bonitatem ejus gratis, animis, verbisq; proſequimur: & vitam, moresq; noſtros ad ipſius voluntatem conformamus, & deniq; ex bonis divinitus in nos collatis quoſdam veluti rivulos ad reliquos homines dimanare patimur. Cujusmodi exempla in ſacris literis, præſertim in hymnis Davidis vatis ſanctiſſimi, Regisq; potentiſſimi, ad imitandum poſteris relicta inveniuntur. Quod verò ad gratiam hominibus perſolvendam attinet: primus locus debetur parentibus: nam horum operâ in hanc lucem ſuſcipimur, ſingulari cura enutrimur, multiplici labore educamur, omniq; beneficiorum genere ab ijs afficimur, & cumulamur, quos propterea præcipuo quodam ſtudio colere & obſervare, omniq; pietate proſequi debemus Quod ſi enim Ciconia ſolâ naturæ incitatione parentes ſuos ſenio confectos alit, & quoties migrandi poſtulat neceſſitas, eos humeris ſuis inter volandum ſuſtinet: quod ſi Merops, quamprimum per ætatem volare poteſt parentibus ſuis in ſpecu latentibus victum conquirit, ac ſubminiſtrat: quanto magis homo, cujus animo, divinæ legis, atque rationis effigies impreſſa eſt, erga parentes ſuos gratum & pium ſeſe præbere debet? Atq; talis quidem fuit Athenienſis filia, quæ patrem extrema ætate in carcerem conjectum fameq; necandum, uberibus ſuis diu lactavit & aluit. Et Romæ (autore Plinio) puerpera quædam matrem ſuam vinculis conſtrictam, capitisq;

ſup-

ſupplicio afficiendam, lacte ſuo clàm nutrivit tantiſper, dum cuſtos carceris id reſciſceret ac pateſaceret. Quod pietatis exemplum Magiſtratui tantam movit admirationem, ut non modo matrem è carcere dimiſerit, verùm etiam utriq; perpetua alimenta curaverit, atq; etiam locum illum Pietati conſecrandum cenſuerit. Conſimile eſt exemplum apud Lycurgum, de duobus adoleſcentibus Catanæis, qui cæteris bonis omnibus relictis, ſolum parentem ſuum per medias Aetnæ flammas humeris ſuis extulerunt. Sed plura exempla perſequi infinitum foret. Alter deinde gratiarum locus debetur cujusq; honeſtæ diſciplinæ magiſtris, ac præceptoribus, qui ſalutaribus præceptis, ac monitis animos noſtros informant, atq; ad virtutem & ſapientiam, omneq; officij munus inſtituunt & erudiunt, ac propterea animorum parentes à veteribus verè appellantur, qui tanto majorem gratiam ijs perſolvendam exiſtimarunt, quantò animus corpori præſtat & antecellit. Et Ariſtoteles, τῆς φιλοσοφίας, *inquit,* κοινωνήσασι τιμὴ ἰσόῤῥοπος οὐκ ἂν γένοιτο. *Itaq;, ut animum gratum erga Platonem præceptorem teſtificaretur: aram ejus nomini exſtruendam, ſtatuamq; conſecrandam curavit, in qua inſcriptum erat, Hunc eſſe illum, quem meritò omnes probi commendare atq; imitari debeant. Sed Græca audire præſtat:*

Βωμὸν ἀριστοτέλης ἱδρύσατο τήνδε πλάτωνος,
ἀνδρὸς ὃν οὐδ᾽ αἰνεῖν τοῖσι κακοῖσι θέμις.

Hoc eſt:

Hæc ab Ariſtotele eſt diva ara locata Platoni,
Quem vel laude, nefas, ſi mala lingua vehat.

Alexander Magnus tàm gratus in Ariſtotelem præceptorem fuiſſe fertur, ut eum non minus, quàm patrem Philippum amaverit, quòd ab hoc vivendi, ab illo benè vivendi rationem accepiſſet. M. Tullius quàm gratus erga præceptorem A. Licinium fuerit, teſtatur oratio, quam pro ipſo habuit. Trajanus Plutarchum in tanto honore habuit, ut eum Romæ conſulem crearit.

arit. Marci Antonini optimi Imperatoris tàm eximia in præceptores fuit pietas, ut ipſorum imagines aureas in larario reconditas aſſervaret, eorumq́; ſepulchra hoſtiis, ac floribus exornaret. Gratianus Cæſar Auſonium Gallum conſulem fecit, aliaq; beneficia maxima in eum liberaliſſimè contulit. At quorſum hæc exempla? quorſum? ut adoleſcentes intelligant, nulla merita pluris æſtimanda eſſe, quàm quæ ad animi decus & honeſtatem pertinent: ac proinde, ſi non majorem, atq; æquè magnam præceptoribus atq; parentibus gratiam deberi. Cùm enim in rebus humanis nihil illuſtrius, nihil pulchrius & optabilius ſapientiâ, & virtute, & quæ utriq́; comes eſſe ſolet, felicitate: conſequitur profectò, nemini mortalium nos arctioribus vinculis ad gratias perſolvendas, obſtringi, quàm iis, qui ad tàm præclara animi bona adipiſcendū duces atq; autores nobis extiterūt. Iā ſit præſtātius, nihil porrò in parentū numero habēdi quoq; ſunt Magiſtratus, qui Rerumpublicarū, Scholarū atq; Eccleſiarū ſalutem, & dignitatem conſilio, ope, & operâ tuentur, amplificant, atq; conſervant: Ideoq́; grata mente, ſingulari obſervantia, ſummoq́; ſtudio colendi, & obſervandi ſunt. Poſtremò grati animi officia iis etiam præſtanda ſunt, qui aliis beneficiis, quibuscunq́; nos affecerunt & ornarunt; elaborandumq́; inprimis eſt, ut munus ſive donum acceptum pari & æquali, aut etiam majori dono remuneremur. ὠυτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, ut eſt apud Heſiodum. Quod ſi enim (ut Cicero ait) agri fertiles multo plus afferunt, quàm acceperunt, quantò magis nos beneficio provocati, vicem rependere debemus? Et certè quo quisq; honeſtiori eſt animo, eo cumulatius gratiam referre conatur. Ideoq́; veteres tres finxerunt Gratias, quarum una oculos averſos, reliquæ adverſos habeant: atq; illa quidem de beneficio collato, hæ verò de duplici gratiâ referenda nos commonefaciunt. At quæret quiſpiam: Quid? Illi quibus aut nullæ, aut pertenues

ſunt facultates, poterunt ne gratiam benè de ſe meritis referre? Non difficile id quidem fuerit, ſi cogites, non uniusmodi ac ſimplicem, ſed variam atq; multiplicem beneficij referendi rationem eſſe: Neq; enim exiſtimandum eſt, in remunerationibus ſingularia quadam ſummaq; munera requiri: quale Darius Rex Perſarum Syloſonti, nempe pro veſte olim donata, imperium Sami: Et Iulius Cæſar pro aqua hauſtu fertiles agros: Et Ludovicus Imperator pro rapâ aureos nummos, dediſſe fertur. Sunt enim hæc χρύσεα χαλκείων, ut eſt apud Homerum. Sed ſic ſtatuendum eſt, virtutis hujus amplitudinem animo potius, ac voluntate æſtimandam, ac definiendam eſſe, quàm externis illis donis atq; officiis, quæ gratitudinis quidem notæ atq; indicia ſunt, ipſa verò gratitudo non ſunt. Itaq; nemo tàm tenuis & afflictæ conditionis eſt, quin alterius benignitate provocatus gratum ſeſe præbere poſſit. Nam vel ſine re voluntas à bonis viris probatur, & grati memoriſq́; animi ſignificatio, non minima remunerationis pars exiſtimatur. Quàm neceſſaria verò hæc virtus ſit, Athenienſes olim optimè mihi perſpexiſſe videntur, qui fanum Gratiis in media urbe dedicarunt, ut nempe ſignificarent, omnem civilis ſocietatis rationem, Gratiarũ quaſi quodam numine contineri. Nullum enim firmius concordiæ vinculum inter homines cogitari poteſt, quàm gratæ mentis remuneratio, & ſtudiorum officiorumq́; viciſſitudo. Gratia namq; gratiam parit, & animos alios ex aliis nectit, & univerſos deniq; cives ſingulari quadam benevolentia, & charitate inter ſe devincit, & conglutinat. Adhæc ipſe Deus egregio præmio propoſito, ad hujus virtutis ſtudium nos allicit & invitat. Nam in primo Legis capite, quod hominum convictum ac ſocietatem ſpectat: Parentes (inquit) colito, ut diu vivas in terra, quam tibi Dominus Deus attribuet. Par enim eſſe videbatur, ut, qui gratus eſſet in eos, per quos vita communi frueretur, in ea ipſa vita diutiſſimè permaneret. Vnde colligitur hominibus gratis

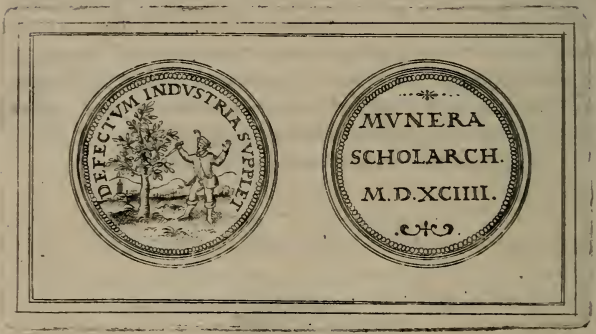
num-

nunquam deeſſe præmia, ſed eos plerunq; eodem bonorum genere divinitus cumulari, quorum memoriam & gratè, & piè conſervarunt. Quæ cum ita ſint, Auditores, omni ſtudio connitendum nobis eſt, ut inprimis Deum, perennem atq; æternum omnium bonorum fontem, deinde parentes ac præceptores: tùm Reipublicæ, Scholarum, & Eccleſiarum curatores: & deniq; cæteros mortales benè de nobis meritos, libenter diligenterq́; colamus; beneficia eorum agnoſcamus, ac prædicemus: & quæcunq́; ad gratiam ſingulis ſi minus referendam, certè habendam agendamq́; pertinent, ſtudioſe faciamus: ut non minus verè, quàm honorificè illud Virgilij de nobis prædicari poſſit:

Et bene apud memoces veteris ſtat gratia facti.

DIXI.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA à NICOLAO TAVRELLO.

PErſpicuum eſt conſtatq́; inter omnes, Auditores humaniſsimi, omnem ſolidam, perfectamq́; ſcientiam tribus potiſsimum rebus contineri: Naturâ, doctrinâ, & exercitatione. Naturam appello ingenium, hoc eſt, tùm vim quandam à natura nobis inſitam, atq; ingeneratam, quâ ſumus idonei ad quidvis cognoſcendum, ac percipiendum: tùm incredibilem quandam ſciendi cupiditatem, qua animus noſter tanquam ſtimulo incitatus multa conatur, multa molitur, &, quod mirandum eſt, ſingulari quadam ſolertia effingit, atq; perficit. Hinc videas paſsim, à rudibus nullaq́; arte excultis hominibus in naturæ obſcuritate, in vitâ & moribus, in numeris & ſonis, in Geometria cæteriſq́; id genus rebus, ea ſæpenumero animadverti

verti atq; notari, quæ alius nemo, quantumvis è ſcholâ politus, facilè attenderit atq; perſpexerit. Aratus Solenſis (de quo Cicero lib.1. de Orat. meminit) Aſtrologiæ ignarus, numero poëtico verſuq; Aſtrologiam elegantiſſime tractavit. Sic Nicander Colophonius ab agro remotiſſimus, ſolâ ingenij vi & induſtriâ excitatus, de rebus ruſticis præclariſſimè ſcripſiſſe fer- tur. Sed ne longius abeamus, intueamur pueros (nam in his naturæ indicia melius deprehendi poſſunt) an non perpetuò quodam agendi diſcendive deſiderio incitantur? nonne rebus novis detinentur? ſpectaculis gaudent? colloquiis delectantur? argumentis facilè ducuntur, atq; cum aliis diſputant? idq; duce natura abſq; ulla arte faciunt. Veruntamen quamvis hæc ita ſint, animus tamen compagibus corporis incluſus, atq; errorum tenebris circumfuſus, quid in quaq; re verum ſincerumq; ſit, planè atq; omninò perſpicere non poteſt: Idcirco opus fuit lumine, quo oculus mentis illuſtratus & longius proſpiceret, & penitius omnia pervideret atq; cognoſceret. Atq; ad hanc rem viri ſummi maximoq; ingenio præditi omne ſuum ſtudium, operam, laborem atq; induſtriam contulerunt: partim neceſſitate compulſi, partim admiratione adducti, partim deniq; utilitate, gloriæq; ſtudio excitati, atq; inflammati. Cùm igitur hi omnium rerum naturas incredibili mentis ſagacitate, atq; ſolertia pervestigaſſent; quid in quoq; earum genere præſtantiſſimum, quid cognitione digniſſimum, quid uſibus noſtris commodiſſimum maximeq; neceſſarium videretur, diligenter annotarunt, & certa ratione præceptisq; ad uſum vitæ accommodatis, conformarunt, poſterisq; tradiderunt. Ejusmodi verò præceptiones, in unum collectas, methodoq; deſcriptas, appellarunt Artem, in qua ſi animus ſtudioſè, attenteq; verſetur, eam aſſiduâ exercitatione vel ad verum, vel ad adumbratum vitæ uſum accommodet, fit tandem, ut certiſſimâ viâ, quò tendit perveniat: aut cer-

tè ab eo, quodcunq́ ſibi propoſuerit, minus aberret. Quod ſi igitur tria illa adjumenta ad uniuscuiusq́ artis & ſcientiæ cognitionem requiruntur: quid faciendum erit ijs adoleſcentibus, quibus non diſcendi cupiditas, ſed vel ingenij bonitas, vel inſtitutionis commoditas deeſt? Idipſum pulcherrimè docet Brabeum noſtrum, in quo Sycomorus Aegyptia cernitur, eiq́ aſſcriptũ hoc Emblema: Defectum induſtria ſupplet. *Eſt verò Sycomorus (ut à Dioſcoride ac Plinio deſcribitur) arbor procera, patulis diffuſa ramis, ficui perſimilis, & foliis moro proxima: abundâns lacte: quæq́ quotannis ter quaterve fructum ferat, non ramis ſed caudici adnaſcentem, eumq́ copioſum, ſed immaturum & inſipidum, quiq́ non matureſcit, niſi aut ungue aut ferro confricetur. Itaq́ phyturgus ei appoſitus conſpicitur, qui è pomis cultro inciſis, lac eliciat, efficiatq́, ut citiùs maturitatem aſſequantur. Quorſum igitur hujus arboris effigies ſpectat? ut intelligamus, induſtriam cùm cæteris in rebus, tùm maximè in ſtudiis literarum plurimum valere: nec ullius ingenium eſſe tàm tardum, & infelix, quod diligentiæ & laboris aſſiduitate, ex inſcitiæ ſalebris eluctari, atq́ ad aliquam doctrinæ laudem pervenire non poſſit. Quanquam enim natura, quod in quoq́ rerum genere præſtantiſſimum habetur, id maximis plerunq́ difficultatibus circumſepſerit: animo tamen forti, atq́ induſtrio nulla prorſus difficultas reformidanda, nullus labor, quantumvis duriſſimus fugiendus eſt. Nihil eſt enim tàm obſcurum tàmq́ difficile, quod curâ, attentione, ſtudioq́ inflammato perveſtigari non queat. Hinc præclarè Philemon: Nihil eſt, inquit, quod invenire non poſſis, modo quærendi moleſtiam perferre ne recuſes.* ἅπαν δὲ τὸ ζητούμενον ἐξευρίσκεται, *inquit Alexis,* ἂν μὴ προαποστῇς μηδὲ τὸν πόνον φύγῃς. *Et Menander:* τῆς ἐπιμελείας, *inquit,* δοῦλα πάντα γίνεται. *Nec ſanè mirum, ſiquidem Deus ipſe laudibiles conatus atq́ labores juvare & allevare, ſuæq́ benignitatis aura ad optatum portum pervehere ſoleat.*

leat. Id quod Ethnici quoq; non ignorarunt. Sic enim Euripides: τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει. Deus laboranti ſubvenit, & opitulatur. Huc accedunt uberrimi, ſuaviſſimiq; induſtriæ fructus. Non ſolùm enim quod durum fuit pati (autore Seneca) meminiſſe dulce eſt: omniſq; labor & moleſtia incredibili voluptate penſatur: verùm etiã cognitio veritatis, virtutis uſus, vitæ tranquillitas, opes, honores, gloria & auctoritas, præmia laborum longè pulcherrima conſequuntur. Quamobrem non continuò, ſi quis ingenio hebetiore præditus ſit, ſpem ſuam infringi aut induſtriam langueſcere patiatur. Siquidem præclarum ſemper fuerit habitum, ſi prima aſſequi nequeas, in ſecũdis tertiiſve conſiſtere, ut Cicero ait. Imò ne illud ipſum, quod optimum cenſetur, deſperandum eſt. An non Cleanthes & Xenocrates, cùm ingenio admodum hebetes tardiq; eſſent, laboris aſſiduitate tandem perfecerunt, ut inter ſummos ætatis ſuæ philoſophos numerarentur? Quis neſcit Demoſthenem plus curæ & induſtriæ, quàm naturæ & ingenij ad dicendum attuliſſe? Cùm enim ita balbus eſſet, ut primam artis ſuæ literam dicere non poſſet, & humerũ indecorè moveret, & clamores populi ferre nõ poſſet, & ſpiritu eſſet infirmiori: an non omnia iſthæc incommoda labore diligentiaq; ſuperavit? Nam & balbutiem, calculis linguæ ſubjectis emendavit, & motum corporis ſtricto gladio de lacunari ſupra humerum ſuſpenſo correxit: & ad fluctuum murmur ventorumq; turbines declamitans, obſtrepentes populi clamores contemnere didicit: & ſpiritus infirmitatem, arduo aſcenſu ingrediendo, atque aliquid recitando levavit. Et deniq; tàm fuit induſtrius, ut ſi quando antelucanâ opificum induſtria victus eſſet, graviter moleſteq; ferret. Itaq; tantam eloquentiæ laudẽ conſecutus eſt, ut non ſolũ Demadẽ naturâ ingenioq; ſuperiorem, ſed cæteros quoq; totius Græciæ Oratores longo intervallo poſt ſe reliquerit: ſuoq; exemplo probarit, veriſſimè dictum eſſe,

ἐκ

ἐκ μελέτης πλέονες ἢ φύσεως ἀγαθοί, id eſt, Plures ſtudio atq; exercitatione quàm naturâ bonos fieri. Hoc igitur præclariſſimum exemplum, Adoleſcentes optatiſſimi vobis ob oculos ponite & imitamini, rectisq; ſtudiis ad laudem & gloriam contendite: atq; ſi minus ingenio poteſtis, diligentiam vobis ſubſidio comparate: ac prorſus ſic ſtatuite, non diſſimilem eſſe rationem humani ingenÿ ac ſtirpium, quæ diligenti culturâ & meliores & pulchriores efficiantur. Nam ut Sycomorus verberibus pulſata, & lacerata fructuoſior evadit, ejusq; pomum cultro inciſum, crudoq; ſucco levatum matureſcit atq; dulceſcit: Sic ingenium quantumvis hebes & obtuſum, ſi laboribus acriter exerceatur, tandem eruditionis ac virtutis maturitatem quandã conſequitur, hominumq; generi fructus uberes, jucundos & ſalutares affert.

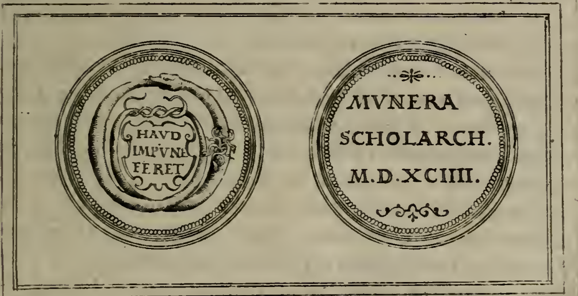
DIXI.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA

à

DANIELE NOTTELIO NORIBERG.

IN noſtro congiario, Auditores humaniſsimi, impreſſæ effictæq́; cernuntur duæ viperæ, venereo complexu inter ſe vinctæ, quarum altera fœmella, libidine æſtuans caput maris, ori ſuo inſertum, præcidit, & amputat: tùm ipſa quoque gravida facta, viciſsim à catulis ſuis alvum maternam exedentibus interimitur. Qua de re, qui plenius & planius quid cognoſcere cupit, eum Ariſtoteles, Theophraſtus, & Plinius edocere poterunt. Nos quidem hoc in loco atq; hac temporis brevitate, quorſum imago iſta ſpectet, breviter duntaxat atque ſummatim conſiderabimus. Inter reliqua autem vitia, quæ no-

bis in viperis ob oculos conſtituuntur, omnium teterrimum & atrociſsimum eſt, quod animi ingrati crimen, vulgò ingratitudo, itemq; impietas appellatur. Nam qui tàm nefario ſcelere ſe aſtringit, is beneficia, quibus affectus eſt, aut ſe accepiſſe negat, aut diſsimulat, aut eorum magnitudinem non ponderat, aut memoriam ipſorum deponit, aut nullam pro ijs gratiam perſolvit, aut deniq; maleficium pro beneficio reponit. Quo flagitio nil hominum ſocietati pernicioſius, ac funeſtius, nil Deo boniſq; viris odioſius, nil turpius ac fœdius cogitari poteſt. Cùm enim Iuſtitia præcipuum humanæ conſociationis vinculum ſit ac firmamentum; nemo autem juſtus eſſe poſsit, niſi in Deum & homines benè de ſe meritos pius & gratus exiſtat: conſequitur, ut, quicunq; gratitudinis, & pietatis expertes ſunt omne jus officiumq; pervertant, fidem violent, libertataem extinguant: amicitias diſſolvant, atque adeò omnem generis humani communitatem oppugnent & labefactent. Atque id quidem manifeſtius eſt, quàm ut multis rationibus atq; exemplis à me demonſtrari debeat. Nam qui tàm tetro animi morbo laborat, is nec divinam erga ſe benignitatem agnoſcit ac celebrat, nec patriam grata mente proſequitur; nec parentes ac præceptores colit ac obſervat, neq; deniq; cuiquam mortalium ullum amoris, aut ſtudij, aut pietatis officium perſolvit. Imò verò nonnulli in eam prolapſi ſunt impietatem, ut proſperos actionum ſuarum ſucceſſus, non divinæ bonitati, ſed ſuæ ſapientiæ atq; induſtriæ acceptos referre; & Deum ab omni rerum humanarum adminiſtratione removere audeant. Deinde quàm multi cives patriam ſuam aut tyrannide oppreſſerint, aut opprimendam aliis prodiderint, alias calamitates ei importarint, teſtis eſt hiſtoria, quæ Coriolani, Catilinæ, Syllæ, nefaria adverſus eam conſilia, machinationes & facinora commemorat. Conſimili fato fuerunt multi & parentes, & præceptores, qui à liberis atq; diſcipulis ſuis, vel crudeliter caſi, vel aliâ quavis ratione in-

ne injurioſè tractati ſunt. Manaſſes Rex Iſaiam vatem, avum maternũ, lignea ſerra diſſecandum curavit. Ariſtobulus Rex & Pontifex matrem ſqualore, inediaq́ necavit: fratres verò partim in vinculis tenuit, partim inſidiis oppreſſit. Domitius Nero Imperator matrem Agrippinam, & Senecam præceptorem interfecit. Philologus præceptorem Marcum Tullium trucidandum hoſtibus prodidit. Ioannes Scotus Academiæ Pariſienſis reſtitutor percelebris, graphycis puerorum ſtylis compunctus periit. Sed plura exempla nec tempus admittit, nec res ipſa poſtulat: cùm præſertim hac noſtra ætate, maximè verò in ſcholis, & Academiis, magnus plerunq́ ſit eorum numerus, qui ſuis inſtitutoribus, aut nullam, aut perexiguam, atque etiam interdum peſſimam gratiam rependunt. Multi namq́ reperiuntur, qui (quod Plato conqueſtus eſt) pullos equorum imitantur, qui lacte materno exſaturati, matrem calcibus feriunt, hoc eſt, præceptoribus benè meritis obtrectant, & eorum doctrinã, & inſtitutionem vel temerè exagitant, vel improbè extenuant, vel tàm frigidè laudant, ut vituperaſſe præſtiterit. Nonnulli præmia, quæ Minervæ debebantur, vel non ſolvunt, vel ita diſpertiunt, ut minorem partem Minervæ, majorem Veneri, cæteriſq́ voluptatum miniſtris tribuant. Nec deniq́ deſunt, qui ob ſalutarem diſciplinæ ſeveritatem, præceptoribus inſidias ſtruant, & calamitates machinentur. Quod genus omnium eſt ingratiſſimum, ac ſceleratiſſimum, veruntamen Haud impunè, *ut Emblema noſtrum monet. Nam primùm Deus ipſe tàm immane ſcelus meritis ſuppliciis coërcet, & ulciſcitur: id quod infinitis exemplis, ſi tempus ferret, notum & teſtatum facerem. Deinde neminem mortalium eſſe puto, qui hominem ingratum non odio proſequatur. Quis enim diligat eum, qui patriam, parentes, præceptores violat? qui ingrati-*

tudine ſua cæteros ad benè merendum propenſos, à libertate deterret, fonteſq́; benignitatis ita claudit & obſtruit, ut nullus inde rivulus ad tenuiores dimanare poſſit. Adhæc antiquitas ingratitudinem tanti ſceleris loco poſuit, ut nullam pœnam ei parem legibus ſanciri poſſe, ideoq́; divinæ ultioni id committendum exiſtimarit. Solon interrogatus, cur nullum ſtatuiſſet ſupplicium in eum, qui parentem necaſſet? reſpondit, ſe non putaſſe, quenquam fore, qui tàm immane facinus admitteret. Verùm poſterior ætas ſingulare ſupplicium excogitavit, ut nimirum parricida unà cum cane, gallo gallinaceo, viperâ & ſimiâ in culeum inſueretur, atq; ita in mare ſeu flumen dejiceretur. Sed præter hanc cæteraſq́; ingratitudinis pœnas à diverſis populis conſtitutas, eſt etiam infamia. Nam qui ſemel ingratus vulgò uſurpatur, is nunquam, aut difficulter admodum, pietatis opinionem ac laudem recuperabit. Nulla enim turpitudinis labes & macula in hominis nomine & exiſtimatione faciliùs inhæreſcit ac difficiliùs eluitur, quàm quæ ab animo ingrato ſuſcipitur. Quapropter, Adoleſcentes optatiſſimi, cum Ingratitudo, tàm odioſa, deteſtabilis, & execranda, tàm pernicioſa ac calamitoſa, & tanto deniq; cum dedecore & ignominia conjuncta ſit: omni ſtudio providendum & elaborandum nobis eſt, ut non modò tàm nefarium crimen, ſed criminis quoq́; ſuſpicionem, vitare, & effugere queamus.

D I X I.

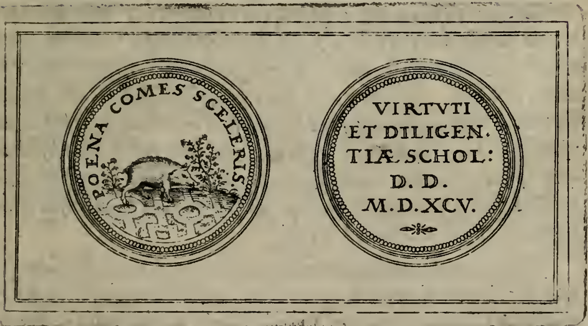
ORA-

XIX.

PANEGYRIS ANNI 1595.

SVB RECTORATV D.D. PETRI VVESENBECII Iuriſconſulti.

Oratio primæ claßis, recitata à DANIELE KRETSCHMAIR Bohemo.

SOcrates intempeſtivam ſapientiæ perſuaſionem, in adoleſcente Alcibiade reprehenſurus: ἡ τῆς διανοίας, inquit, ἄρχεται ὄψις ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς

λήγειν ἐπιχειρῇ, id eſt, Mentis oculus tunc clarè cernit, quando vigor corporalis aſpectus decreſcit. Nam cum adoleſcentia propter ætatis, & judicij infirmitatem, rerumq́ imperitiam, acie mentis ſuæ hebeti adhuc, & imbecilla aſſequi non poßit, quæ vix demum in ſenecta etiam ingenioſis & diligentibus patent: ſapientißimus vir prudenter ſanè juvenem illum à magnarum & arduarum rerum tractatione, quas expedire, ſi in diſcrimen ea veniſſent, & de quibus conſilium ex tempore capere non potuiſſet, avocare voluit. Hujus ergo ſententiæ Socraticæ recordatione ipſe quoq. à præſenti negotio abſtinerem, niſi & ſcholæ noſtræ conſuetudinem vobis notam eſſe ſcirem, & M. D. Rectoris me huc impelleret obſervantia, atq. authoritas.

Proinde cùm nulla ingenij fiducia, neq. proprio judicio adductus in hunc locum prodierim, inq. hac ſpectatißima nobilißimorum & clarißimorum virorum corona aliquid mihi proferendum ſit: veniam me à veſtra benevolentia & humanitate, in qua omnia mihi conſtituta eſſe exiſtimo, impetraturum, nec ullam mihi importunitatis, ſeu arrogantiæ notam pertimeſcendam, confido. Dicam igitur de re propoſita, ſed dicam quàm fieri poterit brevißimè, ut eſt in formula orationum veteri, quæ ſciam poteroq́. In Brabeo noſtro, quod jam mihi Amplißimorum Scholarcharum munere datum eſt, expreſſa cernitur effigies ſuis roſeta irrumpentis, eaq. fœdè devaſtantis, cum hoc Emblemate: Pœna comes ſceleris.

Tradunt autem rerum naturalium ſcriptores, ſuillum genus in Arabia non poſſe vivere: eô, quòd ea regio plena ſit odoramentorum, quæ porcis venena ſunt, utpote qui fætidis ſolummodo, & ſordidis rebus delectentur. Similiter ſcribunt, Suem, Amaracum ferre non poſſe. Eſt autem Amaracus herbæ genus, Siculorum lingua, à Cynaræ Cypri regis ejusdem nominis filio dictum, quem in hanc herbam converſum fuiſſe poëtarum

terum fabulis proditum eſt. Dicitur eadem Græcis σάμψυχον, παρὰ τὸ σαίνειν ψυχὴν, reficit enim & recreat ſpiritus mirificè ſuavitate temperati odoris. Vnde & Plinius inter unguenta nobilia, Amaraci quoq; facit mentionem: & refert, quendam in Cô inſula fuiſſe laudatiſſimum; ejus varia oſtendit remedia, atq; ex eo oleum quoq; fieri, quod Amaracinum vocetur. Cum igitur hujuſmodi ſit Amaracinum; contrà ſue nihil immundius, nihil ſordium amantius; nihil profectò minus roſtro ſuillo convenit, quàm deliciæ unguentariæ, quippe cui id demum ſuave olet, quod cœnum olet. Et teſtatur Lucretius, inter unguenta & odores, peculiari quadam naturæ proprietate, Amaracinum maximum inimicum eſſe ſuillo generi. Sic enim poëta ille:

Denique Amaracinum fugitat Sus, & timet omne
Vnguentum. Nam ſetigeris ſubus acre venenum eſt.

Hæc igitur antipathia illa eſt Suis cum roſis & Amaraco, hoc diſſidium, cujus quidem conſideratio duplex inſtitui poteſt: una Theologica; Philoſophica altera. Ac ut de priore primo loco dicamus: Bona fragrantia, inquit Apoſtolus, ſumus Deo, in iis qui ſalvi fiunt, & in iis qui pereunt: his quidem odor mortis ad mortem; illis verò odor vitæ ad vitam. Quo quidem maximam illam animorum diverſitatem exprimit Apoſtolus, qua videmus Evangelium à Mundo variè recipi & judicari. Bonus Chriſti odor ſunt Apoſtoli, atq; omnes Evangelii miniſtri, & ſancti viri, ſuave olentes Deo, dum gloriam ejus provehunt in omni loco, prædicatione verbi, bonis ac ſanctis moribus, ac exemplis, ardenti ad Deum precatione pro Regni Dei ſucceſſu, & patientia in adverſis rebus, dum quotidiè pro Chriſto immolantur His omnibus pii attrahuntur ceu unguentorū odore, ut cum ſponsâ Chriſtum alacriter ad vitam immortalem

ſequan-

ſequantur, ubi ſempiternùm ejus amplexibus fruentur. Contrà increduli, & hoſtes Evangelij, velut venenatæ quædam beſtiæ & ſues, bonos odores Eccleſiæ minimè ferentes, Chriſti odore enecantur, dum univerſum ejus regnum tanquam roſetum, & viridarium amœniſsimum, cum omnibus hujus colonis, & hortulanis hoſtiliter oppugnant, illudq́ funditus everſum eſſe cupiunt. Inter Iudæos enim quamprimum Chriſtus ſe mundo manifeſtare cœpit, exorti ſunt, qui illi contradicerent: & quidem non vulgares homines, ſed Scribæ, ſed Sacerdotes, ſed Phariſæi, penes quos tùm ſumma erat in ſacris autoritas, & qui ſummam doctrinæ, & ſanitatis exiſtimationem ſuſtinebant. Quod ut inter Iudæos fieri cœpit, ſic idem poſtea inter gentes factitatum eſt, cùm inter has Chriſtus manifeſtaretur. Tunc enim adverſus Apoſtolos & horum ſucceſſores, philoſophi inſurrexerunt, qui doctrinam de Chriſto ſuis ſtrophis in contemtum, & dubium vocare conati ſunt. Iunxerunt cum his operam ſuam Regum, & imperatorum miniſtri, qui falſa inſuper crimina Chriſtianis hominibus intentarunt: & nullum tàm nefarium, tamq́ inauditum ſcelus eſt, quod non illis fuerit objectum. Et ne exteri ſoli hunc amœniſsimum hortum vaſtare viderentur: inter ipſos Chriſtianos hæretici exorti ſunt, qui portentoſis ſimul atq; impiis commentis, & plus quàm Diabolicâ obtrectandi libidine linguas ſuas adverſus Chriſtum, & puriorem veritatis doctrinam ſolverunt. Et, quod olim factum eſt, hoc ipſum hodiè etiam fit paſsim. Pergunt enim Chriſto contradicere Iudæi, & ne nunc quidem ejus manum agnoſcunt, cujus juſto & gravi judicio ſeſe premi, & in extremas miſerias detruſos eſſe, ſentiunt. Miſcent cum his ſuas quoq; blaſphemias Mahometani, qui longè maximam orbis terrarum partem occuparunt. Latrant quotidiè adverſus Dei Filium Servetiani canes, & quotquot hodiè vel Arij, vel Marcionis, vel Eutychis, vel aliorum hæreſes poſtliminio revocant. Imo qui Eccleſiæ gubernacula ſibi

ven-

vendicant, Pontifices & Epiſcopi ſe cum rebus ſuis non poſſe ſalvos eſſe arbitrantur, niſi Chriſto per Evangelium nobiscum loquenti contradicant, & illum è ſolio ſuo dejiciant. Sub horum ductorum ſignis in lacunis ſuis grūniunt adverſus eundem ſues verè Bœoticæ monachi, boant ſacrificuli, crocitant Purgatoriani corvi, noctuæ ſepulchrales ululant; ſerpentum & anguium inſtar ſibilant moniales & Beguttæ: rudunt deniq; aſini & muli Romanenſes: Qui ſimul omnes undiq; tàm nobilium, quàm plebeiorum turmas atq; cohortes excitant, ut crabronum & muſcarum inſtar vel oppugnent veros Chriſti præcones: vel imbelli clamoſo tantùm ſtridore illis obſtrepant. Hi ſunt ergo ſpumantes illi apri Chriſti roſetum & viridarium vaſtantes: Hi cornigeri tauri, Chriſti Eccleſiam incurſantes: quorum impetus & furor, niſi divinitus coërceretur jam diu viridarium illud amœniſſimum miſerè deformatum in ſitu & ſqualore jaceret. Sed Pœna comes ſceleris *eſt, ut Emblema noſtrum habet: nec impunè ferunt, qui tanta impietate adverſus Chriſtum & ſanctos ejus efferuntur. Conſtat enim & hiſtoriarum monimentis, quàm potenter Deus ſuperbiam illorum hoſtium ſemper ultus ſit, quando non graves modò, verum & ignominioſas pœnas ſuperbis inflixit, ut illorum inſolentes ſpiritus magis coërceret. Ita Sennacherib in templo dei ſui à tribus propriis filiis miſerè occiditur. Ita Antiochus, Herodes magnus, Sylla, & tandem Maximinus, enaſcentibus ex carne vermiculis, qui viventes gravi ſimul & fœdo dolore depaſcentes, afflixerunt, fœdè ſunt conſumti. Venio ad alteram, in qua philoſophicam Emblematis noſtri explicationem afferre conabor.*

Aeeta Rex Colchorum, ad quem Iaſon cum ſociis ſuis argonauticâ expeditione inſtitutâ, olim pervenit, hortum ſeu viridarium quoddam habuiſſe fingitur, omnis generis floribus, herbis, arboribus, fragrantiſſimum, & aſpectu odoratuq; jucundiſ-

ſimum. Et addunt ſapientes, tres fontes per viridarium illud deductos fuiſſe, quorum primus lacte, medius vino, extremus oleo redundarit.

Quid hoc horto, & fontibus in eo ſcaturientibus, aliud, quàm Academiam adumbrare voluerunt veteres ſapientes, in quam omnium liberalium artium redundarint flumina? Traduntur in ſcholis primùm Logicarum artium, quæ lacteo illo fonte repræſentantur, primordia, quibus teneri diſcentium animi ceu lacte imbuuntur & nutriuntur. Adduntur deinde ſublimiores Ethicorum, Phyſicorum, & Mathematicorum diſciplinæ, quibus ceu vino ſtudioſorum adoleſcentum ingenia magis roborantur, judicia acuuntur, memoriæ augentur, & ad ſummas illas facultates præparantur. Tandem tres illæ ſupremæ facultates, ſacroſanctæ Theologiæ, ſapientiſſimæ Iuriſprudentiæ, & ſaluberrimæ Medicinæ proponuntur, quibus, qui ceu oleo inuncti ſunt, ad omnia munera totius vitæ humanæ obeunda, promptiores, paratiores, & aptiores evadunt.

Scribunt hiſtorici, Tempe, montes Theſſaliæ eſſe amœniſſimos, perpetui veris temperie gratiſſimos, arboribus refertos, volucrum concentibus argutos, fontibus irriguos. At quanto præſtantiora ſunt hæc noſtra Tempe, in quibus & jucundè, & utiliter, & ſine flagitiis, & maxima cum laude vivi poteſt? Vbi & omnis generis diſciplinæ à doctiſſimis viris traduntur, & uſus earum exercitatione diſputationum & declamationum demonſtratur, & cum theoria, praxis conjungitur? Addo quôd doctorum virorum conſuetudo in magna parte felicitatis numeranda ſit. Horum enim collocutionibus, & ingenia adoleſcentum acuuntur, mores corriguntur, & doctrina per ludum & jocum mirum in modum augetur. O felices eos, quibus in hoc amœniſſimo viridario datum eſt, inter ſtudioſos & eruditos homines, eosdemq́ humanos & diſertos, perpetuò verſari, deq́ ratione ſtudiorum ſubinde cum illis conferre! Vt taceam, quanta de-

ta delectatio accedat variæ lectionis, & ſcriptionis. Magna certè res eſt, & plus quàm regiæ dignitatis, cum ſapientiſſimis & maximis viris, qui ab orbe condito extiterunt, familiariter, quoties libeat, poſſe colloqui, eorum conſilia videre, præceptis obtemperare. Hi ſunt flores illi odoratiſſimi, quos ex viridario noſtro Academico decerpere poſſumus.

Sed ô

——Pauci quos æquus amavit
Iupiter, atque ardens evexit ad æthera virtus.
Diis geniti, cupidè verumque bonumque tuentur:
Cætera turba lucrum petit: & te fœda voluptas,
Ambitione tumens, ſequitur per fasque nefasque.

Habet enim hoc noſtrum viridarium, ſuos quoq́ porcos, flores & roſeta fœdè devaſtantes. Mittuntur in Academiam adoleſcentes, ut animi ipſorum rudes, bonis artibus informentur & expoliantur: ad quam rem natura ſuppeditat vires ingenij & corporis, mentis ac ſenſuum integritatem: Parentes *adjungunt victum cultumq́ corporis, libros comparant, præceptores præficiunt, tranquillum ocium concedunt:* Et *quibus hæc retineantur, ſumtus neceſſarios impendunt. Quid fit? multos proh dolor videas degeneres animos, qui etſi hunc hortum non ingreſſi modò; verùm etiam aliquo uſq́ feliciter in eo progreſſi ſunt, quin etiam roſas quaſdam decerpſerunt: quamprimũ tamen harum ſpinis vel leviter ſeſe confixos ſentiunt, manum retrahunt, & diſcendi voluntatem unà cum ſpe per diſcendi ſtatim abjiciunt. Hinc fit, ut quia ſe in Academiis vivere ſciunt, ſibiq́ quod libeat, licere ſtatim falsò putant, remotis Magiſtris,* τῶν ἔργων *immemores,* τὰ πάρεργα καὶ ἀπροσδιόνυσα, *nonnulli etiã* τἀναντία *conſectentur: ſymposia frequentent, choreas ducãt, deambulationes intẽpeſtivas repetant, variaq́ ludorũ & inaniũ oblectationũ genera exquirant, non cogitãtes, quã*

malam rem interim gerant, ſi peregre profuſa pecunia, aut nullos aut immaturos ex hoc horto fructus domum reportarint. Vnde poſtea ex ſingulis facultatibus ſingula dedecora tanquam abortum naſci videmus. Pro theologis enim poſt illatores quidam exurgunt, qui præclaros ſeſe Theologos putant, ſi memoriter conciones ab aliis conſcriptas recitent, & laxa toga, & inſolenti oratione atq; arrectis ſuperciliis fucum ruſticis faciant. Pro Iuriſconſultis doctis, rabulas famelicos provenire videmus, qui pecuniæ cauſſa τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν *ſtudent, ſordidum hominum genus, omni ſtudio in eo elaborans, ut lites ex litibus ſerat, reos non expediat, ſed potiùs expilet, nunquam quietos eſſe ſinat. Vnde paulatim honeſtiſſima profeſſio, & reipublicæ firmamentũ, & pacis quaſi nutricula, in Sycophanticã & Sophiſticam conversa, ſordidorum iſtorum porcorum vitio litium quoddam ſeminarium, & ars litigandi eſſe incipit. Pro Medicis deniq; agyrtas, & circumforanres paſſim oberrare cernimus, quales Venetiis, Gedani & Francofurti in nundinis videntur, qui theriacam & priùs ignota ſemina ſive pharmaca venum exponunt, quorum vires & mirificos in ejiciendis vermibus, aliisq; morbis curandis effectus magna vocis contentione, & indefeſſa linguæ volubilitate prædicant, ut rei novitate attonitos, & hiantes ſimplicium ruſticorum animos fallant, & eos pecuniis emungant. Aegyptij olim ſuem uſque adeò ſpurcam beluam ducebant, ut ſi quis vel tranſiens contigiſſet, continuò properaret ad flumen, ſe pariter ac veſtem abluturus. Quanto magis hi noſtri Margitæ, omni virtute, omni induſtria carentes, ut* ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης *fugiendi, & omnium contemtui & odio relinquendi ſunt? Nec id quidem immeritò. Hæc enim pœna illa eſt vaſtati ab ijs pulcherrimi roſeti, ut non ſolùm aliis ſint inviſi, ſed etiam ſibiipſis tandem vel maximè diſpliceant, donec ad extremum ſine honore in glorij occumbentes, non aliter quàm ſues exitiali roſarum odore interitum ſibi accelerent. Sed*

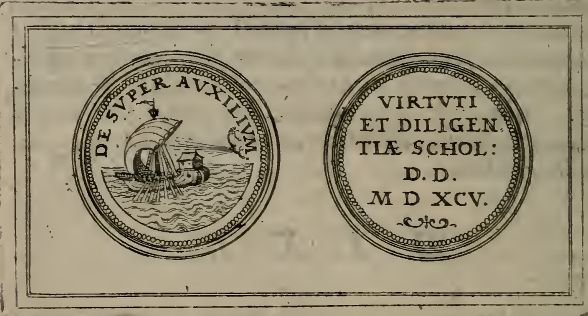
relictis

relictis illis porcis grandinoſis, finem dicendi facio, voſq; commilitones optimi, Colophonis loco, ſedulò moneo, & obteſtor, ut cùm jam ex obſcuro claſſicarum moleſtiarum vepreto in hanc clariſſimam lucem, & amœniſſimum publicarum auſcultationum hortum translati ſimus, omni ſtudio in id mecum incumbatis, ut non tàm vaſtatores, quàm cultores pulcherrimi hujus roſeti, eſſe videamur, nec veneficiis voluptatum illecebris in Circeos porcos nos transformari patiamur: ſed potiùs ex clariſſimis noſtris præceptoribus ea audiamus, & diſcamus, per quæ animus virtute, ingenium ſapientiâ, lingua eloquentiâ excolatur & adornetur. Sic enim fiet, ut optimarum literarum præſidijs muniti jucunditate harum perfruamur, commodis gaudeamus, ornamentis afficiamur.

D I X I.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA à BALTHASARE PISTORIO.

Nihilunquam præclari ſine multo ſudore & labore extitiſſe, pleni omnes ſunt libri, plenæ ſapientum voces, plena exemplorum vetuſtas, Auditores optimi. Nam

——nulli ſine Marte triumphi,
Et niſi certanti nulla corona datur.

Scientiâ autem literarum quid præclarius? quid gravius? nam non modò omnibus bonis comparanda, ſed etiam omnibus anteponenda. Hæc dignitas, hæc utilitas, hæc ſuavitas tanquam debitum exigit. Quis enim quæſo urbes peperit? literarum dignitas. Quis diſſipatos homines in vitæ ſocietatem convocavit? literarum dignitas. Quis eos primò domiciliis, deinde

con-

conjugiis, tùm mercium permutatione, & ſermonis communione junxit? literarum dignitas. Hæc nos ab omni contagione vitiorum reprimit, & revocat. Hæc dubitare nos cogit, utrum ſit efficacius ad rectè vivendum, benè inſtitui, aut feliciter naſci. Hæc medicina eſt, quæ medetur animis, ſolicitudines detrahit, timores pellit, luctus levat. Hæc hominum memoriam apud poſteros æterna donat recordatione: ut Tibullus canit:

Quem referent Muſæ, vivet dum robora tellus,
Dum cœlum ſtellas, dum vehit amnis aquas.

Quid in Philoſophia eſt, quod cujusquam prædicatio vel tranſilire vel prætervehi debeat? quæ ars, quæ artis quæſtio aut utilitate ſterilis, aut vacua ſuavitate? In has nihil flammis, nihil ſenectuti, nihil furibus licet. Tanto itaq; majore cõſenſu in venerationem horum omnes boni conſurgere debent, quanto magis de his improbi ſilent. Quia ergo nulla bona ſtudiis optabiliora, nulla præſtantiora neq; data ſunt mortalium generi, neque dabuntur: nullum veſtrum, quem non hæc cogitatio ſubeat, eſſe puto: literarum ſcientiam non eſſe facilem, ſed laborioſam, in qua multum operæ ponendum, ſudandum, vigilandum.

Nec ſola tamen induſtria humana ad conſequendam literatæ prudentiæ laudem ſufficit. Qui enim ad ſua ſtudia Deum non adhibet, ſæpè falſa quadam rerum humanarum ſpecie decipitur. Nam ut in aliis rebus gravioribus, minimè in fortuna ſitum, aut labore, cur res vel benè vel malè geramus (Deus enim, ut piè Iſocrates ait, τὰ τῶν ἀνθρώπων διοικεῖ: *Quod & Mardonius apud Herodotum teſtatur, dicens:* ὅτι δεῖ γενέσθαι ἀπὸ θεοῦ ἀμήχανον ἀποτρέψαι) *Ita divini numinis afflatus, vel inprimis in addiſcendis literis exoptandus, ſineq; hoc, omne ſtudium infeliciter ſuccedit, nullumq; fert fructum. Et hinc non*

tàm

tàm à parentibus & præceptoribus, quàm ab ipſis diſcipulis triſtis illa exclamatio auditur: O ſpes fallaces, ô cogitationes inanes, ô fruſtra ſuſcepti labores! Rectè igitur prudenterq́ Senatus Noricus D. Scholarchæ Ampliſs. & Magn. Academiæ noſtræ Patroni, brabeio noſtro, cui navis fluctuantis in æſtibus marinis nota inſculpta eſt, Deſuper auxilium, *inſcripſerunt. Sine hoc enim conſtare dignitas artibus, virtutibus autoritas, non poteſt: hoc, hoc eſt quo favente omnia ſecunda fluunt. Quemadmodum enim navis, licet omnibus ornamentis & inſtrumētis, nautis etiam peritiſsimis exornata ſit; niſi curſum navigationis ad rationem tempeſtatum dirigat, portu facilè viventorum excluditur, & naufragium facit: ita ſtudia noſtra, niſi deſuper Spiritus ſancti flatu regantur, non ſolùm vana, & inania ſunt, ſed etiam multorum malorum cauſſa exiſtunt.*

Quod ut plenè perfecteq́ intelligi poſsit, rem paulo altiùs repetam. In navigatione non tàm navis, & nautarum, quàm tempeſtatis ratio habenda eſt. Non ſolùm enim varius uſus, ſed & ipſa maria diverſa, diverſas navium formas exigunt. Aliæ enim oneri ferendo idoneæ, onerariæ & frumentariæ dicuntur: ad equites, ad pedites deportandos alia ſunt facta, hæ pontones, illæ hippagines appellantur. Remis vero quæ aguntur, actuariæ nominantur. Aliæ ad præliandum militares inventæ ſunt, quibus explorandi cauſſa ſpeculatoriæ præmittuntur. Orariæ item & celoces ſuas habent formas, ut aliæ alias. Quarum omnium licet figura exquiſitè ab artifice introducta ſit, tamen & reliquis inſtrumētis (ut ſunt fori, tra, anſtrantlia, corbis, malus, antennæ, remi, clavus, anchora, apluſtra, vela) carere minimè poſſunt. Præterea πρωράτηρ *cæterosq́ nautas, & remiges exactè ſcire oportet, quando ſolvendum: quando vela danda, deducenda, aut ſubſtringenda: quando curſus obliquandus: quando remis incumbendum: procellas item & tempeſtates providere futuras; latentes ſcopulos evitare; marinaq́*

mon-

monſtra arte eludere oportet. Tandem naves optimæ & nautæ peritiſſimi, niſi tempeſtate ſecunda vela faciant: non ſolùm proſpectantur ſtatim à portu ſparſa navigia, ſed tota navigatio infelix eſt. Deficientibus enim in totum ventis, navis in medio curſu reſiſtet; reflantibus rejicietur; vehementiùs autem ſævientibus, tanquam tabula, motu & agitatione iratorum fluctuum, tàm diu errabit, donec ſcopulis alliſa vel ſyrtibus infixa hæreat, rimas agat & naufragium faciat. Ita in hoc noſtro ſcholaſtico pelago primò omnium ſciendum, non quævis, ſed idonea, & apta ingenia admittere ſtudia, & quidem primam ætatem tantùm.

Quanquam enim nulla ætas ad diſcendum ſera eſt, tamen & multo aptior tenella quàm aliæ ad aliquid memoriæ infigendum, & ut Diogenes dixit, νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν ταυτόν ἐστι. *Vnde eleganter Vlpianus: Præſumtum eſt (inquit) ea mancipia quæ rudia ſunt, ſimpliciora eſſe, & ad miniſteria aptiora & dociliora, & ad omne miniſterium habilia: Trita verò mancipia, & veterana difficile eſt reformare, & ad ſuos mores formare. Deinde inprimis neceſſe eſt, ut quisque ſuum modulum ſpectet, ut Pythagoras monet:* χρὴ καθ' αὑτὸν ἀεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον. *Quod Propertius eleganter reddidit:*

Turpe eſt, quod nequeas, capiti ſubmittere pondus,
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

Quare ea tantùm ſequenda, ad quæ natura & Deus nos idoneos eſſe voluit: ſummæque dementia eſt, aliquid invita, quod ajunt, Minerva ſuſcipere & perſequi. Conſtans præterea animus, & aſſiduus, ut etiam integer, totusque, requiritur. Etenim nuſquam eſt, qui ubique eſt, inquit Seneca. Qui philoſophiæ dat operam, debet ei ſe totum committere. Vt enim in peregrinatione vitam degentibus hoc evenire ſolet, ut multis hoſpitiis utantur, nullis amicitiis: ita diſtrahit animum ſtudiorum multitu-

titudo. Tandem prima illa teneraq́ ætas, corporis licet fortunæq́ bonis omnibus, tanquam navis ſaburra ita onerata ſit, ut ſtabilior ſit in curſu; legum tamen bonarum magnete opus habet, qui optatum ex alto portum demonſtret: præceptoribus deniq́ fidelibus, qui adverſam tempeſtatem, laboresq́ maximos, qui in literas incumbentibus perferendi ſunt, monſtent: qui ludorum, & compotationum fluctus frangere, qui ignaviæ ventos domitare, qui ſuperbiæ obſtantia freta tranſire, qui φιλαυτίας ſcopulos & ſyrtes effugere doceant. Hæc cuncta multum ad ſtudia faciunt; ſed ea non perficiunt. Niſi enim Deſuper auxilium *veniat, & aura illa divinitus mentibus noſtris illapſa ignaviæ tenebras pellat, ambitionis ventos ſedet, totumq́ ſtudiorum curſum devio vectore turbatum recipiat, rurſumq́ dirigat, omnis parentum cura, omnis diſcentium labor, omne docentium ſtudium vanum & irritum eſt. Quis enim noſtrum eſt, qui poſſit*

——non quod ante pedes modò eſt
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt.

Quare ut navigantes in longinquas terras magnis ſe laboribus frãgunt, tempeſtate autem ſecunda tantùm ſolvunt: Ita prudentiſſ. Senatus Noricus, quia videt ſtudia noſtra tanquam in mari immenſo vehi, varioq́ rerum eventu perpetuo fluctuare, non ſolùm ſeptem ordinum navem, Academiam Altorfianam hanc ſeptem liberalium artium remis inſtructam, è navalibus Noricis produxit: ſocius navalibus defenſoribusq́ complevit: panem nauticum ſtipendiumq́ militibus & remigibus præbuit: ſed etiam omnes, & ſingulos tàm remiges, quàm nautas gubernatoresq́, præſenti hoc Emblemate ad ſummam diligentiam & ſtudium adhortari voluit, ſimulq́ monere: laborandum quidem; Deſuper *tamen* Auxilium *& ſperandum & exorandum eſſe. A ſolo enim Deo, ut & cætera bona, ita in primis veram ſalutaremq́ eruditionem expectare debemus. Hic*

enim

enim ſolus eſt, qui præcipitantem vitiorum tempeſtatem refrenat, ſtudia fluitantia recipit, & ſicubi adhuc tenebrarum aliqua obverſatur obſcuritas, aut reſiduus undarum infernalium pulſus murmurat, neceſſe eſt tamen ad hujus nutum dilucescat & ſileat. Tu igitur igitur generoſa, nobilis, & ingenua juventus, quæ eandem mecum conſcendiſti navem, tu quisquis es,

—— diſce ergo quem te Deus eſſe
Juſsit, & humana qua parte locatus es ire:

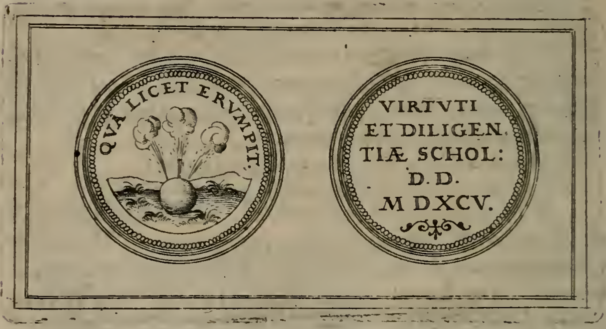
Noli ſuccumbere ignaviæ; aſſueſce laboribus. nam ut nautas tempeſtatum, & Medicos juvat meminiſſe morborum: ſic dulcis erit aliquando in ſtudiis præteritorum laborum recordatio. Moram itaq; averte omnem,

. Et propera nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

In præteritum enim ſubvenire ne Deus quidem vult. noli de via quam tibi Spiritus ſanctus, verus ſtudiorum noſtrorum Mercurius monſtrabit, declinare. Sola enim ea pergendum via, ut Plato in Critone ait, qua Deus nos ducit. Hac rectum tenere clavum ſtudeto. Omnibus quidem eruditionem liceri conceſſum; diligentibus tantum emere; poſſidere verò Dei eſt largitio & donum. Deſuper ergo auxilium.

D I X I.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA À SIGISMVNDO ORTELIO NORIBERG.

IN *brabeo noſtro, Rector Magnifice, quod Ampliſſ. Scholarcharũ munere, mihi cæteriſq; tertij ordinis adoleſcentibus datum eſt, expreſſus extat Globus plenus latentis ignis, & fumum foràs quacunq; licet, emittentis. Additum eſt hoc Emblema:* Qua licet erumpit. *Quod etſi varios atq; multiplices explicatus habere videatur: nos tamẽ de animi perturbationibus inprimis id accipiendum exiſtimavimus. Vt enim ignis globo concluſus exæſtuat, & quacunq; parte poteſt, fumum & flammas emittit: Sic ira cæteræq; cupiditates, animo humano velut carcere quodam cohibitæ foràs prorumpere, & menti caliginem offundere, omnemq; vitam temeritate ſua perturbare conan-*

conantur. Emblemate igitur noſtro præclare admonemur, cupiditates animi effuſè proruentes refrenandas, atque rationis imperio diligenter coërcendas eſſe. Animus namq; humanus duabus veluti partibus diſtinguitur, quarum una mens ſive ratio appellatur, cum mente divina & muneris ſimilitudine, & cœleſti, ut ita dicam, agnatione conjuncta. Altera corpori alligata: in qua tùm irarum ardor, tùm cupiditas ſeu voluptatis appetitio dominatur. Atq; illius quidem eſt, & imperare & præcipere, ut quilibet animi motus ſive affectus ſeſe intra regionem ſibi à natura datam contineat, neq; cancellos lege circumdatos egrediatur. Hujus autem eſt, parere & obedire, & ea omnia quæ ratio præceperit, ſumma vi perſequi. Quod ſi jam ambæ partes legitimè conſentiant (ut quidem ipſius naturæ ordine ac divinæ majeſtatis imperio fieri debet) ſumma hominis dignitas & admiranda honeſtatis pulcritudo, & incredibilis tùm privatæ tùm communis vitæ commoditas & tranquillitas extabit atq; eminebit. Contrà verò ſimul atq; animi commotiones, quadam quaſi conſpiratione inter ſe inita, ſeditionem movebunt, & ipſam rationem undiq; admotis machinis oppugnare, atq; de omni ſtatu deturbare incipient: ſummam ſtatim omnium rerum confuſio & perturbatio conſequatur, neceſſe eſt. Nam flagitioſæ cupiditatis immanitas non ſolùm animum cujuſq; inteſtino bello lacerat & conficit: verum etiam excurrit foràs, ut vel infinitis injuriis generis humani ſocietatẽ violet, vel oculos hominum deformitate turpitudinis offendat, & odia maxima contra ſe concitet atq; inflammet. Hinc igitur turbulenta diſſidia, hinc cædes, & inſidiæ, hinc hominum ſtrages, Rerumpublicarum everſiones, diraq; rerum humanarum exitia naſcuntur. Nullum enim tantum bellorum eſt incendium, quod non vel ambitio, vel avaritia, vel libido, vel iracundia, cum magna hominum pernicie plerumq; excitare ſoleat. At

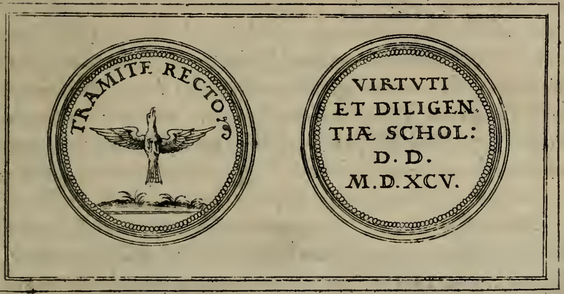
dixerit fortaſſe quiſpiã: Stoicos idcirco rectè docuiſſe, qui omnes affectus vitioſos è natura hominũ penitꝰ evellẽdos eſſe ſtatuerũt. Minimè verò. Animi namq; motus (ut à ſapientiſſimis exiſtimatũ eſt) utiliter nobis ſunt inſiti, ut videlicet cupiditatum ſtimulis incitati, ſalutaria appeteremus, & conſectaremur: Iracundiæ verò ardore noxia & incommoda averteremus ac propulſaremus. Deinde fieri nequit, ut affectiones ex hominum animis extirpentur. Nam quod à naturâ nobis inſitum, atq; ingeneratum eſt, id corrigi quidem, & emendari poteſt; at radicitus evelli non poteſt. Vt enim nulla ratione cavere poſſum, quo minus aviculæ ſupra caput meum volitent; ſed ne in capillis nidulentur, id cavere poſſum & debeo: Ita natura noſtra non fert, ut planè non iraſcamur, nullaq; cupiditate tangamur; Sed ne per iram, aut cupiditatem in aliquam turpitudinem prolabamur, id providere, atq; præcavere & poſſumus, & debemus. Ad hæc ne optabile quidem fuerit vel expetendum, nullas in nobis ineſſe cupiditates. Omnis namq; virtus frigida nimis & languida eſt, niſi affectuum ſtimulis excitetur. Quia enim omne officiorũ genus, ab animo cõformatur, nihil poterit fieri acriter, & animosè ab eo, cujus animus non aliquo ardore fuerit incenſus & inflammatus. Ex his igitur omnibus perſpicuum eſt, clariſſimeq; conſtat, affectus ſeu cupiditates non quidem funditus è natura hominum tollendas, ut Stoici ſenſerunt, ſed recta ratione atq; conſilio frenandas & moderandas eſſe.

D I X I.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA

à

IOHANNE CHRISTOPHORO Buſenreuth Aldorphiano.

IN congiario noſtro Auditores humaniſsimi, effictа impreſſaq́ accipitris recta linea ſurſum evolantis imago cernitur. Eſtq́ ei adjunctum hoc Emblema: Tramite recto. *Quod ut planè pleneq́ intelligatur, ſciendum eſt, eos qui animantium naturas perveſtigarunt, in accipitre acerrimum oculorum ſenſum, & ſummam alarum pernicitatem, & rectum minimeq́ flexuoſum volatum notaſſe. Quas ob cauſas Aegyptii cùm multas res alias, tùm inprimis hominem religioſum, & ſapientiæ ſtudiis deditum, illius imagine pingendum exiſtimarunt. Et rectè quidem ac perquàm ingenioſè. Quemadmodum enim accipiter rectis pennis, & contento celeriq́ vo-*

lato

latu tàm ſublimè fertur, ut etiam nubes ſuperet, ac ſplendidiſſimum Solis jubar fixis oculis intueatur: Sic animus humanus religionis, & ſapientiæ ſtudio inflammatus, ſeſe à corporis contagione quoad licet ſejungere & interitum cupiditatibus afferre debet, ut rerum divinarum, atq; æternarum contemplationi vacare, omniq; perturbatione ſolutus cæleſtem in his terris vitam imitari poſſit. Quò & divinus Philoſophus Plato reſpexiſſe videtur, qui hominis animo geminas alas affinxit, hoc eſt vim duplicem: unam ad verum inquirendum & cognoſcendum; alteram ad bonum appetendum, & adipiſcendum attribuit. Et in Phædone omnem ſapientiæ parandæ vim, & rationem in aſſidua mortis meditatione ponit: docetq; fieri non poſſe, ut quisquam ſapientiam conſequatur, niſi priùs mentem à corpore ſegregarit, & quaſi necem corporis ſenſibus intulerit, ut nihil obſtet, quo minùs animus è corpore tanquam vinculis exſolutus, vera & ſempiterna, ſine ullo impedimento perſpicere & contemplari queat. Quapropter commilitones ſuaviſſimi, pulcherrimum accipitris ſimulacrum aſſiduè ob oculos ponere, atq; in id omni curâ & cogitatione incumbere debemus, ut à pravis cupiditatibus, omniq; turpitudine abducti, in cælum evolemus, hoc eſt, ad veram religionem & cæleſtem ſapientiam contento curſu ardentiq; ſtudio feramur. Atq; in primis DEUM æternum, infinitum, optimum, & quem ille miſit CHRISTUM IESUM cognoſcamus ejusq; ſanctiſſimum numen integrâ purâq; mente veneremur: omniaq; noſtra ſtudia, & labores ad illius gloriam, & humanæ ſocietatis ſalutem dirigamus: donec tandem ſummi æterniq; Parentis beneficio in eum ſtatum, unde noſtrâ culpâ excidimus, cum amplificata dignitate reſtituamur: atq; ijs locupletemur opibus, quæ neq; inſidiis eripi, neq; externâ vi comminui, neq; ſenio & vetuſtate corrumpi, neque ulla deniq; calamitate perverti poſſunt.

D I X I.

PAN-

XX.

PANEGYRIS ANNI 1596.

SVB RECTORATV D. D. PHILIPPI SCHERBII Medici.

Oratio primæ claſsis, recitata à MICHAELE SCHMID NORIBERG.

QVænam præmia obedientiæ, & quæ pœnæ contumaciæ ſint conſtitutæ, Auditores humaniſsimi, do-

ſet effigies noſtri nomiſmatis; in qua duo equi, columnis alligati cernuntur, quorum alter ferox, & indomitus, abruptis vinculis, effrenatè fertur, & cæco impetu, ac furore præceps in foveam incidit, ſibiq́ ipſe exitium, atq́ interitum accerſit. Alter tractabilis eſt, freniq́ patiens, ideoq́ ſalvus & incolumnis ſervatur. Eſtq́ additum hocce Emblema: Diſciplina ſalubris. *Illorum autem imagine, nobis ob oculos conſtituuntur duo adoleſcentes, quorum alter honeſtam diſciplinam amat, & amplectitur: alter eam contumaciter reſpuit, & averſatur. Diſciplinæ amantem appello eum, qui ſuam imperitiam & imbecillitatem agnoſcens, ſibiq́ ipſe diffidens, parentum ac præceptorum autoritate, judicioq́ nititur, eiſq́ totum ſeſe inſtituendum, erudiendumq́ tradit, eos colit & obſervat: ſalutaribus eorum monitis obtemperat, & neceſſarias objurgationes & caſtigationes æquo animo accipit: atq́ adeò omnem vitæ ſtudiorumq́ ſuorum curſum, ad illorum conſilium & arbitrium dirigit, & accõmodat. Contumacem verò & diſciplinæ inimicum nomino, qui ingenii ſui confidentia, & arrogantia nixus, ducemq́ libidinem, non rationem ſecutus, parentibus ac præceptoribus obedire recuſat: immò verò eos deridet, contemnit, atq́ etiam ob ſortuitum aliquod verbum, aut acriorem aliquam admonitionem, ſummo odio proſequitur, & pro amore inimicitias, pro ſalutari doctrina, contumelias, & obtrectationes: pro fide perfidiam, & inſidias, & deniq́ pro beneficio maleficium, impiè, ac flagitioſè reponit. Atq́ ita quidem uterq́ adoleſcens domi eſt affectus, & conſtitutus. Attendite porrò Auditores, quemnam vitæ actionumq́ ſuarum curſum quiſq́ foris tenere, & qualis tandem eventus utrumq́ excipere ſoleat. Ambo mittuntur in Academias: ſed alter pietatem colit, & artibus atq́ ſcientiis animum excolit, atq́ exornat; ſumtus ac tempus benè collocat; caſtè, continenter, ſobrieq́ vivit; cum bonis & eruditis viris amicitias jungit, eorumq́ conſuetudine & colloquiis ingenium ſuũ*

acuit

acuit, errores corrigit, mores conformat, & doctrinam mirum in modum auget: Tandem vero, omni difficultate, & labore levatus, omniq́ liberali doctrina & morum elegantia perpolitus, domum revertitur; ſumma cum civium gratulatione, & ſingulari parentum ac propinquorum lætitia excipitur; ab omnibus gratus charusq́ habetur, tempeſtivo, & honeſto matrimonio locupletatur; ad publica civitatis munera obeunda expetitur; prudentiæ & æquitatis laude celebratur: atq; adeò firmo bonæ conſcientiæ & præclaræ famæ præſidio munitus, vitam degit feliciſſimam; & deniq; poſteris perennem nominis ſui memoriam: patriæ verò exemplum virtutis celendæ & exercendæ laudatiſſimum relinquit. Alter autem, impietatis ſcelere adſtrictus, omnem religionem, omniaq; ſacra negligit: virtutis & doctrinarum ſtudia ſpernit, & pro nihilo putat: honeſtos viros hominesq́ literatos odit, & fugit: ſui ſimiles impuros heluones, luſores, amatores, graſſatores quærit, hisq́ omnes vitæ ſuæ rationes committit, cum his florentem ſuam ætatem nequiter conſumit, patrimonium turpiter profundit: & ocio, nugis, luxui ac libidini deditus, in diem ita vivit, ut penè ſe hominem eſſe obliviſcatur: nec deniq; tàm miſerum turpitudinis jugum excutere poteſt, uſq; dum in ſummas difficultates & miſerias conjectus, ut Phædria Terentianus, prudens ſciens, vivus videnſq́ pereat. Ad extremum verò, pecuniâ diſſipatâ, occaſione diſcendi amiſſâ, animo vitiis & erroribus depravato, corporis valetudine afflictâ, pudoris omnisq́ honeſtatis jacturâ factâ, perditus iſte nepos ad ſuos redit, eſtq́ parentibus dolori, familiæ dedecori, alienis ludibrio, atq; deſpectui. Nullus patet ei ad præſtantiũ virorũ amicitias aditꝰ, nullus ad honores acceſſus, nulla deniq; ad optatas, ac fortunatas nuptias via, & opportunitas. Ex quo cõſequitur, ut vitã miſerrimã & cũ perpetuo dedecore & angore animi cõjunctã agere cogatur. O fortunatos igitur atq; feli-

ces vos adoleſcentes, qui parentum ac præceptorum monitis, atq; præceptis, tanquam vinculis, vos alligandos, & ſalutaris diſciplinæ freno tàm diu regendos & inſtituendos præbetis, dum aliquando mores & vitam veſtram ipſi prudenter & laudabiliter regere atq; moderari poſſitis? O perditos verò & miſeros, qui convulſis diſciplinæ omnis officii repagulis, ſolutè & effrenatè vivitis, omnemq; inſtitutionem & imperium contumaciter & ſuperbè contemnitis ac repudiatis.

D I X I.

O R A T I O   S E C V N D A E
C L A S S I S,   R E C I T A T A
à

N I C O L A O   V O G T
Vratislavienſi Sileſio.

PV det me Rector Magnifice, in tot præſtantiſsimorum virorum conſpectu, conſeſſuq; verba facere. ta-

men

men à me ipſo impetrare poſſum, ut onus, quod mihi impoſuiſti, à me deprecer atq; recuſem. Etſi enim & loci hujus amplitudo, & ætatis meæ ingeniiq; imbecillitas, & rei propoſitæ difficultas, magnum mihi reprehenſionis metum incutiant: majorem tamen autoritatis tuæ, quàm exiſtimationis meæ rationem habendam eſſe exiſtimo. Interim igitur, dum munere ſuſcepto fungor, à vobis, Auditores, peto, contendoq; ut, quæ veſtra eſt humanitas, benevolè attenteq; me audiatis. Mihi viciſſim erit curæ, ne plus moleſtiæ quàm jucunditatis oratiuncula mea vobis attuliſſe videatur. Atq; hinc exordiar: In nomiſmate noſtro efficta, atq; expreſſæ ſunt Sirenes, inter cadavera & oſſa humana conſidentes: itemq; adoleſcens, qui è longinquo eas conſpicatus, pedetētim accedit: ſed oſſium conſpectu metuq; perterritus, ſubitò in fugam ſe conjicit, relicto hoc Emblemate: At me veſtigia terrent. *Sirenes autem (ut quidam ſcriptores literis prodiderunt) Reginæ fuerunt inſularum Italiæ, quæ in ſinu Cumano ſitæ, & autoribus Ptolemæo & Strabone, Sirenûſæ: itemq; ab aliis Sirenum ſaxa & ſcopuli nominantur. In his fuit promontorium Minervæ, celebratum in primis ob literarum ſtudia, quæ ibi primùm excitari, atq; coli cæperunt. Nam in eo extructum fuit Athenæum, ſive Gymnaſium, Minervæ, ſapientiæ artiumq; præſidi conſecratum, in quo eloquentia, cæteræq; diſciplinæ tanta famæ celebritate floruerunt, ut inde fabula illa de Sirenum cantu extiterit. Atq; hujus quidem rei teſtis eſt Homerus, qui quæ Muſis alioquin tribui ſolent, Sirenibus adſcribere videtur. Nam libro Odyſſeæ XII. eas ad hunc ferè modum de ſe ipſis glorioſè loquentes, atq; Vlyſſem adſeſe invitantes introducit: Huc huc contende, Vlyſſes laudatiſſime, tuamq; navem ſiſte, ut noſtram vocem audias. Nemo enim unquam prætervectus eſt, qui non priùs cantus noſtri, hoc eſt, eloquentiæ ac multiplicis doctrinæ ſuavitatem au-*

diverit: quiquè non voluptate plenior, & eruditior à nobis diſceſſerit. Nihil enim in orbe terrarum geritur aut geſtum eſt, nihil à doctis tàm eſt reconditum, aut à natura abditum, aut alicubi tàm abstruſum & neglectum jacet, quod nobis non ſit cognitum, & exploratum, quodq́; tecum non liberaliter communicare velimus. Atq; hoc primùm fuit Athenæi illius inſtitutum, hæc cantilena Sirenum ſuavitas, hoc eſt, liberalis ad optimas quasq; diſciplinas & ſcientias perdiſcendas invitatio. Verùm poſteaquàm poſteritas tanto bono (ut fit) ad iners & ignevum otium, ad luxum & libidines abuti cœpit, & adoleſcentes neglectis Muſis, commeſſationes, & ſcorta conſectati ſunt, & deniq; turpiſſimum valetudinis & patrimonii naufragium fecerunt: Gymnaſium illud ab exteris malè audire cæpit: indeq; fabella divulgata eſt de Sirenibus in monſtra, ſupernè virginis, infernè volucris ſeu (ut alii volunt) piſcis formam habentia commutatis: quæ prætereuntes vocum dulcedine ad ſe allicere, ſomnoq; conſopitos dilaniare, ac devorare ſoleant. Quo figmento antiquitas nil aliud, quàm turpium voluptatum, in primis venerearum illecebras, ac peſtes ſignificare, & cùm omnem ætatem, tùm maximè adoleſcentiam de iis cavendis, fugiendisq́; admonere voluit. Quid enim tetra fœdaq; libidine nocentius ac perniciosius cogitari poteſt? Hæc, hæc enim, corpori labem, atq; perniciem infert: hæc ſi quid virium & roboris homini ineſt, (quod certè maximum adoleſcentibus inprimis ineſſe ſolet (ſi quid igitur ineſt, id omne conficit atq; conſumit. Hæc namq; & vires enervat, & ſenſus debilitat, & cerebrum labefactat, & fœdos morbos, acerbos dolores, multiplices moleſtias parit. Et tamē hanc multi cupidè quærunt, & aſſectantur. aſſectātur verò? imò in eā ſeſe penitus immergunt: cū non modo corpori, ſed etiam animo; nec animo tantùm, ſed etiam famæ & exiſtimationi noceat. Quid enim mentem, quæ in homine principatum tenet, oppugnat & opprimit? Libido. Quid virtutis & ſapi-

ſapientiæ ſtudiū extinguit? Libido. Quid pudorem exterminat? Libido. Quid dedecus, & infamiam affert? Libido. Multū eſt turpitudinis in libidine; calamitatis quoq; in libidine multum, adeò, ut qui libidinem expetit, exitium & peſtem expetere: vel potius qui exitium & peſtē expetit, is libidinem expetere videatur. Nam hæc ambo tàm arctè inter ſe nexa cohærent, ut nunquam divelli atq; diſtrahi poſſint, id quod perelegans Platonis in Phædone apologus de mutua doloris, ac voluptatis connexione teſtatur. Socrates.n. cùm aliquando è compedibus, crura ſua exemiſſet, eaq; ex re incredibilē voluptatem caperet, dixiſſe fertur: Quod ſi Aeſopo aliquando in mentē veniſſet, quā propè, moleſtiā atq; dolorē comitaretur voluptas, hujuſcemodi fabulam comminiſci potuiſſet: Deos aliquando multū elaboraſſe, ut dolorē, ac voluptatē, hoſtes acerrimos inter ſe cōciliarēt, atq; conjungerēt: ſed eā fuiſſe utriuſq; pervicaciā, ut id nullo modo nullaq; induſtria cōſequi potuerint. ideoq; eos excogitaſſe, ac decreviſſe, quoniam natura rerū illos unâ eſſe nō pateretur, ut mutuis ſaltē finibus & nexis quaſi veſtigiis ita cōvenirent, ut unius finis, alterius gradus efficeretur. Itaq; ve nihil mirū, ſi abeūte voluptate repētè ſubeat dolor: & viciſſim labore abſcedēte, è veſtigio ſuccedat voluptas. An nō igitur inſanire meritò dicūtur, q̄ blanda tantū voluptatū initia, nec aſperos etiā earū exitus conſiderāt? & ob exigui tēporis brevē delectatiunculā, tot tantaq; mala, quæ evitare licebat, ultrò accersūt atq; attrahūt? Nā ſi furioſi rectè exiſtimātur, qui corpora morſibus ſuis lacerāt, aut ferro vulnerant; quomodo ſanos cēſebimus eos, qui (ꝙ multo gravius eſt) animis, incitāte libidine, mortiferū vulnus infligūt? O demētes igitur ac miſeros, qui gulæ & inguinis voluptatibus cōſtricti tenētur? O ſapiētes, atq; felices, qui cōpreſſa domitaq; corporis libidine omne ſuū ſtudiū ad animū trāsferunt: & veras illas voluptates, quas virtus & doctrina parat, ſequūtur? Quantū.n. animꝰ ad ſimilitudinē

divi-

divinitatis effictus, præſtat corpori: tantùm voluptas quæ ex virtute & ſcientia promanans, animo percipitur, vincit illam, quæ corporis ſenſu & agitatione continetur. Illa enim pernicioſo opinionis errore appetitur: hæc ſanæ mentis judicio exquiritur. Ad illam turbulento motu ac quodammodo inviti rapimur: ad hanc libera voluntate ſtudioq; ducimur. Illa, cùm maximè blanditur, evaneſcit: hæc animum nunquam illudit aut fallit. Illa ſemper faſtidio adhæreſcit: Hæc ſatietate animũ nunquam explet. Illa deniq; ſempiternas infamiæ notas, cum acerrimo conſcientiæ morſu conjunctas, relinquit: Hæc decus & laudem perpetuò conſervat, & perennem tranquillitatem, ac jucunditatem animo conciliat. Illa igitur falſa, fluxa & turpis atq; pernicioſa eſt: hæc vera & conſtans, omniq; ſalutis & dignitatis præſidio firmata & communita. Quapropter Adoleſcentes jucundiſſimi, ſi honeſtum atq; jucundum vitæ curſum tenere: ſi miſerias & calamitates devitare; ſi bonam conſcientiam, bonamq; famam tueri ac retinere: ſi placidâ aliquando leniq; ſenectute frui: ſi deniq; hujus vitæ munere benè beateq; perſungi cupitis: (omnes autem cupere debetis) ætatis veſtræ florem non Bacho, & Veneri, ſed Minervæ & Muſis conſecrate: cupiditates veſtras Rationis imperio coërcete: gulam, & ebrietatem, & inprimis Sirenes, hoc eſt, laſcivas puellas, & impudicas mulierculas refugite: obſcæna colloquia & congreſſus declinate: atq;, ut Vlyſſes navis malo ſeſe alligaſſe, & ejus ſocii aures ſuas obſtruxiſſe dicuntur, ne blandis & inſidioſis Sirenum cantilenis in naufragium illicerentur: ita vos quoq; animos veſtros ſapientiæ & virtutis præceptis alligate: aures atq; oculos veſtros cohibete, eisq; omnes ad libidinem vias intercludite: honeſtis occupationibus, & laboribus vos exercete: atque inprimis ad pietatis & optimarum doctrinarum ſtudia omni cogitatione curaq; incumbite: & deniq; ita vivite, ut vitæ rationem Deo ſimul, & hominibus aliquando reddere poſſitis.

DIXI.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

à

VITO HECTORE

à Streitberg.

IN congiario noſtro, Nobiliſſimi & humaniſſimi Auditores, duo præcipuè efficta cernimus, quorum alterum navigii eſt ſpecies, in alto mari inter medios undarum motus, interq́ immanium ſcopulorum infeſtis paſſim cacuminibus eminentium, pericula fluctuantis. Alterum verò Delphinus eſt, navem ipſam, ducis in modum prænatans, & commiſeratione quaſi imminentis hominibus periculi adductus, viam illis è ſcopulis evadendi, ductu ſuo demonſtrans: hac inſcriptione addita: Tntius ad portum. *Cujus Emblematis interpretatio, quamvis eam ingenii & doctrinæ requirat copiam, à qua me longiſſimè abeſſe vel primus aſpectus mei cuilibet indicio eſſe poſſit: Ta-*

men impoſitam mihi abs te M. D. Rector explicationis hujus provinciam, timidè quidem, ſed libenti tamen animo ſuſcipiã, & qualecunq; hoc meum parendi auctoritati tuæ ſtudium, apud lectiſſimam hanc auditorum coronam me excuſaturum eſſe, de humanitate & benevolentia illorum mihi pollicebor. Mare igitur hoc, ut ordine de ſingulis agam, ob terribilem fluctuum jactationem, metus & horror is plenum, Mundi hujus, & ejus inprimis in quam noſtra vita incidit, ætatis ſimilitudinem gerit, quam ſimilitudinem facilè deprehenſurus eſt is, qui ad præſentem rerum humanarum ſtatum oculos vel paululum reflexerit, quas non modò publicarum calamitatum ceu turbine quodam violento agitari, verùm etiam impietatis & injuſtitiæ procellis adeo horrendum in modum exæſtuare animadvertet: ut quamlibet vel ſæviſſimam concitati maris tempeſtatem, præ hac, de quâ loquor, impietatis & injuſtitiæ tempeſtate merum ludum & jocum dicturus ſit: maximè ſi illam quidem anguſtis tantùm unius alicujus loci contineri terminis: hujus verò fluctibus, omnes (proh dolor) totius orbis angulos inundari: Itemq; illam paucorum tantum bonis & facultatibus, aut ad ſummum corporibus, vitæq; huic terrenæ interitum minari: hac verò animas hominum in ſempiterni exitii voraginem abſorberi cogitaverit.

Navis verò ibidem expreſſæ ſpecies, vitæ humanæ conditionem & ſtatum nobis ob oculos ponit: quæ vita non modò inter vaſtiſſimos fluctus, interq; horribilia omniũ generis calamitatum fulmina, & tonitrua: ſed etiam inter periculoſiſſimos vitiorum ſcopulos, & in extremâ, ac deploranda prorſus vitæ, & morum corruptione, ac depravatione curſum tenere cogitur. In quo curſu, heu, quàm ſæpe optimum quemq; ſublatis ad ſidera palmis, exclamare audias: O terq; quaterq; beati, quis ante hasce vices rerum, atq; hæc tempora dura, contigit oppetere.

Iſte verò curſus, atq; hæc navigatio cùm omni ætati pericu-

loſiſ-

leſiſſima eſt, tũ inprimũ pueritiæ, atq; adoleſcentiæ tanto periculoſior eſſe ſolet, quanto minùs illa ob ætatis, & judicii imbecillitatẽ ſcopulos iſtos pvidere, h.e. vitia, virtutis plerunq; ſpecie fucũ hominibus facientia agnoſcere; vel ſi agnoverit etiam, voluptatũ tamẽ, quas illa pollicentur, illecebris ineſcata, reſiſtere illis non poteſt. Vnde ſimplicis & improvidæ ætatis partẽ multo maximã, infelicibus vitiorũ laqueis, priusquã cavere eos poſſit, irretitã, in certiſſimũ animi & corporis exitium præcipitẽ ruere quotidie non ſine gemitu ac dolore aſpicias. Nã quanto expeditior ad omnẽ proſperitatẽ via in virtute cõtinetur: tãto certior etiã à vitio & improbitate in miſeriã & exitiũ ruina eſt. Ac ut navis alicujus, concitatiſſimo fortè curſu in ſcopulũ aliquem incurrentis, jam deſperata ſalus eſt: ita certè adoleſcentis quoq; ſalus, ſi is, vel uni vitiorũ illorũ ſeſe mancipaverit, in quæ hæc potiſſimũ propendere ætas ſolet, vel omninò deſperata, vel certè tã præcipiti in loco cõſtituta eſt, ut ſi ex illis expedire illũ vinculis, & ad frugẽ revocare meliorem coneris, exitium illi ſæpenumero faciliùs acceleres, quàm feliciter & ex voto cogitata perficias. Vnus Dionis Syracuſani filius, miſerando interitu ſuo, hæc quæ à me dicũtur veriſſima eſſe facilè cõprobaverit. Illum cùm pater (ut Cornelius Nepos auctor eſt) ab avunculo Dionyſio Siciliæ tyranno, per ſummã omnis generis intẽperantiæ & libidinis indulgentiã educatum, turpiſſimisq; cupiditatibus imbutum priſtino victu deducere conaretur: eò uſq; commutatũ prioris vitæ ſtatũ ferre filius non potuit, ut è ſuperiore ædium parte præcipitem ſeſe dare, quàm in virtutis & modeſtiæ viam redire maluerit. Maximus illorũ numerus eſt, q ad hoſce vitiorũ ſcopulos illiſi, ſalutis ſuæ naufragiũ faciunt: multo tamẽ major futurus, niſi pclarum & ſingulare cõtra peſtẽ illã remediũ divina cõparaſſet benignitas: Id qđ in fideli & diligenti præceptorũ educatione & inſtitutione ſitum eſt. Qui quidem in obeundo munere & officio ſuo,

aliud nihil, quàm Delphini hujus in numiſmate noſtro expreſſi partes agunt. Nam quemadmodum Delphinus, ſi hiſtoricorum monumentis credimus, pro celebratiſſimo ſuo in homines amore, nautis in mari periclitantibus a; parere, viamq; per quam ſi navem deducant, ſcopulos ſine noxa præter vehantur, demonſtrare ſolet: Ita bonus & fidelis doctor, non tantùm rectam virtutis & officii ſemitam gregi ſuo demonſtrat, & Vlyſſis exemplo, ſalutarium doctrinarum quaſi cera, adverſus Sirenum cantus, aures illius obſtruens, contra pernicioſas voluptatum illecebras animos eorum munit: ſed hoc amplius etiam, admonendo, urgendo, excitando, nonnunquam etiam objurgando & increpando, viam illam capeſſere eos cogit: optimus quisq; etiam illorum doctrinæ & præceptorum ſuorum in ſeipſo documenta dat: & veluti quendam Polycleti canonem ſeipſum proponens, viam, cujus ipſe aliis ingrediendi auctor eſt, primus ingreditur. Hoc inquam præſentiſſimum illud eſt, adverſus vitiorum peſtem remedium: quo qui uſus fuerit, is contra venenum illorum optimè ſe munitum intelliget. Nam quamvis apud plurimos, in media optimorum Magiſtrorum copia, vitam nihilominus corruptiſſimam viventes, remedium hoc minus videatur efficax: non in ipſo tamen, ſed in perverſa hominum voluntate hanc hærere culpam, ſciendum eſt, qui veluti eo recuſant, vel ſaltem venis illud concipi non patiuntur. Quos è vitiorum morbis explicare ſe non poſſe nihil mirum eſt, cùm nec medicamentum quidem ullum quantumvis pretioſum & ſalubre, niſi intra corpus aſſumtum, & in venas diffuſum, vim ſuam in ſanitate reducenda, ullo pacto exercere poſſit. Connitendum igitur etiam nobis eſt, & non ſolùm cupidæ præceptoribus aures accommodandæ, ſed vitâ etiam & moribus, ea quæ traduntur, effingenda & exprimenda: Summa, noſtro labore, conatu & diligentiâ, horum medicorum fidelium, adjuvandus labor. Vt .n. naviculatores ita demum è ſcopulis navem educunt, eamq; unà

ſecum

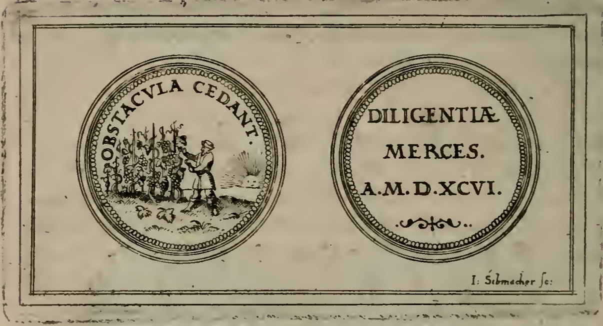
ſecum incolumem conſervant: ſi monſtratam ipſis à Delphino viam perſequantur: nō verò ſi eum à longe tantùm ſpectantes, quò ipſorum eos impellit libido, vela faciant: Ita etiam non qui otioſis tantùm auribus ſaluberrima præceptorum monita excipiunt: ſed qui ex inanis ſpeculationis umbra in actum ea educere, inq; vita & moribus ex præſcripto illorum inſtituendis experiri annituntur, ij demum & à vitiorum contagio ſervari, & verò ſolidam atq; conſtantem virtutis acquirere poſſeſſionem ſolent.

DIXI.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA

à

IOACHIMO STRASBVRGERO Lipſenſi.

IN numiſmate noſtro ex ampliſſimi ordinis liberalitate & munificentia nobis tributo, Nobiliſſimi & p̃ſtantiſſimi auditores, Vinitoris ſive agricolæ imaginem expreſſam cernimus, vitis folia majuſcula revellendo, ſuperfluam illius luxuriem depaſcentis: non ſolùm ut radiis ſolaribus, nimia pampinorum antea multitudine excluſis, ad viticulam ipſam fovendam, animandosq́; teneros uvarum illius fœtus, concedatur aditus: ſed etiam ut ſucculentus viticulæ ipſius vigor, per folia & ſarmenta inaniter diſperſus, reſectis iis contineatur, & in fructum ipſum ſeſe penetrando, cùm maturitatem illius adjuvet, tùm etiam numerum atq; bonitatem reddat auctiorem:

Has

Hac adjecta inſcriptione: Obſtacula cedant. *Quod Emblema quamvis non unam recipere explicationem videatur, ego tamen aliis meæ tùm ætatis, tum ingenii vires haud parum ſuperantibus prætermiſſis, unam duntaxat & inſtituto præſenti, & perſonæ etiam meæ magis convenientem afferre conabor. Primùm ergò vinitoris noſtri imago, fidelis & diligentis præceptoris perſonam nobis repræſentat: vitis verò, juventutis præceptorum informationi commiſſæ picturam continet, cui & ipſi ſua quadam haud ſanè mediocris ineſt luxuries: quæ ut in arbore aut vite, in ſtolonum & foliorum ſe effundit multitudinem: ita in juventute per varii generis ineptias, maximè verò turpium, aut ſaltem inanium voluptatum cupiditates erumpit: quæ cupiditates non ſolùm, quidquid melioris ſorte indolis ad producendos virtutum fructus ætati illi ingeneratum eſt, id totum in omnis generis vitiorum alimentum & pabulum cõvertunt: ſed etiam doctrinæ & præceptorum ſalutarium quaſi radiis omnem ad animum penetrandi, illumq; ad edendos virtutis normæ congruentes fructus fœcundandi aditum & facultatem, intercludunt. Vt enim vepres atq; urtica, omnem agri, quem occuparunt, bonitatem atq; pinguedinem, utilioribus herbis, & gramine & ſementi interceptam exſugunt ipſæ, inq; ſui augmentum & incrementum convertunt: unde purgamenta mera pro frugibus agrum illum producere neceſſe eſt Ita profectò voluptatum illicitarum amor & ſtudium, inſita à natura teneris adoleſcentum animis virtutum atque indolis præclaræ ſemina, veluti umbra ſua premere & ſuffocare ſolet, & in omne vitiorum & flagitiorum genus degenerare cogit. Quibus quidem, ſi in veros virtutum fructus adoleſcendi ſuppeditari facultas debet, manibus ac pedibus illud agendum erit, quod ruſticus hic noſter exemplo*

plo nobis ſuo demonſtrat. Amputandæ inquam juvenilium ineptiarum & petulantiarum quisquiliæ: refrenandæq; admonitionum & præceptorum ſalutarium habenis immoderatæ voluptatum cupiditates, omnesq; ad earum illecebras obſtruendæ viæ: præcidendæ diſturbandæq; occaſiones: contemnendæ exiſtantes inde in puerorum animis offenſiones & querelæ. Hæc inquam, vera eſt hujus, ut ita dicam, agri purgandi, & lætiſſimæ virtutum meſſis obſtacula removendi ratio: non ſolùm communibus omnium ſapientum vocibus, & ſuffragiis approbata: ſed etiam rectæ rationis ipſius lumine demonſtrata, utilitatem potiùs eorum, quos inſtituendos ſuſceperis, quàm voluntatem æſtimare jubentis. Nam ut ægrotum nunquam ſanaturus eſt medicus, ſi moroſitatis fortè aut offenſionis illius metu, amariora illi aliquando miſcere pharmaca noluerit; contrà verò, quicquid flagrantis animi illius concupiverit ardor, illi indulſerit: Ita certè ſtultitiæ morbum, qui ſecundùm divinæ ſapientiæ vocem, puerorum animos occupatos tenet, non modò nunquam curaturus: ſed omnes etiam tam corporis quàm animi illorum nervos fracturus eſt, qui potiorem declinandi præſentis diſcipulorum odii, quàm ſolidæ & conſtantis eorundem olim comparandæ benevolentiæ, rationem ducens, ad quamlibet illorum libidinem connixerit, tenerosq; illorum animos vitiorum atq; voluptatũ veluti ſentibus, adeò fœdè occupari ſiverit, ut ſalutaribus doctrinæ atq; inſtitutionis ſeminibus, nullus vel in iis agendi, nedum in moleſtiæ & liberalis eruditionis fructus excreſcendi, locus relictus ſit. Quibus quidem jure & merito ea tandem contingere ſolet merces, ut ex leviſſima hac gratiæ puerilis aura, in graviſſimas poſtea, cum ipſorum illorum, tum omnium bonorum odii & indignationis tempeſtates incidant. Cùm è diverſo puerilium animorũ temere & inconſultè ſuſcepta odia, in favorem & benevolentiam ſummam commutatam experiantur illi, qui perniciosis illorum deſideriis, ſapienter obviam eundo, diſci-

plinæ

pline ſuæ habenas pluſculum aliquantò intenderint. Quapropter chariſſimi commilitones (ad vos enim finem jam ſpectans ſe convertit oratio) cùm chariſſimos præceptores noſtros in eam unicè curam incumbere, res ipſa fateri nos cogat, ut doctrinæ & morum honeſtorum lautiſſima quaſi patrimonia nobis relinquant, divina pariter & humana viciſſim à nobis exigit ratio, ut indefeſſum illorum, in nobis erudiendis & ad veram omnis generis virtutum frugem perducendis ſtudium & curam non modò agnoſcamus: ſed noſtro quoq; illis parendi, doctrinæq; illorum lucem obviis ulnis excipiendi ſtudio ſubſequamur: Quo facto ut non ipſi tantùm perpetuò gaviſui, ſed etiam gaudij hujus ſocios Deum & homines habituri ſumus: Ita etiam è contrario, qui hoc neglexerint, & infami olim & triſti ruditatis & vitiorum ſqualore, infelicem ætatem acturi, & debitas contumaciæ & perverſitatis ſuæ pœnas daturi ſunt.

D I X I.

GRATIARUM ACTIO,
RECITATA
à
NICOLAO HIERONYMO
BAUMGARTNER NORIBERG.

MEne jubes? ô Aoniæ clariſsime pubis
Rector, & infirmas premis alto pondere vires?
Scilicet elinguem puerum tam clara corona
Ferre poteſt, ludûmne facis, cui dona dediſti?
Non ita de tanto liceat ſperare parente.
Ardua juſsiſti; nec cuiquàm mollia; ſed cùm
Sit mandare tuum, parendi gloria noſtra eſt.

DEO, O qui lactentes ſolitus non ſpernere linguas,
Spemq; bonis ſuperas, præcurris vota juvando,
Magne pater rerum, ingenii ſator unice noſtri,
Te veneror, quæſoq;, ut noſtris otia ſemper
Talia ſuppeditent ſtudiis: fera bella faceſſant,
Barbariesq; procul, ſobolesq; impura Getarum
Caucaſeas repetat turpi formidine portas,
Strataq; Danubium numeroſa cæde coloret.
Vincat iò, vivatq; pius, regnetq; Rudolphus,
Priſcaq; ad Auguſti revireſcat limina quercus
Servatam ob patriam, te te, DEUS, auxiliante.

SENATUI NORI. In terras cælo redeo, magnumq Senatum
Appello parvus, ſubmiſſo poplite civis,
Commendoq, ſuas (quando perſolvere grates
Non potis eſt animus, noſtræq; infantia linguæ)
Has ſedes, hæc Muſarum celeberrima templa.
O decus Imperii eximium, ſapientia cujus
Omnes per terras præclara eſt didita fama,
Te colimus, te ſuſpicimus, ſequimurq; volentes,
Proq; tua facimus ſolemnia vota ſalute.

SCHOLARCHIS Nec vos communi patiar ſub nomine abire
Magnæ urbis proceres, curatoresq, Lycei,

Cum

Cùm veſtra exornet noſtram præſentia pompam,
Si noſtra eſt hæc pompa tamen, Veſtri iſta favoris
Munera ſunt, veſtri hi ludi, veſtræq́, coronæ.
At gratis ſervare animis hæc dona, diemq́;,
Laus ea noſtra manet. cœptis ſi arriſerit æther,
Ingeniiq́; aderit cum ver optabile noſtri,
Nempe etiam vobis texemus lucida ſerta,
Qualia conſuevêre bonæ contexere Muſæ
Ad juga Parnaſsi, vel doctæ flumina Cirrhes.
Nec minus ô quorum aſpectu recreamur amico, HOSPITIBVS
Partibus è variis fauſtum quicunq; tuliſtis
Hæc in tecta pedem, multum ſalvete, mihiq́;,
Atq; meis optate pios æqualibus auctus
In rebus tam laudatis, morumq́; decore.
Nunc ad te, tuaq; hæc, Rector, benefacta revertor, RECTORI
Te noſter canet omnes amor te proſpera fata
Florentem nobisq́; diu, Phœboq́; reſervent,
Sæpiùs ut teneas hæc ſceptra virentia lauro
Auſpiciis bis ſalva tuis animoque ſagaci.
Quò, me quò feſſum rapitis, tot clara per orbem PROFESSORIBVS.
Lumina doctrinæ? quo vos ego carmine dicam?
Tantarum nam me obnubit incognita rerum
Congeries, laudumque ſequacibus obruor undis.
Præcipuè cùm tot juvenes, lectiſsima corda
Hîc adſint, curâ veſtrâ, cultuque polita,
A quibus & grates, & carmina digna Marone,
Aut Colophoneo vobis debentur Homero.
His ego & his mecum ſociorum turba meorum STVDIOSIS
Officia & ſtudia, & gratum ſacramus amorem:
Quòd nos illuſtri vultu, facieque benignâ
Tantopere cohoneſtarint: curſusque ſecundos
Muſeo in ſtadio præſcripta ad candida calcis
Exemplo præiêre ſuo, ne inſcitia noſtra
Hæreat ad metas, hoc flexu ætatis, iniquas.

τῷ θεῷ δόξα.

PANEGYRIS ANNI 1597.

RECTORE D. M. IOHANNE PRAETORIO.

Oratio primæ claſsis, recitata

à

NICOLAO VOGT Sileſio.

QVod ſi par meæ voluntati ſuppeteret facultas, Auditores humaniſsimi, alacri certè animo partes dicendi à Magnifico D. Rectore mihi attributas ſuſciperem: neq;

neq; hujus loci autoritatem, veſtramq́; præſentiam, & graviſſimum conſpectum mihi magnoperè metuendum exiſtimarem. At non eſt, planè non eſt ingenii mei, tantum tamq́; difficile onus atq́; munus ſuſtinere. Itaq; ut veſtræ de me opinioni atque expectationi reſpondere, & dignum aliquid veſtris politiſſimis auribus in medium afferre poſſim, id verò non mediocriter pertimeſco. Verùm tamen haud leviter me reficit & recreat, tùm eximia veſtra, erga ſtudioſos adoleſcentes humanitas, hoc in loco ſæpè cognita atq; perſpecta: tùm etiam obedientiæ ratio, cujus tanta vis eſt, ut neq; ſubterfugere laborem, aut recuſare onus, nec quenquam in crimen & invidiam vocari patiatur. Quamobrem ſpero, atq; ut jubet me veſter conſpectus, etiam confido, me benignè attenteq́; à vobis auditum iri.

Dicendum eſt autem de argenteo numo ſeu præmio, quo ego meiq́; ordinis adoleſcentes jam donati ac decorati ſumus. Atq; ut hinc initium ducam: In numo noſtro primùm impreſſa cernitur effigies feri indomitiq́; tauri ad caprificum alligati, cujus arboris vi omnem feritatem & immanitatem exuere, & planè manſuetus ac propè immobilis conſiſtere cogatur. Quæ imago ut planiùs ac pleniùs cognoſcatur & intelligatur, operæ pretium fuerit, Caprifici vim & effectum, quatenus ad rem pertinere videbitur, perquirere & inveſtigare.

Cæteris in rebus in quibus Dei omnium rerum creatoris infinita vis & ſapientia, & bonitas elucet, noſq́; in ſui admirationem allicit & invitat, rectè ut opinor, caprificum quoq; numerabimus. Quid enim admirabilius, quàm hujus arboris attactu feras atq; immanes beſtias domari & mitigari poſſe?

Cujus rei cauſa etſi perobſcura & explicatu perdifficilis ſit, & verò ejus inveſtigatio inſtituto noſtro aliena videatur: juſta tamen, ut ſpero, reprehenſione carebo, ſi quas ex aliis ejus rei cauſas cognoverim, breviter commemorem. Reperiuntur, qui

exiſtiment caprifico vim quandam ναρκωτικὴν ineſſe, quæ tauris torporem ſive ſtuporem inferat, atq; adeò omnem ferocitatem cohibeat ac reprimat: ſimiliter atq; torpedo limo ſubmerſa & occultata piſces ſuprà natantes efficit torpidos, & Echneis navem quantumvis magnam, & remis veliſq; incitatam ſiſtit & inhibet. Alii verò arboris illius odore perquàm acri & adſtringente tauros coërceri & manſuefieri putant. Magna enim & multiplex odorum vis eſt, quippe qui animantes partim mirificè oblectent & recreent: partim earum vires graviter lædãt & labefactent. Vultures unguentorũ, ſcarabeos roſarum odore exanimari ajunt. Lucretius amaracinum ſuibus acre venenum eſſe ſcribit. Quin etiam ſanguinis fluxionem odor efficacior excitat, & ſæpè homines ad furorẽ & inſaniã adigit. Itaq; abſurdũ fortaſſè non fuerit, ſi taurus quoq; caprifici odore miteſcere exiſtimetur. Alii deniq; aliis rationibus latentẽ in obſcuro veritatem quæſiverunt, quam an invenerint, nec ne, id verò iis cogitandum ac ſtatuendum relinquo, qui rerum in natura abditarũ contemplationi & indagationi vacant. Quorſum autem ejuſcemodi tùm beluæ tùm arboris imago ſpectet, id ipſum docet lẽma illud noſtrum, Pariunt adverſa ſalutem. Quemadmodum enim caprificus tauro indomito omnem ferocitatem & immanitatem detrahit: ſic res adverſæ homines effrenatos ſibiq; præfidentes comprimunt. Nam quos neq; ratio, neq; leges, nec diſciplinæ, nec deniq; ullum remedium humana ratione excogitatum à flagitiis avocare poteſt: eos calamitas avocat, atq; ad moderationem modeſtiamq; traducit. Hæc enim de fragili hominum natura de fluxa & caduca vitæ hujus conditione, de rerum humanarum varietate & inconſtãtia nos admonet, nobiſq; varios hominum caſus, ancipites eventus, diros & miſerabiles exitus, ob oculos ponit: atq; adeò in eam mentẽ nos impellit, ut nobis noſtriſq; viribus planè diffidamus, ut ne quid temerè & inconſideratè aggrediamur: ne officio noſtro neglecto, alienum appetamus: ne

cui-

cuiquam vim inferamus,aut fraudẽ machinemur:ne quenquam inſolẽter ſpernamus,ac pro nihilo putemus:ne proſperis reb9 atq; ad noſtrã voluntatẽ fluentibus efferamur: ne voluptatibus nos conſtringẽdos tradamus: ne falſæ gloriæ umbras cõſectemur: ne deniq; humi defixas cogitationes habeamus,& terreſtria tãtum ac mortalia ſpectem9: Sed ut animos excelſos & invictos ſurſum attollamus, omniq; ſtudio enitamur, ut calamitoſo hujus vitæ curſu toleranter & moderatè confecto locum in cœleſti domicilio,omniũ calamitatũ experte inveniamus. Quantũ igitur ad ſalutẽ cujuslibet valeãt, quãq; porrò neceſſariæ homini ſint res adverſæ,verbis exprimi cõmodè non poteſt.Videmus qui pſperis rerum ſucceſſibus utuntur,omnibus copiis circumfluunt & abundant,quã difficulter mentis ſtatũ tenere queant,quã facile ab officio deſciſcant, & æſtu cupiditatum in perniciẽ & exitium rapiantur niſi interdum rebus adverſis tanquã freno quudã injecto,contineãtur. Quod mihi videtur Philippus Macedo pbè intellexiſſe, q cùm tres optatiſſimos nuncios uno die accepiſſet, ſublatis in cœlũ manibus, Deos precatus eſt,ut ſe aliquo itẽ malo ſeu incõmodo afficerent. Significabat nimirum Rex ſapientiſſimus,nihil ad cõprimendã inſolentiã,ad refrenãdas cupiditates, ad animi labes eluẽdas,ad omnesq; deniq; vitiorũ ac turpitudinis fibras exſcindendas tàm neceſſariũ eſſe,quàm rebus adverſis exerceri. Quẽadmodũ.n. in mari Perſico arbores naſci dicuntur,q̃ ab undis in litore derelictæ,ſterileſcant:fluctib autẽ pulſatæ,atq; etiã totæ æſtib.marinis optævigeant fructusq; ferant:Sic anim9 humanus ab omnibus curis & moleſtiis vacuus,nullis incõmodis vexatus,nullis malorum fluctibus jactatus,hebeſcit & langueſcit,& pravas plerumq; cupiditates & vitia concipit:rebus autẽ adverſis exercitatus,multiplices & uberes virtutum fructus ex ſe fundit.Et ut vitis multiplici lapſu & erratico,ſerpẽs ferro amputatur,ne ſylveſcat ſarmẽtis,atq; in omnes partes nimiũ fuſa fructib.officiat:ita pravæ opiniones & vitioſæ cupiditates aſperitate

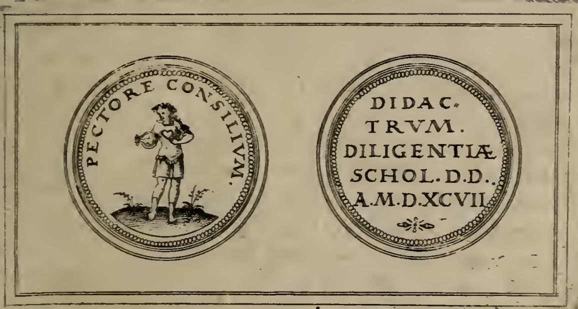
fortunæ

næ tanquam cultro circumciduntur & amputantur, ne profuſa vitiorum luxurie mentem opprimant, omneq; pietatis & honeſtatis ſtudium extinguant. Et quæſo quid errores evellit, omnemq; levitatem & vanitatem tollit? nónne Calamitas? Quid libidines reſecat, & inſolentiam ac ſuperbiam comprimit? Quid temeritatem & audaciam profligat? Calamitas. Quid nefarios conatus frangit? Quid impetus furentes revocat & reflectit? Calamitas. Quid cæteras animi affectiones, ſuis quaſq; finibus coërcet & continet? Calamitas. Quid deniq; animos noſtros beatæ & immortalis vitæ cupiditate incendit? Calamitas. O morum & diſciplinæ magiſtra Calamitas! ô errorum emendatrix, cupiditatum moderatrix, vitiorum expultrix! Per te ad ſapientiæ omniſq; virtutis diſciplinam mirabiliter inſtituimur & erudimur: per te ab omni maleficio temperamus: per te placida & tranquilla mente conſiſtimus: per te deniq; ad æternitatem & immortalitatem aſpiramus atq; contendimus. Prudentes igitur atque felices, qui rebus adverſis ad ſalutem ſempiternam ſe exerceri intelligunt, eaſq; iccirco placidè & moderatè ferunt: Dementes contrà & miſeros, qui vitam mollem, nulliſq; moleſtiis aut miſeriis inplicatam, turpem verò & flagitioſam, acerbæ, calamitoſæ, & moderatæ, atq; honeſtæ vitæ anteponunt.

DIXI.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA à GEORGIO FVCHS à Schvveinhaupten.

DVo ſunt, quæ in noſtro Brabeio potiſſimum conſideranda videantur: Imago ſeu effigies, & Emblema: De quo utroq; dum verba facio, rogo vos, Auditores optimi, ut quam ſodali meo tribuiſtis benevolentiam atq; attentionem, eam mihi ne denegetis. Imago autem eſt Apollinis, auream bullam ad pectus appenſam digito commonſtrantis. Bulla verò aurea primum fuit ornamentum Regum Romanorum, ab Hetruſcis acceptum: quod poſteà ad pueros nobiles cæteroſq;, quorum patres equo meruiſſent, translatum eſt. Cujus rei autor primus memoratur fuiſſe Tarquinius Priſcus, qui aurea bulla, & purpurea prætexta, filium ſuum annos quatuordecim natum, qui in bello Sabino primus in hoſtes impetum fecerat, donavit, ut

 ait

ait Plinius lib 33, cap. 1. Cujus exemplum ſecuti principes Romani, prætexta, bullaq́ liberos ſuos donaverunt, qua ad annum uſq; decimum quartum uterentur. Erat hæc bulla ferè rotunda, in cordis humani figuram formata. Sic dicta (ut ajunt) à nomine βουλὴ *i.e conſilium, quod hæc ætas propter inſcitiam atq; temeritatē alieno conſilio maximè indigeat. Cæterū ex collo ad pectus ea dependebat, ut pueri ejus aſpectu admonerentur & intelligerent, ita demum ſe homines fore, ſi (ut Macrobius inquit) corde præſtarent. Cor enim non ſolum vitæ atq; affectuum fons eſt: ſed etiā animæ, ratione, conſilioq́; præditæ domicilium: id quod tùm ex ſacris literis, quibus traditur, homines habere legem in cordibus inſcriptam: & de corde exire cogitationes: tùm etiam è philoſophorum quorundam ſcriptis cognoſcere licet, qui primariam præcipuamq́; animæ ſedem cor ſtatuunt, eidemq́; ſapientiam attribuunt. Unde homines vel cordati, id eſt, homines ſapientes & prudentes: vel contrà vacordes, & excordes, hoc eſt, inſipientes ac dementes nominantur. Et P. Scipio Naſica, quod ſapientiſſimus eſſet, Corculum fuit appellatus. Verùm longior hac de re ſermo, à me (ut ſpero) non exſpectatur. Ad Emblema noſtrum quod attinet, duobus hiſce verbis id expreſſum eſt:* Pectore conſilium.

Quod præclarè admonet, omnes actiones certo conſilio moderandas, nec inconſultò ac temerè quidquam ſuſcipiendum & agendum eſſe. Eſt namque cordati hominis, omnia quæ ſibi ſuisq́; accidere queant, accuratè præmeditari: cum præſertim vita mortalium, tot periculis & difficultatibus circumſepta, totq́; fortunæ & naturæ telis propoſita ſit, ut ſæpè medio in curſu obruatur & opprimatur. Videmus quàm perversè ac præpoſterè omnia agant, quantam ignominiam ſubeant, quamq́; nefariam peſtem ſibi & Reipublicæ machinentur, qui ſine conſilio judicioq́; præcipites feruntur. Cum enim rectus virtutum uſus, prudentiæ, conſiliiq́; ratione contineatur, neceſſe eſt,

ut

ut amoto prudentiæ lumine, nec juſtè ac liberalitər, nec fortiter, nec temperanter quicquam agere poſſit. Nam quomodo unicuiq; ſuum tribuet, aut injuriam à ſe depellet? quomodo pro honeſtate pugnabit, pericula propulſabit, fortunam adverſam infracto animo, ſecundam moderatè feret? quomodo modeſtiam, modum & decus tuebitur, turpes voluptates contemnet, honeſtis modicè fruetur is qui nec quid, neq; qua ratione & modo, neq; cur aliquid facturus, dicturusve ſit, intelligit? Adde quod nihil omnino in vita boni eſſe queat, ſi prudentia, conſiliiq; moderatio ſublata fuerit. Etenim, neque vires, neque pulchritudo, neq; opes, nec imperium, nec aliud quid ex iis, quæ vulgo eximia bona habentur, ſalutem ac decus afferre poſſunt eis, qui illis temere & inſipienter utuntur. Hinc Cicero, Nihil (inquit) ſunt vires ſine conſilio. Et Saluſtius: Non viribus aut velocitate corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio & auctoritate. In Scholis certè & Academiis (ut de cæteris vitæ generibus nunc taceam) quantum conſilii gubernatio valeat, quamque ea neceſſaria ſit, neminem niſi rudem ac imperitum eſſe puto, q non animadvertat. Magna in pleriſq; eſt vitæ licentia, multiplices ſodalitates, multæ depravationis occaſiones, peſſima exempla, infinitæ inſidiæ atq; illecebræ. Quotus quiſq; adoleſcens in illis reperitur, qui inflammato ſtudio ad eruditionem & virtutem incumbat, atq; in his duabus reb. omne ſtudium, maximamq; temporis partem conſumat? Nonne pleriq; ignavo otio, nugis, per potationibus & luſionibus magis, quã literarũ ſtudiis ſunt dediti? & leves ſcurras, laſcivas puellas, impudicas mulierculas, cæteroſq; id genus voluptatum miniſtros, potius, quã parentes ac præceptores ſectantur? Sed nõ ſatis eſſe putãt, ſi ipſi omni vitiorum labe fœdati ſint, niſi alios quoque turpitudinis ſuæ contagione contaminent. Itaq; fit, ut qui domi modeſtè vixerunt, diligenteq; operã literis navarũt, ſimul

ac in Academias ventum eſt, de priore virtutis & induſtriæ curriculo deflectant, atq; in omne vitiorum genus delabantur. Si unquam fuerunt, nunc profectò talia ſunt tempora, quibus adoleſcentia in ſummo probitatis & ſalutis diſcrimine & periculo verſatur.

Quapropter ò Adoleſcentes, auream bullam ab oculos cōſtituite, noſtrumq; Emblema animis veſtris inſigite: atq; ad res quasq; agendas conſilium & prudentiam adhibete. Inprimis verò circumſpicite atq; cavete inſidioſas improborum tendiculas, omnesq; voluptatum illecebras, ne earum blanditiis illecti, in omne flagitiorum & calamitatum genus præcipites ruatis.

DIXI.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

â

STEPHANO GEYGER

NORIBERG.

ETSI *me quoq; R. M. tum pudor meus, tum tennitatis meæ conſcientia, ad ſuſcipiendā provinciam iſtā timi-*

timidiorem reddit: tamen cùm multo gravius me crimen incurſurum videam, ſi ad declinandas haſce dicendi partes, plus timorem meum, quàm ad easdem obedienter exſequendas, M. T. voluntatem apud me valere patiar: equidem eruditionem & facundiam, quàm modeſtum magiſtratui meo obtemperandi ſtudium, in me deſiderari malo: & quæ de Emblematis in congiario noſtro expreſſi ſignificatione aſſequi divinando potui, ſumma quàm potero brevitate explicare conabor. In numiſmate igitur noſtro, Orna, audi, triplex nobis animalium repræſentatur genus, Leo, Aſellus & Porus: ipſo corporum poſitu & geſtu, ſummam indolis ingeniiq́ inter eos diverſitatem indicãtes. Primùm enim aſellus, unà cum porco, humi ambo jacentes, & ab omni opere & labore vacui, otii ignaviæq́ turpi voluptate ſaginantur. Leo verò in pedes poſteriores erectus, anterioribus verò lanceam, gladiatoris animoſi ritu ſublatam, vilibus atq́ inertibus animalibus illis intentans, à turpi veterno iſto excitare ea nititur, hoc temmate appoſito. Pungit inertes.

Quorum omnium ſignificationem ſi ſcrutati fuerimus diligentiùs, ignavo & ignobili illo animalium pari, degenerem & inutilem illam diſcentium turbam, qui honeſtiſſimorum diſcendi laborum pertæſi, infami otii atq́ ignaviæ veterno putreſcunt, nobis depingi: Leonis verò pictura, præceptoris boni & fidelis imaginem nobis repræſentari animadvertemus. Priorum illorũ maximã ubiq́ copiã, & proventũ nimis uberẽ experimur. Vt enim ſegetem ſine lolio & Zizaniis vix invenire licet, ita omnibus, ubiq́ locorum, diſcentium cœtibus, ſuum quoq́ lolium, & veluti fucos quosdam ignavos perpetuò admixtos eſſe videas; quos etſi ex reliquo diſcentium cœtu arcere aut ejicere in præceptoris manu non ſit; in eam tamen curam iucumbere illũ decet, ut quo modo leonem hũc erga ignava iſta pecora compara-

reſe videmus, ipſe quoq; in ſuum illud ignavum pecus ſeſe comparet, hoc eſt, omne remediorum genus, ad depellendum pernicioſum iſtum torporis & pigritiæ morbum adhibeat, nec propriæ tantùm induſtriæ atq; alacritatis exemplo diſcentibus præluceat, ſed etiam admonitionum, exhortationum, itemq; increpationum omnes machinas illis admoveat, omne organorum ad ſcholaſticæ diſciplinæ regimen pertinentium genus, in auxilium advocet. Id enim niſi fecerit, ut miſeræ & improvidæ juventutis ſalutem & frugem contra officium & fidem proditurus, ita graves olim, Deo & hominibus, neglecti officii ſui rationes redditurus eſt: Quanquam, ſi verum fatendum eſt, non tàm in præceptoribus, quàm in diſcipulis culpa iſthæc ſæpenumero hærere deprehendatur, qui dulci quidem, at exitiali tamen, torporis & deſidiæ veneno deliniti, non modo remediis nullis quicquam loci reliquunt, ſed etiam pro maximo ſalutaris medelæ hujus beneficio, peſſimam ſæpenumero gratiam illis relatam cupiunt, & ſi aliud nequeãt, vel parentes ſuos, alioſq;, quos ſui amãtiores norunt, indigniſſimo contra præceptores optimè meritos, aut mereri certe cupientes, odio inflammant; non intelligentes interim, quàm præceptoribus machinantur fraudem, in propria ipſorum capita recidere. Dum enim indigna hac, quam præceptoribus referre parant, gratia, in hac officii parte cunctãtiores illos reddunt, ipſimet ſibi omnem ad frugem bonam perveniendi viam, malitia hac ſua, præcludunt, & inſcitiæ, morumq; pravorum cœno perpetuo immerſi hærent, dedecus & infamiam, & juſtiſſimum bonorum honeſtorumq; hominum contemptum, ut meritiſſimam perverſitatis & improbitatis ſuæ mercedem reportantes. Quod quidem, chariſſimi commilitones, ne nobis quoq; uſu veniat, duabus rebus, etiam atq; etiam nobis providendum eſt. Primùm, ut ipſimet otium atq; inertiam, quanta poſſumus contentione, fugiamus, & propter atram illius caudã, quæ nihil eſt aliud quàm certiſſ. omnium bonarum rerum exitiũ,

fallaciſſima faciei illius blandimenta, impuram & inanem voluptatem dico, execremur. Contrà verò laborem & induſtriam, ut virtutis & honeſtatis omnis nutriculam, identidem amplectamur & exoſculemur. Deinde, ſi nos inter illos forte non eſſe intelligamus, qui ſingulari quadam naturæ bonitate, ad laboris & induſtriæ amorem ipſi excitare ſeſe norunt, in illorum ſaltem inveniamur numero, qui admonitionum, & caſtigationum ſtimulis, à magiſtris & præceptoribus juventutia dmoveri ſolitis, non recalcitrant, ſed æquiſſimo animo perferunt, illum ægrotantium morem imitantes, qui bonæ valetudinis recuperandæ deſiderio, non modo amariſſima quæq́; deglutire pharmaca non recuſant, ſed uſtiones etiam, & ſectiones, aliaq́; acerbiſſima medicantium tormenta, forti animo ſuſtinent: hac interim ſpe certiſſima nos conſolantes, amaritiem illam, quæ laboris & diſciplinæ radicibus ineſſe animadvertitur, incredibili olim dulciſſimorum fructuum ſuavitate, longè ſupra ſpem & opinionem noſtram compenſatum iri.

D I X I.

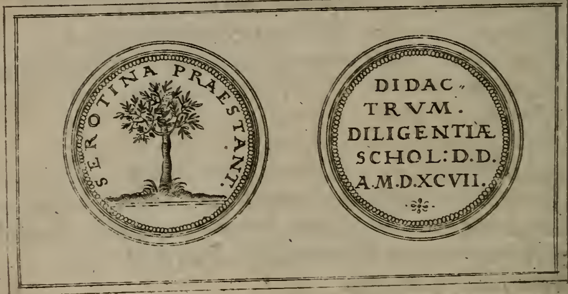
ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA

à

SIGISMVNDO KOZEL

à Reiſental.

QVanquam in negotio hoc, M. D. R. ab auctoritate tua mihi nunc impoſito, juſtiſſima imbecillitatis excuſatione uti poſſe videar: tamen, cùm me ad parendum in omnibus rebus Magn. Tuæ quàm devinctiſſimum agnoſcam: non committendum mihi puto, ut demandatam mihi à Mag. tua provinciam refugiendo, plus pudori meo indulſiſſe, quàm auctoritati tuæ paruiſſe videar: cùm præſertim ea me ſpes erigat, humaniſſimos Auditores balbutiem meam favore ſuo, erga qualecunq; hoc Magiſtratui meo obtemperandi ſtudium, benignè ſublevaturos. Numiſma igitur noſtrum, Ampliſſimi Ordinis munificentia nobis tributum, Cedrum arborem nobis ob oculos ponit, duabus tantùm voculis hiſce circumſcriptam: Se-

rotina

rotina præſtant, *Breve negotium, & paucarum ſyllabarum ſono confectum, ſed profectò rerum ad felicem noſtri inſtitutionem maximi momenti ſignificationem ſub obſcura brevitate iſta occultans. Quam ut breviſſimè perſtringamus potiùs quàm evolvamus, duo nobis ex rerum naturalium ſcriptoribus Cedri arboris obſervanda ſunt genera. Vnum, quod floret quidem, fructum verò adfert nullum: alterum verò, quod flore caret, fructuum verò dulciſſimi ſaporis ubertate et copia defectum illius abunde compenſat. Quo duplici tamque diverſo arboris iſtius genere, duplex quoq; diſcipulorum ſeû adoleſcentum, non minori indolis atq; ingenij diverſitate inter ſe diſſidentium genus deſignatur. Quorum priore illi continentur, qui ſimul ac doctrinæ & inſtitutionis quaſi auram perſentiſcunt, e veſtigio in florum & foliorum copiam longè maximam effunduntur, hoc eſt, inaniſſimæ oſtentationis & jactantiæ quaſi vento intumeſcunt, doctrinæq; & eruditionis penè ſingularis opinione dementati, fallaci illius fuco paſſim apud imperitos ſeſe venditant: & præ ſe unis (ut veterum quidam loquitur) omnes divinæ & humanæ ſapientiæ antiſtites, gentemq; omnem togatam, totumq; nomen latinum, rudes & agreſtes eſſe, per ſummam ſtulticiam opinantur.*

Verum enimvero ut cedrus illa, quæ florum amænitate & fragrantia mirè initio ſuperbiebat, hominū poſtea de fructibus ſuis ſpem turpiter deſtituit, ita iſtud diſcipulorum genus, poſtquam in ſpem maximorum fructuum, tam ad Eccleſiam, quàm ad Rempublicam ex ipſorum olim ſtudiis perventurorum animos hominum arrexerunt, tandem pro ampliſſimis eruditionis doctrinæq; theſauris, viliſſimos opinionū & perſuaſionū inanis carbones proferunt. Alterum genus illorum eſt, qui dùm in diſcendi verſantur curriculo, diligentiſſimam modeſtiæ & pudoris rationem habent, ac ne vel minimam faſtus aut inſo-

lentiæ ſuſpicionem de ſe præbeant, omni ratione cavent, minimè ſolliciti, quo pacto ingenij ſui opes ſtudij aſſiduitate partas, aliis oſtentent, ſed potiùs quomodo vel citra hominum animadverſionem eas adaugeant: & quemadmodùm plantas creſcere quidem non videmus, ſed creviſſe, ita iſti quoq; unum illud operam dare ſolent, quo eruditionis & doctrinæ opes jam poſſidere, magis quam ad poſſeſſionem illarum ſollicitè admodum aſpirare videantur. De hoc ergo, chariſſimi commilitones (veſtri enim compellatione finem orationi meæ imponere placet) de hoc inquam, duplici adoleſcentum in ſtudiorum liberalium palaſtra verſantium genere, congiarij noſtri intuitu admoniti, in eam curam nos excumbere decet, ut à priore illo genere quàm longiſſimè nos ſejungentes, poſteriorum iſtorum ſimiles eſſe ſtudeamus, hoc eſt, faſtum omnem, & inanem de nobis ipſis perſuaſionem, omni contentione fugiamus, intra verecundiæ & modeſtiæ fines, ſumma cura nos contineamus. Id enim ſi fecerimus, ut certiſſimam ſtudiorum peſtem, ejusq; individuum comitem juſtiſſimum bonorum omnium odium, effugiemus: ita è diverſo non modo felicium in ſtudiis progreſſuum magnum adjumentum & præſidium, ſed etiam veri amoris & benevolentiæ hominum conciliatricem nobis comparabimus.

DIXI.

EMBLE-

EMBLEMATVM IN HOC LIBRO EXPOSITORVM

CATALOGVS.

ACuit ut penetret. 80. b.
Ad aſtra vel raſtra. 93.
Adde parum parvo. 49
Allicit ut perimat. 112. b.
Amat victoria curam. 4. 40.
Arrecta attentior aure. 103. b.
Ars regula vitæ 34
Cæleſti numine vincor. 26.
Conſcientia. 95. b.
Damnoſa libertas 107.
Defectum induſtria ſupplet 122. b.
Deſuper auxilium 132. b
Diſciplina ſalubris. 137.
Et labor & virtus. 60.
Fortior è latebris. 114.
Gaudet certamine virtus. 101.
Haud impune feret. 125.
Improbitas pœna ſui. 17.
In ſe contexta recurrit. 44.
Ingenium ſuperat vires. 13
Mentis Venus improba clades, 28.
Nobilitatis virtus non ſtemma character. 6.
Nulla ſalus bello 23.
Nullis fraus tuta latebris. 42. b.
Obſtacula cedant. 144.
Officium natura docet. 38.
Pœna comes ſceleris. 127.
Pariant adverſa ſalutem. 147. b.
Paulatim 71. b. 91
Pax aurea ſecli 16. b.
Pectore conſilium 149. b.
Perfer & obdura. 50. b.
Pietas tutiſs. virtus. 46.
Procul hinc, latet anguis. 91.
Pungit inertes. 511.
Qua licet erumpit. 134.
Stat gratia facti. 119.
Saucius erro. 77. b.
Serotina præſtant. 153.
Sobrietas victrix veneris. 11.
Studio & perſeverantia. 56.
Stultus amor noſtri. 30. b.
Splendeſcit in uſu. 83.
Tolle moras. 32. b.
Tramite recto. 136.
Tutius ad portum. 141.
Vanitas. 69
Veritas premitur nõ opprimit.
Veſtigia terrent. 139.
Vigiliis ac moderatione. 35. b.
Vince animos. 98. b.
Virtus poſt fata ſuperſtes. 20. b.
Virtutem doctrina parat. 1. 61. b.
Virtutis merces ſudore paratur. 64. b.
Virtutis gloria merces. 66.
Virus aurib. haurit. 115. b.
Vivitur ingenio. 9.
Vt deſint vires. 74. b.
Vtroq; clareſcere pulchrũ. 67

33-53 73-145

INDEX ALPHABETICVS RERVM ET VERBORVM memorabilium.

ADamas ab ignis flamma non læditur. 51.
Adoleſcens pulcher, nobilis ſed rudis, à Carolo. V. vocatur pulchra ſtatua. 7.
AEmulationis honeſtæ utilitates. 92.
Alexander Magnus multum delectatus lectione Homeri. 1. b.
Alexander Magnus noctes ad officia tripartita dividebat. 40.
Androdus ſervus à leone quodam defenditur. 78.
Animalium quorundam miræ inter ſe inimicitiæ. 75. b.
Apellis de calumnia pictura explicatur. 116.
Aquila pullos qui radios ſolis perferunt, pro legitimis agnoſcit. 7.
Ardeæ cum falcone pugna. 23.
Cadmæa illarum victoria. ib.
Ariſtophanis lucerna proverbium. 39. b.
Armis & conſiliis orbis terrarum defenditur. 61. b.
Arrogantia nihil turpius. 114. b.
Athenienſes quare Gratiis fanum media urbe conſecrarint. 121. b.
Autores enumerantur qui de reb geſtis Herculis ſcripſerunt 101. b.
Baſiliſci hiſtoria adhuc incerta. 17. b.
Eius acerrimum venenum. ib.
Belli calamitatet. 23. b.
Calumniæ deſcriptio. 119. b.
Eius magna vis. ib.
Contra illam remedia. ib.
Cervi proprietates aliquot. 43.
Cervi ſimplicis & ſerpentis callidi naturale odium. ib.
Cervi arrectis aurib. acrius audiunt. 105.
Ciconia multarum virtutum ſimulachrum. 47.
In primis vero pietatis. ib.
Chinenſes populi doctiſſ. viros aliis omnib. in gubernationib. præferunt. 95.
Civitas ſine conſilio, eſt corpus ſine anima. 13. b.
Cleanthis lucerna proverbium. 39. b
Columba in Arca Noë typus Eccleſiæ, 16.
Concupiſcentia laxis habenis aurigatur.
Corporum noſtrorum figura nos ad pacem non bellum factos indicat. 23. b.
Conſcientiæ vis. 97.
Critici unde dicti. 81.
Demoſthenes abſtemius & vigilans. 39 b.
Demoſthenis ad mirabilis & ferme incredibilis exercitatio. 84.
Diſciplinæ in omni genere vitæ maxima utilitas. 108.

Eſt quaſi

Eſt quaſi quoddam ſeptum in ventatis 107. b.
Diſciplina privata quæ? 108.
Doctus ab indocto differt quantum dies à nocte. 1. b.
Doctrina & ſtudia in utraq; fortuna inſtar fortiſſ. clypei. 34. b.
Draco puerum ſervavit. 79. b.
Eloquentia præcipuum ingenii decus. 81.
Epicteti lucernula poſt mortem magno precio divendita. 39. b.
Fabulæ de certamine Aquilæ & teſtudinis expoſitio. 91. b.
Friderici Oenobarbi vigilantia ad divinas laudes celebrandas. 40.
Fridericus II. ſcripſit de Aucupio: qui liber nuper impreſſus eſt.
Galenus ſe Baſiliſcum nunquam vidiſſe fatetur. 18.
Gratitudinis commendatio. 120.
Gratia & remuneratio vinculum Concordiæ. 79 b.
Gratiæ à brutis quoq; redditæ. ib.
Grues obſervant excubias nocturnas. 38.
Proprietas & ordo in volando. 39.
Hercules quos repræſentet. 65.
Herculis varia nomina. 102.
Herculis colloquium cum virtute & voluptate: et illius allegoria. ib.
Heſperidum horti quales fuerint. 65.
Homines univerſi laudis cupidi. 87. b.
Ignavia comites egeſtas & contemtus. 93. b.
Imperatorum erga præceptores gratitudo & veneratio. 121
Improbitas nocentiſſ. ferro ac igne violentior. 19. b.
Ingenium parit doctrinam, hæc virtutem, virtus gloriam, inde immortalitas. 10.
Ingratus ut vipera deteſtandus. 126. b.
Iræ impotentis exempla memorabilia. 99.
Iræ remedium potiſſ. mora & dilatio. 100 b.
Labore omnia bona veneunt. 66.
Libertatis damnoſæ præmia. 109. b.
Lingua latina & græca fores omnis eruditionis. 59.
Litteris & eruditione nihil præſtantius. 94.
Luſciniæ luculenta deſcriptio. 73.
Maximilianus I. ſcripſit Sylvam experientiarum, teſte Iacobo Spiegelio. 3.
Maximilianus II. dicitur in ſuis theſauris habuiſſe exiccatum Baſiliſcum. 18.
Mendacium nullum ſeneſcit. 14. b.
Moderationis fama iuvenib. inprimis obſervanda. 37.
Muſarum ſectatores tres hoſtes habent, ventrem ſomnum & venerem.
Muſtella naturalis hoſtis ſerpentis. 41.
Ruta ſe munit contra eum ante pugnam. ib.

Narciſſus ex nimio amore in florem mutatus. 31
Naturalium rerum omnium mira viciſſitudo. 45. b.
Naturæ humanæ duplex vis. 98 b.
Neglectio etiam optima corrumpit, exercitatio confirmat. 83.
Nihil flagitioſius aut nocentius impuris libidinibus 29.
Nobilitas generis & pulchritudo corporis ſine virtute ac doctrina nihil ſunt. 7.
Nobilitas malis & improbis plane inutilis. 7. b.
Obedientia ſingulare bonum.
Occaſio diligenter obſervanda. 33.
Apud veteres quomodo pingatur. ib.
Olea pacis ſignum. 16.
Panthera deſcriptio. 182. b.
Peregrinationes unde tam grata ſint hominib. 59.
Philautia ingens malum Eccleſia & Reip. 31.
Philautia omnium malorum fons ſecundum Platonem. 32.
Philoſophiæ laus. 26.
Qualis illius ſumma perfectio in hac vita. 27
Plato vult potentiam cum ſapientia coniungi. 2.
Platonis ſpecus plenum opinionum ſpectris. 7.
Principes docti aliis præferendi. 2.
Plures eorum nominatim recenſentur. ibi.
Promethei fabula ethice explicatur, 96. b.
Puerorum inſtitutio quam ſit laborioſa. 51.
Pueris duo maxime neceſſaria, laudis ſtudium, & modeſtia. 70. b.
Pueri ingenium quale laudet Quintilianus. 86 b.
Quatuor impediunt homines ne magnas ac præclares res conſequantur. 57.
Res magnæ ut plurimum non tam viribus quam conſilio geruntur. 13.
Rhinocerotis cũ Elephanto pugna. 4.
Roſæ elegans deſcriptio. 20.
Roſa centifolia Theoph. 22.
Roſa in ſiccis locis odoratior quam humidis. 21. b.
Sapientes ſeptem in civitatib. ſuis gubernationem obtinuerunt. 94.
Scientia trib. completur. Natura Doctrina & exercitatione. 122. b.
Scribendi Cacoëthes noſtro tempore nocentiſſ. ac frequentiſſ. 32.
Semper fieri eſt nunquam ſecundum Platonem. 45.
Serpens hieroglyphicum ſignum anni. 44. b.
Serpens ſalivam hominis ieiuni fugit & illi in os immiſſa moritur. 11.
Socrates natura ſtupidus labore & aſſiduitate plurimum profecit, 52.
Stephanus Rex Polonorum ſapientiſſ. ac fortiſſimus Moſchos devicit. 4. b.
Suillum genus in Arabia ob odores non vivit. 127. b.
Sus amaracum non fert. ib.
Sycomori deſcriptio. 123.

Tardior

Tardior ſæpe celeriorem vincit. 93.
Theologia omnium ſcientiarum regina. 27.
Tigris quantopere amet fœtum. 93.
Venerem vincit ſobrietas & illius antidotus temperantia. 11. b.
Veritatis & vanitatis deſcriptio. 79.
Veritatis radius contra mendacia invictus. 14. b.
Veteres ſua ſcripta diu & ſtudioſe emendarunt. 35. b.
Victoria nulla expers curæ & laboris. 4 b.
Vigiliæ decent bonarum Artium ſtudioſos. 37.
Vipera acerrimus hoſtis luſciniæ. 75
Virtus excellens ſine litteris & eruditione parari nequit. 1. b.
Virtus & doctrina cum homine non intereunt. 9. b.
Virtus & ars circa difficilia verſantur. 61.
Virtus duplex, moralis & intellectiva. 65.
Virtus affectuum ſtimulis excitatur. 136. b.
Viſus & auditus inter ſenſus præcipui. 103. b.
Viſus an auditus præſtantior. ib.
Vita ſine libris obſcura & imperfecta. 60. b.
Vita apud Gellium ferro confertur. 66. b.
Vita vigilia ſecundum Plinium. 5. b.
Vitæ voluptariæ detrimenta plurima. 11. b.
Voluptatum turpium deſcriptio. 90.
Voluptates ex guſtu & tactu importuniſſimæ. 113.
Voluptas vipera confertur. 76. b.

FINIS.

COLLEGE of ARMS

NORIBERGÆ.

Excudebat Chriſtophorus Lochnerus.

ANNO CIƆ IƆ XCVII.

^ I Γ Ͻ ϑ 7 y k L ∩ U \ — c σ q r ρ ' v ı x y z

Dapl

v.5.t.